

ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΟΜΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

108
ΠΟΛ

ΘΕΜΑ :

ΤΑ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ
ΛΑΥΡΙΟΥ (ΚΑΙ ΣΧΕΣΗ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΗΝ
ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ)



καθηγήτρια
Βαρελίδου-Θεοδωρακάκου Πόπη
αρχιτέκτων Ε.Μ.Π.

σπουδαστές
Ζαμπουνίδης Κατσαλή
Ιωάννης Αικατερίνη

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ

Αθήνα 1994

Τ Α Ν Ε Ο Κ Λ Α Σ Ι Κ Α Κ Τ Ι Ρ Ι Α
Τ Ο Υ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

(ΚΑΙ ΣΧΕΣΗ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ)

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΩΝ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ

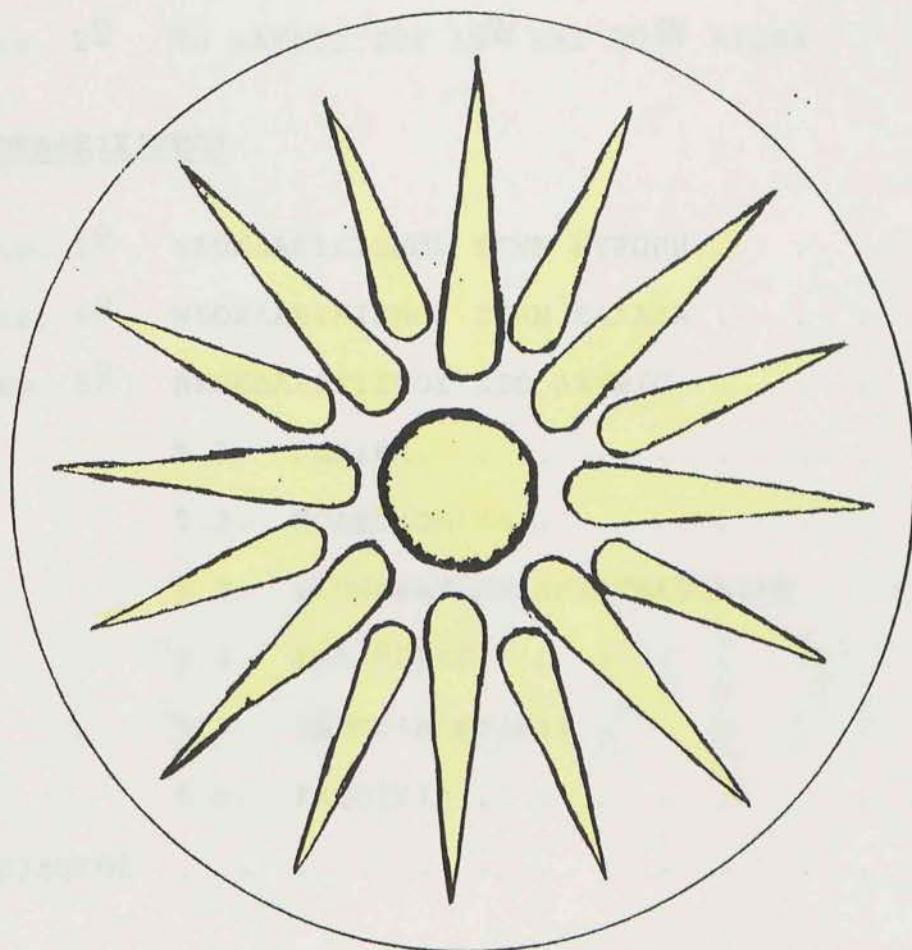


ΖΑΜΠΟΥΝΙΔΗΣ

ΚΑΤΣΑΛΗ

ΙΩΑΝΝΗΣ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ



Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΗΤΑΝ, ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΘΑ ΕΙΝΑΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

* ΙΣΤΟΡΙΑ

Κεφ. 1 ^ο	ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΛΑΥΡΙΟ	- 1-
Κεφ. 2 ^ο	ΤΟ ΛΑΥΡΙΟ ΤΟΥ 19 ^{ου} ΚΑΙ 20 ^{ου} ΑΙΩΝΑ	- 11-

* ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ

Κεφ. 3 ^ο	ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	- 23-
Κεφ. 4 ^ο	ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	- 27-
Κεφ. 5 ^ο	ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΛΑΥΡΙΟ	- 67-
	5.1. ΓΕΝΙΚΑ	- 67-
	5.2. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΑ	- 70-
	5.3. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ	- 81-
	5.4. ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ	- 89-
	5.5. ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΙΡΙΑ	-102-
	5.6. ΚΑΤΟΙΚΙΑ	-113-
	ΕΠΙΛΟΓΟΣ	-124-

* ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ

Κεφ. 6 ^ο	ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟ	-129-
---------------------	--	-------

* ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΤΟΥ ΛΑΥΡΙΟΥ	-137-
--	---	-------

* ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ -261-

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(1) Κ. Κωνοφάγος, << Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 58

*(2) Κ. Κωνοφάγος, << Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 16

ΔΙΡΟΤΣΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟ ΛΑΥΡΙΟ

2500 π.Χ., κάπου εκεί, στα πρώτα χρόνια της ελληνικής ιστορίας, τοποθετείται σύμφωνα με τον ΜΟΥΣΣΕ η αρχή του Λαυρίου (1). Δυστυχώς για την περίοδο αυτή μέχρι και τον 9^ο αιώνα π.Χ., δεν έχουμε πολλές πληροφορίες για το Λαύριο, πιθανόν διότι δεν υπήρξε κάποια εντυπωσιακή ανάπτυξη ή κάποιο σημαντικό γεγονός που να μπορέσει να επικαλεστεί η ιστορία.

Χρήσιμο ωστόσο θα ήταν στο σημείο αυτό να προσδιοριστούν μερικά θέματα για το Λαύριο, τόσο για τη γεωγραφική του θέση όσο και για την προέλευση της ονομασίας του.

Η Λαυρεωτική είναι το νοτιοανατολικό άκρο της Αττικής. Καταλήγει στο ακρωτήριο του Σουνίου, 66χμ. από την Αθήνα (οδικώς), εκεί όπου οι αρχαίοι έχτισαν τον 5^ο αιώνα π.Χ. ναό αφιερωμένο στο θεό της θάλασσας, Ποσειδώνα.

Λαυρεωτική θα ονομάζουμε όλη τη μεταλλοφόρα περιοχή της νοτιοανατολικής Αττικής που ορίζεται από τα εξής γεωγραφικά όρια:

*Ανατολή : αιτές προς Αιγαίο πέλαγος.

*Δύση : μία ευθεία βορρά-νότου από το ακρωτήριο του όρμου Λεγρανά.

*Βορράς : μία ευθεία ανατολής-δύσης από το ακρωτήριο Μαυροβούνι.

*Νότος : αιτές προς Αιγαίο πέλαγος.

Η Λαυρεωτική έτσι οριζόμενη έχει πλάτος περίπου 7,5χμ., μήκος 15χμ. περίπου και έκταση 113χμ². Η περιοχή είναι άνυδρη, δεν έχει ποτάμια ή πηγάδια νερού. Είναι λοφώδης, με λόφους που οι κορυφές τους φτάνουν τα 380μ. (Μεγάλο Ριπάρι) και με διάταξη κορυφών από βορρά προς νότο. Οι λόφοι κατέρχονται ανατολικά ομαλά μέχρι τη θάλασσα. Η περιοχή σήμερα δεν είναι ακόμα πυκνά κατοικημένη και οι λόφοι είναι γεμάτοι από πεύκα.(2)

Όσο για την προέλευση της ονομασίας Λαύριο, πολλοί είναι αυτοί που θεωρούν πως προήλθε από τη λέξη λαύρα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(3) Κ. Κωνοφάγος, << Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 60 (υποσημειώσεις).

Σύμφωνα με το << ΛΕΞΙΚΟ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ >> του Ι. Σταματάκου, η λέξη αυτή σημαίνει: Λαύρα (η): διάδρομος, δρομίσιος // πέρασμα μεταξύ βράχων // οχετός ακαθαρσιών, απόπατος // υπόγεια βραχώδης σήραγγα. Την ίδια άποψη είχαν εκφράσει ο Ραγιαβής, οι λεξικογράφοι Ησύχιος και Ευστάθιος καθώς επίσης και το λεξικό της Σούδας. Συγκεκριμένα υποστηρίζουν πως η λέξη Λαύρα σημαίνει στοά ή ακόμη και μεταλλείο. Έτσι το Λαύριο (ή Λαύρειον) όρος ή Λαυραία χώρα είναι τόπος με υπόγειες στοές, δηλαδή τόπος μεταλλείων.

Πρέπει να προσθέσουμε εδώ ότι η λέξη Λαύριο απέκτησε από την αρχαιότητα δύο σημασίες, μία γενική και μία ειδική. Η γενική ήταν ολόκληρη η μεταλλευτική περιοχή που ονομάζεται σήμερα Λαυρεωτική και η ειδική ήταν το αρχαίο χωριό που βρισκόταν κοντά στη σημερινή θέση της πόλεως του Λαυρίου.(3)

Συνοψίζοντας λοιπόν βλέπουμε πως έχουμε μία περιοχή πολύ κοντά στην, τότε, πόλη-κράτος Αθήνα που στα έγκατά της περιέχει μέταλλα. Μέταλλα που, πρέπει να αναφέρουμε, είχαν πολύ μεγάλη σημασία για την αρχαία Ελλάδα αλλά και για όλη την ανθρωπότητα. Τα μέταλλα, όλα τα μέταλλα, έπαιξαν πρωταρχικό ρόλο στον πολιτισμό του ανθρώπου. Όταν ο άνθρωπος τα πρωτοανακάλυψε, χρησιμοποίησε για όπλα και εργαλεία λαξευμένους σκληρούς λίθους. Διαπίστωσε γρήγορα όμως ότι τα μέταλλα ήταν ιδεώδη υλικά σε σύγκριση με τους λίθους, για όπλα και εργαλεία. Έτσι τη λίθινη και νεολιθική εποχή διαδέχονται η εποχή του χαλκού, έπειτα η εποχή του κρατερώματος (μπρούντζου) και τελικά η εποχή του σιδήρου.

Παράλληλα με αυτά τα μέταλλα όμως υπήρξαν και δύο άλλα μέταλλα τα οποία ήταν πολύ ποθητά από τους ανθρώπους παρόλο που ήταν ακατάλληλα για όπλα και εργαλεία. Αναφερόμαστε φυσικά στο χρυσό και στον άργυρο. Δύο μέταλλα που έχουν ωραίο χρώμα, δεν αλλάζουν όψη, δεν σκουριάζουν στο νερό ή στον αέρα και γενικά δεν φθείρονται.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

* (4) Κ. Κωνοφάγος, << Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 59.

* (5) Κ. Κωνοφάγος, << Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 57.

* (6) Κ. Κωνοφάγος, << Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 58-60.

Ήταν, και είναι, ιδανικά για νοσμήματα, πολυτελή αγγεία, και τον 7^ο αιώνα που επινοήθηκαν τα νομίσματα ήταν η πρώτη ύλη για την κατασκευή των νομισμάτων αυτών. Αυτόνομο είναι λοιπόν πως τα μέταλλα αυτά ήταν, και είναι πηγή πλούτου και δόξας. Χρυσό και άργυρο την εποχή εκείνη υπήρχε στη Μακεδονία, τη Θράκη και από τα νησιά, στη Θάσο και στη Σίφνο. (4)

Στην Ελλάδα, την κυρίως Ελλάδα της Αρχαιότητας, υπήρχε μόνο άργυρος και μόνο στο Λαύριο. Έτσι λοιπόν στα μεταλλεία του, τα πλούσια σε αργυρούχο μόλυβδο, οφείλει το Λαύριο την ξεχωριστή θέση που έχει στην ιστορία, έστω και αν αυτή η ιστορία είναι στη σκιά της ιστορίας της Αθήνας. Αυτός είναι και ο βασιικός λόγος, για τον οποίο στη συνέχεια ενώ θα παρουσιάζεται η ιστορία του Λαυρίου κατά χρονολογικές περιόδους, θα γίνεται ταυτόχρονα μία αναφορά στην σε όλους γνωστή ιστορία των Αθηνών. Έτσι ο καθένας θα μπορεί να έχει μια καλύτερη ενημέρωση αφού και η ιστορία του Λαυρίου, όπως ήδη προαναφέρθηκε, αλλά και το ίδιο το Λαύριο ήταν άμεσα συνδεδεμένα με την ιστορία της Αθήνας. (5)

Η ιστορία αυτή αρχίζει περίπου στον 15^ο αιώνα π.Χ., οπότε στην Ελλάδα επικρατεί ο Μυκηναϊκός πολιτισμός (1550-1200 π.Χ.). Ένας πολιτισμός κρατερώματος (μπρούντζου) όπως έχει ονομαστεί και όπως μπορεί να διαπιστώσει κανείς εύκολα, βλέποντας τα σπαθιά εκείνης της εποχής στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας. Σε εκείνη την εποχή και συγκεκριμένα στον 14^ο-13^ο αιώνα π.Χ. τοποθετεί ο Ι. ΣΕΡΒΕ τα πολύτιμα αντικείμενα που ανακάλυψε σε μία δοκιμαστική ανασκαφή στην κορυφή του Βελατούρι. Συγκεκριμένα τα ευρήματά του απέδειξαν απράνταχτα πως εκείνη την εποχή γινόταν παραγωγή αργύρου στην περιοχή του Λαυρίου. τον άργυρο χρησιμοποιούσαν για διακοσμητικούς λόγους σε αγγεία αλλά και σε βασιλικούς τάφους. (6)

Την ανάπτυξη του Μυκηναϊκού πολιτισμού σταματάει, με όχι ήρεμο τρόπο, η κάθοδος των Δωριέων. Η εισβολή τους

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

* (7) Κ. Κωνοφάγος, << Το αρχαίο λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 64-66.

* (8) βλέπε σημείωση * (7), σελ. 69-71.

* (9) βλέπε σημείωση * (7), σελ. 67-68.

που χρονολογείται περίπου στο 1100 π.Χ., διήρκεσε 200 χρόνια και δημιούργησε παντού χάος. Η Αθήνα, η Αττική αλλά και η Αριαδία γλιτώνουν από τη φοβερή αυτή εισβολή ίσως επειδή το φτωχό έδαφός τους δεν προκαλούσε τους εισβολείς. Έτσι οι πόλεις αυτές περνάνε ήρεμα σε μια νέα κοινωνικοπολιτική ζωή χωρίς τις καταστροφές που υπέστησαν άλλες πόλεις. Η Αθήνα με το πέρασμα των χρόνων αρχίζει να αναπτύσσεται, αρχικά σε ένα αγροτικό κράτος και στη συνέχεια σε ένα κράτος βιοτεχνικό και εμπορικό, με ναυτιλιακή και εμπορική ανάπτυξη στις αποικίες που είχε δημιουργήσει. (7)

Το εμπόριο αυτό αναπτύσσεται με πολύ γρήγορους ρυθμούς περίπου τον 7^ο αιώνα π.Χ. χάρη στην επινόηση των νομισμάτων. Η επινόηση αυτή, της ανταλλαγής εμπορευμάτων με κάποιο κομμάτι πολύτιμου μετάλλου σφραγισμένο από το κράτος για την εγγύησή του, δίνει φτερά στο εμπόριο που βλέπουμε να αναπτύσσεται προς όλες τις κατευθύνσεις. Η ανάπτυξη όμως του εμπορίου όπως επίσης και η ανάγκη αύξησης της παραγωγής αργύρου, φέρνουν μεγάλα προβλήματα στο θέμα του εργατικού δυναμικού που πρέπει κι αυτό να αυξηθεί. (8)

Ας σημειωθεί εδώ ότι εκείνη την εποχή ίσχυε η αρχή της δουλείας για χρέη. Αν κάποιος δηλαδή δεν μπορούσε να πληρώσει τους φόρους ή τα χρέη του, αυτό τον καθιστούσε αυτόματα υπόδουλο του πιστωτή. Επίσης δούλοι υπήρχαν κι από τους πολέμους. Οι αιχμάλωτοι πολέμου δεν εξολοθρεύονταν πια όπως παλαιότερα, αλλά αναγκάζονταν σε ισόβια εργασία. Αν οι δούλοι από τους πολέμους δεν επαρκούσαν, τότε υπήρχαν και οι αγορές δούλων στις ακτές του Εύξεινου Πόντου ή του Αιγαίου όπου μπορούσαν οι Αθηναίοι να αγοράσουν δούλους. Σημαντικότερη αγορά θεωρούνταν η αγορά της Χίου. (9)

Οι δούλοι ανήκαν στους κυρίους τους, δεν είχαν δικαιώματα και δεν ίσχυαν γι' αυτούς νόμοι. Η εργασία τους ήταν πάντα δύσκολη, σκληρή και επικίνδυνη για τη ζωή

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- * (10) Κ. Κωνοφάγος, << Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 106.
- * (11) βλέπε σημείωση *(10), σελ. 71.
- * (12) βλέπε σημείωση *(10), σελ. 57.
- * (13) βλέπε σημείωση *(10), σελ. 70.
- * (14) βλέπε σημείωση *(10), σελ. 85-87.

τους. Ο ρόλος λοιπόν των δούλων ήταν πρωταρχικός στα μεταλλεία του Λαυρίου. (10)

Τα μεταλλεία του Λαυρίου, όπως είναι αυτονόητο, αρχίζουν να αναπτύσσονται για να καλύψουν τις ανάγκες παραγωγής αργύρου. Τώρα πια ο άργυρος δε χρησιμοποιείται μόνο για διακόσμηση αλλά είναι η πρώτη ύλη για την κατασκευή των αθηναϊκών νομισμάτων. Δημιουργούνται κατά καιρούς πολύ ωραία νομίσματα με διάφορες παραστάσεις και πορτρέτα. Σύμφωνα με αναλύσεις που έχουν γίνει, τα νομίσματα αυτά αποτελούνται σε ποσοστό πάνω από 98% από άργυρο. (11)

Τα πιο ωραία ίσως, αλλά και πιο γνωστά νομίσματα που έχουν δημιουργηθεί από τον άργυρο του Λαυρίου είναι τα περίφημα τετράδραχμα της Αθηνάς (με την Αθηνά στη μία όψη και τη γλαύκα στην άλλη). Κοιτώντας ένα τέτοιο τετράδραχμο σπάνια σκεφτόμαστε το μέταλλο από το οποίο έγινε και σπανιότερα την έμπνευση, τη σιέψη, τον κόπο, τις θυσίες αλλά και τις ζωές που έχουν χαθεί (από τους σιλάβους) για τη δημιουργία του. (12) Γι' αυτό, παρόλο που τα μάτια της ιστορίας είναι στραμμένα στην Αθήνα, το Λαύριο είναι αυτό που παίζει πρωταρχικό ρόλο στην ανάπτυξη, ή μη της Ελλάδας στην αρχαιότητα. Τοποθετώντας το τετράδραχμο της Αθηνάς χρονολογικά θα πρέπει να αναζητήσουμε τη δημιουργία του περίπου στο 546-525 π.Χ., επί εποχής τυραννίας του Πεισιστράτου. (13) Το νόμισμα αυτό είχε πολύ μεγάλη επιτυχία και κρατήθηκε αιόμα και όταν καταργήθηκαν οι τυραννίδες. Τα μεταλλεία του Λαυρίου εκείνη την εποχή ήταν ιδιωτικά. Αργότερα όμως (αρχές 5^{ου} αιώνα π.Χ.) ο Κλεισθένης συμπεριλαμβάνει στους νόμους του ένα νόμο κρατικοποίησης των μεταλλείων της Λαυρεωτικής. Ο νόμος αυτός, όπως θα δούμε αργότερα έπαιξε χαρακτηριστικό ρόλο στην μετέπειτα ιστορία της Αθήνας. Έτσι λοιπόν χάρη στον Κλεισθένη, η Αθήνα αποκτά πλεόνασμα στην οικονομία της και αρχίζει να μοιράζει στους πολίτες της το πλεόνασμα αυτό. (14)

*(15) σημερινή Καμάριζα

*(16) Κ. Κωνοφάγος, << Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική
τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 90.

*(17) βλέπε σημείωση *(16), σελ. 87-88.

*(18) βλέπε σημείωση *(16), σελ. 88-91.

Το 483 π.Χ. ανακαλύπτεται στη Μαρώνεια (15) ξαφνικά ένα νέο πλούσιο κοίτασμα αργύρου με αποτέλεσμα τα έσοδα του δήμου απότομα να διπλασιαστούν. Αμέσως ο δήμος συνεδριάζει για να αποφασίσει τη νέα διανομή. Στη συνεδρίαση αυτή σηκώνεται ο Θεμιστοκλής και πείθει το δήμο να μη διανεμηθούν τα νέα έσοδα αλλά να χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή τριήρων. Έτσι, χάρη στην ευφυΐα του Θεμιστοκλή, η Αθήνα το 480 π.Χ. έχει στη δύναμή της 200 τριήρεις. (16)

Στην Ασία όμως είχε αρχίσει να επεκτείνεται το περσικό κράτος. Αρχικά ο Κύρος Β' (559-529) καταλαμβάνει τη Λυδία στις αιτές της Μικράς Ασίας (546), στη συνέχεια ο Δαρείος (521-486) επιχειρεί εισβολή στην Ελλάδα αλλά αποτυγχάνει (513-512). Ετοιμάζει ξανά το στρατό του (500), εισβάλλει ξανά στην Ελλάδα αλλά το περσικό του συντρίβεται στον Μαραθώνα (490). (17)

Παρά τις αποτυχίες ο Δαρείος δεν εγκαταλείπει το σκοπό του, ετοιμάζει ένα φοβερό πολυεθνικό ασιατικό στρατό και ένα τεράστιο στόλο. Πεθαίνει όμως το 486 π.Χ. και το σκοπό του αναλαμβάνει ο γιος του Ξέρξης.

Το 480 π.Χ. ο Ξέρξης έχει ήδη εισβάλλει στην Ελλάδα και προχωρά προς την Αθήνα καταστρέφοντας τα πάντα στο δρόμο του. Ακολουθεί η ναυμαχία της Σαλαμίνας τον Σεπτέμβρη του 480 π.Χ. Οι Έλληνες κερδίζουν στα στενά της Σαλαμίνας τον, κατά πολύ μεγαλύτερό τους, στόλο των Περσών. Ο Ξέρξης που παρακολούθησε τη ναυμαχία από το Αιγάλεω τρομοκρατείται και φεύγει για την Ανατολή με όσες δυνάμεις του έχουν απομείνει. Η Ελλάδα έχει σωθεί.

Τρεις ήταν οι κύριοι παράγοντες για την τεράστιας σημασίας ιστορική αυτή νίκη των Αθηναίων : α) η μεγαλοφυΐα του Θεμιστοκλή, β) ο πατριωτισμός του δήμου των Αθηνών και γ) ο άργυρος του Λαυρίου. Χωρίς τον άργυρο αυτόν δε θα είχαν κατασκευαστεί οι 200 τριήρεις από τον Θεμιστοκλή και σίγουρα η ιστορία θα ήταν διαφορετική, ίσως και αρνητική για την Ελλάδα. (18)

*(19) Κ. Κωνοφάγος, << Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 95-96.

Τα χρόνια των Μηδικών πολέμων διαδέχεται η πεντηκονταετία. Πρόκειται για τα επόμενα 50 χρόνια (480-431) όπου η Αθήνα παρουσιάζει μία απότομη ευημερία και άνοδο σε δύναμη και πολιτισμό. Αναπτύσσεται έτσι ο περίφημος κλασικός πολιτισμός του 5^{ου} αιώνα π.Χ., του «Χρυσού Αιώνα»

Προκαλεί κατάπληξη και μένει σχεδόν ανεξήγητο πώς σε τόσα λίγα χρόνια και σε τόσο λίγο πληθυσμό, γεννήθηκαν και έζησαν τόσες μεγάλες διάνοιες και δημιουργήθηκαν τόσα αθάνατα έργα σκέψης και τέχνης που σώζονται ανέπαφα μέχρι και στις μέρες μας.

Χαρακτηριστικά να θυμίσουμε: στην πολιτική ο Περικλής(490-429), στην ιστορία ο Θουκυδίδης(460-395), στη φιλοσοφία ο Σωκράτης(470-399), ο Πλάτων(428-347), οι σοφιστές' στο θέατρο ο Αισχύλος(525-465), ο Σοφοκλής(496-405), ο Ευριπίδης(484-406), ο Αριστοφάνης(445-386), στην τέχνη -στη γλυπτική - ο Φειδίας(500-431) και στην αρχιτεκτονική ο Ικτίνος. Επίσης τα αριστουργήματα αρχιτεκτονικής -που υπάρχουν μέχρι και σήμερα- ο Παρθενώνας, τα Προπύλαια, ο ναός της Αθηνάς Νίκης κ.ά.

Σε όλα αυτά πρέπει να προσθέσουμε την ανάπτυξη μιας απaráμιλλης τεχνικής σε πολλές περιοχές και φυσικά τη βελτίωση στην τεχνική παραγωγή αργύρου στο Λαύριο μαζί με την τεχνική της νομισματοκοπίας.(19) Έτσι κατά την περίοδο του Χρυσού Αιώνα το Λαύριο γνωρίζει μια φοβερή άνοδο στην εμετάλευση του αργύρου. Χαρακτηριστικά ο Ξενοφών τον 4^ο αιώνα π.Χ. λέει πως όσοι εργάτες κι αν υπήρχαν, υπήρχαν πάντα αριατά μεταλλεία και μεταλλεύματα να τους απορροφήσουν. Επίσης σε μελέτη του Κ.Κωνοφάγου αναφέρεται πως η παραγωγή αργύρου πρέπει να ήταν της τάξεως των 20000 κιλών ετησίως, με αποτέλεσμα τα έσοδα να φτάνουν περίπου τα 100 τάλαντα ανά έτος για το Δημόσιο.

Πολλοί πλούτισαν εκείνη την εποχή στο Λαύριο. Μεταξύ αυτών οι πιο πολλοί νοικιάζοντας δούλους στους μεταλλευτές. Υπολογίζεται μάλιστα ότι στο Λαύριο, στα μεταλλ-

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(20) Κ. Κωνοφάγος, << Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 99-101.

*(21) βλέπε σημείωση *(20), σελ. 102-103.

*(22) βλέπε σημείωση *(20), σελ. 107.

*(23) βλέπε σημείωση *(20), σελ. 109.

λεία και στη μεταλλουργία εργάζονταν περίπου 11000 άνθρωποι με την συντριπτική πλειοψηφία αυτών να είναι δούλοι.

Γεγονός πάντως είναι ότι το Λαύριο, όπως και η Αθήνα, γνώρισε την αιχμή του στην πεντηκονταετία. Και ήταν η αιχμή διότι σε λίγο άρχιζε ένας φοβερός εμφύλιος πόλεμος: ο Πελοποννησιακός πόλεμος. (20) Κατά την πρώτη περίοδο αυτού του πολέμου, μέχρι το 421, το Λαύριο υπέφερε. Οι Σπαρτιάτες εισέβαλλαν τα καλοκαίρια στην Αττική κι έφθαναν μέχρι το Λαύριο με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η παραγωγή αργύρου. Μετά την << ειρήνη του Νικίου >> που τερμάτισε το 414 π.Χ., οι Σπαρτιάτες καταλαμβάνουν τη Δειέλεια (413) και αποκούβουν έτσι την Αθήνα από την Εύβοια και το Λαύριο. Τότε συμβαίνει κάτι το καταστροφικό. Ο Θουκυδίδης αναφέρει: <<20000 δούλοι, οι περισσότεροι ειδικοί, φεύγουν προς τους Λακεδαιμονίους >>. (21) Πιθανή αιτία της ομαδικής αυτής φυγής είναι οι υποσχέσεις των Σπαρτιατών για την απελευθέρωσή τους. (22) Το αποτέλεσμα ήταν την εποχή εκείνη να πέσει κατακόρυφα η παραγωγή αργύρου, ίσως και στο μηδέν. Χρειάστηκαν κατόπιν αρκετά χρόνια για να δουλέψουν εντάτινά τα μεταλλεία του Λαυρίου, αλλά ποτέ ξανά δεν έφθασαν τις δόξες του 5^{ου} αιώνα. Χρειάστηκε συγκεκριμένα να φτάσει η ιστορία στην ηγεμονία του Καλλίστρατου (376-361) για να ανθήσει πάλι το Λαύριο από τις ενοικιάσεις των μεταλλείων του δήμου στους ιδιώτες.

Ακολουθούν χρόνια ήρεμα χωρίς γεγονότα σημαντικά και η Αττική μέρα με τη μέρα αποικιά και πάλι τη χαμένη της λάμψη χάρη στους ικανούς οικονομολόγους που κυριαρχούν την εποχή εκείνη, όπως ο Καλλίστρατος, ο Εύβουλος (342-335) και ο Λυκούργος (338-325). (23)

Ενώ αυτά συμβαίνουν στην Αθήνα, νέφη αρχίζουν να μαζεύονται στο βορρά. Μία ελληνική φυλή δημιουργεί αναπάντεχα ένα δυναμικό κράτος, το κράτος των Μακεδόνων. Ηγέτης του κράτους αυτού είναι ο Φίλιππος Β', ικανός δι-

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(24) Κ. Κωνοφάγος, << Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 113-114.

*(25) βλέπε σημείωση *(24), σελ.115-116.

*(26) βλέπε σημείωση *(24), σελ. 118.

*(27) βλέπε σημείωση *(24), σελ. 119.

πλωμάτης, ρεαλιστής, πολεμιστής, φιλόδοξος και μεγαλεπήβολος.

Το 356 π.Χ. ο Φίλιππος Β΄ γίνεται κύριος των μεταλλείων του Παγγαίου και οργανώνει την παραγωγή αργύρου και χρυσού. Κατασκευάζει χρυσά νομίσματα (οι Φίλιπποι) που γίνονται περιζήτητα στις εμπορικές του συναλλαγές. Το Λαύριο αμέσως δέχεται ένα ισχυρό πλήγμα· το νόμισμά του δεν είναι πια μοναδικό. (24)

Το 338 στη Χαιρώνεια οι Μακεδόνες κερδίζουν την Αθηναϊκή συμμαχία και επιβάλλονται στην Ελλάδα. Το 336 δολοφονείται ο Φίλιππος Β΄ και αναλαμβάνει την ηγεμονία ο γιος του Αλέξανδρος, γνωστός σε όλους μας ως ο Μέγας Αλέξανδρος.

Ο Αλέξανδρος αρχίζει την ειστρατεία του εναντίον της Ανατολής και επιβάλλεται χάρη στα σπάνια χαρίσματά του σχεδόν σε όλη την Ανατολή. Το 323 σε ηλικία 32 ετών πεθαίνει και σηματοδοτείται έτσι το τέλος της ειστρατείας του που διήρκεσε 13 χρόνια. Μέσα στα 13 αυτά χρόνια της ειστρατείας του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ο λαυρεωτικός άργυρος αντιμετώπιζε έναν φοβερό ανταγωνισμό. (25)

Το μακεδονικό νόμισμα επικρατεί μέσα σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα σε όλες τις αγορές της Μεσογείου. Το νόμισμα αυτό που κυκλοφορεί σε πολύ μεγάλες ποσότητες γίνεται το διεθνές νόμισμα και παραγκωνίζει τις λαυρεωτικές γλαύκες των Αθηνών. Τούτο αναγκάζει τους μεταλλευτές του Λαυρίου να κλείσουν πολλά μεταλλεία τους διότι είχαν γίνει ζημιολόνα. (26)

Το ισχυρότερο χτύπημα έρχεται το 262 π.Χ., όταν ο Αντίγονος Γονατάς απαγορεύει στην Αθήνα τη νομισματοκοπή. Η ιστορία όμως του Λαυρίου δεν τελειώνει εδώ. Το 205 είναι η αρχή της διείσδυσης και επιβολής των Ρωμαίων στην Ελλάδα. Οι Ρωμαίοι δεν ήταν όπως οι Μακεδόνες, ήταν ξένοι και ανελέητοι, με μόνη αναστολή το σεβασμό προς τις ένδοξες πόλεις της Ελλάδας. (27)

Μέσα σε αυτά τα πλαίσια του σεβασμού, η Αθήνα αρχίζει

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(28) Κ. Κωνοφάγος, << Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 120-122.

πάλι να αναπτύσσεται και να εξελίσσεται σε κέντρο πνευματικών, φιλοσοφικών Ακαδημιών. Η εξέλιξη αυτή συνεχίζεται το 196 π.Χ. με την επαναλειτουργία των μεταλλείων του Λαυρίου και την κοπή των καινούργιων αθηναϊκών τετραδράχμων. Χιλιάδες δούλοι αρχίζουν να δουλεύουν και πάλι στα μεταλλεία με εντατικούς ρυθμούς για να καλύψουν τις ανάγκες.

Αυτή τη φορά όμως τα γεγονότα εξελίσσονται πολύ διαφορετικά από ότι παλιότερα. Το 134 π.Χ. επαναστατούν οι δούλοι χωρίς να καταφέρουν τίποτα το σημαντικό. Το 104 π.Χ. όμως και για δύο χρόνια, έως το 102π.Χ., γίνεται μία φοβερή επανάσταση. Οι δούλοι σκοτώνουν τους φρουρούς τους, καταλαμβάνουν το φρούριο του Σουνίου και λεηλατούν την Αττική. Οι Ρωμαίοι με μεγάλη δυσκολία θα καταφέρουν τελικά να τους υποτάξουν. Παρά την υποταγή όμως η δουλοκτητική κοινωνία αρχίζει να γιρεμίζεται και τα μεταλλεία σιγά-σιγά κλείνουν.

Το τελικό χτύπημα έρχεται το 86π.Χ. με την λεηλασία της Αθήνας από τον Σύλλα. Ακολουθούν ατέλειωτοι εμφύλιοι πόλεμοι των Ρωμαίων επί ελληνικού εδάφους και άγριες φορολογίες εις βάρος Ελληνικών πόλεων.

Στο τέλος του 1^{ου} αιώνα π.Χ. η Ελλάδα βρίσκεται στα όρια του λιμού. Μέσα σε αυτή την τραγική ατμόσφαιρα πήρε τέλος και το Αρχαίο Λαύριο. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Πομπόνιος Μέλας το 40 μ.Χ.: « Θοριός και Βραυρώνια που ήταν κάποτε πόλεις και τώρα είναι ονόματα ». Το Λαύριο είχε ήδη ξεχαστεί. Έμεινε ξεχασμένο επί δύο χιλιετίες σκεπασμένο από πεύκα, στη σιωπή της άγνοιας. Το Λαύριο αναστήθηκε όταν αναστήθηκε η Αθήνα στον 19^ο αιώνα μ.Χ. με την αναγέννηση της Ελλάδας. (28)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΤΟ ΛΑΥΡΙΟ ΤΟΥ 19^{ου} ΚΑΙ 20^{ου} ΑΙΩΝΑ

Το 1821 άρχισε η ελληνική επανάσταση. Ο ελληνικός λαός, υπόδουλος στην Οθωμανική αυτοκρατορία τέσσερις περίπου αιώνες, ξεσηκώθηκε σε μια ηρωική προσπάθεια για να αποκτήσει την ελευθερία του και την ανεξαρτησία του.

Οι Έλληνες πολέμησαν σιληρά επί επτά χρόνια. Μόνοι τους εναντίον μιας μεγάλης δυνάμεως. Ύστερα από πρωτοφανείς θυσίες, όπως η έξοδος του Μεσολογγίου, και με την τελική επέμβαση των τριών μεγάλων δυνάμεων, της Αγγλίας, Γαλλίας και της Ρωσίας στη ναυμαχία του Ναυαρίνου (Οκτώβριος 1827), η Ελλάδα επιτέλους ανέπνεε ελεύθερα.

Επακολουθεί ο ρωσοτουρκικός πόλεμος του 1828-1829, η νίκη της Ρωσίας και η αναγνώριση από την Τουρκία της ανεξαρτησίας της Ελλάδας.

Το 1860 η Ελλάδα ήταν ένα αδύναμο και περιορισμένο σε έκταση βασίλειο. Περιλάμβανε την Πελοπόννησο και προς βορρά τις επαρχίες που βρίσκονταν κάτω από μία περίπου παράλληλο που περνούσε από την Άρτα και τον Βόλο. Από τα ελληνικά νησιά του Αιγαίου είχαν περιληφθεί στο ελληνικό κράτος μόνο η Εύβοια και οι Κυκλάδες, και, από το 1864, τα νησιά του Ιονίου πελάγους.

Το 1860 ήταν βασιλιάς ο Όθωνας. Το 1863 άρχισε η συνταγματική βασιλεία του Γεωργίου Α΄ που διήρρισε 49 χρόνια.

Η Ελλάδα έβγαινε από μια μακράιωνη δουλεία και έμπαινε στο δρόμο των πολιτισμένων χωρών της Ευρώπης. Άρχιζε όμως κυριολεκτικά από το μηδέν.

Από τα πρώτα χρόνια της ανεξαρτησίας της η Ελλάδα προσπαθεί να αξιοποιήσει τον ορυκτό της πλούτο. Ήταν εγκαταλελειμένος τελείως κατά τους αιώνες της τουρκικής κατοχής.

Το Λαύριο ήταν ξεχασμένο σχεδόν σε όλους τους αιώνες μ.Χ. Το 1860 μπαίνει και πάλι στο ιστορικό προσκήνιο.

* (1) Κ.Κωνοφάγος, << Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 35-36

* (2) Π. Μπαλόγλου, << Το Λαυρεωτικό ζήτημα και οι κοινωνικοοικονομικές του επιδράσεις >>, σελ 8 (υποσημειώσεις)

* (3) βλέπε σημείωση *(2), σελ. 9-11.

Αριετοί διανοούμενοι στο εξωτερικό αλλά και στην Ελλάδα γνώριζαν ότι στο Λαύριο ήταν τα << αργυρεία >> των αθηναίων. Αυτό το γνωρίζουμε από τα αρχαία κείμενα (Ηρόδοτος, Αριστοτέλης, Στράβων, Πausανίας) και από εργασίες πάνω στα αρχαία αυτά κείμενα συγγραφέων του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα. (1)

Η έναρξη όμως της εκμεταλεύσεως των μεταλλείων του Λαυρίου χάνεται στα βάθη της ιστορίας. Ακόμα και ο ίδιος ο Ξενοφών, ο κατ'εξοχήν ιστορικός του αρχαίου Λαυρίου, δεν τολμά να γράψει πότε άρχισε η εκμετάλευση των μεταλλείων· υποστηρίζεται, χωρίς όμως και να αποδεικνύεται πειστικά, ότι οι Φοίνιες (περί το 1500 με 1000 π.Χ.) αναγνώρισαν το λαυρεωτικό υπόγειο πλούτο και τον έδειξαν στους προϊστορικούς Έλληνες. (2)

Ο Γερμανός αρχαιολόγος ΦΙΑΝΤΕΡ με εντολή της ελληνικής κυβερνήσεως επισιέφησε διαδοχικά το Λαύριο τον Μάιο του 1835 και περιέγραψε τους μεγάλους σωρούς των επί του εδάφους αρχαίων μεταλλευτικών απορριμάτων· διέκρινε σε αυτά φτωχό σιδηρομετάλλευμα με κάποια ίχνη χαλκούχου και μολυβδούχου σιδήρου. Στην επίσκεψή του αυτή δεν αντιλήφθηκε όμως το γεωλογικό και μεταλλευτικό ενδιαφέρον του Λαυρίου. Από την περιγραφή του ΦΙΑΝΤΕΡ φάνηκε ότι αυτός ελάχιστα ενθουσιάστηκε για ό,τι βρισκόταν ακόμη στο υπέδαφος ή αφέθηκε στην επιφάνεια· ο ίδιος ευχήθηκε καλή επιτυχία σε εκείνον που θα επιχειρούσε την μεταλλεία των φτωχών, όπως νόμιζε, μεταλλευμάτων. (3)

Πριν ακόμα από την έλευση του ΦΙΑΝΤΕΡ κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας, διάφοροι ευρωπαίοι περιηγητές ανέφεραν σχετικές πληροφορίες για την περιοχή του Λαυρίου. Συγκεκριμένα, κατά το 1675-76, οι Ι.ΣΠΟΝ και Γ.ΓΟΥΕΛΕΡ επισιέφησαν τη χώρα μας και θαύμασαν τη βλάστηση της ξηράς που βρίσκεται μπροστά στο Λαύριο. Κατά την εποχή που ο ΤΣΑΝΤΛΕΡ δημοσίευσε την περιήγησή του στην Ελλάδα και στη Μικρά Ασία, λόφοι μαγευτικοί από την παραλία του Λαυρίου υψώνονταν αμφιθεατρικά προς το εσωτε-

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

* (4) Π. Μπαλόγλου, << Το Λαυρεωτικό ζήτημα και οι κοινωνικοοικονομικές του επιδράσεις >>, σελ. 10, (υποσημειώσεις)

* (5) βλέπε σημείωση * (4), σελ. 11

* (6) Κ.Κωνοφάγος, << Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 36-41

ρικό καλυπτόμενοι από πυκνή βλάστηση. (4)

Μεταγενέστερη επίσκεψη του Γερμανού ΡΟΥΣΣΕΓΕΡ το 1844 δεν απέδωσε θετικά αποτελέσματα· ο ίδιος υποστήριξε ότι τα μεταλλεύματα σιδήρου και όχι μολύβδου τυγχάνουν εκμεταλεύσεως. (5)

Βλέπουμε λοιπόν ότι παρόλες τις προσπάθειες των ελληνικών κυβερνήσεων, ειδικοί αποφαίνονται ότι το Λαύριο δεν ήταν εκμεταλεύσιμο. Κανείς δεν είχε παρατηρήσει ότι οι μεγάλες ποσότητες των αρχαίων σιωριών στην επιφάνεια (που αποδείχτηκε αργότερα ότι ήταν 1500,000 ϵ . περίπου με 10% μόλυβδο) μπορούσαν να ξαναλιώσουν με θαυμάσια οικονομικά αποτελέσματα και με μικρές εγκαταστάσεις.

Εκείνος που πρώτος, όπως φαίνεται από την προσεκτική μελέτη του θέματος, το αναγνώρισε και το έκανε γνωστό στην ελληνική κυβέρνηση ήταν ο νεαρός έλληνας μεταλλειολόγος, μηχανικός Ανδρέας Κορδέλλας από τη Σμύρνη.

Ο Ανδρέας Κορδέλλας πήρε το δίπλωμά του το 1859 (είχε σπουδάσει στη Γερμανία και στο Βέλγιο) και προσλήφθηκε αμέσως ως δόκιμος μηχανικός (άμισθος) στο υπουργείο οικονομικών στη διεύθυνση του ορυκτολογικού τμήματος. Το 1860 ο Κορδέλλας, με σχετική υπουργική διαταγή, επισκέφτηκε το Λαύριο για να μελετήσει τις δυνατότητές του. Το 1861 έγινε ο πρώτος νόμος περί μεταλλείων. Οφείλεται στον μηχανικό Κορδέλλα, σε συνεργασία με τους υπαλλήλους του υπουργείου Ι.Σούτσο και Π.Βουγιούκα.

Την περιγραφή για το τί είδε στο Λαύριο την οφείλουμε σε μια διάλεξή του το 1890 στην Αθήνα, στον φιλολογικό σύλλογο << Παρνασσός >>. Η περιγραφή της επισκέψεώς του το 1860, είναι χαρακτηριστική για την τότε κατάσταση στην Ελλάδα και στην Αττική, και μεγάλου ενδιαφέροντος. (6)

Σε σχετικό έγγραφο ο Κορδέλλας ανέλυε την προέλευση των σιωριών, οι οποίες περιείχαν αργυρούχο μόλυβδο σε αρκετό ποσοστό και ημιδιάλυτα μεταλλεύματα ενθείου μολύβδου. Από τις σιωριές αυτές θα μπορούσε κανείς εύκολα

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(7) Π. Μπαλόγλου, << Το Λαυρεωτινό ζήτημα και οι κοινωνικοοικονομικές του επιδράσεις >>, σελ. 14-16

*(8) Κ. Κωνοφάγος, << Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 44

με λίγα έξοδα, με φτωχό τεχνολογικό εξοπλισμό και με τυχαία πρόσωπα να εξάγει το μόλυβδο και τον άργυρο.

Είναι φανερό ότι στον Ανδρέα Κορδέλλα, τον αφανή αυτόν έλληνα επιστήμονα, οφείλεται η τιμή της ακριβούς αναγνωρίσεως και καταμετρήσεως των μολυβδούχων σικωριών του Λαυρίου. Δυστυχώς όμως η μέχρι τώρα ιστοριογραφική έρευνα που σχετίζεται με το Λαύριο δεν έχει αποκαταστήσει το όνομα του αφανούς σιαπανέα της ελληνικής υπαίθρου.

Ο Κορδέλλας, όπως προαναφέραμε, θέλοντας να βοηθήσει από τη θέση του στην εκμετάλευση του ορυκτού πλούτου της χώρας μας, συνέβαλε στη σύνταξη του πρώτου στην Ελλάδα περί μεταλλείων Νόμου της 22ας Αυγούστου του 1861. Ο νόμος χορηγούσε στην κυβέρνηση το δικαίωμα να παραχωρεί προς εξόρυξη την κυριότητα των μεταλλείων σε ιδιώτες ή εταιρίες. Με αυτόν τον τρόπο προέκυπταν δύο κύριοι: ο εκμεταλευτής, εκείνος δηλαδή που λάμβανε την παραχώρηση και το διηνεκές δικαίωμα της εξορύξεως του μεταλλείου και ο επιφανειούχος, ο ιδιοκτήτης δηλαδή της επιφάνειας της γης, ο οποίος δικαιούτο αποζημιώσεως για τον περιορισμό της ιδιοκτησίας του.

Η διάταξη αυτή του νόμου μπορεί να ήταν σωστή από απόψεως μεταλλευτικής σιοπιμότητας, φρονούμε όμως ότι, για ένα κράτος αρτισύστατο, όπως το ελληνικό, το οποίο εκείνη ακριβώς την εποχή σπαρασσόταν από κομματικές έριδες, διαμάχες και παλαιοκομματισμό, ευρισκόμενο μάλιστα σε αναβρασμό - βρισκόμεστε ένα χρόνο πριν από την έξωση του Όθωνος, που θα λάβει χώρα τον Οκτώβριο του 1862 - μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο κομματικής συναλλαγής και διαφθοράς, με αποτέλεσμα τα μεταλλεία να περιέλθουν στα χέρια των ισχυρών της ημέρας. (7)

Ο Κορδέλλας υπέβαλε στις 24.10.1863 σχετική έκθεσή του, όπου υποστήριζε την ανάγκη εκμεταλεύσεως των σικωριών. (8)

Ένας από αυτούς που δημιούργησαν τις προϋποθέσεις

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(9) Στεφανόπουλος Φ., << Το νεοκλασικό Λαύριο >>, σελ. 9

*(10) Γερμανός βοτανολόγος (1822-1902) που έζησε πολλά χρόνια στην Ελλάδα.

*(11) Μπαλόγλου Π. << Το Λαυρεωτικό ζήτημα και οι κοινωνικοοικονομικές του επιδράσεις >>, σελ. 19-20

για την εκμετάλλευση του Λαυρίου ήταν και ο Ιταλός μεταλλειολόγος Ιωάννης Βαπτιστής Σερπιέρης (1815-1887) που ο Μαριεζίνης τον χαρακτήριζε σαν μια ανήσυχη, κερδοσκοπική και ευφυή προσωπικότητα (Μαριεζίνης Σπ. <<Πολιτική Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος >>, τόμ 2, σελ 35-36). Το όνομά του επισκιάζει σήμερα, δίκαια ή άδικα, αυτό του Κορδέλλα. Το γεγονός είναι ότι η υπογραφή του Κορδέλλα υπάρχει σε μια παραστάδα του ναού του Ποσειδώνα στο Σούνιο με ημερομηνία του 1860. Ο Σερπιέρης έφτασε στο Λαύριο με οδηγούς τον Στράβωνα και τον Πausανία μόλις το 1862. Ένα χρόνο αργότερα συνδέθηκε με τον Κορδέλλα και οι δύο άνδρες συνεργάστηκαν. (9)

Η έλευση του Σερπιέρη στην Ελλάδα είχε καλυφθεί από την ελληνική ιστοριογραφία με ένα μυθιστορηματικό πέπλο, το οποίο όμως αίρεται απλούστατα από τα λόγια του ίδιου του Ιταλού επιχειρηματία, ο οποίος ανέφερε στον Κορδέλλα, στην πρώτη τους συνάντηση, ότι έλαβε γνώση για τις σικωρίες από την πρώτη κιόλας έκθεση που είχε συντάξει ο Έλληνας μεταλλειολόγος για το υπουργείο οικονομικών (27.2.1860) και έφτασε στα χέρια του από τον ΧΕΛΝΤΡΙΧ (10). Είναι πραγματικά μια σκοτεινή ιστορία πως ο ΧΕΛΝΤΡΙΧ, αμήντος στα γεωλογικά, ενδιαφέρθηκε, έψαξε και βρήκε την έκθεση και στη συνέχεια μεταφρασμένη την έστειλε στον Σερπιέρη. Το ενδιαφέρον του βοτανολόγου ΧΕΛΝΤΡΙΧ μαρτυρούσε ότι προφανώς κάποια οικονομική σχέση υπήρξε ανάμεσα σε αυτόν και τον Σερπιέρη. (11)

Ο Στυλ. Λυκούδης αναφέρει ότι ο Σερπιέρης τυχαία παρατήρησε στην παραλία του Λιβόρνου πετρώδεις όγκους που είχε εναποθέσει ως σαβούρα το ρουμάνικο μπάριο << Φραντζίσια >> τον παραξένεψε το βάρος των όγκων και ο πλοίαρχος του έδωσε τις γεωγραφικές συντεταγμένες του όρμου. Ο Σερπιέρης ανακάλυψε στη συνέχεια ότι πρόκειται για τον ερμητικό όρμο << εργαστήρια >> του Νότιου Ευβοϊκού, του αρχαίου Λαυρίου και σε επίσκεψή του την 27^η Νοεμβρίου 1860 στο Λαύριο αναγνώρισε τους σωρούς των σικωριών και

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(12) Μπαλόγλου Π., <<Το Λαυρεωτικό ζήτημα και οι κοινωνικοοικονομικές του επιδράσεις >>, σελ. 19 (υποσημειώσεις.)

*(12) Παλιά ονομασία του Σουνίου

*(13) βλέπε σημείωση *(12), σελ. 21-22

*(14) Κωνοφάγος Κ., <<Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 45

για την εκμετάλλευση του Λαυρίου ήταν και ο Ιταλός μεταλλειολόγος Ιωάννης Βαπτιστής Σερπιέρης (1815-1887) που ο Μαριεζίνης τον χαρακτήριζε σαν μια ανήσυχη, κερδοσκοπική και ευφυή προσωπικότητα (Μαριεζίνης Σπ. <<Πολιτική Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος >>, τόμ 2, σελ 35-36). Το όνομά του επισκιάζει σήμερα, δίκαια ή άδικα, αυτό του Κορδέλλα. Το γεγονός είναι ότι η υπογραφή του Κορδέλλα υπάρχει σε μια παραστάδα του ναού του Ποσειδώνα στο Σούνιο με ημερομηνία του 1860. Ο Σερπιέρης έφτασε στο Λαύριο με οδηγούς τον Στράβωνα και τον Πausανία μόλις το 1862. Ένα χρόνο αργότερα συνδέθηκε με τον Κορδέλλα και οι δύο άνδρες συνεργάστηκαν. (9)

Η έλευση του Σερπιέρη στην Ελλάδα είχε καλυφθεί από την ελληνική ιστοριογραφία με ένα μυθιστορηματικό πέπλο, το οποίο όμως αίρεται απλούστατα από τα λόγια του ίδιου του Ιταλού επιχειρηματία, ο οποίος ανέφερε στον Κορδέλλα, στην πρώτη τους συνάντηση, ότι έλαβε γνώση για τις σικωρίες από την πρώτη κιόλας έιθεση που είχε συντάξει ο Έλληνας μεταλλειολόγος για το υπουργείο οικονομικών (27.2.1860) και έφτασε στα χέρια του από τον ΧΕΛΝΤΡΙΧ (10). Είναι πραγματικά μια σκοτεινή ιστορία πως ο ΧΕΛΝΤΡΙΧ, αμήτος στα γεωλογικά, ενδιαφέρθηκε, έψαξε και βρήκε την έιθεση και στη συνέχεια μεταφρασμένη την έστειλε στον Σερπιέρη. Το ενδιαφέρον του βοτανολόγου ΧΕΛΝΤΡΙΧ μαρτυρούσε ότι προφανώς κάποια οικονομική σχέση υπήρξε ανάμεσα σε αυτόν και τον Σερπιέρη. (11)

Ο Στυλ. Λυκούδης αναφέρει ότι ο Σερπιέρης τυχαία παρατήρησε στην παραλία του Λιβόρνου πετρώδεις όγκους που είχε εναποθέσει ως σαβούρα το ρουμάνικο μάρμο << Φραντζίσια >>· τον παραξένεψε το βάρος των όγκων και ο πλοίαρχος του έδωσε τις γεωγραφικές συντεταγμένες του όρμου. Ο Σερπιέρης αναάλυψε στη συνέχεια ότι πρόκειται για τον ερημικό όρμο << εργαστήρια >> του Νότιου Ευβοϊκού, του αρχαίου Λαυρίου και σε επίσκεψή του την 27^η Νοεμβρίου 1860 στο Λαύριο αναγνώρισε τους σωρούς των σικωριών και

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(12) Μπαλόγλου Π., <<Το Λαυρεωτικό ζήτημα και οι κοινωνικοοικονομικές του επιδράσεις >>, σελ. 19 (υποσημειώσεις.)

*(12) Παλιά ονομασία του Σουνίου

*(13) βλέπε σημείωση *(12), σελ. 21-22

*(14) Κωνοφάγος Κ., <<Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου >>, σελ. 45

ειβολάδων και ζήτησε προνόμιο γεννηικής εκμεταλεύσεως από την ελληνική κυβέρνηση, η οποία όμως εξέδωσε δύο, το ένα για μια ελληνική εταιρία και το άλλο για μια γαλλική.

Ο σύγχρονος ιστορικός Σπ. Μαριεζίνης αναφέρεται και αυτός στη διήγηση κάποιου πλοιάρχου ελληνικού ιστιοφόρου στο λιμάνι της Σαρδηνίας, Κάλιαρι, ο οποίος είχε αποβάλει εκεί τις σαβούρες του, οι οποίες κίνησαν το ενδιαφέρον και την περιέργεια του Σερπιέρη, στον οποίο ο πλοίαρχος είχε αναφέρει την τοποθεσία Κάβο-Κολώνες. (12)

Σε αίτησή του, με ημερομηνία 12 Νοεμβρίου 1863, ο Ι. Β. Σερπιέρης προσέφερε στο υπουργείο οικονομικών 50000 δρχ. για την απόκτηση του αποκλειστικού δικαιώματος εκμεταλεύσεως και 2000 δρχ. κατ'έτος για όλη τη διάρκεια της εκμεταλεύσεως. Η ελληνική κυβέρνηση καθυστέρουσε και χρονοτριβούσε να του απαντήσει. Ο Σερπιέρης όμως βιαζόταν και ήθελε πάση θυσία να βρεθεί λύση, να γίνει κύριος των σκωριών και να προχωρήσει στην εκμετάλευση. Ανησυχούσε μήπως χάσει την ευκαιρία και έρθουν κι άλλοι ανταγωνιστές, που άρχιζαν ήδη να εμφανίζονται. (13)

Ο Σερπιέρης βασιζόταν σε μια πιθανή νομική εκδοχή ότι οι αρχαίες σκωριές ανήκαν στους κτήτορες του εδάφους. Και τέτοιοι ήταν η κοινότητα Κερατέας και η Μονή Πεντέλης. Προχώρησε τότε στην επίσημη ίδρυση της εταιρίας ROUX-SERPIERI-FRESSYNET και Σία, η οποία αγόρασε τα δικαιώματα των σκωριών από την κοινότητα Κερατέας και τη Μονή Πεντέλης. Άρχισε σύντομες εργασίες εγκαταστάσεως του μεταλλουργείου κοντά στην παραλία του σημερινού λιμανιού του Λαυρίου που τότε ονομαζόταν ως θέση << εργαστηριάνια >>. Η λέξη προέρχεται από την αρχαία λέξη << εργαστήρια >>. Ο Σερπιέρης προσέλαβε ως τεχνικό σύμβουλο τον Α. Κορδέλλα, ο οποίος αποχώρησε προσωρινά από το υπουργείο και σε λίγο οριστικά. Η εταιρία, αφού έλυσε το πρόβλημα της ληστείας της περιοχής, άρχισε τις εργασίες της κατά το Μάιο του 1864 σε έκταση 10791 στρεμμάτων και το 1865 άρχισε η παραγωγή μολύβδου. (14)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(15) Στεφανόπουλος Φ., <<Το νεοιλασιό Λαύριο>>, σελ. 10

*(16) Μπαλόγλου Π., <<Το Λαυρεωτινό ζήτημα και οι κοινωνικοοικονομικές του επιδράσεις>>, σελ. 23 (υποσημειώσεις).

*(17) βλέπε σημείωση *(16), σελ. 24

*(18) Κωνοφάγος Κ., <<Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου>>, σελ. 45

Σχεδόν όλη η περιοχή του Λαυρίου, εκτός από τον Κυπριανό που ήταν ψαροχώρι, ήταν έρημος. Οι πρώτες εγναταστάσεις της εταιρίας είχαν τη μορφή καλυβιών και ο αρχικός αριθμός των εργατών ήταν μικρός. (15)

Η ληστεία αποτελούσε ένα σημαντικό πρόβλημα για την ελληνική κοινωνία και οικονομία. Είναι ένα πρόβλημα ευρύτατο και ξεπερνά τα όρια της παρούσης μελέτης. Ενδεικτικά θα αναφέρουμε ότι ο Σερπιέρης ήρθε σε επαφή με το διαβόητο ληστή της περιοχής, τον Κίτσο, αναλαμβάνοντας τη συντήρηση και προστασία των δύο παιδιών του με αντάλλαγμα τη διαφύλαξη της εταιρίας, των εγναταστασιών της και των υπαλλήλων της από άλλους ληστές. (16)

Βλέποντας τη μεγάλη τεχνολογική εξέλιξη η οποία άρχισε να εμφανίζεται στην περιοχή και ενθουσιασμένος από τα αποτελέσματα της ανακαλύψεως, ο Κορδέλλας σκέφτεται ότι έχει σημάνει η ώρα για την βιομηχανική και οικονομική ανάπτυξη της χώρας· είναι αποφασισμένος να αφοσιωθεί ολοκληρωτικά στα μεταλλεία του Λαυρίου και για το λόγο αυτό ζητά από το υπουργείο οικονομικών ενιαύσια άδεια, την οποία και λαμβάνει. Αργότερα αποχώρησε τελείως από το υπουργείο και εργάστηκε ως αρχιμηχανικός στην ιταλογαλλική εταιρία. (17)

Η εταιρία ROUX-SERPIERI μαζί με τις σικωριές άρχισε να τροφοδοτεί και εκβολάδες, πάνω στις οποίες δεν είχε, σε καμιά περίπτωση, δικαίωμα. Εκβολάδες ονομάστηκαν τα φτωχά μεταλλεύματα που απέρριπταν οι αρχαίοι ύστερα από χειροδιαλογή, επίσης οι πλυνίτες, τα φτωχά απορρίματα των πλυντηρίων. Όλα αυτά είχαν μεταφερθεί από τις βροχές ανακατεμένα και σιέπαζαν τις κοιλάδες της Λαυρεωτικής. (18)

Η ζωή της πρώτης εταιρίας όμως επρόκειτο να είναι σύντομη. Το λαυρεωτικό ζήτημα έφερε την ταραχή στο έθνος μας για τέσσερα περίπου χρόνια από το 1869 έως το 1873 και δημιουργήθηκε από τη διαμάχη μεταξύ του Δημοσίου και της εταιρίας για το αν οι εκβολάδες και οι σικωριές του

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(19) Στεφανόπουλος Φ., <<Το νεοιλασιό Λαύριο>>, σελ. 10

*(20) Μπαλόγλου Π., <<Το Λαυρεωτικό ζήτημα και οι κοινωνικοοικονομικές του επιδράσεις>>, σελ. 31-32

Λαυρίου ανήκαν στο κράτος ή στην εταιρία. Ο Επαμεινώνδας Δεληγιώργης δημιούργησε πολιτικό σκάνδαλο με την κατηγορία ότι η ξένη εταιρία νέμεται τις εμβολάδες, με αποτέλεσμα να ζημιώνει το ελληνικό κράτος. (19)

Τα θρυλούμενα μεγάλα κέρδη της εταιρίας είχαν στρέψει την προσοχή του λαού στον μεταλλευτικό πλούτο της χώρας. Αληθινή μεταλλοφρενίτιδα είχε προσβάλλει τους Έλληνες. Η ελληνική γη ανασιάφτηγε και ανιχνεύτηγε και οι κατά τόπους νομαρχίες κατακλύστησαν από ανθρώπους κάθε κοινωνικής τάξεως και επαγγέλματος. Οι φήμες δεν είχαν δημιουργήσει φαντασιώσεις μόνο στο λαό, αλλά και στους πολιτικούς άνδρες. Ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος, με απεσταλμένο του, υπέβαλε μαζί με άλλους κι αυτός αίτηση παραχωρήσεως χρυσορυχείου Σίφνου. Ο Θ.Ζαΐμης υπέβαλε μαζί με άλλους έξι αίτηση παραχωρήσεως μεταλλείου χρωμίου στην περιοχή Καρέα Υμηττού και άλλη αίτηση μαζί με το βουλευτή Ε.Κανελλόπουλο για την παραχώρηση του χρωμίου της Μπίσιας (Περαχώρας). Ο στρατηγός Σιαρλάτος Σούτσος -πρώην υπουργός στρατιωτικών - ζήτησε παραχώρηση μεταλλείου μαγγανίου στην περιοχή Μαραθώνος. (20)

Ο αντιπολιτευόμενος τύπος, δηλαδή ο προσκείμενος προς τον Δεληγιώργη, και η εσφαλμένη αντίληψη ότι στο Λαύριο υπήρχε θησαυρός που έχανε η Ελλάδα προς όφελος των ξένων, ετράχυναν το πρόβλημα. Το 1871 ο πρωθυπουργός Κουμουνδούρος επιχείρησε να ρυθμίσει το ζήτημα και κατακύρωσε τις εμβολάδες ως περιουσία του κράτους. Το θέμα όμως πήρε χειρότερη τροπή με την επέμβαση της Ιταλίας και της Γαλλίας για την υποστήριξη της εταιρίας. Ο Γεώργιος τότε κάλεσε τον Δεληγιώργη στην πρωθυπουργία εφ'όσον αυτός ήταν ο πρώτος υποκινητής του όλου θέματος. Οι δύο ενδιαφερόμενες ξένες χώρες ζήτησαν τη μεσολάβηση της Ρωσίας, Αγγλίας, Αυστρίας και Γερμανίας. Η Αυστρία πρότεινε να δοθεί λύση με διαιτητές τα παραπάνω ξένα έθνη, πρόταση που απέρριψε η ελληνική κυβέρνηση. Έτσι η κατάσταση έφτασε σε αδιέξοδο και η λύση αναζητήθηκε

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(21) Στεφανόπουλος Φ., <<Το νεοιλασικό Λαύριο>>, σελ. 10

*(22) Μπαλόγλου Π., <<Το Λαυρεωτικό ζήτημα και οι κοινωνικοοικονομικές του επιδράσεις>>, σελ. 37

*(23) Κωνοφάγος Κ., <<Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου>>, σελ. 48

*(24) βλέπε σημείωση *(21), σελ. 10

*(25) βλέπε σημείωση *(22), σελ. 39

αλλού. Έλληνες και ξένοι παράγοντες πλησίασαν τον Ανδρέα Συγγρό που πείσθηκε να εξαγοράσει την εταιρία (1873). (21)

Κατά την εποχή που το Λαυρεωτικό διερχόταν μια κρίσιμη φάση, ο Ανδρέας Συγγρός δέχτηκε μία ημέρα στις αρχές του 1873 την επίσκεψη του Βασίλειου Μελά, εμπόρου, κατοίκου Λονδίνου, ο οποίος πρώτος του πρότεινε να έρθει σε διαπραγμάτευση με τον Σερπιέρη για την εξαγορά των μεταλλείων. Ο ίδιος ο Συγγρός δε δέχτηκε. Ο Γ. Δρακόπουλος όμως, ο νομάρχης Αττικής, τον έπεισε να ασχοληθεί με την υπόθεση και τάχιστα συναντήθηκε με τον Σερπιέρη για τις διαπραγματεύσεις. (22)

Ο Α. Συγγρός αγόρασε τις μετοχές της εταιρίας ROUX-SERPIERI αντί του μεγάλου ποσού των 11,5 εκατομμυρίων φράγκων. (23)

Σαν εκπρόσωπος της Τραπέζης Κωνσταντινουπόλεως ο Συγγρός ίδρυσε το 1873 την ελληνική εταιρία Μεταλλουργιών Λαυρίου με ισότιμο συνέταιρο τον Σερπιέρη και διευθυντή τον Κορδέλλα. Με αυτόν τον τρόπο η Γαλλία και η Ιταλία έπαψαν να ενδιαφέρονται, ενώ οι μολυβδούχες σκουριές και ειβολάδες παραχωρήθηκαν στη νέα Ελληνική Εταιρία, που είχε σαν σκοπό την εκμετάλευσή του, με 50% συμμετοχή του κράτους στα καθαρά κέρδη που θα αποκομίζονταν από αυτές. Έτσι η Ελληνική Εταιρία έγινε ανάδοχος των εγκαταστάσεων της εταιρίας SERPIERI ROUX FRESSYNET. Να σημειωθεί εδώ ότι ο Συγγρός στα απομνημονεύματά του βεβαιώνει ότι ούτε αυτός ούτε η εταιρία αποκόμισαν κέρδος. (24)

Η εμφάνιση του Συγγρού στην Ελλάδα και το ενδιαφέρον του για τα οικονομικά ζητήματα πρέπει να αντιμετωπιστεί όχι ως ένα απλό και μεμονωμένο γεγονός, αλλά σαν μια << εισβολή >> του παροικιακού φαινομένου, των ελλήνων ομογενών στη χώρα μας. (25)

Η νέα αυτή εταιρία ανέπτυξε τις εργασίες της, συμπλήρωσε τα εργοστάσια κοντά στον λιμένα του Λαυρίου της

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(26) Κωνοφάγος Κ., <<Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου>>, σελ. 50

*(27) Μπαλόγλου Π., <<Το Λαυρεωτικό ζήτημα και οι κοινωνικοοικονομικές του επιδράσεις>>, σελ. 44

παλαιότερης εταιρίας, έλιωσε τις σιωριές και τις ειβολάδες, των οποίων είχε την αποικλειστική ειμετάλευση· αργότερα και λίγα μεταλλεύματα.

Τις ειβολάδες κατεργάζονταν για εμπλουτισμό σε σύγχρονα για την εποχή πλυντήρια. Έτσι στην καμινεία τροφοδοτούσαν τις σιωριές και το εμπλούτισμα των ειβολάδων το οποίο πλινθοποιούσαν. (26)

Με την πάροδο του χρόνου οι εργασίες της νεοϊδρυθείσης εταιρίας δεν απέδωσαν τα αποτελέσματα που ανέμεναν όλοι. Οι ειβολάδες δεν απέδιδαν την ίδια ποσότητα μολύβδου και αργύρου, όπως παλιότερα. Αυτό οφείλονταν στην πτωχότητα των σιωριών που καμινεύονταν από τη νέα Εταιρία. (27)

Ο Ι.Β.Σερπιέρης το 1876 (ο Στεφανόπουλος Φ. στο << Νεοκλασικό Λαύριο >> αναφέρει το 1875) ίδρυσε μια άλλη εταιρία με σκοπό την ειμετάλευση του υπεδάφους της Λαυρεωτικής για τη συνέχιση ουσιαστικά του μεταλλευτικού έργου των αρχαίων. Η εταιρία αυτή ονομάστηκε << Γαλλική εταιρία μεταλλείων Λαυρίου >>. Αγόρασε σχεδόν όλες τις ενδιαφέρουσες παραχωρήσεις της Λαυρεωτικής.

Στα μεταλλεία η εξόρυξη εντατικοποιήθηκε. Παρακολοιθήθηκαν οι αρχαίες στοές που διευρύνονταν και χρησιμοποιήθηκαν τα αρχαία φρέατα. Η εξόρυξη δεν περιορίστηκε στα μεταλλεύματα αργυρούχου μολύβδου. Πολλά κέρδη αποκόμισε η εταιρία στην αρχή από την εξόρυξη καλαμίνας (ανθρακικού ψευδαργύρου) και της καλαμίνας που οι αρχαίοι είχαν απορρίψει μέσα στα μεταλλεία. Η << Γαλλική Εταιρία >> εγνατέστησε μεταλλουργικό εργοστάσιο κοντά στο θοριό, στη θέση << Κυπριανός >>. Το 1878 άρχισε η παραγωγή μεταλλικού αργυρούχου μολύβδου.

Το 1910 οι αρχαίες σιωριές είχαν εξαντληθεί (ο Στεφανόπουλος στο << Νεοκλασικό Λαύριο >> αναφέρει ότι το 1905 εξαντλήθηκαν οι σιωριές) και οι απομένουσες ειβολάδες ήταν λίγες. Έτσι, ύστερα από προσπάθειες ειμεταλεύσεως φτωχών μεταλλευμάτων και των διιών της παλιών απορ-

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(28) Κωνοφάγος Κ., <<Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου>>, σελ. 50

*(29) Στεφανόπουλος Φ., <<Το νεοιλασιινό Λαύριο>>, σελ. 10-11

ριμάτων, η εταιρία τελικά διέκοψε τις εργασίες της το 1917. Κατά το 1930 εκποίησε τις εγκαταστάσεις της. Η μεγάλη της καμινάδα στην κορυφή του λόφου, κοντά στο λιμάνι, γκρεμίστηκε από τους Γερμανούς το 1944. (28)

Το 1933 η ελληνική εταιρία πουλήθηκε στην αγγλική CHARCIAM MINERAL PRODUCT LTD, ενώ η γαλλική υπάρχει και σήμερα. Οι εργασίες των εταιριών αποτέλεσαν την πρώτη βαριά βιομηχανία στην Ελλάδα, τη μεγαλύτερη των Βαλκανίων, και κατέστησαν το Λαύριο ένα από τα αξιόλογα μεταλλευτικά και μεταλλουργικά κέντρα του κόσμου. (29)

Η Γαλλική Εταιρία ζει ακόμα ύστερα από 100 χρόνια δραστηριότητας. Ειμεταλεύτηκε έναν ολόκληρο αιώνα αποτελεσματικά το υπέδαφος της Λαυρεωτικής. Εγκατέστησε εργοστάσια μεταλλουργίας μολύβδου, που στις αρχές του αιώνα στηρίζονταν σε μια νέα αμερικάνικη κάμινο W.J. (WATER JACKET), η οποία ήταν τότε στην πρωτοπορεία της τεχνικής της τήξεως. Εγκατέστησε επίσης αξιόλογα μηχανικά πλυντήρια εμπλουτισμού των μεταλλευμάτων.

Το γαλλικό συγκρότημα της μεταλλευτικής επιχειρήσεως PENARROYA αγόρασε το 1930 τη γαλλική εταιρία μεταλλείων Λαυρίου. Εγκαταστάθηκε τότε στο Λαύριο για πρώτη φορά στην Ελλάδα εργοστάσιο διαφορικού εμπλουτισμού << δια επιπλεύσεως >>.

Γίνονταν συνεχείς προσπάθειες ειςσυγχρονισμού. Έτσι το 1947 ο Κ.Κωνοφάγος εγκατέστησε για πρώτη φορά στην Ελλάδα ένα φίλτρο σάκων για τους καπνούς των καμίνων της μεταλλουργίας, με σκοπό κυρίως την προστασία της υγείας των κατοίκων και του περιβάλλοντος. Η μεγαλύτερη προσφορά όμως της εταιρίας ήταν ότι σε αυτήν μαθήτευσαν ένα πλήθος ειδικών εργατών και εργοδηγών σε πολλές ειδικότητες.

Αργότερα, μετά το 1936, χρησιμοποιήθηκαν και αρκετοί Έλληνες μηχανικοί στην εταιρία όπου απέκτησαν πολύτιμη πείρα σε διάφορους τομείς, ιδιαίτερα στη μεταλλουργία, σπάνια τότε ειδικότητα για τον τόπο μας.

* (30) Κωνοφάγος Κ., <<Το αρχαίο Λαύριο και η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του αργύρου>>, σελ. 51

Το 1977 η εταιρία συμπλήρωσε 100 χρόνια. Ήταν σύμπτωση που αναγκάστηκε αυτόν ακριβώς το χρόνο να σταματήσει τις μεταλλευτικές της εργασίες στο Λαύριο. Η συνέχιση της εκμεταλεύσεως δεν ήταν πια οικονομική. Απαιτούνταν νέες έρευνες στο υπέδαφος. Η εταιρία αναγκάστηκε τότε, μέχρι το κλείσιμο της το 1990, να δουλεύει σαν μεταλλουργία με ξένα μεταλλεύματα.(30)

Σήμερα το μόνο που θυμίζει τις δραστήριότητες που έλαβαν χώρα στο Λαύριο είναι τα εγκαταλελειμμένα και ερειπωμένα κτίρια που βρίσκονται στην περιοχή, μάρτυρες μιας εποχής οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας.

ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Στην ιστορία του πολιτισμού της ανθρωπότητας ξεχωρίζει μία εποχή, όπου ο λόγος και το ωραίο έφτασαν σε τέτοιο σημείο τελειότητας, που ποτέ από τότε δεν ξεπεράστηκαν, ούτε καν επαναλήφθηκαν. Η επίδραση της εποχής αυτής στην ανθρώπινη σκέψη και δημιουργία διαρκεί από τότε και θα διαρκεί μέσα στους αιώνες όσο θα υπάρχει πολιτισμός.

Η εποχή αυτή βλάστησε στη χώρα μας που οι θεοί απλόχερα την προίμισαν και με ανάλογο φυσικό περιβάλλον, που είχε αποφασιστική επίδραση στη δημιουργία και στην εξέλιξή της. Ονομάστηκε <<Χρυσός αιώνας του Περικλέους>> και είναι η κατ'εξοχήν κλασική εποχή της ανθρωπότητας. Την εκπροσωπούν ονόματα, όπως του Σωκράτη, του Πλάτωνα, του Φειδία, του Σοφοκλή, του Θουκυδίδη, του Ξενοφώντα και πολλών άλλων, για τα οποία ο αιώνιος άνθρωπος θα αισθάνεται πάντοτε υπερηφάνεια και δέος.

Η λάμψη της εποχής αυτής φωτίζει από τότε το ανθρώπινο πνεύμα, που σε ορισμένες ιστορικές στιγμές ζητά να την πλησιάσει περισσότερο, να την συνεχίσει όσο μπορεί, ακόμη και να την αντιγράψει και να την μιμηθεί. Και αυτό, για να διαδεχτεί, συνήθως, εποχές καταπτώσεως, οπότε το πλησίασμα αυτό προς την αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή εποχή αποτελεί αναγέννηση. Παρόμοιες στιγμές δημιουργήθηκαν σε ποικίλους χρόνους και τόπους και προκάλεσαν κορυφαίες πνευματικές αναλαμπές στους πολιτισμούς των εθνών που τις δέχτηκαν. Τέτοιες ευτυχισμένες στιγμές άνθισαν είτε μεμονωμένα σε περιορισμένο τόπο και χρόνο, είτε απλώθηκαν χρονικά και ευτατικά, σε μία παγκόσμια οικουμενικότητα.

Μία τέτοια χαρακτηριστική περίπτωση είναι η Αναγέννηση που παρατηρήθηκε στην Ιταλία από τον 15^ο αιώνα. Η Αναγέννηση αυτή είχε τρεις περιόδους: η πρώτη κάλυπτε

* (1) Λυγίζος Γιάννης, <<Η ελληνικότητα στην αρχιτεκτονική μας>>, σελ. 19.

* (2) Φιλιππίδης, <<Νεοελληνική Αρχιτεκτονική>>, σελ. 17

ολόκληρο τον 15^ο αιώνα στην πάνω Ιταλία, η δεύτερη εξελίχθηκε τον 16^ο αιώνα με κυριότερες έδρες τη Ρώμη και την Βενετία, η τρίτη άνθισε τον 17^ο αιώνα στη Φλωρεντία (πρώτο δείγμα: η μικρή ειλλησία Πάτζι, σύνθεση του Μπρουνελέσκι). Η τρίτη αυτή περίοδος της Αναγέννησης είναι γνωστή με το όνομα << στυλ Μπαρόκ >>. Η λέξη κατάγεται από το Ισπανικό Μπαρουέκο (BARRUECO), που θα πει ακανόνιστο μαργαριτάρι. Το Μπαρόκ ακολουθεί ο ρυθμός του Ροκοκό (ROCOCO) που με τα υπερβολικά διακοσμητικά του στοιχεία έτεινε να απομακρύνει την τέχνη από το κλασικό πνεύμα.(1)

Στις αρχές του 18^{ου} αιώνα αναβιώνει μία νέα μορφή του κλασικισμού με την ονομασία νεοκλασικισμός. Διευκρινίζοντας στο σημείο αυτό τη διαφορά μεταξύ κλασικισμού και νεοκλασικισμού αναφέρουμε ότι το κυριότερο γνώρισμα του κλασικισμού ήταν η ειμετάλευση της παλαιάς ελληνορωμαϊκής αρχιτεκτονικής που χρησιμοποιήθηκε στις συνθέσεις του με νέο δημιουργικό τρόπο. Αντίθετα, ο νεοκλασικισμός επιχείρησε μία συνειδητή μίμηση των αρχαίων προτύπων χωρίς καμιά παρεμβολή στα έργα του.

Την εποχή εκείνη κυρίαρχη κοσμοθεωρία ήταν ο Διαφωτισμός, που είχε σαν αρχή τον ορθολογισμό και την αρμονική συνύπαρξη με τη φύση. Σύμφωνα με τον Διαφωτισμό, για να μπορέσει η ανθρωπότητα να πλησιάσει την μελλοντική της ολοκλήρωση θα έπρεπε να στραφεί προς το παρελθόν και να μελετήσει την αρχαιότητα.(2)

Ουσιαστικό έναυσμα για τον νεοκλασικισμό αποτέλεσαν οι ανασκαφές των τριών πόλεων (Ηρακλείου, Πομπηίας, Σταβίων) στην Καμπανία το 1738. Οι ανασκαφές αυτές έφεραν στην επιφάνεια διάφορα στοιχεία της αρχαίας κλασικής εποχής μεταξύ αυτών και τοιχογραφίες χαρακτηριστικές του <<πομπηιανού ρυθμού>>. Τα στοιχεία αυτά εντυπωσίασαν για την ήρεμη αλλά αυστηρά κλασική γραμμή τους. Άνθρωποι του πνεύματος και της τέχνης, που επισιέπτονταν τις ανασκαφές αυτές, επέστρεφαν στις χώρες τους εντυπωσιασμένοι και προσπαθούσαν να μιμηθούν το ρυθμό αυτό.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- * (3) Κορρές Γ., <<Αναδρομαί εις τον νεοκλασικισμόν>>, σελ.16-17.
- * (4) Σαπρανίδης, <<Νεοκλασιό Λαύριο χθες, σήμερα, αύριο>>.
- * (5) βλέπε σημείωση *(4).
- * (6) βλέπε σημείωση *(4)

Ο νεοκλασικισμός σαν κίνημα αποτέλεσε στο σύνολό του μία πορεία - διαρκείας 200 ετών περίπου - καλλιτεχνικής δημιουργίας και έκφρασης, που περιελάμβανε στο χώρο του όλες τις εικαστικές τέχνες (γλυπτική, ζωγραφική, αρχιτεκτονική, ποίηση κ.ά.). (3)

Επίσης είχε επιπτώσεις και σε όλες τις δραστηριότητες του ανθρώπου επιβάλλοντας το ρυθμό του - αρχιτεκτονικά τουλάχιστον - σε δημόσια κτίρια, σε απλές κατοικίες, σε εργοστάσια, αποθήκες, σταθμούς, σχολεία, νοσοκομεία κ.ά. (4)

Το νεοκλασικό κίνημα, μολονότι καθαρά αισθητικό, συνέπεσε να συγχρονιστεί με περιόδους διεθνών πολιτικών, κοινωνικών, βιομηχανικών και τεχνολογικών αναταραχών, όπως: η γαλλική επανάσταση(1789-1799), η ελληνική επανάσταση(1821-1828), οι επαναστάσεις στη Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία και Ουγγαρία του 1848, ο εμφύλιος πόλεμος στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής(1861-1865) κ.ά.

Επίσης κατάφερε να αντέξει μέσα από εποχές οικονομικής ανάπτυξης (αλλά και κρίσης) όπως επίσης και μέσα από τους δύο παγκοσμίους πολέμους. (5)

Το ενδιαφέρον είναι ότι το νεοκλασικό κίνημα υιοθετήθηκε με φανατισμό από όλους κατά τη διάρκεια των περιόδων που προαναφέραμε διότι εξέφραζε την αντίθεση προς τα γεγονότα που συνέβαιναν.

Έτσι το κίνημα αυτό κατέστη το σύμβολο των δημοκρατικών ιδεωδών παγκοσμίως, παρόλο που χρησιμοποιήθηκε από όλα τα καθεστώτα για σημαντικά δημόσια κτίρια, από δημοκρατίες, από δικτατορίες και από σοσιαλιστικά καθεστώτα. (6)

Τελειώνοντας το κεφάλαιο αυτό χρήσιμο θα ήταν να αναφέρουμε τις βασικότερες ευρωπαϊκές χώρες με τους κυριότερους αντιπροσώπους-δημιουργούς του νεοκλασικού κινήματος:

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

- * ΒΙΝΓΚΕΛΜΑΝ (1717-1768), ιστορικός τέχνης, πατέρας της σύγχρονης αρχαιολογίας.
- * ΜΕΝΕ (1728-1779), ζωγράφος.
- * ΣΙΚ (1776-1812), ζωγράφος.

ΙΤΑΛΙΑ

- * ΠΙΡΑΝΕΣΙ (1720-1778), χαράκτης, αρχιτέκτονας, αρχαιολόγος.
- * ΝΤΕΜΠΟΝΙΣ (1753-1811), ζωγράφος, χαράκτης.
- * ΚΑΝΟΒΑ (1757-1822), γλύπτης.
- * ΘΟΡΒΑΛΤΣΕΝ, γλύπτης.

ΓΑΛΛΙΑ

- * ΔΑΒΙΝΤ (1748-1825), ζωγράφος.
- * ΙΓΚΡΕΣ (1780-1867), ζωγράφος.

ΑΓΓΛΙΑ

- * ΣΤΟΥΑΡΤ, αρχαιολόγος, συγγραφέας.
- * ΡΕΒΕΤ, αρχαιολόγος, συγγραφέας.
- * ΦΛΑΞΜΑΝ, σχεδιαστής, γλύπτης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(1) Πανελλήνιο Συνέδριο, <<Νεοκλασική πόλη και αρχιτεκτονική>>, σελ. 17

*(2) Φιλιππίδης <<Νεοελληνική αρχιτεκτονική>>, σελ. 69

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η ευρωπαϊκή νεοκλασική αρχιτεκτονική φθάνει στην Ελλάδα με την ανάκτηση της ανεξαρτησίας της, η οποία δεν είναι τυχαίο ότι επιτεύχθηκε την εποχή ακριβώς που η αναβίωση της ελληνικής τέχνης στις ευρωπαϊκές χώρες βρισκόταν στην ακμή της.(1)

Τα πρώτα βήματα της αρχιτεκτονικής αυτής συμπίπτουν με την εγναθίδρυση της Βασιλείας του Όθωνα και πιο συγκεκριμένα, αφ' ενός με την μόνιμη παρουσία πολλών Βαυαρών μηχανικών και τεχνιτών ως το 1843 και αφ' ετέρου, με την περιοδική πρόσκληση διαφόρων πάλι ευρωπαίων, κυρίως Γερμανών αρχιτεκτόνων για να τους ανατεθούν συγκεκριμένα έργα στην Ελλάδα. Με αυτόν τον τρόπο σχεδιάστηκε και χτίστηκε ένα μεγάλο μέρος από τα σημαντικότερα νεοκλασικά μνημεία της σύγχρονης Ελλάδας. Αυτά με την σειρά τους - μαζί με τα αρχαία ελληνικά μνημεία - αποτέλεσαν διαρκείς πηγές έμπνευσης για τους έλληνες μηχανικούς και τεχνίτες.(2)

Φυσιικό ήταν την εποχή εκείνη οι Βαυαροί να έχουν τον πρώτο λόγο στους τομείς της πολιτιστικής αγωγής, έκφρασης και αρχιτεκτονικής. Ντύσιμο, κοινωνική συμπεριφορά, χοροί, βεγγέρες, επιτηδευμένοι τρόποι, ήταν πράγματα που έγιναν άμεσα αποδεκτά από την ελληνική κοινωνία. Οι Βαυαροί ήταν οι εισηγητές του ευρωπαϊκού συρμού που ίσχυε έξω από την μικρή Βαλκανική Ελλάδα τότε. Ότι έφθανε από την Ευρώπη φάνταζε και λαμποκοπούσε ενώ ό,τι ήταν ντόπιο ήταν περιφρονημένο.

Ο νεοκλασικός ρυθμός ωστόσο ήταν ουσιαστικά προϊόν του Ρομαντικού ευρωπαϊκού κινήματος χωρίς παλμό και δική του ζωή. Ψυχρό και εγκεφαλικό κατασκευάσμα της δυτικής κουλτούρας και των οραματισμών των κεντροευρωπαίων ηγεμόνων. Στην βάση του ήταν ειλεικτισμός, διανθισμένος όμως με στοιχεία της αρχαίας ελληνικής και ρωμαϊκής

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(3) Ιακωβίδης Χρ., <<Νεοκλασική αρχιτεκτονική και αστική ιδεολογία>>, σελ. 28-29

*(4) Κορρές Γ., <<Αναδρομαί εις τον νεοκλασικισμό>>, σελ. 12

*(5) Σχετικά με την συμμετρία των νεοκλασικών κτιρίων ο Χολέβας Ν. στο βιβλίο του <<Γεωμετρικές χαράξεις και τέχνη>>, γράφει: <<...αν πάρουμε σαν βασικά σχήματα τα ορθογώνια, πρέπει να τα κατατάξουμε σε τρεις γενικές κατηγορίες:

α) παθητικά: όταν υπερισχύει ο οριζόντιος άξονας

β) ουδέτερα: όταν ούτε ο κατακόρυφος ούτε ο οριζόντιος άξονας υπερισχύουν (τετράγωνα)

γ) ενεργητικά: όταν υπερισχύει ο κατακόρυφος άξονας>>.

Επίσης ο Κυδωνιάτης Σόλων στο βιβλίο του <<μία αναγέννηση που έσβησε>> γράφει:<<...με την γεωμετρική συμμετρία τους θα συγκινούν πάντοτε τον άνθρωπο, που κι αυτός άλλωστε είναι συμμετρικός. Η ανθρώπινη δε κλίμακα τους προσφέρει μία γαλήνη, μία εσωτερική ηρεμία που τόσο ανάγκη έχει ο σημερινός άνθρωπος>>.

*(6) βλέπε σημείωση *(3), σελ. 33.

*(7) Λυγίζος Ι., <<Η ελληνικότητα στην αρχιτεκτονική μας>>, σελ. 21

*(8) Φιλιππίδης <<Νεοελληνική αρχιτεκτονική>>, σελ. 69

περιόδου. Στο σύνολό του ήταν μια πορεία (200 ετών περίπου) καλλιτεχνικής δημιουργίας που περιέλαβε στο χώρο του όλες τις εικαστικές τέχνες (ζωγραφική, αρχιτεκτονική αλλά και ποίηση). (3)

Να διευκρινιστεί εδώ ότι η έννοια κλασικός δεν προσδιορίζει μία χρονική περίοδο. Είναι έννοια αισθητική που δηλώνει το καλύτερο που υπάρχει σε κάθε είδος τέχνης και την υψηλή ποιότητα. (4)

Ο νεοκλασικισμός στην αρχιτεκτονική όπως τον επέβαλαν οι Βαυαροί στην Ελλάδα, ήταν ρυθμός μνημειακός, βαρύς, κλειστός, συμμετρικός (5) και πολύ καταθλιπτικός για τον ελληνικό χώρο και το ελλαδικό φως.

Ο νεοκλασικισμός όμως για την ελληνική ιδεολογία σημαίνει την επανασύνδεση και ταύτιση με την ένδοξη αρχαιότητα του και όχι την ηθική ανανέωση ή εξυγίανση, όπως συνέβαινε στην Ευρώπη. Έτσι βλέπουμε την ιδιοσυγκρασία του νεοέλληνα της εποχής να μεταμορφώνει σε ζωντανό, γαλήνιο και ισορροπημένο δημιούργημα το ψυχρό και εγνεφαλικό κατασκευάσμα της Ευρώπης. (6)

Είναι αλήθεια λοιπόν ότι οι ξένοι αρχιτέκτονες πρωτόφεραν εδώ το νεοκλασικισμό, είναι όμως εξίσου αληθινό ότι σε κανένα άλλο μέρος της γης δεν ήταν πιο ταιριαστός όσο στην Ελλάδα· ιδιαίτερα με την τελική μορφή που πήρε εδώ ήταν τόσο ταιριαστός που θα έλεγε κανείς ότι έγινε γι' αυτόν. (7)

Χαρακτηριστικά ο Γιάννης Τσαρούχης στο βιβλίο του << το έργο του Παρθένη >> (Νέα Εστία 1966), αναφέρει: '... κι αν αιόμα είχαν χαθεί όλα τα ίχνη της κλασικής αρχιτεκτονικής, κι αν αιόμα ποτέ οι Γερμανοί δεν έφερναν εδώ τον νεοκλασικισμό, οι ευαίσθητοι αρχιτέκτονες θα τον ανακάλυπταν με άλλη μορφή αλλά με την ίδια ουσία αναγκασμένοι να αντιμετωπίσουν το ελληνικό φως...'. Η άποψη αυτή δεν παύει όμως να είναι μια απλή υπόθεση, μια και πολλοί παράγοντες παίζουν συνήθως σημαντικό ρόλο. (8)

Γεγονός πάντως είναι ότι ο νεοκλασικισμός επικράτησε

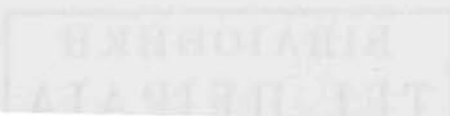
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

* (9) Ιακωβίδης Χρ., <<Νεοελληνική αρχιτεκτονική και αστική ιδεολογία>>, σελ. 30

* (10) Πανελλήνιο συνέδριο, <<Νεοκλασική πόλη και αρχιτεκτονική>>, σελ. 17

* (11) Φιλιππίδης <<Νεοκλασική αρχιτεκτονική>>, σελ. 69-70

* (12) βλέπε σημείωση * (9), σελ. 30-31



στην νεοελληνική δόμηση κοντά έναν ολόκληρο αιώνα, και όχι μόνο μέσα στα αστικά μας κέντρα, αλλά και στην ύπαιθρο, σε ανύποπτες περιοχές του ελληνικού χώρου που άλλοι τρόποι δόμησης είχαν στέρεες ρίζες. (9)

Οι λόγοι για τους οποίους η ευρωπαϊκή νεοκλασική αρχιτεκτονική βρήκε άμεση ανταπόκριση και διαδόθηκε σε ολόκληρο τον ελληνικό χώρο είναι κυρίως τρεις. Ο πρώτος είναι το γεγονός ότι η κλασική παράδοση ήταν πάντοτε ζωντανή και παρούσα στην ελληνική αρχιτεκτονική. Τα υλιανά, οι τρόποι δόμησης, οι κτιριολογικοί τύποι, η διάταξη των όγκων, το σχήμα των ανοιγμάτων, αλλά ακόμα και διακοσμητικές αρχιτεκτονικές μορφές -όσο απλουστευμένες κι αν ήταν- όλα είναι στοιχεία βασικά που είχαν επιζήσει μέσα από τους αιώνες. (10)

Δεύτερος λόγος είναι ότι τα αρχαία ελληνικά πρότυπα -πηγή έμπνευσης και δημιουργίας για τους νεοκλασικιστές αρχιτέκτονες- μπορούσαν να μελετηθούν εύκολα και άμεσα χωρίς να χάσουν τα βασικά στοιχεία τους. (11)

Τρίτος και βασικότερος λόγος είναι ότι οι έλληνες τόσο οι απελευθερωμένοι όσο και οι ακόμα υπόδουλοι αναζητούσαν την εθνική τους ταυτότητα. Φυσικό ήταν λοιπόν να δεχθούν με ενθουσιασμό μορφές τέχνης που πήγαζαν άμεσα από την πιο λαμπρή περίοδο της ιστορίας τους, την οποία άλλωστε την εποχή εκείνη θαύμαζαν όλοι οι ευρωπαίοι. Με την κλασική Ελλάδα επιθυμούσαν οι έλληνες του 19^{ου} αιώνα να συνδεθούν, αυτήν ονειρεύονταν και αυτήν ήθελαν να ξαναζωντανέψουν. Στα πλαίσια αυτά τα βαυαρικά κτίσματα παρείχαν ψευδαίσθηση ελληνικότητας, ικανοποιούσαν την νεοαποκτημένη αστική νοοτροπία και κάλυπταν ενδόμυχες απαιτήσεις μέσα από την μορφή: αναλογίες, αυστηρότητα ύφους, μνημειακή εμφάνιση, προβολή του χρήστη. (12)

Τα πρώτα κτίρια της Αθήνας ήταν μνημειώδη (Πανεπιστήμιο, Ανάκτορα) για να δώσουν γρήγορα την εικόνα πρωτεύουσας στο ερειπωμένο χωριό που λεγόταν Αθήνα. Έτσι όλα τα κτίρια της περιόδου αυτής είτε με απλές επιφά-

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(13) Τραυλός Ι., <<Νεοκλασική αρχιτεκτονική στην Ελλάδα-
δα>>, σελ. 36

*(14) Πανελλήνιο συνέδριο, <<Νεοκλασική πόλη και αρχι-
τεκτονική>>, σελ. 51

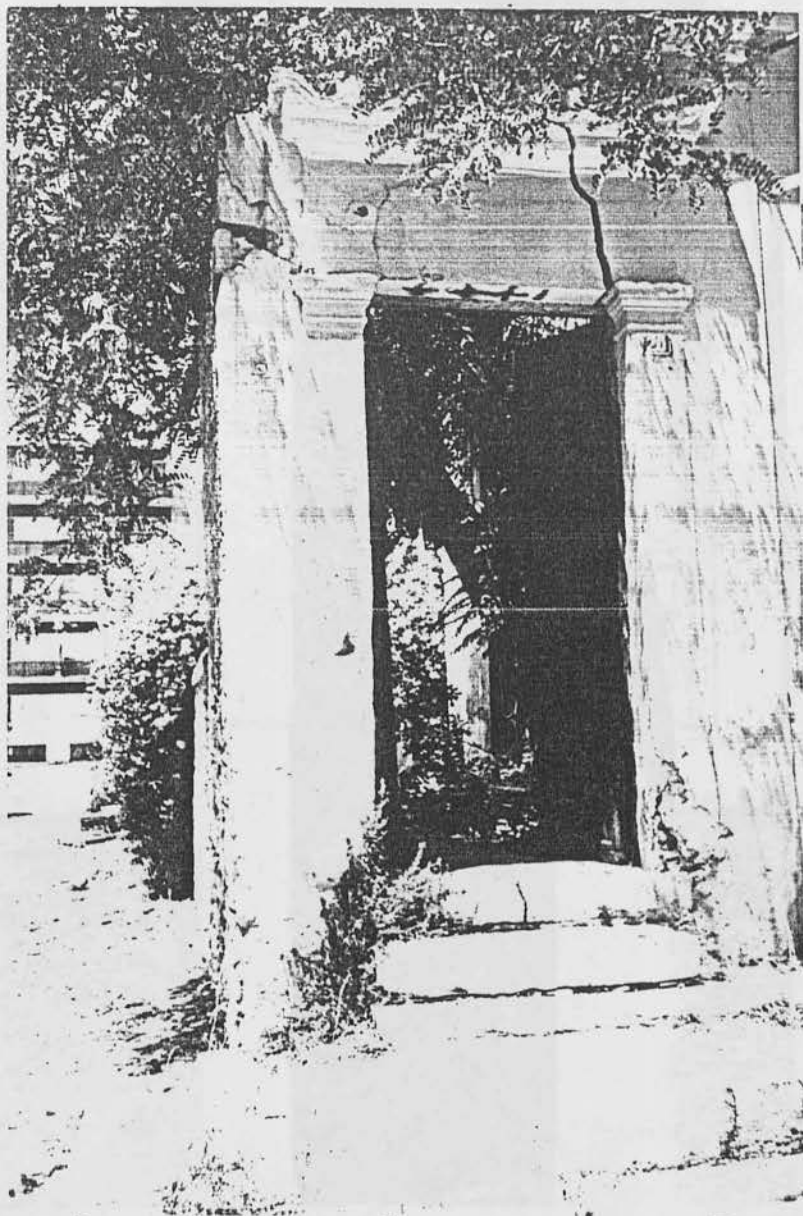
*(15) βλέπε σημείωση *(14), σελ. 227

νειες στην πρόσοψη είτε με πλούσια διακόσμηση διατηρούν την αληθινή τους οικοδομική έκφραση. Παντού υπάρχει η πέτρινη ή μαρμάρινη βάση του κτιρίου, τα ατόφια μαρμάρινα σιαλοπάτια, οι πορτοσιές (φωτο. 1,2) όπως επίσης και τα μπαλιόνια με τα διακοσμητικά φουρούσια (φωτο. 3,4,5). Εκείνο όμως που χαρακτηρίζει τα νεοκλασικά κτίρια (ακόμη και τα πιο φτωχιά) είναι τα διακοσμητικά ανθεμωτά πήλινα αεροιέραμα (φωτο. 6,7) που σαν γιρλάντα στεφανώνουν το περίγραμμα της στέγης.(13)

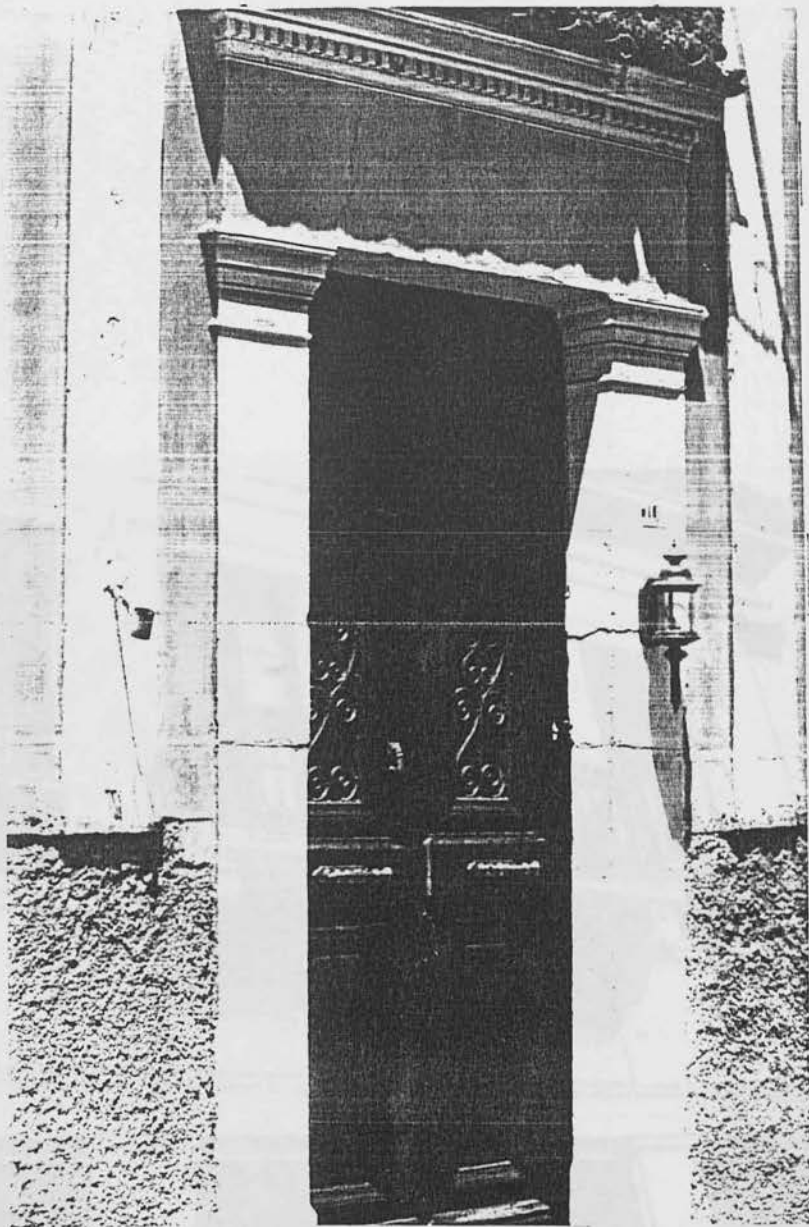
Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στην πρόσοψη του κτιρίου που είναι αυστηρά συμμετρική. Παρατηρούμε αρμονικά σύνολα που περιέχουν ανισοψείς <<ουρανογραμμές>>, εσοχές όπου μέσα σε αυτές τοποθετούνται αγάλματα γύψινα ή μαρμάρινα(φωτο. 8,9), γλυπτά αγαλματίδια στις στέγες (φωτο. 10,11), σιδεριές και μάρμαρο. Παράλληλα χρησιμοποιείται η <<κλασική>> μέθοδος για την οπτική υπογράμμιση του μεσαίου τμήματος στην πρόσοψη δημιουργώντας μία ελαφριά προεξοχή στο κεντρικό σώμα του κτιρίου, διακοσμημένη με κολόνες και αετωματική στέψη.(14)

Επίσης βασικό στοιχείο της πρόσοψης είναι και ο εξώστης. Αυτός κατά κανόνα κατασκευαζόταν τζαμωτός κλειστός, κάποτε ανοικτός σιεπαστός, σπάνια με την όψη ανοιχτού μπαλιονιού με μαρμαρένια φουρούσια και με τους γνωστούς κάραβλους στα κιγλιδώματα.(15)

Άλλα στοιχεία των νεοκλασικών κτιρίων ήταν τα ανεπανάληπτα κεραμικά, οι χειροποίητες μεταλλοτεχνίες (φωτο. 12,13), οι τοιχογραφίες, τα αετώματα (φωτο. 14,15,16), οι κορνίζες (φωτο. 17,18), οι παραστάδες με τα κιονόκρανα (φωτο. 19,20,21), οι καμάρες (φωτο. 22,23,24), οι διακοσμητικές οριζόντιες ζώνες στην μέση της κατασκευής (φωτο. 25) ή πάνω από τα κιονόκρανα (επιστύλια)(φωτο. 19,20,21), οι γεισίποδες (φωτο. 26), οι θριγκοί (φωτο. 27,28), οι πεσσοί (φωτο. 29) και τα κολονάκια στις ποδιές των παραθύρων (φωτο. 30,18) ή στα στηθαία των



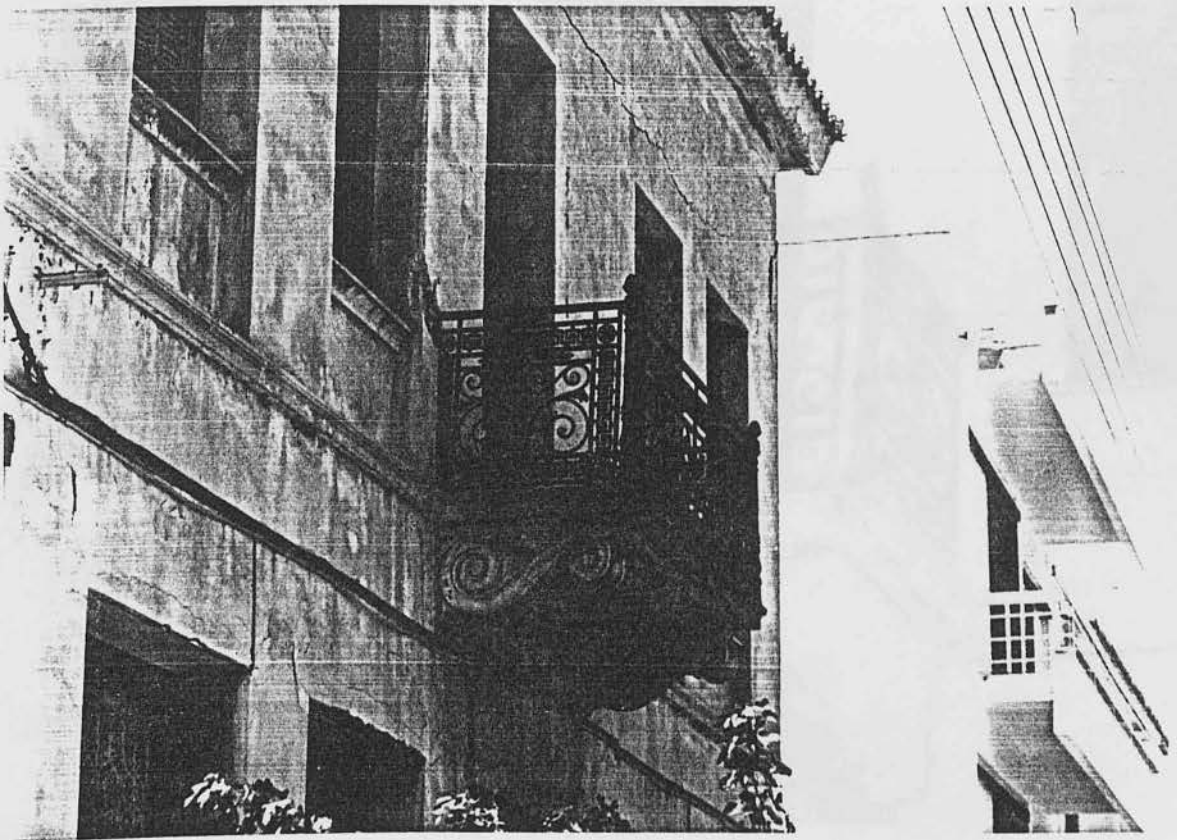
ΦΩΤΟ. 1 : Διακοσμητικό πλαίσιο της πόρτας (ΠΟΡΤΟΣΙΑ)



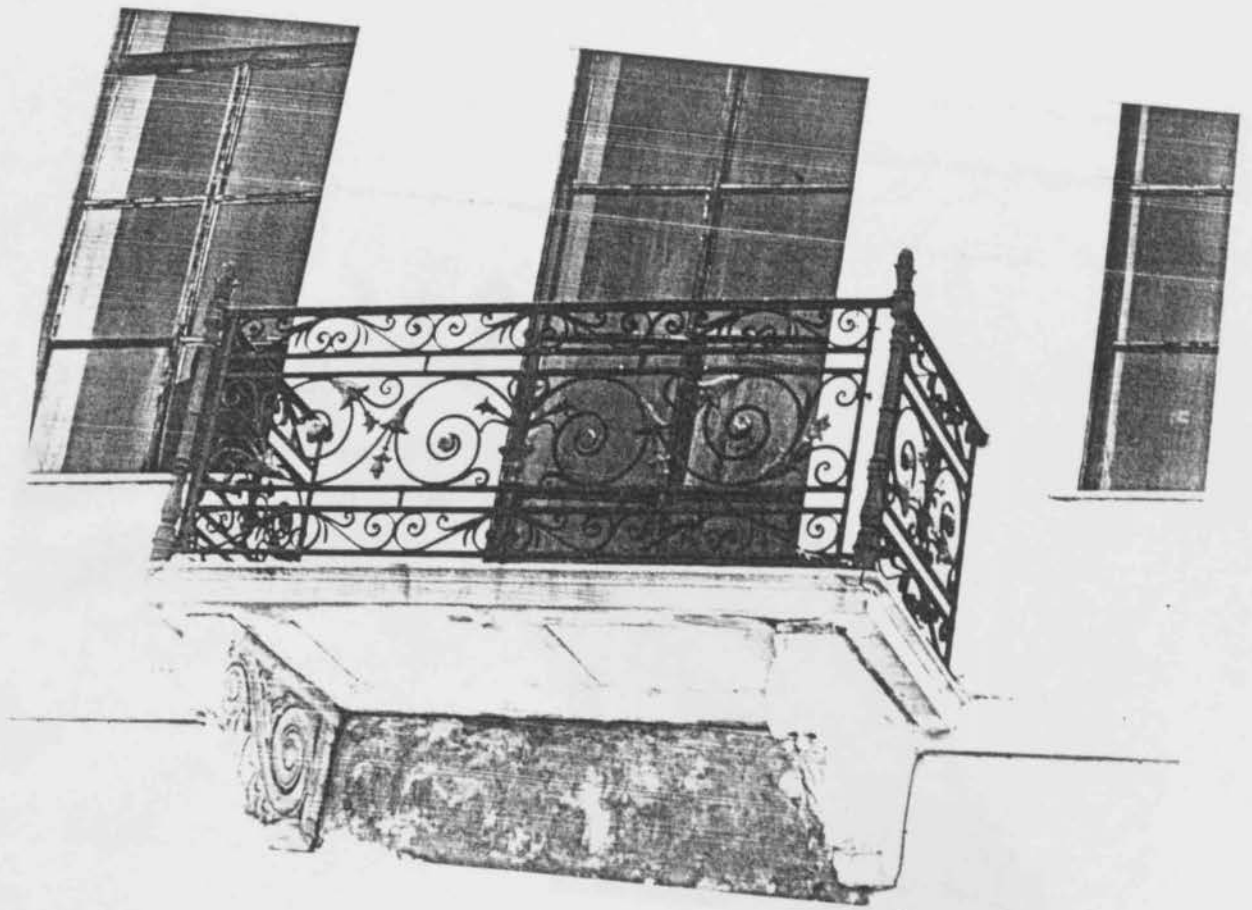
ΦΩΤΟ. 2 : ΠΟΡΤΟΣΙΑ



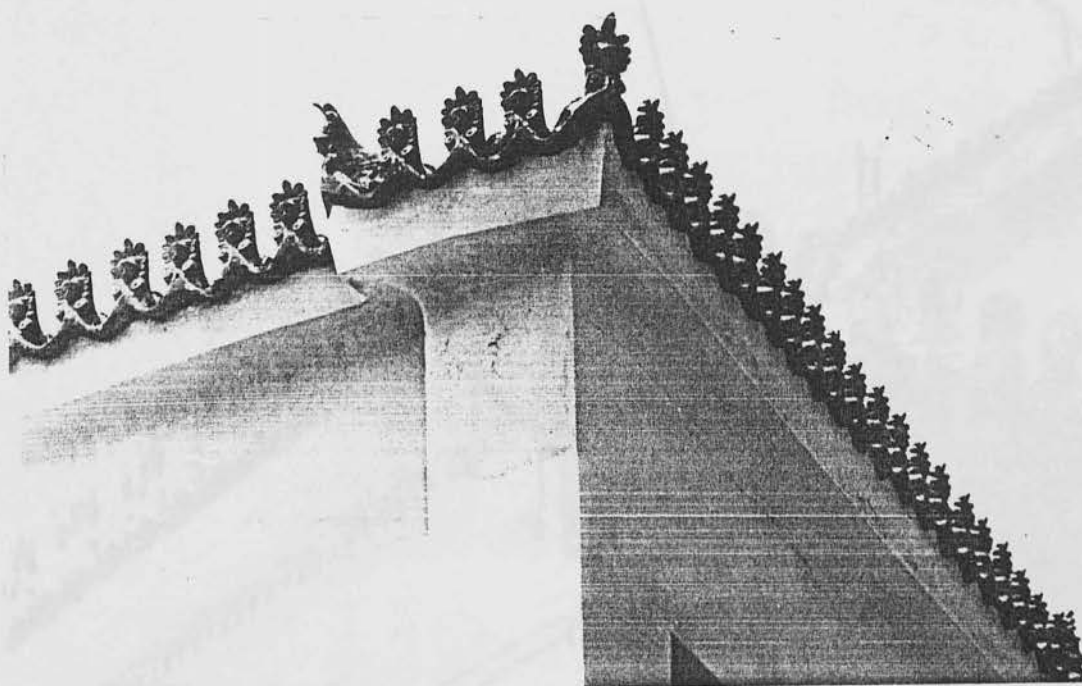
ΦΩΤΟ. 3 : Μπαλιόνι όπου διακρίνονται καθαρά α) στο πάνω μέρος σφυρήλατο χειροποίητο κιγκλίδωμα και β) στο κάτω μέρος τρία μαρμάρινα σιαλιστά διακοσμητικά φουρούσια.



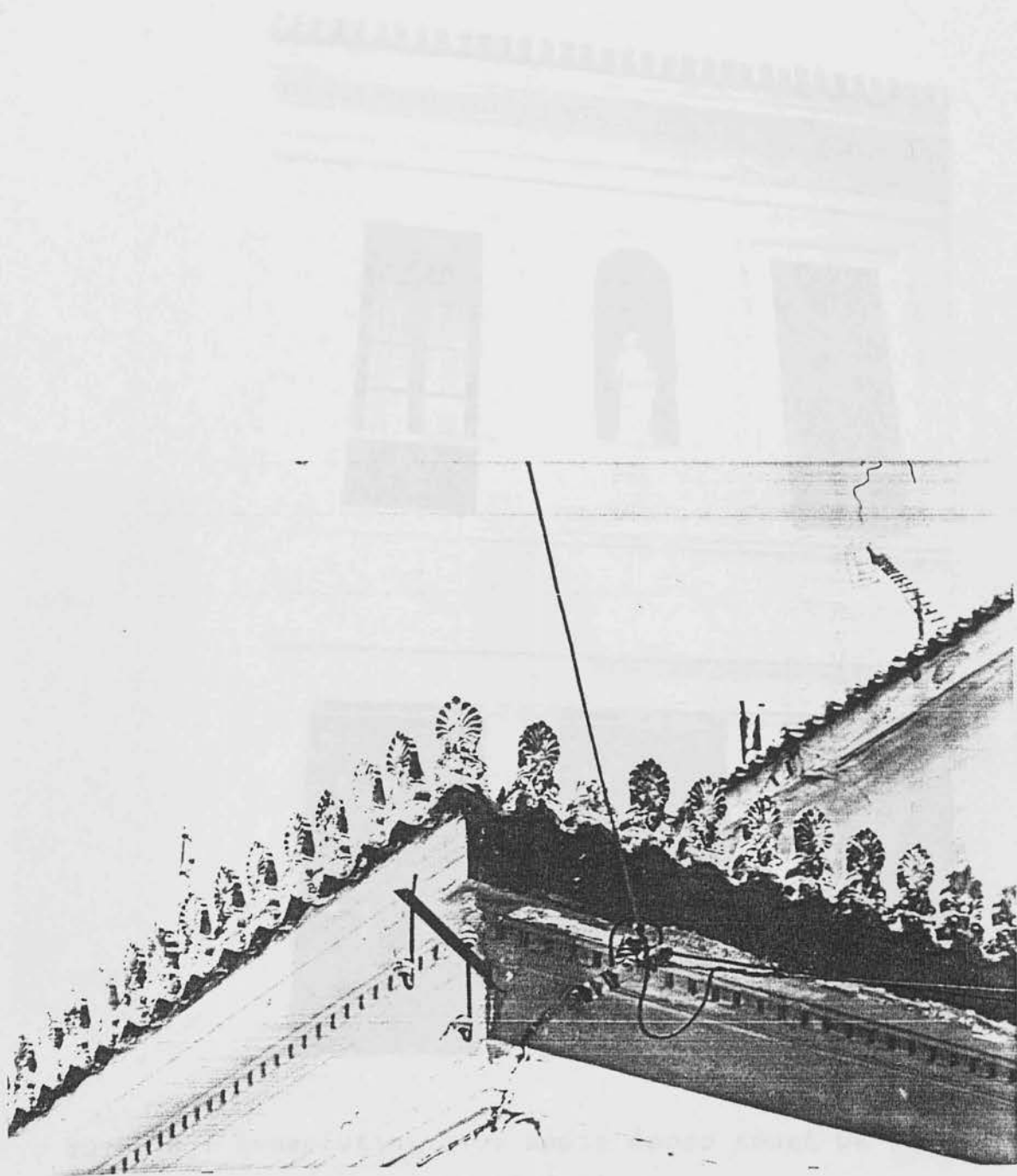
ΦΩΤΟ. 4 : Μπαλιόνι με χειροποίητο κιγιλίδωμα και δύο διακοσμητικά φουρούσια



ΦΩΤΟ. 5 : Μικρό ψευτο-μπαλιόνι με χειροποίητο κιγκλίδωμα και διακοσμητικά φουρούσια.



ΦΩΤΟ. 6 : Διακρίνονται καθαρά τα διακοσμητικά πήλινα ακροιέραμα που σαν γιρλάντες περιγράφουν τη στέγη.



ΦΩΤΟ. 7 : Προεξέχον γείσο με οδοντωτή ταινία και διακοσμητικά ακροίεραμα στην κορυφή.



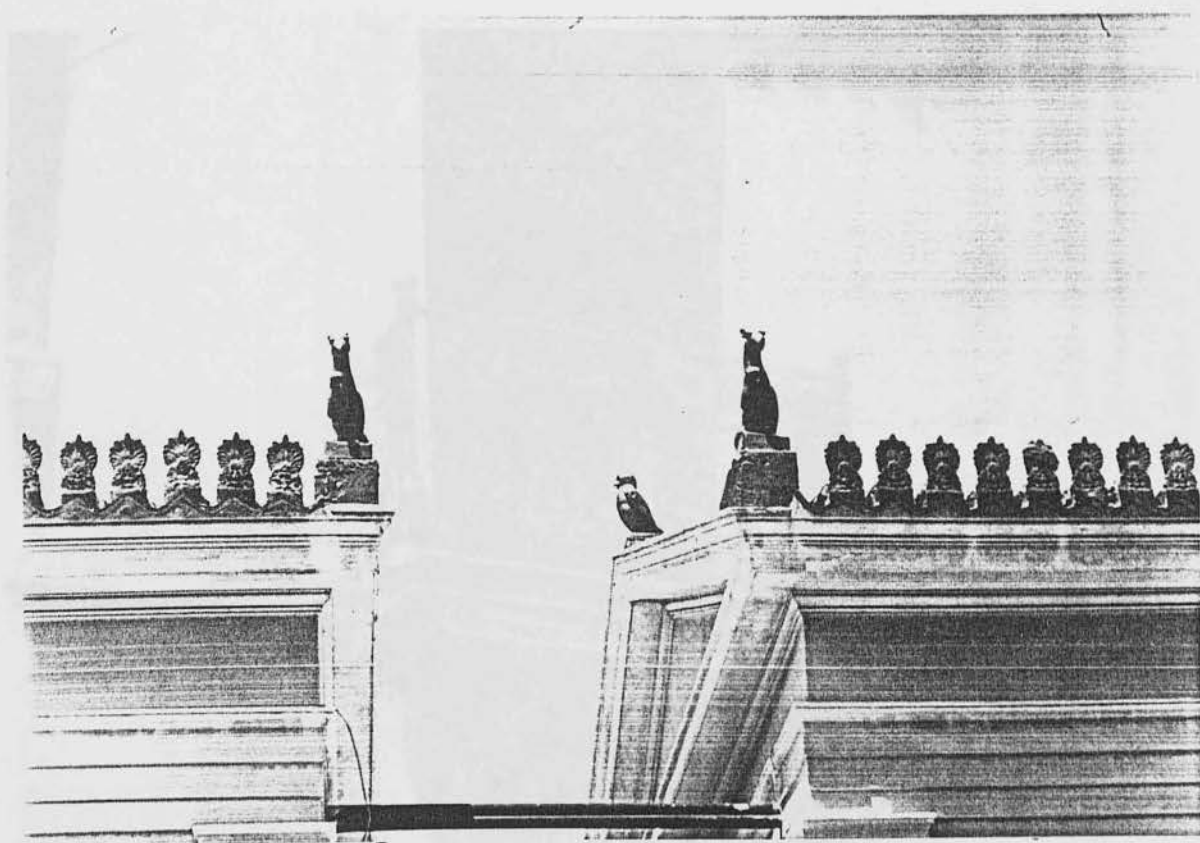
ΦΩΤΟ. 8 : Διακρίνεται στον πρώτο όροφο εσοχή με μαρμά-
ρινο διακοσμητικό άγαλμα.



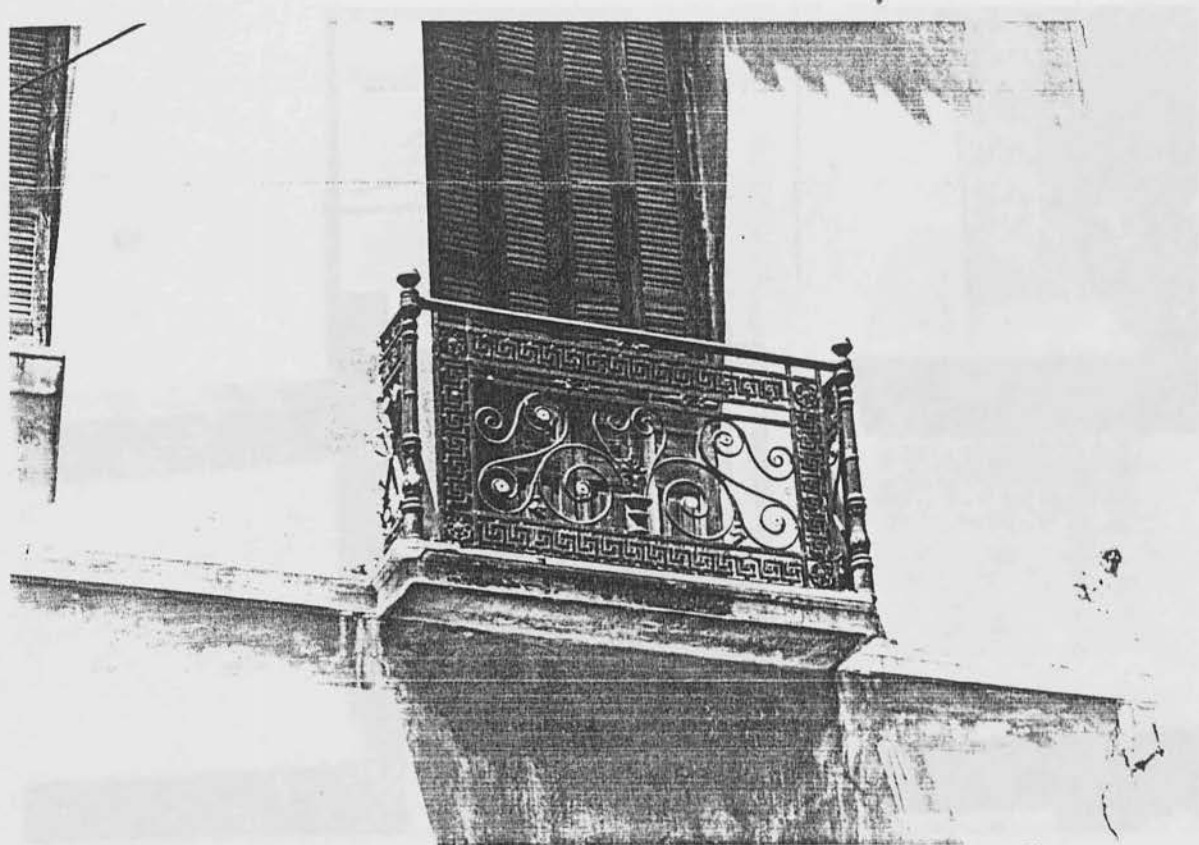
ΦΩΤΟ. 9 : Εσοχή με άγαμα, παραστάδες ειατέρωθεν και ημικυκλική κορνίζα στο πάνω μέρος.



ΦΩΤΟ. 10 : Αγαματίδιο στο πάνω μέρος αετώματος στέγης.



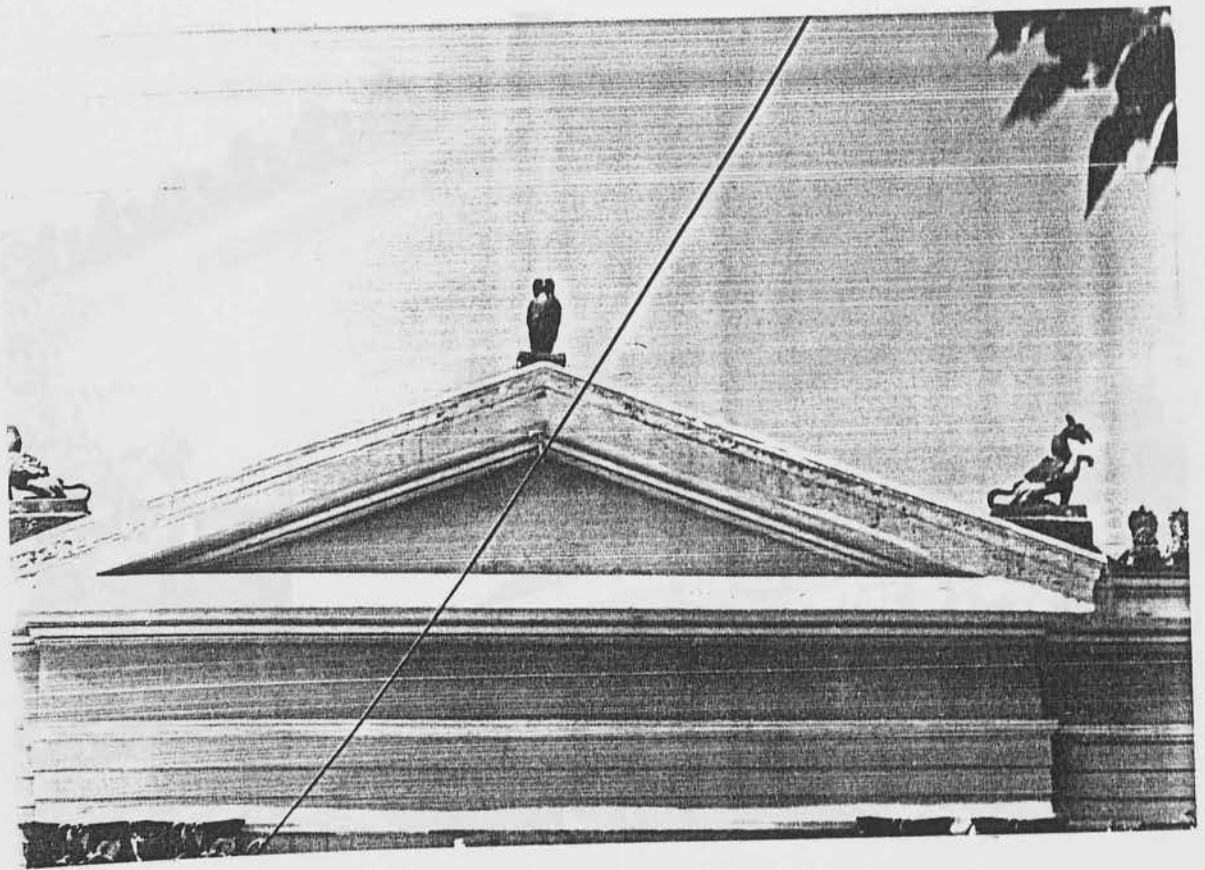
ΦΩΤΟ. 11 : Διακοσμητικά αγαλματάκια στις γωνίες στέγης.



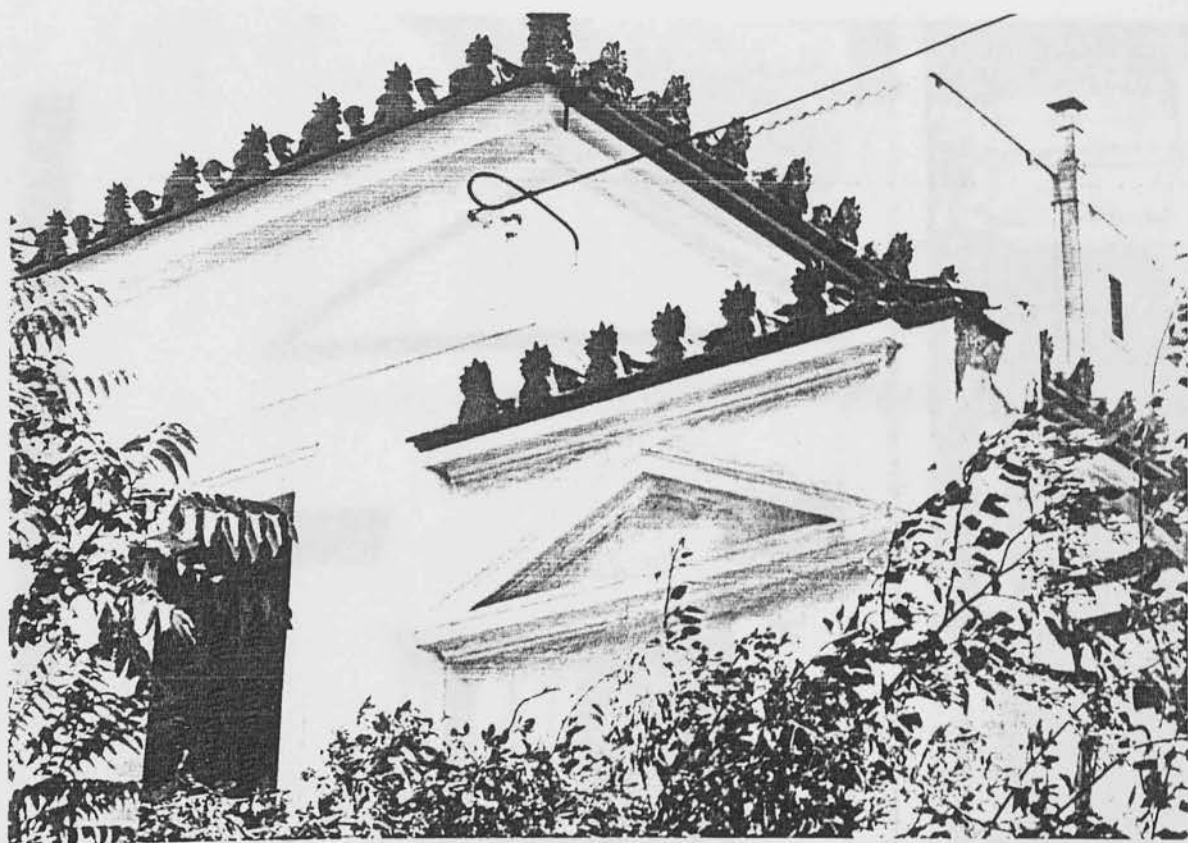
ΦΩΤΟ. 12 : Χειροποίητη μεταλλοτεχνία σε κιγκλίδωμα
ψευτο-μπαλιονιού.



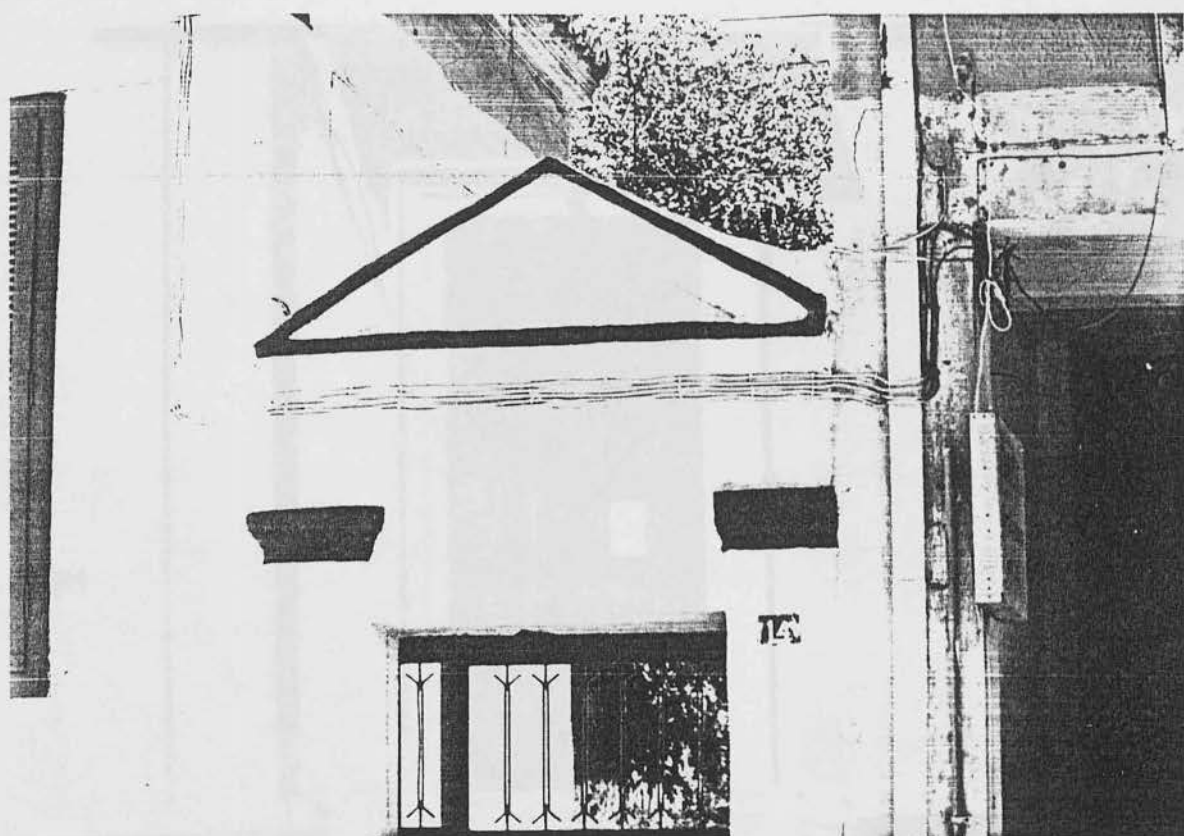
ΦΩΤΟ. 13 : Χειροποίητη μεταλλοτεχνία σε πόρτα αυλής.



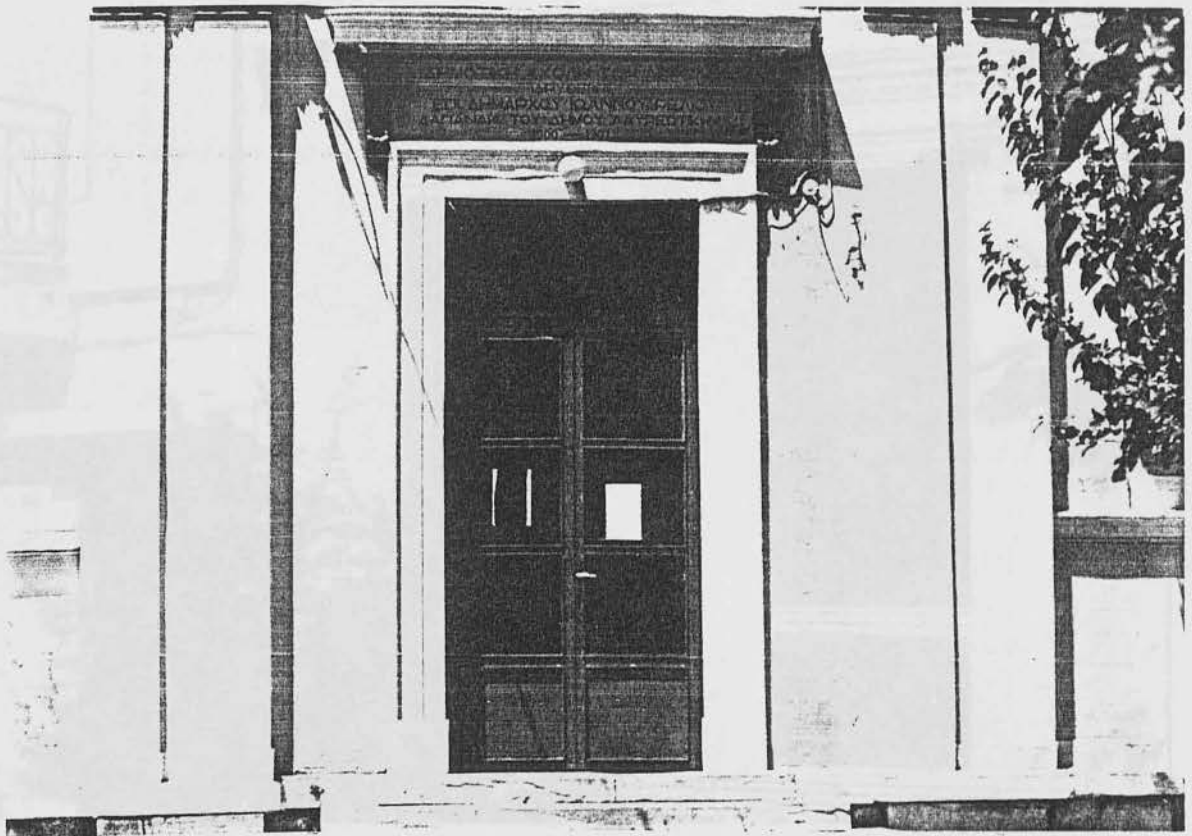
ΦΩΤΟ. 14 : Τριγωνικό διακοσμητικό σχήμα (ΑΕΤΩΜΑ) στην κορυφή στέγης.



ΦΩΤΟ. 15 : Αέτωμα στο πάνω μέρος εισόδου κτιρίου.

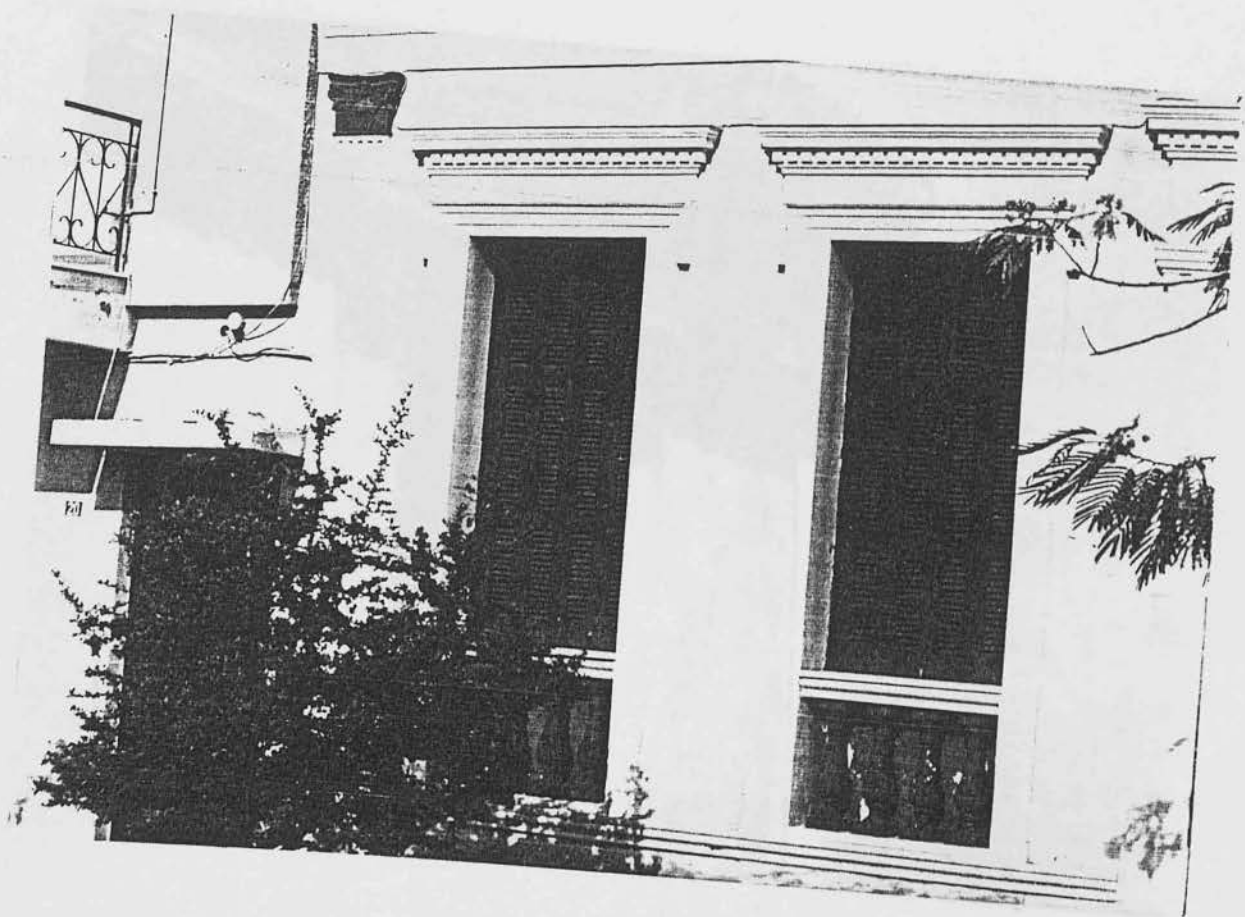


ΦΩΤΟ. 16 : Αέτωμα σε πορτοσιά.



ΦΩΤΟ. 17 : Διακοσμητικό πλαίσιο (ΚΟΡΝΙΖΑ) γύρω από πόρτα.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ



ΦΩΤΟ. 18 : Κορνίζες σε παράθυρα.



ΦΩΤΟ. 19 : Διακρίνονται καθαρά οι διακοσμητικές κολόνες
(ΠΑΡΑΣΤΑΔΕΣ) με τα κιονόκιρανα στις κορυφές
τους.



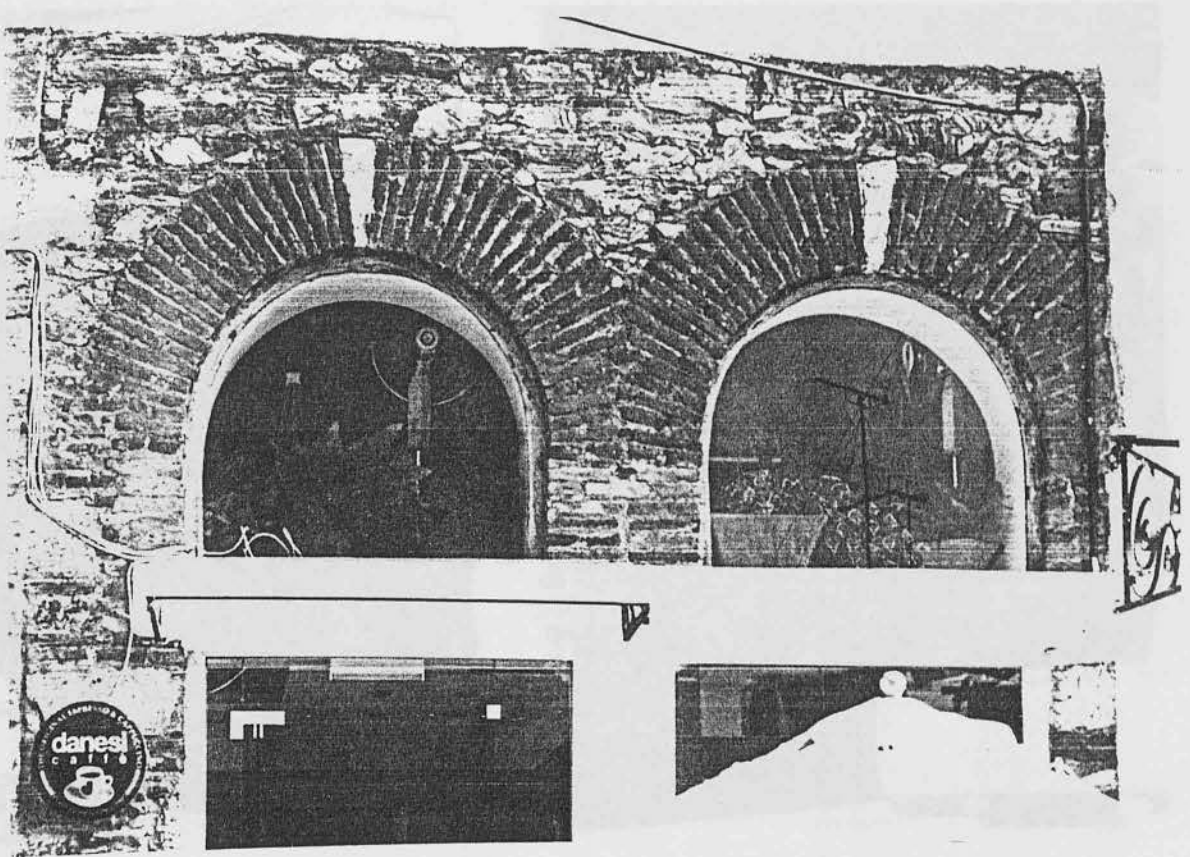
ΦΩΤΟ. 20 : Λεπτομέρεια κλονόιρανου.

NA

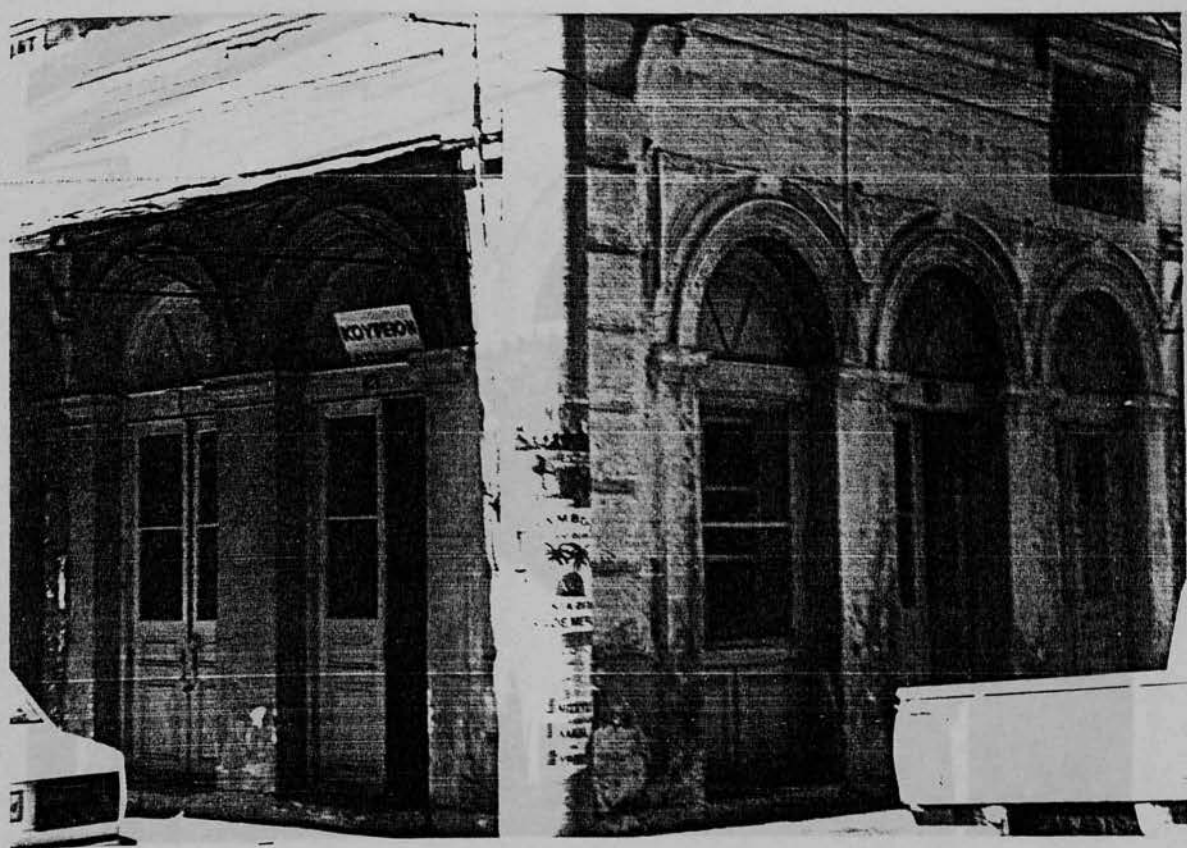


ΦΩΤΟ. 21 : Διακρίνονται αρκετά στοιχεία του νεοκλασικισμού: (από πάνω προς τα κάτω) ακροκέραμα, οδοντωτή ταινία γείσου, επιστύλιο, κιονόκρανο, παραστάδα και κορνίζα ανοίγματος.

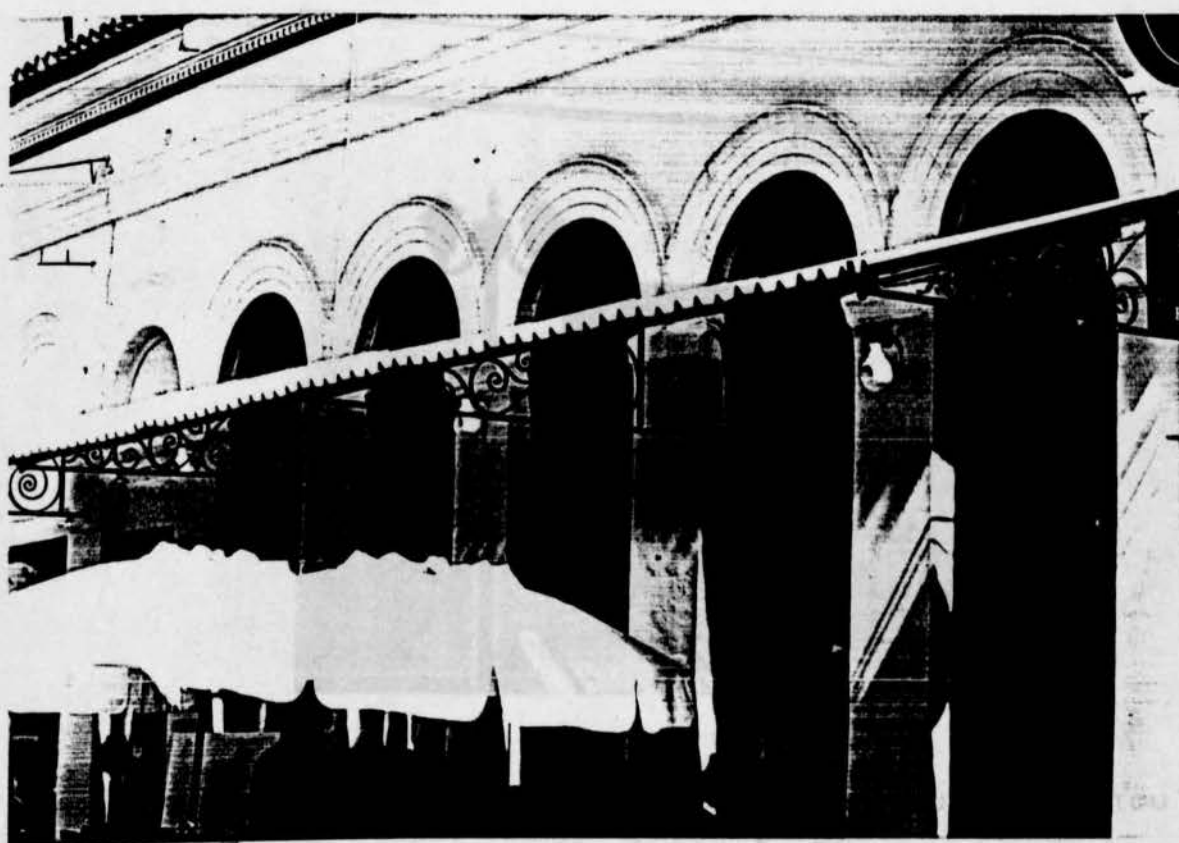
ΦΩΤΟ. 22 : ...
... που τονίζονται από οδοντωτή ταινία.



ΦΩΤΟ. 22 : Ημικυκλικές καμάρες στο πάνω μέρος ανοίγματος που τονίζονται από οδοντωτή ταινία.



ΦΩΤΟ. 23 : Σειρά ανοιγμάτων με παραστάδες και καμάρες
στο πάνω μέρος τους.

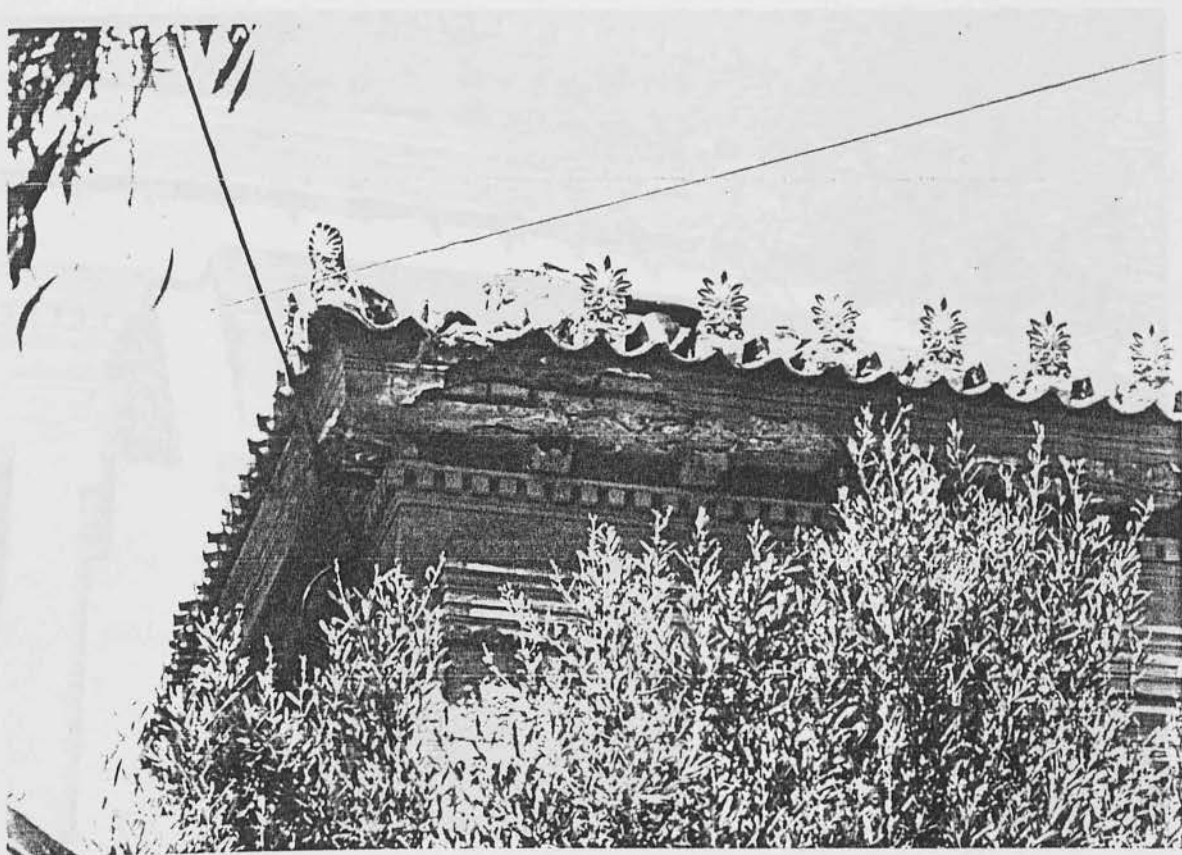


ΦΩΤΟ. 24 : Σειρά ανοιγμάτων με καμάρες που τονίζονται με κορνίζα.

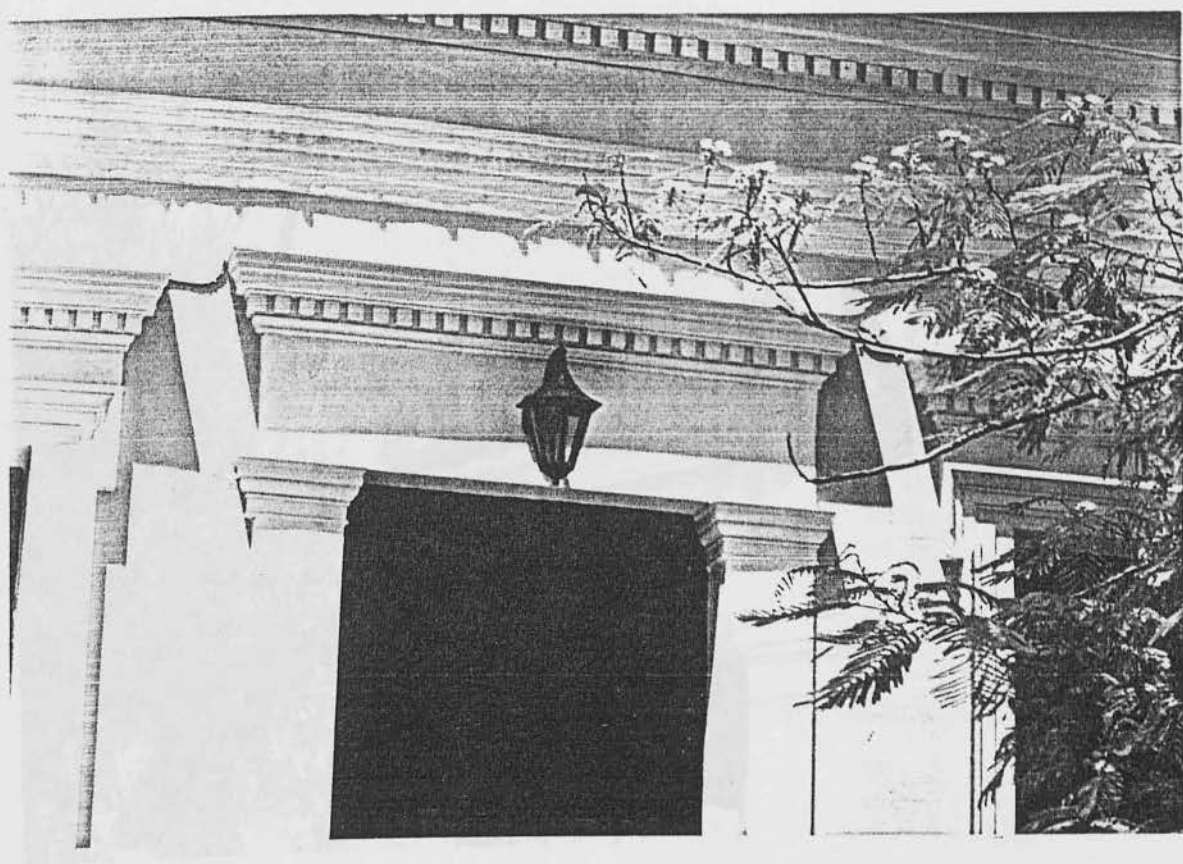


ΦΩΤΟ. 25 : Διακρίνεται καθαρά μεταξύ ισογείου και πρώτου ορόφου διακοσμητική μεσαία ζώνη.

ΦΩΤΟ. 25 : Προβέχοντα τυφλά κίτη από το γείσο και πάνω από την οδοντωτή ταινία για την στήριξη του γείσου (ΠΡΕΣΒΥΤΕΡ).



ΦΩΤΟ. 26 : Προεξέχοντα τμήματα κάτω από το γείσο και πάνω από την οδοντωτή ταινία για την στήριξη του γείσου (ΓΕΙΣΙΠΟΔΕΣ).



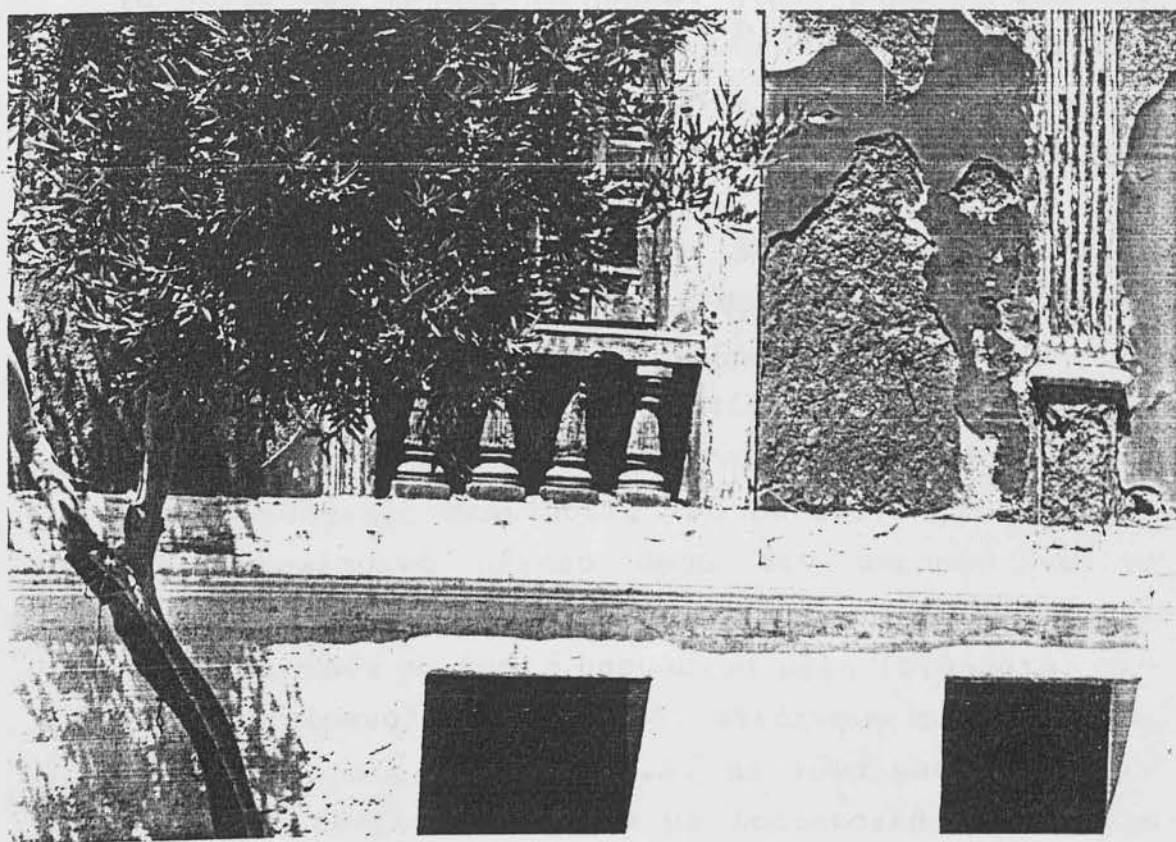
ΦΩΤΟ. 27 : Διακοσμητικό δοιάρι με οδοντωτή ταινία στο πάνω μέρος εισόδου (ΘΡΙΓΚΟΣ).



ΦΩΤΟ. 28 : Θριγκός με ακροιάραμα σε πόρτα εισόδου.



ΦΩΤΟ. 29 : Διακοσμητικοί ογκόλιθοι σε γωνία κτιρίου για τον τονισμό αυτού (ΠΕΣΣΟΙ).



ΦΩΤΟ. 30 : Διακοσμητικά κολονάκια για τον τονισμό της ποδιάς του παραθύρου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(16) Κυδωνιάτης Σ., <<Μιά αναγέννηση που έσβησε>>, σελ. 12

*(17) Πανελλήνιο συνέδριο, <<Νεοκλασική πόλη και αρχιτεκτονική>>, σελ. 204

*(18) Καλογεράς Ν., <<Το κατασκευαστικό περιβάλλον στην Ελλάδα. Μία κριτική θεώρηση.>> σελ. 78

*(19) Ιακωβίδης Χρ., <<Νεοκλασική αρχιτεκτονική και αστική ιδεολογία>>, σελ. 31

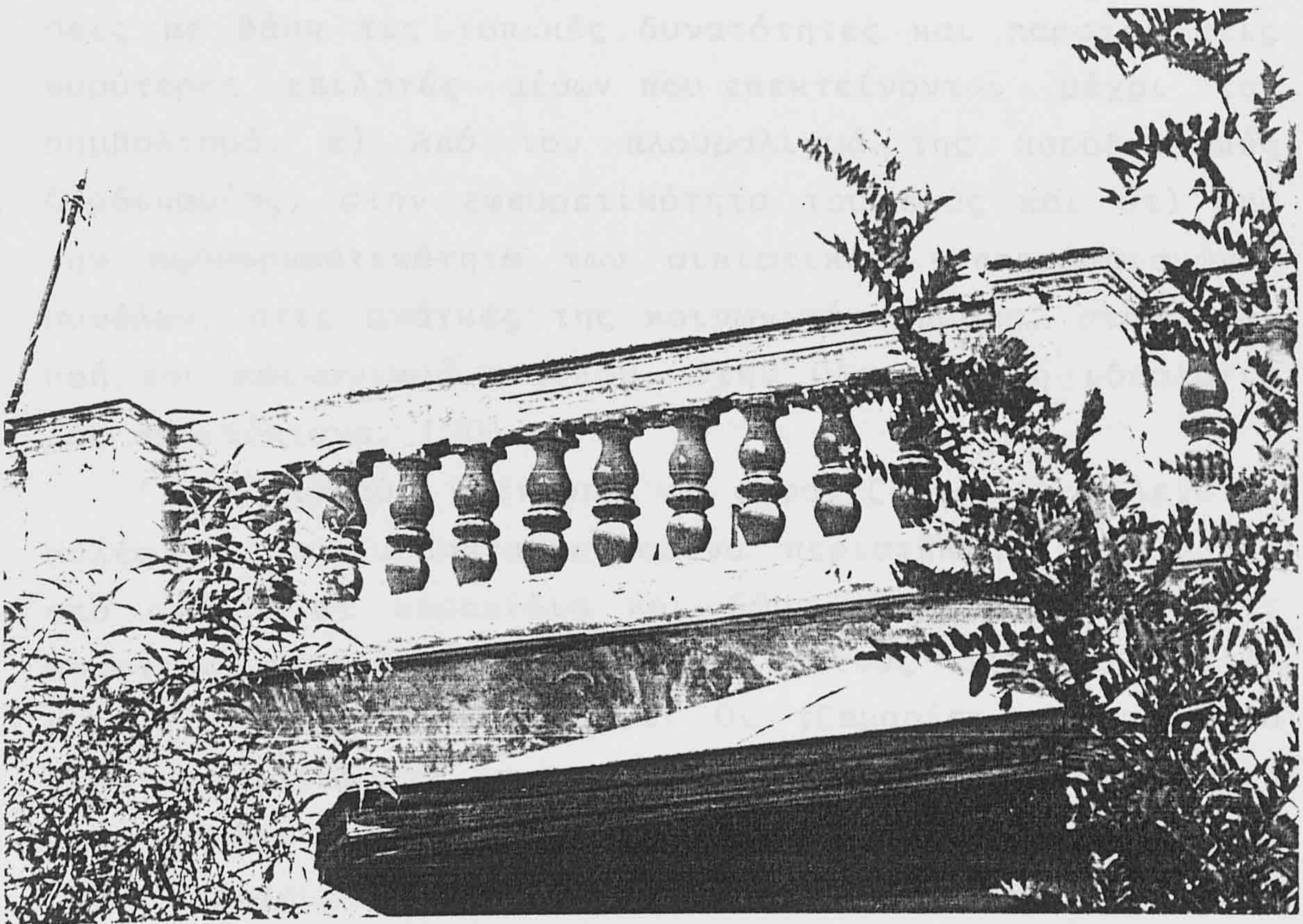
δωμάτων (φώτο. 31).(16) Θα ήταν παράληψη όμως να μην αναφέρουμε ένα από τα βασικότερα στοιχεία που αναδεικνύει την ολοκληρωμένη άποψη του κτιρίου· αναφερόμαστε στο χρώμα που χρησιμοποιήθηκε συνειδητά από την νεοκλασική αρχιτεκτονική είτε σαν στοιχείο ενοποίησης όλης της σύνθεσης είτε σαν στοιχείο που αναδεικνύει κάθε μέρος της σύνθεσης στον ξεχωριστό του ρόλο μέσα σε αυτή. Οι χρωματισμοί που χρησιμοποιήθηκαν ήταν σε απαλούς ωχρούς, ρόδινους ή γαλανούς τόνους. (17)

Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν ήταν: μάρμαρο από την Πεντέλη, πωρόλιθος από την Αίγινα, ωμόπλινθος από το Αττικό χώμα. Και μόνο όπου χρειαζόταν γεφύρωση ανοιγμάτων έφερναν σίδερο και ξυλεία από το εξωτερικό, κυρίως από την Τεργέστη.(18)

Οι μικροαστοί, οι έμποροι, οι βιοτέχνες, οι εργάτες και άλλοι, δεν ήταν δυνατόν να μείνουν ασυγκίνητοι μπροστά σε αυτό που η κυρίαρχη τάξη είχε ασπαστεί. Τα κριτήρια και οι φιλοδοξίες ταυτίζονταν, άλλο αν οι μικροεισοδηματίες δεν μπορούσαν να ανταποκριθούν στις μεγάλες οικονομικές απαιτήσεις του ρυθμού. Έτσι μιμούνται το νεοκλασικό μέγαρο αφού δεν μπορούν να το φθάσουν.

Αντικαθιστούν τα βαριά μαρμάρινα μέλη (αγάλματα, πιλάστρα, αιροιέραμα) με κερραμικά. Φτιάχνουν τα κυμμάτια, τις προεξοχές, τις γλυφές κ.τ.λ. με γύψο και σοβά ενισχυμένο με γιδότριχες, βάφουν με λαδομπογιά στον τοίχο απομιμήσεις και καταργούν τα μη απαραίτητα, για να απλουστεύσουν τις φόρμες. Φέρνουν έτσι την κατασκευή στα μέτρα του δικού τους μάστορα. Επίσης γίνεται μετάπλαση του ρυθμού και προσαρμογή μέσα στα μέτρα του Έλληνα μικροαστού, που παντρεύει τα απαραίτητα στοιχεία του νεοκλασικισμού, με όσα δοκιμασμένα ο ίδιος είχε συναποκομίσει από παλαιότερες χρήσεις και εφαρμογές της παραδοσιακής κατασκευής.(19)

Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί ότι η λαϊκή νεοκλασική



ΦΩΤΟ. 31 : Διακοσμητικά κολονάκια στο στηθαίο του δώματος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

*(20) Ιακωβίδης Χρ., <<Νεοκλασική αρχιτεκτονική και αστική ιδεολογία>>, σελ. 8

*(21) βλέπε σημείωση *(20), σελ. 31-33



ΕΡΓΟ 11 : ΑΝΑΠΝΟΥΤΙΚΕ ΚΑΛΟΝΗΜΕΤΕΣ ΣΤΑ ΣΥΡΡΕΤΑ ΤΟΥ ΑΙΘΡΟΥ

201

αρχιτεκτονική δημιούργησε διαφοροποιήσεις στην παραδοσιακή διαδικασία παραγωγής δομημένου χώρου οι οποίες εντοπίζονται στα εξής σημεία : α) από την κληρονομιά μεταβιβαζόμενη γνώση της κατασκευής μέσα από τις συντεχνίες της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, στην ακαδημαϊκή γνωσιολογία του πανεπιστημιακού κύκλου. β) Από τον επί τόπου αυτοσχεδιασμό, στον προσχεδιασμό του γραφείου. γ) Από τον ρασιοναλισμό των οικιστικών συνόλων, στην μοναδικότητα του έντεχνου έργου-μνημείου. δ) Από τις επιλύσεις με βάση τις τοπικές δυνατότητες και παροχές στις ευρύτερες επιλογές μέσω των που επειτείνονται μέχρι τον συμβολισμό. ε) Από τον πλουραλισμό της παραδοσιακής διαδικασίας, στην εφευρετικότητα του ενός και στ) από την προσαρμοστικότητα των οικιστικών <<παραδοσιακών>> συνόλων, στις ανάγκες της κοινωνικής ομάδας, στην υπακοή του κοινωνικού συνόλου, στην υλοποιημένη ιδεολογία του αρχιτέκτονα. (20)

Έτσι λοιπόν βλέπουμε να εμφανίζονται οι κλειστές αυλές με τα ξυλοκατασκευασμένα περιστήλια, συνδυασμός από στέγες με κεραμίδια και δώμα, σιάλες εξωτερικές, ανοιχτοί περιμετρικοί διάδρομοι στους οποίους <<βλέπουν>> οι πόρτες των χώρων. Οι τζαμαρίες με τα μικρά αρμονικά φατνώματα, ο τσατμάς, το μπαγδατί, τα πλακάνια στα δάπεδα, το χρώμα (το οργανικό χρώμα, όχι η μπογιά) στους τοίχους και στα ταβάνια -καταστάλαγμα εμπειρίας γενεών μαστορίστινης παράδοσης- πίσω από νεοκλασικές όψεις που μετέχουν ουσιαστικά στο κτίσμα χωρίς να είναι πιά σκηνογραφικές. Οι αναλογίες, οι αντιθέσεις των ανοιγμάτων, τα επιστύλια, οι πεσσοί, τα διαζώματα, εκφράζουν στην τωρινή τους χρήση, ότι ο γραφικός χαρακτήρας σε ένα χειρόγραφο : τον ιδιοκτήτη του σπιτιού. (21)

Όμως σε τελευταία ανάλυση πίσω από όλη αυτή την γοητεία που αναδείχεται από την ποιότητα των λαϊκών νεοκλασικών σπιτιών, υπάρχει κυρίαρχο αυτό το στοιχείο που ονομάζεται ποιητικό στοιχείο. Και ακριβώς αυτή η

*(22) Πανελλήνιο Συνέδριο, <<Νεοκλασική πόλη και αρχιτεκτονική>>, σελ. 209

ποιητική διάθεση στον τρόπο που χτίζανε οι λαϊκοί μαστόροι ήταν αυτό που οι ίδιοι ονομάζανε μεράκι, μεράκι για την δουλειά τους. Όμως δεν αρκούσε το μεράκι, χρειαζόταν και μία αλλιώτικη στάση και αποτίμηση των αξιών της ζωής. Χρειαζόταν να πιστεύεις ότι η ομορφιά είχε το προβάδισμα ή έστω μία από τις πρώτες θέσεις στην ιεραρχία των αξιών.

Οι λαϊκοί άνθρωποι εκείνης της εποχής, ζούσαν την ομορφιά σε όλες τις εκδηλώσεις της ζωής τους. Γιατί ο πολιτισμός ο λαϊκός, που μέσα του μεγάλωνε, ήταν σφαιρικά ολοκληρωμένος και αιμαίος. Όλες οι εκδηλώσεις της ζωής, με τα έθιμα, την πίστη, τις παραδόσεις, με τα τραγούδια και τους χορούς, με τα υφαντά και τα κεντήματα, όλος ο περίγυρος, ήταν γεμάτα από την ομορφιά. Και όλα μαζί τα παραπάνω δημιουργούσαν ένα πραγματικό ποιητικό κλίμα, ζωντανό και σφριγηλό, χωρίς ψευτορομαντισμούς και ψευτοευαισθησίες. Αυτό ήταν και το ποιητικό κλίμα που πέρασε - έτσι απλά και φυσικά - στην λαϊκή νεοκλασική αρχιτεκτονική και εκφράστηκε με πολλαπλούς τρόπους. (22)

Τελειώνοντας το κεφάλαιο αυτό θα πρέπει να γίνει μία μικρή αναφορά στα βασιμότερα ονόματα που επισείασαν την ελληνική νεοκλασική αρχιτεκτονική του περασμένου αιώνα. Εδώ πρέπει να αναφέρουμε ότι ειτός από τα μεγάλα ξένα ονόματα αρχιτεκτόνων πολλοί ήταν και οι Έλληνες αρχιτέκτονες που διακρίθηκαν για την προσφορά τους στα ελληνικά μνημεία-έργα.

Παραθέτουμε αλφαβητικά τα βασιμότερα ονόματα των αρχιτεκτόνων αρχίζοντας από τους Έλληνες:

- * Ζέζος Δημήτριος:
Ζωοδόχο πηγή (1845), Χρυσοσπηλιώτισσα

- * Θεοφιλάς Αναστάσιος
Αγροτική Τράπεζα (1880) (πρώην μέγαρο Ιωάννου Σερπιέρη).

- * Κάλιος Παναγιώτης (-1875)
Βαρβάκειο Λύκειο (1857)

- * Καυταντζόγλου Λύσανδρος (1811-1885)
Πολυτεχνείο (1861-1880), Αρσάκειο (1846-1852),
Οφθαλμιατρείο, εκκλησίες Αϊ Γιώργη Καρύτση, Αγία
Ειρήνη, Άγιο Κωνσταντίνο

- * Κλεάνθης Σταμάτιος (1802-1862)
Αγγλική εκκλησία (σήμερα Βυζαντινό Μουσείο), Ανά-
κτορα Δούκισσας Πλακεντίας, Μέγαρο Αμβροσίου
Ράλλη (πρώην Αγγλική Πρεσβεία) (1840), γιρεμίστη-
κε το 1939.

- * Μεταξάς Αναστάσιος (1862-1937)
Παλιό Υπουργείο Συγκοινωνιών (πλατεία Συντάγμα-
τος), Μουσείο Μπενάκη, Ιονική Τράπεζα (1911-1913,
οδός Πεσματζόγλου), Παναθηναϊκό Στάδιο (1895)

- * Μπαλάνος Νικόλαος (1860-1937)
Εθνική Τράπεζα (1899-1900)

ΞΕΝΟΙ

- * ΓΚΑΙΡΤΝΕΡ ΦΡ.
Παλαιά Ανάκτορα

- * ΓΚΑΡΝΙΕ ΚΑΡΟΛΟΣ
Ασχολήθηκε με τον Ναό της Αφαίας και άλλους α-
ρχαιολογικούς τόπους (1851-1854), Μέγαρο Δημη-
τρίου Φωτήλα (Σταδίου 29, γιρεμίστηκε) (δημιου-
ργός της Όπερας των Παρισίων).

- * ΚΛΕΝΖΕ (1784-1864)
Εμπόνησε μέρος του ρυμοτομικού σχεδίου της Αθήνας

- * ΛΑΓΚΕ ΙΟΥΛΙΟΣ
Αρχαιολογικό Μουσείο

- * ΜΠΟΥΛΑΝΖΕ ΦΡ.
Παλιά Βουλή, σχέδια για Δημοτικό Θέατρο, για το Ζάππειο (μη ειτελεσθέντα).

- * ΣΑΟΥΜΠΕΡΤ

- * ΣΙΝΚΕΛ ΚΑΡΟΛΟΣ

- * ΣΙΝΚΕΛ ΦΡ.

- * ΤΣΙΛΛΕΡ ΕΡΝΕΣΤ (1837-1923)
Ιλίου Μέλανθρον (1878-1880), Ανάκτορα Ηρώδου Αττικού (1891-1897), Μέγας Αλέξανδρος (Ξενοδοχείο Ομόνοια, 1889), Παλιό ταχυδρομείο (1884), Δημοτικό Θέατρο (1888), γιρεμίστηκε το 1938, Μπάγκειον (1890) Γερμανικό αρχαιολογικό ινστιτούτο (1887), Μέγαρο Πεσματζόγλου (1893), Σχολή Ευελπίδων (1900).

- * ΧΑΝΣΕΝ ΘΕΟΦΙΛΟΣ (1813-1891)
Αστεροσκοπείο (1842-1846), Ζάππειο (1874-1888), Πανεπιστήμιο (1842-1846), Μεγάλη Βρετανία (1842) Ακαδημία, Βιβλιοθήκη.

- * ΧΑΝΣΕΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ (1803-1883)(αδελφός προηγούμενου).
Πανεπιστήμιο (1842-1846).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(*) Το παρόν κείμενο έχει σαν κύρια βάση για την γραφή του τις σελ. 11-13 του βιβλίου <<Το νεοκλασικό Λαύριο>> του Στεφανόπουλου Φ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΛΑΥΡΙΟ

5.1. ΓΕΝΙΚΑ (*)

Οι νέοι οικονομικοί ορίζοντες που άνοιγαν οι εξελίξεις στο Λαύριο, οδήγησαν σε μια πυρετώδη ζήτηση μετοχών της ελληνικής εταιρίας με αποτέλεσμα την υπερτίμηση της αξίας τους. Η εγγραφή των μετοχών του Λαυρίου ήταν η πρώτη χρηματιστηριακή πράξη που έγινε στην Αθήνα και μια και δεν υπήρχε χρηματιστήριο, ο τόπος της αγοραπωλησίας ήταν το καφενείο η <<Ωραία Ελλάς>>. Η κερδοσκοπία των Αθηναίων είχε άσχημο τέλος, γιατί η αξία των μετοχών έπεσε ραγδαία, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν τεράστιες ζημιές.

Η βιομηχανική ανάπτυξη συντέλεσε ώστε το Λαύριο να πάρει την πρωτοπορεία σε αριετούς κοινωνικούς και πολιτιστικούς τομείς. Ήταν η πρώτη ελληνική πόλη που χρησιμοποίησε το τηλέφωνο το 1882 και η πρώτη που ηλεκτροφωτίστηκε με λάμπες βολταϊνού τόξου το 1887. Ο πρώτος σιδηρόδρομος στη χώρα μας συνέδεσε το Λαύριο με την Αθήνα το 1884, ενώ άλλο σιδηροδρομικό δίκτυο συνέδεε τα διάφορα εργοτάξια της περιοχής μεταξύ τους. Ο ελληνικός συνδικαλισμός έχει πατρίδα του το Λαύριο, που αποτέλεσε μορφωτικό κέντρο μιας γενιάς εργοδηγών και τεχνιτών.

Ο πληθυσμός του Λαυρίου ήταν ετερογενής και δημιουργήθηκε με την εισροή εργατών και άλλου προσωπικού των εταιριών από το εξωτερικό και από διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Οι Ιταλοί μηχανικοί, εργοδηγοί και οι Ισπανοί καμινευτές αντιπροσωπεύουν τη σημαντικότερη μετανάστευση από το εξωτερικό, ενώ από το 1887 έως το 1892 Μανιάτες δημιούργησαν το συνοικισμό Νεαπόλεως. Επίσης Βιλλιώτες, Καρυστινοί, Κουμνιώτες, Λιδωρικιώτες και αργότερα πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν στο Λαύριο. Αντιατοπντρίζεται λοι-

πόν και εδώ η παγκόσμια αστική αναστάτωση που είχε επιφέρει τον περασμένο αιώνα η βιομηχανική ανάπτυξη. Επίσης παρατηρούμε στο Λαύριο κι άλλο ένα χαρακτηριστικό που είχε το παγκόσμιο μεταναστευτικό κίνημα του περασμένου αιώνα· ενώ δηλαδή σε προηγούμενες εποχές η μετανάστευση γινόταν κατά κοινότητες, τον 19^ο αιώνα έγινε από μεμονωμένα άτομα ή οικογένειες.

Σε όλον τον πλανήτη η πληθυσμιακή αύξηση και η αστικοποίηση των μαζών βάδισαν παράλληλα με την βιομηχανοποίηση και σχεδόν σε ευθεία αναλογία με αυτήν. Το φαινόμενο αυτό αληθεύει και για το Λαύριο, όπου τις πρώτες δεκαετίες παρατηρείται αλματώδης αύξηση του πληθυσμού (αντιστοιχεί με την ακμή της βιομηχανίας), ενώ το 1928 (εποχή βιομηχανικής παρακμής) εμφανίζεται κάμψη στην άνοδο του πληθυσμού, παρ'όλο που είχαν κατοικήσει εξακόσιες οικογένειες προσφύγων. Παράλληλα είναι γεγονός ότι το 1928 η πληθυσμιακή διαφορά μεταξύ πόλης και όλου του Δήμου ήταν πολύ μικρή, που σήμαινε ότι το αγροτικό μέρος της περιοχής ήταν αραιοκατοικημένο.

Η βιομηχανία έφερε στο Λαύριο την ακμή, την δράση, την αρχοντιά. Βασιικά στελέχη της ελληνικής κοινωνίας πέρασαν από την πόλη, αλλά και τοπικά δημιουργήθηκε μία σχετικά εύπορη αστική τάξη. Η Λαυρεωτική ζωή όμως εξουσιαζόταν από τα μεταλλεία και ιδιαίτερα η ζωή των εργατών που ήταν σκληρή, με κύριους παράγοντες τα ειτενή ωράρια, την έλλειψη αργιών, τους πενιχρούς μισθούς (μέρος των οποίων δίνονταν σε εσωτερικό νόμισμα της Ελληνικής Εταιρείας), τους κινδύνους της εργασίας, και τον αποχωρισμό από τους οικείους που έμειναν πίσω στις ιδιαίτερες πατρίδες των εργατών. Οι κίνδυνοι της εργασίας διαφαίνονται στην έκθεση του 1893 για τα μεταλλεία της Ελλάδας, όπου αναφέρεται ότι σε χρονικό διάστημα είκοσι μηνών πέθαναν δέκα και τραυματίστηκαν τριάντα επτά από τους 2800 εργάτες των υπογείων εργασιών της Λαυρεωτικής. Αρωγός στους εργάτες ήρθε ο νόμος που επέβαλε

στις μεταλλευτινές επιχειρήσεις τη σύσταση ειδικών βοηθητικών ταμείων· έτσι η Ελληνική Εταιρεία παρείχε κάθε χρόνο 45000 με 50000 δραχμές σε βοηθήματα και συντάξεις.

Είδαμε μέχρι τώρα (σε προηγούμενο κεφάλαιο) ότι με την έναρξη των εργασιών το 1864 δημιουργήθηκε μία νέα πόλη γύρω από τις μεταλλευτινές εταιρείες και περιγράψαμε το σιηνικό πάνω στο οποίο έδρασαν άνδρες όπως ο Α. Κορδέλλας, Ι.Β. Σερπιέρη, ο Φωκίων Νέγρης κ.α. Το νέο Λαύριο δέθηκε με την διπλωματική, οικονομική, κοινωνική ιστορία της χώρας μας και είδε μέρες αιχμής τον περασμένο αιώνα. Παρουσίασε όμως και ορισμένα από τα χαρακτηριστικά τρωτά της βιομηχανούπολης του καιρού του. Όμως όπως θα δούμε παρακάτω χάρη στις πολεοδομικές μελέτες και στην ενεργό ανάμιξη των εταιρειών στο χτίσιμο της πόλης, το Λαύριο ευτύχησε να απαλλαγεί από τα δεινά της προχειρότητας, που μάστιζαν σε όλη την υφήλιο τις σύγχρονες βιομηχανικές πόλεις, και να διαμορφωθεί σε μία οργανωμένη εργατούπολη, περιορίζοντας τις ανεπιθύμητες συνέπειες της εκβιομηχάνισης.

(*) Το παρόν κείμενο έχει σαν κύρια βάση για την γραφή του τις σελ. 17-23 του βιβλίου <<Το νεοιλασιό Λαύριο>> του Στεφανόπουλου Φ.

5.2. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΑ (*)

Η άνοδος του πληθυσμού, συνυφασμένη με την ειβιομηχάνιση, προαλούσε ένα βεβιασμένο οικοδομικό οργασμό, όξυνε τα αστινά προβλήματα, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται πολεοδομικά συγκροτήματα χωρίς να προηγηθεί μελέτη. Η παλαιότεχνηκή εποχή, όπως ονομάστηκαν οι καιροί της ατμομηχανής και του κάρβουνου γύρω στα 1860, δημιούργησε πόλεις με δύο κύρια συστατικά: το εργοστάσιο και τον σιδηρόδρομο.

Ενώ τα παραπάνω ήταν ο κανόνας, υπήρχαν και οι παρήγορες εξαιρέσεις. Ο Βρετανός ΟΟΥΕΝ ΡΟΜΠΕΡΤ (1771-1858) ήταν από τους πρωτεργάτες στην ιδεαλιστική κίνηση για καλύτερους όρους διαβίωσης και από τους πρώτους που μίλησαν για οικιστικές κοινότητες. Παράλληλα στην Γαλλία έχουμε τις ουσιαστικές ιδέες του ΦΟΥΡΙΕ ΤΣΑΡΛΣ (1772-1837), που προβληματίστηκε πάνω στο ζήτημα της ποιότητας και του φυσικού σχήματος του περιβάλλοντος και συνέλαβε ένα ιδεόγραμμα για βιομηχανικές πόλεις όπου το εμπόριο και η διοίκηση, η βιομηχανία και η αγροτική περιοχή αποτελούν τρεις ξεχωριστές και διαδοχικές κυκλικές ζώνες με κοινό κέντρο. Ενώ αυτά δείχνουν θεωρητικές προσπάθειες για την καλύτερευση του περιβάλλοντος, ο πρώτος ίσως, ιδρυτής πρότυπης εργατούπολης ήταν ο ΣΑΛΤ ΤΙΤΟΥΣ, δημιουργός της SALTAIRE το 1851. Η πόλη αυτή διέθετε σπίτια τριών υπνοδωματίων, δημόσια λουτρά, γηροκομεία και σημαντικούς ανοιχτούς χώρους. Σε αυτή την παράδοση της οργανωμένης βιομηχανικής πόλης ανήκει και το Λαύριο, που ευτύχησε να χτιστεί αφού προηγήθηκαν ρυμοτομικά σχέδια για τα διάφορα τμήματα του. Τα κτίρια δίνουν ένα έντονο νεοκλασικό χαρακτήρα στο Λαύριο και πριν εξετάσουμε την πόλη θα αναφέρουμε σύντομα τις τάσεις της πολεοδομίας της εποχής, καθώς επίσης και την επιρροή του νεοκλασικισμού στον κλάδο αυτό.

Το ορθογώνιο ρυμοτομικό σύστημα επικράτησε και στο 19^ο αιώνα σε όλη την υφήλιο χάρη σε ευνόητους πρακτικούς

λόγους. Πάντως παρουσιάστηκαν και παρεκλίσεις από την μονοτονία, όπως η διαγώνια προς το σύνολο διάταξη δρόμων που είχαν για κέντρο τους μία πλατεία, η διαμόρφωση ανοιχτών χώρων σε πολύγωνα, κύκλους, ελλειψοειδή και τετράγωνα απαλλαγμένα ορισμένες φορές από την εμφανή κυριαρχία κτιρίων και αγαλμάτων. Επίσης ο νεοκλασικός αρχιτέκτονας χρησιμοποίησε ένα ρεπερτόριο μορφών πολεοδομικής εργασίας, όπως οι τοξοστοιχίες, τα πρόστυλα, η ασίδα θριάμβου, ο Κορινθιακός θόλος, ο κίονας της Νίκης, οι όμορφες προσόψεις κτιρίων και η φύση. Ελάχιστα από αυτά τα αρχιτεκτονικά στοιχεία όμως βρίσκουμε στο Λαύριο. Το γεγονός αυτό οφείλεται στο ότι για οικονομικούς και ουσιαστικούς λόγους, (πρόκειται για μία εργατούπολη) το Λαύριο πολεοδομήθηκε με πρακτικά κριτήρια και όχι σιοπεύοντας σε μνημειακά επιτεύγματα.

Δεν υπάρχουν στοιχεία για το ποιοί ήταν οι δημιουργοί του πολεοδομικού σχεδίου του Λαυρίου· η γνώμη που επικρατεί είναι ότι Έλληνες τεχνικοί πραγματοποίησαν την μελέτη. Η άποψη αυτή συμφωνεί με την χωρίς πολλούς αισθητικούς προβληματισμούς τελική διάταξη του Λαυρίου. Πάντως το πρώτο ρυμοτομικό σχέδιο του 1967 δείχνει ότι το συνέταξε κάποιο ικανό στην σύνθεση χέρι. Πρόκειται για την πιο ολοκληρωμένη μελέτη που έγινε για τα Εργαστήρια (αυτή ήταν η πρώτη ονομασία του Λαυρίου) με την έννοια ότι επιτυγχάνει να δώσει μία συγκεκριμένη μορφή στην νοτιοδυτική πλευρά του λιμανιού. Υπήρχε μία σαφής διάθεση για συμμετρία, χωρίς όμως τη σχολαστική της τήρηση. Ο άξονας της συμμετρίας είναι η οδός που οδηγεί διαμέσου της κεντρικής ορθογώνιας πλατείας στην προβλήτα του λιμανιού. Επίσης χαράχτηκαν και δύο τετράγωνα πλατείες, δεξιά και αριστερά του άξονα, που έχουν ρόλο δευτερευόντων ανοιχτών χώρων, δηλαδή πόλων έλξης μετά την πλατεία του λιμανιού

Ήταν αφελές όμως να δημιουργηθεί μία κεντρική πλατεία στο επίκεντρο του βιομηχανικού οργανισμού και των

αναγκιών του λιμανιού για φορτοεκφορτώσεις. Πάντως εκτός από τις μορφολογικές του αρετές, το σχέδιο αυτό εξέφραζε κι έναν αξιόπαινο ιδεαλισμό στην προσπάθεια του να πλάσει μία βιομηχανική περιοχή με αισθητικές αξιώσεις.

Στο Διάγραμμα του 1875 επικρατεί μία ανοργάνωτη διάταξη σχετικά με ότι είχε προταθεί οκτώ χρόνια νωρίτερα. Στην προκουαία είναι χαραγμένα το διοικητήριο της Ελληνικής Εταιρείας, το τελωνείο (φωτο. 32) και το πρώτο σπίτι του Σερπιέρη που σήμερα στεγάζει το Ι.Κ.Α. (φωτο. 33). Υπήρχε μία λειτουργικότερη διαρρύθμιση στο διαχωρισμό βιομηχανίας και συνοικισμών. Η περιοχή που ρυμοτομήθηκε καταλάμβανε μεγαλύτερη έκταση από όση το ανεκτέλεστο σχέδιο του 1967. Συγκεκριμένα έγινε μία επέκταση προς τα βόρεια, δηλαδή προς την Αθήνα. Με αυτήν την επέκταση δημιουργήθηκε και η μεταγενέστερη κεντρική πλατεία Σερπιέρη (φωτο. 34) σαν χώρος που συνέδεε την βιομηχανική περιοχή με την οδό που οδηγεί στην Αθήνα. Το ότι η πλατεία αυτή είχε διπλή χρήση (ανοιχτού χώρου και συγκοινωνιακής αρτηρίας), φαίνεται και στο τοπογραφικό του 1899 όπου και ονομάζεται Λεωφόρος Σερπιέρη.

Για να κτιστεί το Λαύριο όπως και όπου το ορίζει το Διάγραμμα του 1875 χρειάστηκαν επιχώσεις. Από το νότο η θάλασσα περιούλωνε το Πάνω Νυχτοχώρι (το λεγόμενο Βατραχονήσι) στη γη του οποίου είχαν χαραχτεί τα ανατολικότερα τετράγωνα του Διαγράμματος, εισχωρούσε ως τη σημερινή τοποθεσία του αγάλματος του Σερπιέρη στο βόρειο άκρο της κεντρικής πλατείας, όπου και συναντούσε τα νερά του λιμανιού του Θοριού που περνούσαν μέσα από το Έλος του Κυπριανού. Χρειάστηκαν τόνοι από σκουριές για να σχηματιστεί η βάση του νέου Λαυρίου. Η επέκταση λοιπόν προς τα ανατολικά δεν είναι τυχαία, αλλά αντανάκλα τη σκέψη να αξιοποιηθεί η υπάρχουσα στέρεα γη του Λαυρίου και να ενωθεί η έκταση των επιχώσεων με το συνοικισμό του Νυχτοχωρίου που ήδη άρχιζε να χτίζεται χωρίς ρυμοτομικό σχέδιο.



ΦΩΤΟ. 32 : Τελωνείο-Λιμεναρχείο.

ΦΩΤΟ. 33 : Το πρώτο σπίτι του Σερπιέρη (σημερινό Ι.Κ.Α.)





ΦΩΤΟ. 34 : Πλατεία Σερπιέρη

Το 1885 με την αποπεράτωση του σιδηροδρόμου Αθηνών-Λαυρίου έχουμε και σχέδιο που δείχνει την τοποθεσία της γραμμής. Το 1896 προτείνεται ρυμοτονικό σχέδιο που καταγράφει τις αλλαγές που ήδη έγιναν και εισηγείται εξωραϊστικές βελτιώσεις πάνω στο προηγούμενο Διάγραμμα του 1880. Συγκεκριμένα το Νυχτοχώρι επεκτείνεται προς τα Β.Α. και προτείνονται κήποι στο βόρειο άκρο της κεντρικής πλατείας, που, αν ποτέ πραγματοποιούνταν θα επεκτεινονταν ως την τριγωνική πλατεία Νυχτοχωρίου που παραμένει αδιαμόρφωτη ως σήμερα. Μαζί με το σχέδιο του 1867 αυτές οι προσπάθειες κηποτεχνίας αποτέλεσαν τις μόνες ενδείξεις νεοκλασικών διαθέσεων στην πολεοδομία του Λαυρίου. Επίσης το 1896 εμφανίζεται το ρυμοτομικό της συνοικίας Νεαπόλεως, που δείχνει και τα σπίτια που προϋπήρχαν τοποθετημένα ανεξάρτητα από κάθε ρυμοτομική σκέψη. Το σχέδιο κάνει σαφή προσπάθεια να τα συμπεριλάβει στη χάραξη των τετραγώνων, θυσιάζοντας και την ορθογώνια διάταξή του.

Με τα διαδοχικά αυτά σχέδια τελειώνει και η τμηματική ρυμοτόμηση του Λαυρίου στο 19^ο αιώνα. Τη συνοψίζει το Τοπογραφικό του 1899 που συντάχθηκε <<δια την καταμέτρησιν εις της φύσεως σχετισθέντων και εγκεκριμένων τμημάτων της πόλεως, ήτοι Νεαπόλεως, Νυχτοχωρίου και Κυπριανού>>. Η τελική εικόνα δεν παρουσίαζε αισθητικές εξάρσεις, όμως είχε συνοχή, τάξη και οργάνωση με τους πλατείς παράλληλους και κάθετους δρόμους. Την εικόνα επιβεβαιώνει και η δημιουργία αρτίων δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης. Σε μία γη χωρίς (τότε) τιμή και αξία, που παραχωρήθηκε από το Κράτος στην Ελληνική Εταιρεία με αντάλλαγμα την κατασκευή της προβλήτας και του σιδηροδρόμου Αθηνών-Λαυρίου, κτίστηκε μία πόλη βασισμένη σε προσχεδιασμένες (αν και σταδιακά) πολεοδομικές μελέτες, φανερώνοντας έτσι έναν ιδεαλισμό που απαλλάσει το Λαύριο από τις προχειρότητες άλλων εργατουπόλεων της εποχής σε όλη τη γη. Τέτοιο ιδεαλισμό σίγουρα είχε ο Ανδρέας

Κορδέλλας, που πρέπει να θεωρηθεί σαν ένας παράγοντας στον οποίο οφείλεται η συστηματική αντιμετώπιση της δημιουργίας του νέου Λαυρίου. Φορείς του ίδιου ιδεαλισμού ήταν και οι άλλοι μεγάλοι άνδρες όπως ο Συγγρός, ο Νέγρης κ.α. Έτσι όχι μόνο τα ρυμοτομικά δεν έμειναν στα χαρτιά αλλά και η πολιτική των εταιρειών για την αντιμετώπιση των κτιριακών αναγκών και του εξωραϊσμού της πόλης συνεχίστηκε.

Στο Τοπογραφικό Διάγραμμα της πόλεως του Λαυρίου η διάταξη αποτελείται από ξεχωριστούς τομείς. Σαν πυρήνας θεωρήθηκε το σύνολο των οικοδομικών τετραγώνων δεξιά και αριστερά από την κεντρική λεωφόρο Σερπιέρη. Όρια αυτής της περιοχής, που περιβάλλεται από σιδηροδρομικές γραμμές και περιλαμβάνει λειτουργίες κέντρου αλλά και κατοικίας, είναι η οδός Ιππόνικου και η λεωφόρος Φ. Νέγρη. Ανατολικά ο πυρήνας επεκτείνεται στην περιοχή του ναού της Αγίας Παρασκευής, όπου βρίσκονται οι καλύτερες αστικές κατοικίες. Βορειοδυτικά απλώνεται το Νυχτοχώρι, ενώ νοτιοδυτικά του κεντρικού πυρήνα αρχίζει μία άλλη ομάδα οικοδομικών τετραγώνων, τα Σπανιόλια, που φτάνουν στους πρόποδες του λόφου που αποτελεί το βάθρο του ναού του Αγίου Ανδρέα. Τέλος πίσω από τον Άγιο Ανδρέα εκτείνεται ο συνοικισμός Νεαπόλεως, ενώ το βόρειο άκρο της πόλεως καταλαμβάνει ο Κυπριανός με τις εργατικές του κατοικίες. Ο Κυπριανός ήταν μέριμνα της Γαλλικής Εταιρείας και πριν από το 1899 δεν συμπεριλαμβανόταν στο σχέδιο πόλεως (αγνοείται από τα ρυμοτομικά που εξετάσαμε). Η είσοδος στην συνοικία αυτή από την εθνική οδό Αθηνών-Λαυρίου (σήμερα οδό Αθηνών) είναι από τις πιο δεντρόφυτες της πόλης με αλσύλια που συναντά όποιος έρχεται από την Αθήνα.

Οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις του Λαυρίου δεν μπορούν να θεωρηθούν απομονωμένες από τις άλλες λειτουργίες της πόλης, αλλά τουλάχιστον δεν καταλαμβάνουν κεντρικά σημεία. Η Ελληνική Εταιρεία βρισκόταν στην

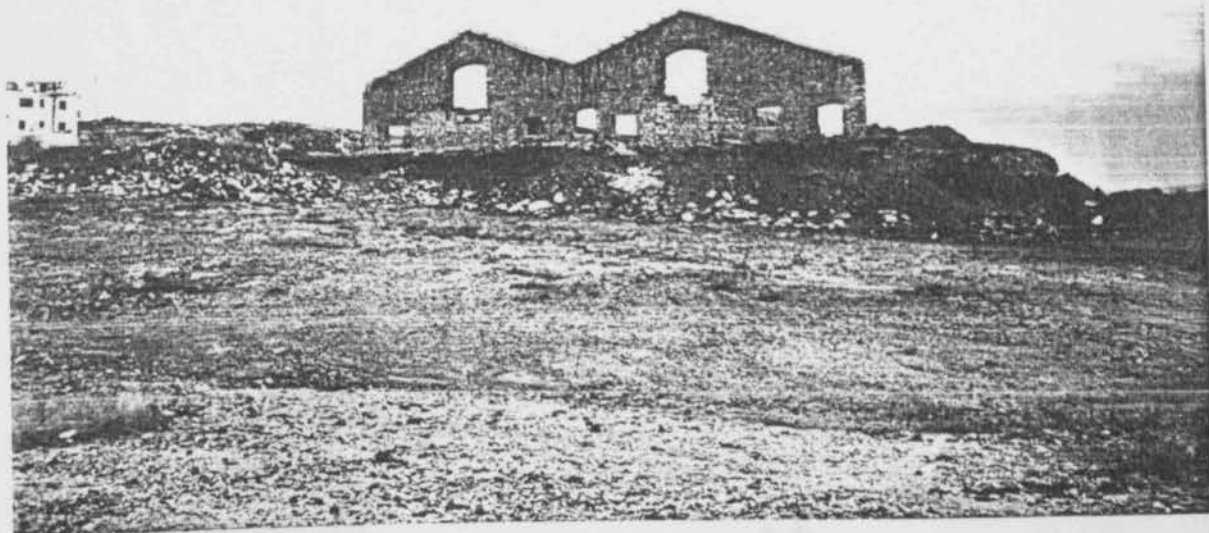
νοτιοδυτική πλευρά του λιμανιού (διοίκηση, φούρνοι, μηχανουργεία, προβλήτα) δηλαδή σε ένα άκρο της πόλης, ενώ το πλυντήριο της κτίστηκε στο μέσον ακατοίκητου χώρου, νότια από τον Κυπριανό, στην κοιλάδα της Νόριας. Τέλος η Γαλλική Εταιρεία καταλαμβάνει το βόρειο άκρο της πόλης και βρίσκεται πάνω στην οδό Αθηνών, ενώ στο βορειοανατολικό μέρος του λιμανιού υπάρχουν αποθήκες (φωτο. 36) και σιάλα (φωτο. 37) για την φόρτωση των πλοίων.

Το λιμάνι γνώρισε μέρες με μεγάλη κίνηση, ιδιαίτερα από το 1911 όταν η Ελληνική Εταιρεία ίδρυσε το σταθμό ανθράκωσης εργαστηρίων, που κατέστησε το Λαύριο κέντρο ανεφοδιασμού των πλοίων με μεγάλα οφέλη για την οικονομία της πόλης. Έτσι πολλαπλασιάστηκε η κίνηση του λιμανιού γιατί εκτός από τα καράβια που έπαιρναν το μέταλλευμα και εκείνα που έφερναν το κάρβουνο για τον εφοδιασμό των αποθηκών της εταιρείας, δεχόταν και άλλα που έρχονταν για ανεφοδιασμό και επισκευές.

Η εξόρυξη των μεταλλευμάτων γινόταν έξω από το Λαύριο, βασικά στην Πλάκα και στην Καμάριζα. Έτσι χρειαζόταν η σιδηροδρομική σύνδεση των ορυχείων με την πόλη καθώς και η σύνδεση των εργοταξίων μέσα στο ίδιο το Λαύριο. Οι σιδηροδρομικές γραμμές δεν συμβιβάζονταν με την ορθογώνια ρυμοτόμηση και δημιούργησαν κάποια αταξία.

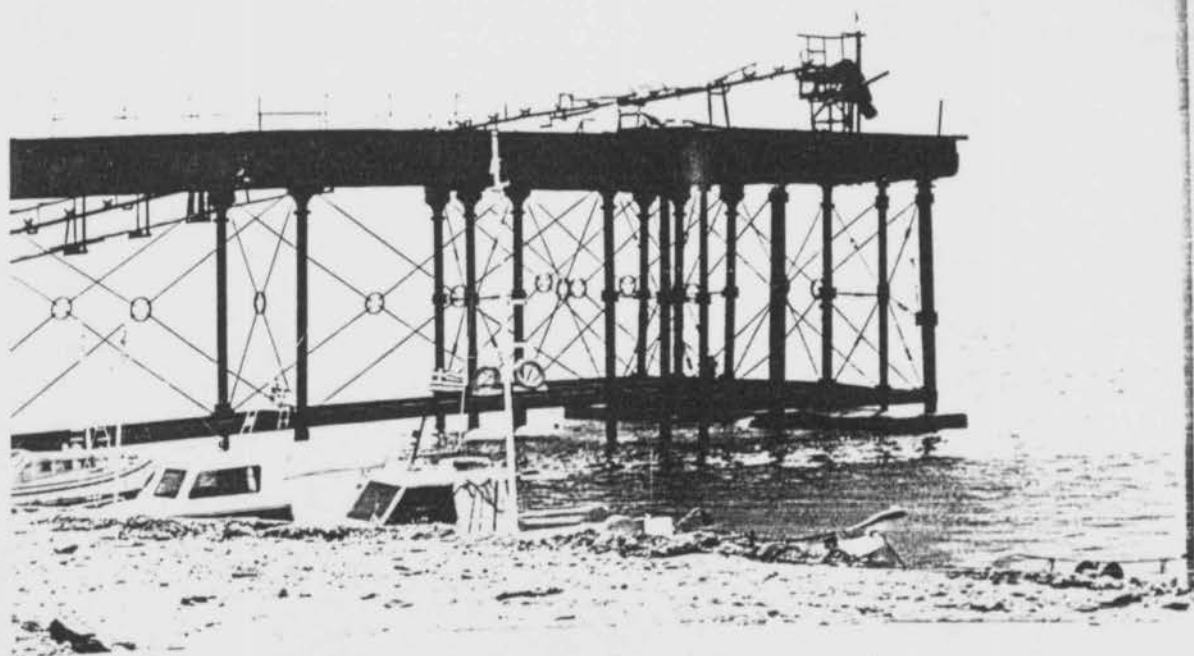
Το Λαύριο δεν στερείται από ανοικτούς χώρους υπάρχουν πέντε πλατείες: η κεντρική, η πλατεία Ηρώων (φωτο. 38), η πλατεία Όλγας στην Νεάπολη και δύο αδιαμόρφωτες πλατείες, η τριγωνική του Νυχτοχωρίου με τις λεωφόρους Κυρτιάδων και Ελένης που αποτελούν τις δύο πλευρές του τριγώνου και η πλατεία στο λιμάνι.

Κάπου εδώ κλείνει, η γενική εξέταση του Λαυρίου από πολεοδομικής πλευράς. Μας δόθηκε η ευκαιρία να σκιασάρουμε σε γενικές γραμμές την ιστορία της ανοικοδόμησής του και να την δέσουμε με την ευρύτερη ιστορία των καιρών. Ορισμένα βασικά κτίρια -σχεδόν αποκλειστικά αυτά



ΦΩΤΟ. 36 : Ότι έχει απομείνει από τις αποθήκες ετοιμού
προϊόντος της Γαλλικής Εταιρείας στο λιμάνι.

ΦΩΤΟ. 37 : Η Σιάλα της Γαλλικής Εταιρείας.





ΦΩΤΟ. 38 : Πλατεία Ηρώων.

που αποτελούν το περίγραμμα των πλατειών- ήδη τα αναφέραμε, μένει τώρα να δούμε λεπτομερέστερα την βιομηχανική αρχιτεκτονική, τις εκκλησίες, τα δημόσια κτίρια με τα καταστήματα, καθώς επίσης και τις κατοικίες.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(*) Το παρόν κείμενο έχει σαν κύρια βάση για την γραφή του τις σελ. 29-31 του βιβλίου <<Το νεοιλασιό Λαύριο>> του Στεφανόπουλου Φ.

5.3. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ (*)

Τα περισσότερα κτίρια της Ελληνικής Εταιρείας δεν σώζονται σήμερα, υπάρχει όμως το κτιριακό συγκρότημα του μηχανουργείου που χρησιμεύει σήμερα σαν αποθήκη. Η << εν σειρά >> διάταξη, οι στέγες με υπερυψωμένα τμήματα και με το στρογγυλό φεγγίτη στο αέτωμα καθώς και οι τοξοστοιχίες είναι όλα χαρακτηριστικά στοιχεία της βιομηχανικής αρχιτεκτονικής του τόπου. Οι στέγες παρουσιάζουν επιβλητικές ξυλοκατασκευές με τεράστιες δοκούς και ζευκιά. Το μηχανουργείο χρησίμευε για τις επισκευές και τη συντήρηση των ατμομηχανών, των σιδηροδρόμων και των καμίνων. Επίσης είχε την δυνατότητα να κατασκευάζει καινούργια αντικείμενα, ενώ οι αυλές του χρησίμευαν για τη λεβητοποιία και την αποθήκευση υλικών. Ο όλος χώρος ήταν 4080τ.μ. και το μηχανουργείο ήταν το βασικό προτέρημα των εγκαταστάσεών της αφού ήταν σε θέση να πραγματοποιεί κάθε επισκευή στα ατμόπλοια που αγιυροβολούσαν στο λιμάνι.

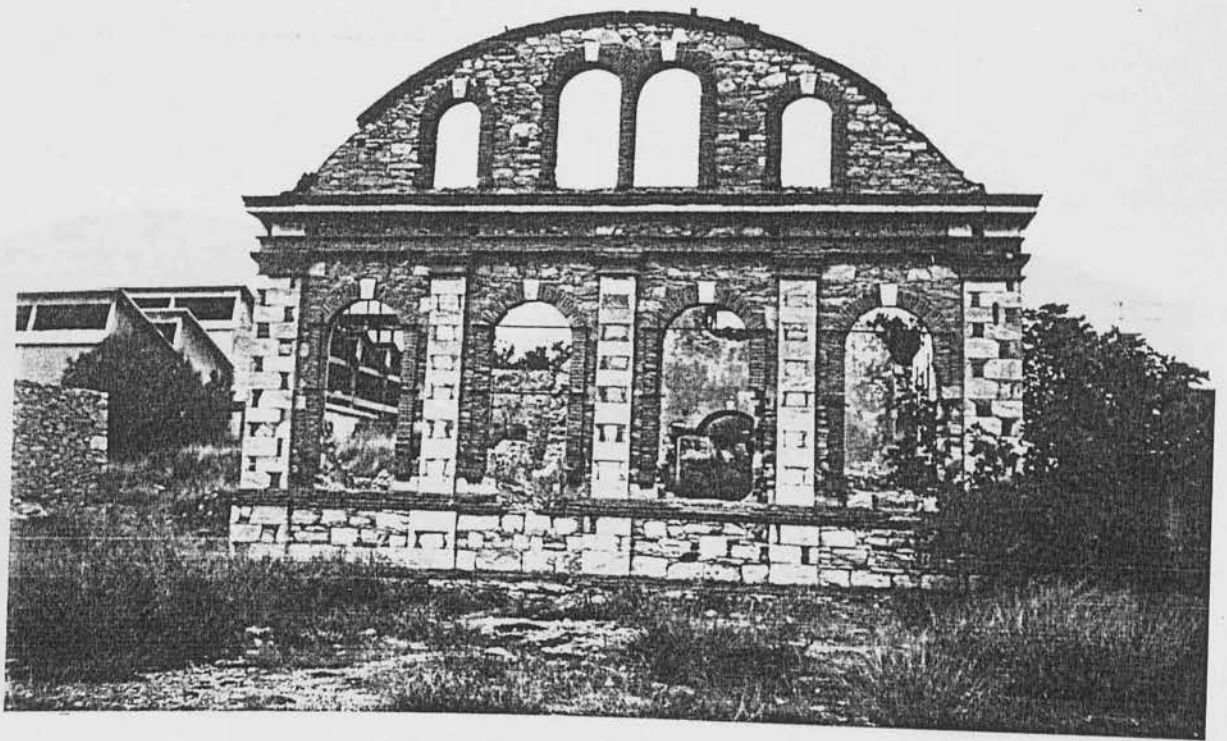
Η Ελληνική Εταιρεία μερίμνησε, ώστε οι καπνοί των φούρνων να φεύγουν μακριά από την πόλη. Για το σκοπό αυτό κατασκεύασε τη σήραγγα του καπνού που περνούσε από τους φούρνους και μετά ανέβαινε σε ένα λοφίσιο στα νότια της πόλης, που τον έστεφαν δύο τεράστια φουγάρα στημένα σε κυλινδρικές βάσεις. Οι καπνοδόχοι κατεδαφίστηκαν από τους Γερμανούς στην κατοχή, ώστε να μην δίνουν στόχο στη συμμαχική αεροπορία, σώζονται όμως η σήραγγα και οι βάσεις στην κορυφή του λόφου.

Το 1873 ο Γερμανός ΛΟΥΡΙΧ έχτισε για την Ελληνική Εταιρεία στην κοιλάδα της Νόριας το <<μέγα άτμήλατον μεταλλοπλύσιον >> με σκοπό την προπαρασκευή των εμβολάδων. Το κτίριο είχε σχήμα Ε και στο μεσαίο σιέλος στεγάζονταν οι σταθερές ατμοίνητες μηχανές και τα καζάνια, που κατανάλωναν καθημερινά 18-20 τόννους λιθάνθρακες. Στο ψηλότερο μέρος του πλυντηρίου υπήρχε πέτρινη δεξαμενή 1100κ.μ. που δεχόταν νερό από ατμοίνητη

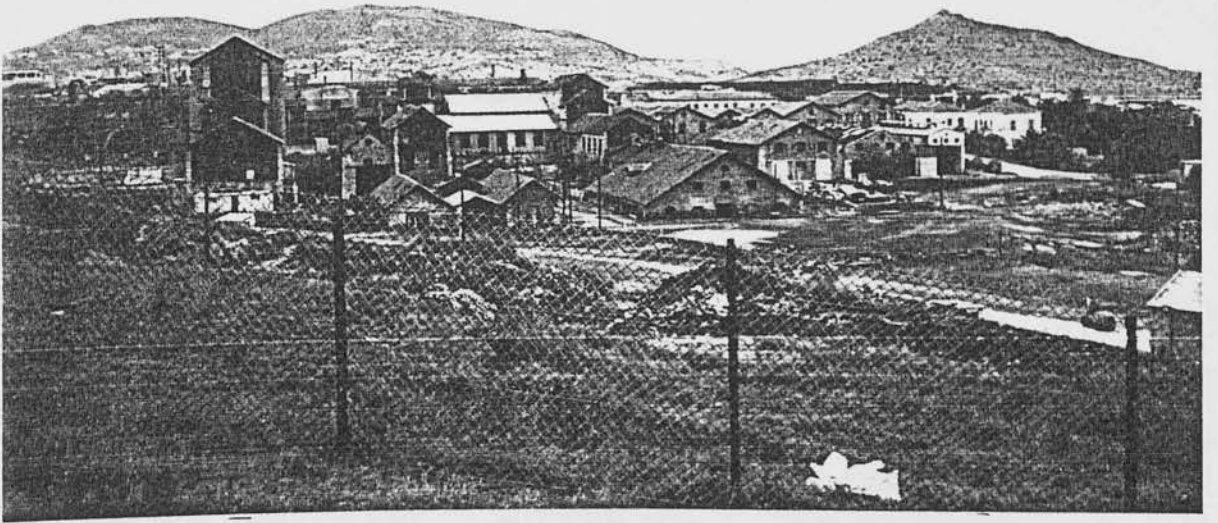
αντλία. Επίσης υπήρχαν και δύο καπνοδόχοι με ύψος 35μ. και εσωτερικό άνοιγμα ένα μέτρο η κάθε μία. Η στεγασμένη επιφάνεια του πλυντηρίου ήταν 3350τ.μ., ενώ η επιφάνεια με τις μηχανές και τα καζάνια ήταν 730τ.μ., και το όλο συγκρότημα φωτιζόταν με ηλεκτρικό φως από δικές του γεννήτριες. Στο πλυντήριο, που κόστισε 4000.000 φράγια και αποτελούσε τεράστιο έργο για την Ελλάδα, εργάζονταν περίπου πεντακόσια άτομα. Ήταν πράγματι ένα από τα μεγαλύτερα πλυντήρια του κόσμου, το μεγαλύτερο στη νότια Ευρώπη, και καθημερινά επεξεργαζόταν 1000 τόννους ειβολάδων. Το μεγαλύτερο μέρος του κτιρίου κατεδαφίστηκε τον Οκτώβριο του 1970, τον καιρό της δημαρχίας Καλαντζοπούλου, κι έτσι το Λαύριο έχασε ένα μνημείο της παγκόσμιας βιομηχανικής αρχιτεκτονικής. Ευτυχώς σώζεται, μέσα στα ερείπια, το νότιο άκρο του κτιρίου (φωτο. 39)

Το κτίριο, υπερυψωμένο σε διακριτική βάση, είναι κτισμένο με ειτεθειμένη πλινθοδομή και στεγασμένο με κυλινδρικές καμάρες, που η αρχική τους κατασκευή δεν σώζεται. Οι όψεις είναι οργανωμένες με παραστάδες πάνω σε βάσεις και στεμμένες με επίκρανα. Ο ρυθμός των παραστάδων δημιουργεί μία έντονη αντίθεση με την οριζόντια γραμμή του συνόλου. Οι αντιθέσεις στη σύνθεση, τα μοτίβα του κλασικισμού, τα απλά γεωμετρικά σχήματα και τα ειτενή επίπεδα, όλα δοσμένα σε γυμνό τούβλο, συνδυάζονται, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μία σπάνια καλή σύζευξη μεταξύ Νεοκλασικισμού και βιομηχανικής Αρχιτεκτονικής.

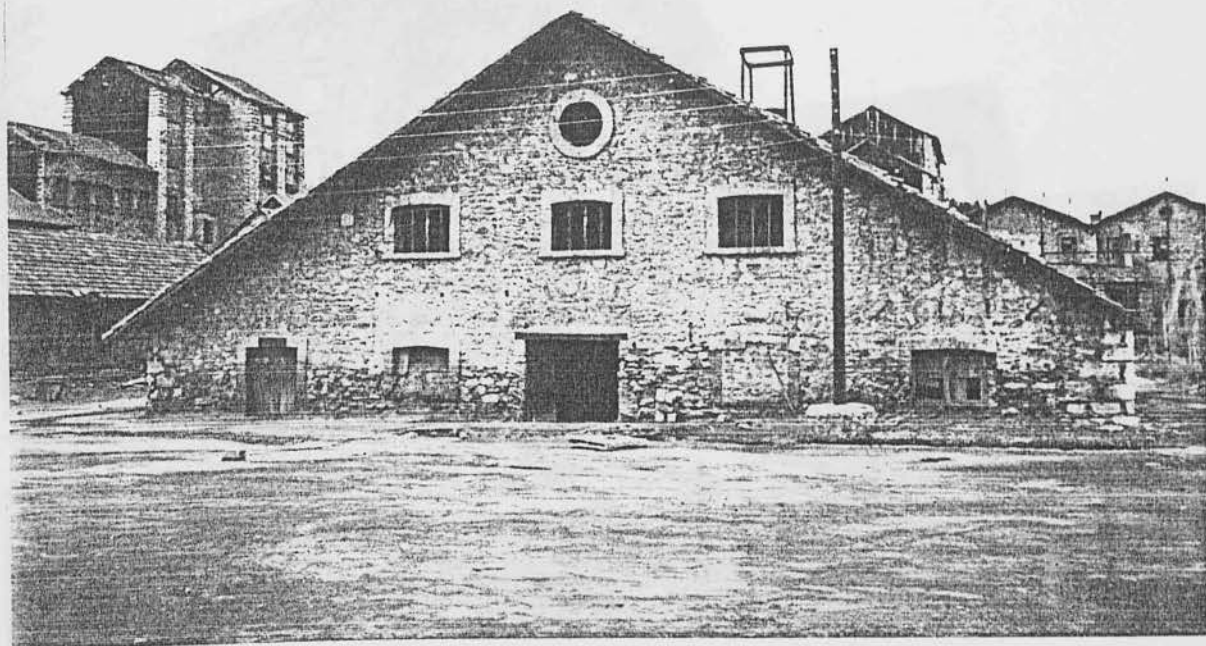
Οι εγκαταστάσεις της Γαλλικής Εταιρίας (φωτο. 40-46) δεν παρουσιάζουν τίποτε ισάξιο με το μεταλλοπλύσιο. Το πιο ενδιαφέρον κτιριακό συγκρότημα είναι το παλιό πλυντήριο. Το κύριο τμήμα αυτού του συγκροτήματος είναι το σημερινό ξυλουργείο και ο ηλεκτρικός σταθμός. Οι φωτογραφίες δεν αποδίδουν τη δύναμη αυτού του γίγαντα· μόνο με τη φυσική του παρουσία στο αφιλόξενο βιομηχανικό περιβάλλον του κτιρίου μπορεί ο επισκέπτης να νοιώσει το δέος που προξενεί το πλυντήριο με το τεράστιο μέγεθος



ΦΩΤΟ. 39 : Ότι έχει απομείνει από το μεταλλοπύσιο της Ελληνικής Εταιρείας.



ΦΩΤΟ. 40 : Γενική άποψη των εγκαταστάσεων της Γαλλικής Εταιρείας.



ΦΩΤΟ. 41 : Το παλιό τμήμα εμπλουτισμού.

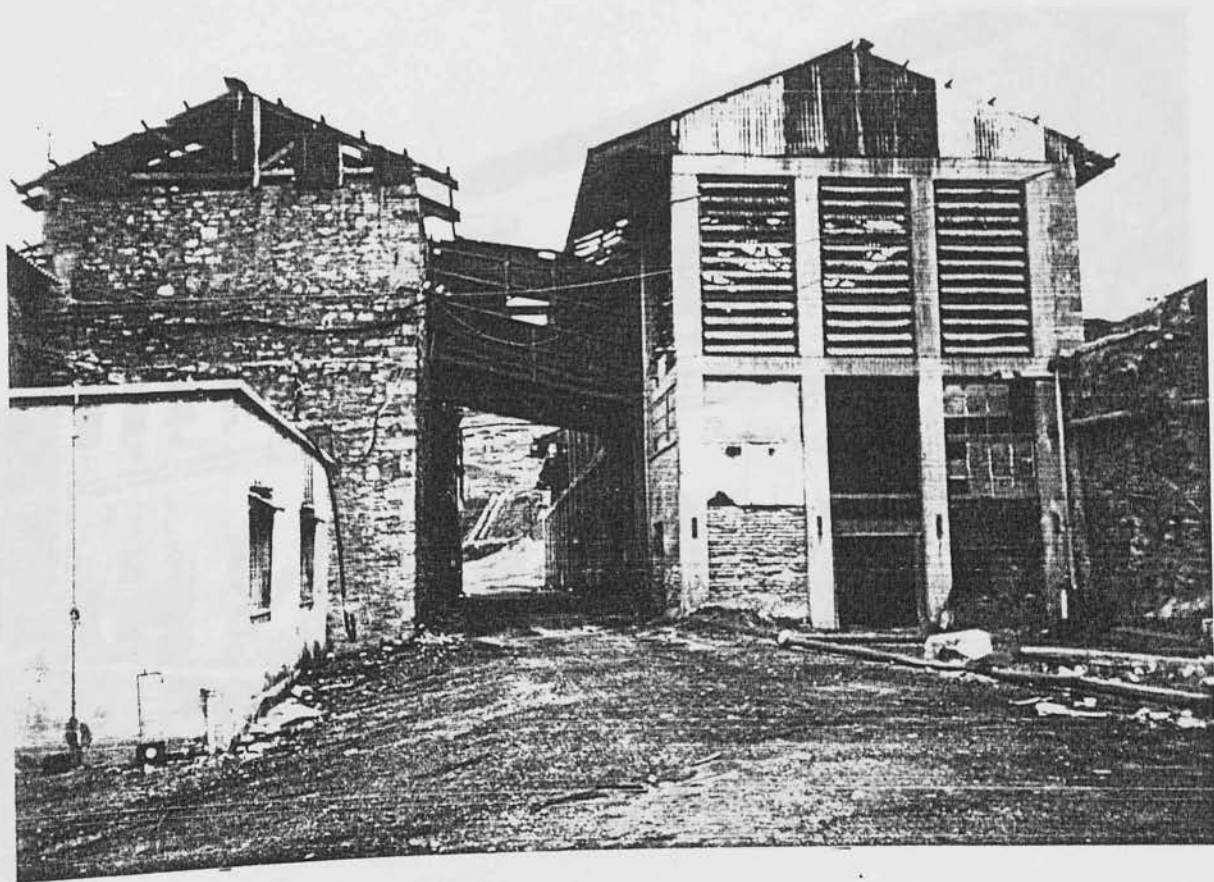
ΦΩΤΟ. 42 : Αποθήκες ετοιμού προϊόντος.





ΦΩΤΟ. 43 : Το νεότερο κτίριο εμπλουτισμού.

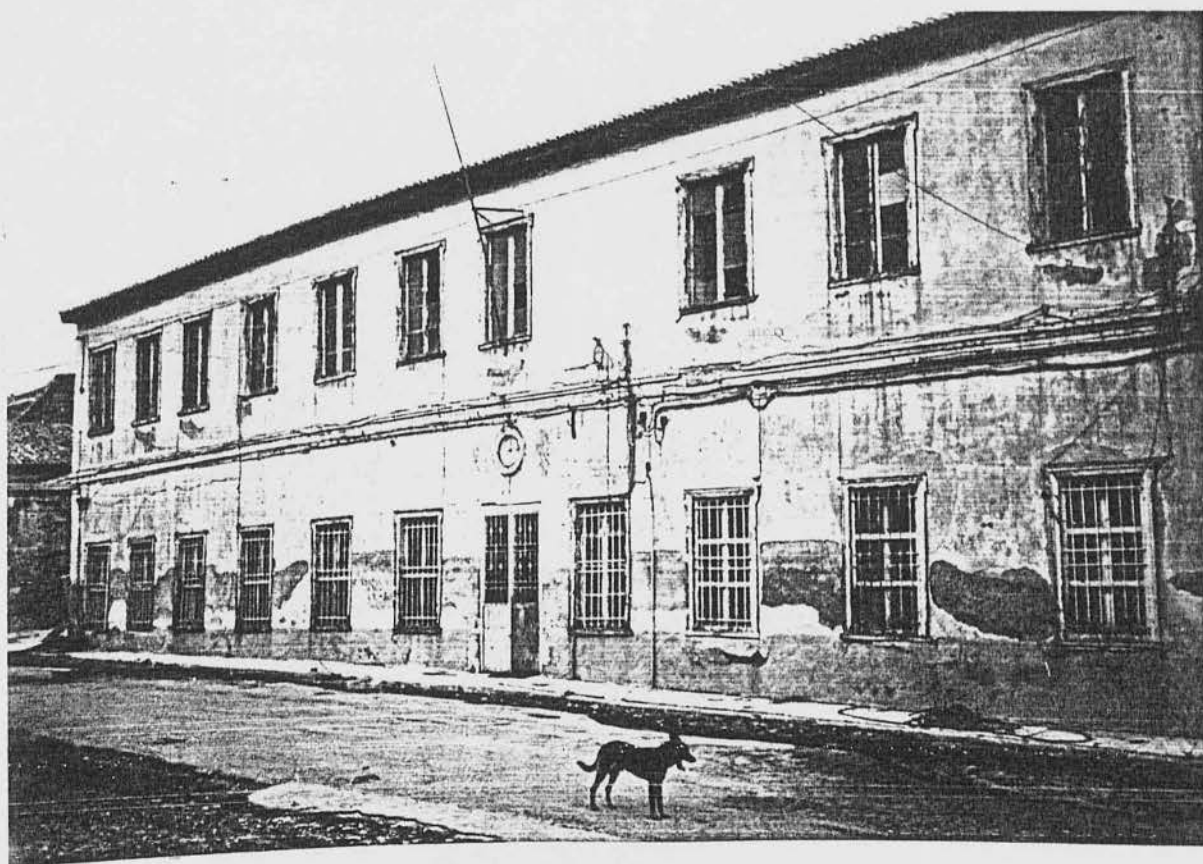
ΦΩΤΟ. 44 : Τμήμα του κτιρίου εμπλουτισμού.





ΦΩΤΟ. 45 : Το μηχανουργείο των εγκαταστάσεων.

ΦΩΤΟ. 46 : Το κεντρικό διοικητήριο της Γαλ. Εταιρείας.



του, τις σκιές των στεγών του και τις γυμνές επιφάνειες τούβλου και ξύλου. Οι όψεις παρουσιάζουν πανύψηλες αντηρίδες και ανοίγματα με πλαίσια που στέφονται από χαμηλωμένα τόξα. Στο κτίριο που γινόταν ο εμπλουτισμός η προσέγγιση του εδάφους από τη στέγη έχει δημιουργήσει μια ασάφεια στην αρχιτεκτονική κλίμακα· κανείς δεν ξέρει αν οι είσοδοι του ισογείου προορίζονται για νάνους, οπότε πρόκειται για κτίριο κανονικών διαστάσεων, ή για κανονικούς ανθρώπους, οπότε οι διαστάσεις του κτιρίου είναι σημαντικά μεγαλύτερες από ό,τι τις υπολογίζει το μάτι.

Τα βιομηχανικά κτίρια του Λαυρίου πάντως είναι κτισμένα με βασικό γνώμονα τη λειτουργικότητα. Παρ'όλα αυτά οι μάστορές τους δεν τα στέρησαν από την επιμελημένη διακόσμηση ή και αιόμα, στην περίπτωση του μεταλλοπλυσίου της Ελληνικής Εταιρίας, από αναζητήσεις στη σύνθεση που ανταναιλούν εποχιακά μορφολογικά ρεύματα. Έτσι το Λαύριο γίνεται μια αιόμα μαρτυρία ότι τα βιομηχανικά κτίρια αποτελούν ένα αξιόλογο μέρος -αν και σχετικά άγνωστο- της αρχιτεκτονικής δημιουργίας του 19^{ου} αιώνα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(*) το παρών κείμενο έχει σαν κύρια βάση για την γροσφή του τις σελ. 27-28 του βιβλίου <<Το νεοκλασικό Λαύριο>> του Στεφανόπουλου Φ.

5.4. ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ (*)

Στο κεφάλαιο αυτό θα μας απασχολήσει η εκκλησιαστική αρχιτεκτονική, δηλαδή οι τέσσερις ναοί, που με χρονολογική σειρά είναι ο Άγιος Ανδρέας, η Αγία Βαρβάρα, η Αγία Παρασκευή και η Ευαγγελίστρια.

Η σημερινή μορφή του Αγίου Ανδρέα, που ονομάστηκε έτσι για να τιμηθεί ο Ανδρέας Κορδέλλας, οφείλεται σε τρεις φάσεις οικοδομής. Γύρω στα 1865 κτίστηκε ένας μικρός ναΐσκιος και κατόπιν αιολούθησαν δύο επεκτάσεις του μήκους. Κατά την πρώτη κατασκευάστηκε και ο τρούλος, που δεσπόζει αμήχανα, χωρίς να δένεται με την όλη σύνθεση, πάνω στο λόφο της εκκλησίας. Στην τελευταία φάση έγινε η πρόσοψη· η πιθανή χρονολογία κατασκευής είναι το 1908, το έτος που γνωρίζουμε ότι αποπερατώθηκε και το τέμπλο και έγιναν εγκαίνια, που σήμαναν το τέλος των ανακαινίσεων και τη σημερινή μορφή του ναού. Ο ναός, που χρημάτισε Μητρόπολη γύρω στα 1910, είναι βασιλική με τρούλο και δεν μπορεί να θεωρηθεί επιτυχημένη αρχιτεκτονική σύνθεση. Η πρόσοψη παρουσιάζει έναν αδέξιο χειρισμό των ρυθμών, με προσθήκες από μπετόν στο επάνω μέρος, και ο γάμος των νεοκλασικών στοιχείων με τα βυζαντινίζοντα ήταν ατυχής στη συγκεκριμένη περίπτωση. Το εσωτερικό παρουσιάζει έναν περισσότερο προσεγμένο διάκοσμο με κύριο στοιχείο το μαρμάρινο τέμπλο. Σημαντικός είναι ο ρόλος του κέντρου στη σύνθεση του τέμπλου: εμφατικό, με αέτωμα και διαιρεμένο σε δύο καθ' ύψος βαθμίδες, το κέντρο ορθώνεται ελαφρά, λίγο ψηλότερα από τις πλευρές, διαταράσσει και διχοτομεί την όλη οριζόντια σύνθεση. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το νεοκλασικό καμπαναριό, φτιαγμένο στα χυτήρια της Ελληνικής Εταιρίας, με το αναποδογυρισμένο περίγραμμα οστράκιου στη βάση του τρούλου, μοτίβο που ηχεί στον τρούλο του ναού (φωτο. 47-51).

Η Μητρόπολη, η Αγία Παρασκευή, είναι τρίκλιτος βασιλική με δύο πύργους κωδωνοστασίων στην πρόσοψη, που αντιστοιχούν με το πλάτος των πλαγίων κλιτών, ενώ το πλα-

τύτερο μεσαίο κλίτος εκφράζεται από το ευρισκόμενο στο βάθος κεντρικό τμήμα της πρόσοψης. Το κέντρο με το αέτωμα δεν κυριαρχεί στη σύνθεση· ο τονισμός έχει δοθεί στα άκρα με τους ισότιμους πύργους. Ο ανταγωνισμός των αυτοτελών στοιχείων συνεχίζεται στην πλάγια όψη μεταξύ πύργου και του προεξέχοντος κεντρικού τμήματος, που στεγασμένο με ένα αέτωμα δημιουργεί μία υποψία εγκάρσιου κλίτους. Παρ' ότι όμως πρόκειται για βασιλική με βυζαντινίζοντα μοτίβα, όπως τα τοξωτά και τα μονόλοβα ή δίλοβα παράθυρα, την Αγία Παρασκευή πρέπει να τη δούμε σαν ένα νεοκλασικό ναό. Ο λόγος γι' αυτή την τοποθέτηση είναι τα χαρακτηριστικά της γραμμικότητας, ο τονισμός της επιφάνειας σε βάρος του όγκου και η αυτοτέλεια των μερών. Το τελευταίο αυτό στοιχείο αφορά το σύστημα της αρχιτεκτονικής σύνθεσης, που αξίζει να το παρατηρήσουμε αναλύοντας το ναό αυτόν του Λαυρίου. Οι πύργοι αποτελούνται από δύο αυτόνομα τμήματα, ενώ η πλάγια όψη τέμνεται σε δύο μέρη από το κεντρικό τμήμα της· αυτός ο ρόλος του κέντρου, δηλαδή το να επιφέρει τη διαίρεση αντί της συνοχής, είναι χαρακτηριστικός στο νεοκλασικισμό και μάλλον άγνωστος στην αρχιτεκτονική της Αναγέννησης ή του Μπαρόκ (φωτο. 52-58).

Η Αγία Βαρβάρα είναι η πιο ενδιαφέρουσα εκκλησία στο Λαύριο και βρίσκεται στην πλαγιά ενός λόφου στον Κυπριανό. Οι γοτθικισμοί της απηχούν το γεγονός ότι είναι ναός των καθολικών, και αποτελεί ένα πολύ σπάνιο δείγμα του ύφους στον τόπο μας, μαζί με την Αγγλικανική εκκλησία της οδού Φιλελλήνων και την καθολική του Νέου Ηρακλείου Αττικής. Πάντως τόσο ο Κλεάνθης όσο και ο Καυταντζόγλου παρουσίασαν σποραδικές νεογοτθικές διαθέσεις ώστε το ύφος να μην είναι εντελώς δυσεύρετο στην Ελλάδα. Το ενδιαφέρον αυξάνεται για τον ιστορικό της αρχιτεκτονικής με την ανάμιξη των γοτθικών με τα νεοκλασικίζοντα μοτίβα. Οι απλές αντηρίδες -σε δύο καθ' ύψος τμήματα- και τα οξύκορφα τόξα αναμιγνύονται αρμονικά με πεσσίσκους, επί-

κρανα και τοιχώκρανα. Η πρόσοψη διαιρείται βασικά σε τρεις ζώνες. Στην κατώτερη αντί πυλώνων έχουμε αντιθέσεις ορθογωνίων και καμπύλων σχημάτων τα πλάγια υπερυψωμένα τόξα περικλείουν μετάλλια. Στη μεσαία ζώνη δεσπόζει ένα μεγάλο οξύκορφο τόξο που περικλείει τον ρόδακα, και το τελευταίο τμήμα σχηματίζεται από το αέτωμα, στο οποίο καταλήγει η στέγη. Το αέτωμα αυτό, γυμνό από διάκοσμο, θυμίζει πιο πολύ νεοκλασική απλότητα παρά το χειρισμό του τμήματος αυτού στα γοτθικά πρότυπα. Το μικτό αυτό ύφος δε συμβιβάζεται με την αυστηρότητα στην επιλογή μοτίβων που διέπει τον νεογοτθικισμό της εποχής, κυρίως στην Αγγλία, αλλά θυμίζει την ελαφρότητα με την οποία χρησιμοποιούνταν τα γοτθικά μορφολογικά στοιχεία - αναμεμιγμένα με κλασικά - στο δεύτερο μέρος του 18^{ου} αιώνα. Στην περίπτωση της Αγίας Βαρβάρας, ίσως, το μικτό ύφος οφείλει την ύπαρξή του σε μια προσπάθεια εναρμονισμού του ναού με το νεοκλασικό περιβάλλον του Λαυρίου (φωτο. 59-60).

Γύρω στα 1905-6 ο Κυπριανός αποικιά και ορθόδοξο ναό, την Ευαγγελίστρια, που είναι σταυροειδής με οκταγωνικό τρούλο. Τα νεοκλασικά μοτίβα - ακροιέραμα, αετώματα, αψίδες από γυψοκονίαμα - το λείο των επιφανειών και βασικά η αδρή εξατομίκευση των μερών - που αντιστρατεύεται τη γραφικότητα - καθιστούν το νεοκλασικό στοιχείο επικρατέστερο από τη βυζαντινή διάθεση. Το θύρωμα της Ευαγγελίστριας μπορεί να θεωρηθεί σαν μια απλοποίηση του αντίστοιχου στοιχείου στη Μητρόπολη Αθηνών (φωτο. 61-63).

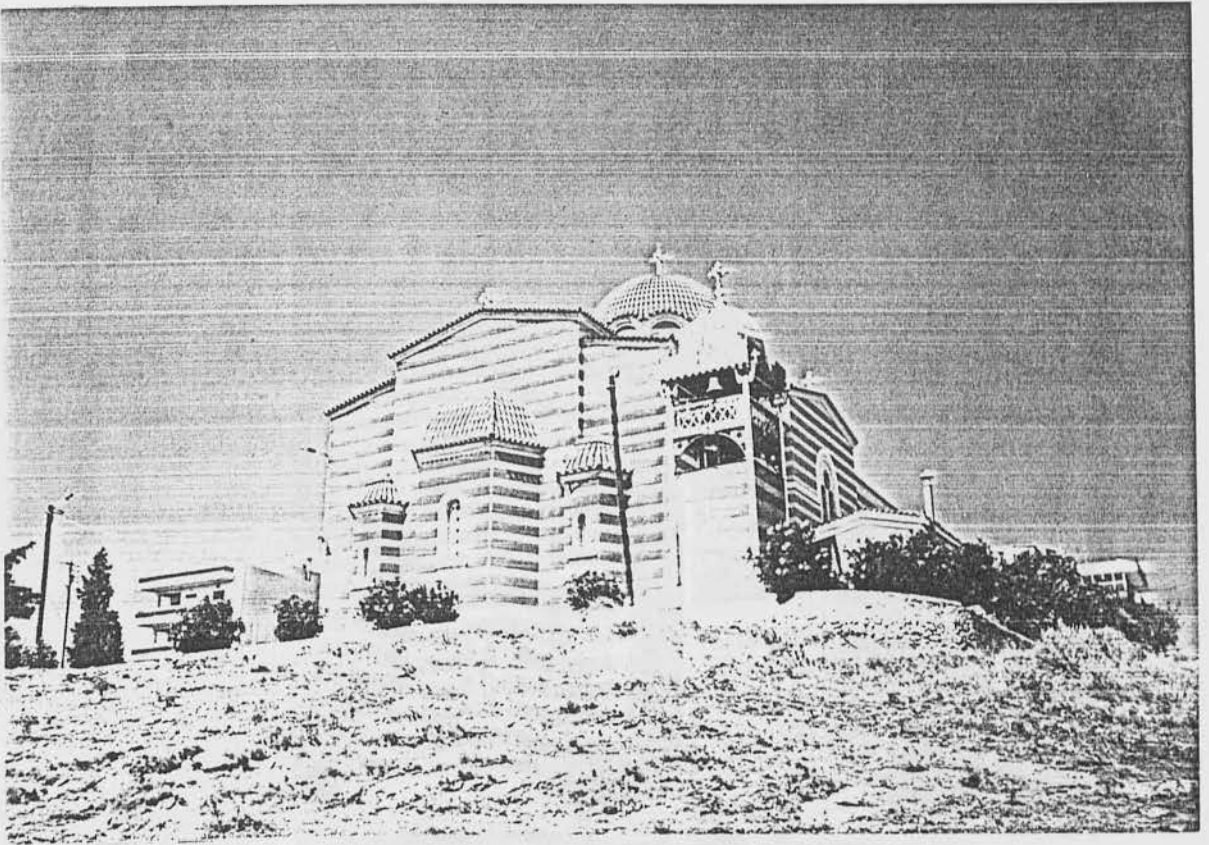
Σαν γενικό σχόλιο μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι τόσο οι ορθόδοξοι ναοί στο Λαύριο όσο και ο καθολικός της Αγίας Βαρβάρας εφαρμόζουν μία μικτή τεχνοτροπία χρησιμοποιώντας στοιχεία βυζαντινίζοντα, γοτθικά, αλλά προπάντων νεοκλασικά.



ΦΩΤΟ. 47 : Άγιος Ανδρέας, πρόσοψη.

ΦΩΤΟ. 48 : Άγιος Ανδρέας, πίσω όψη (διακρίνεται επίσης ο παλιός ναΐσκος).





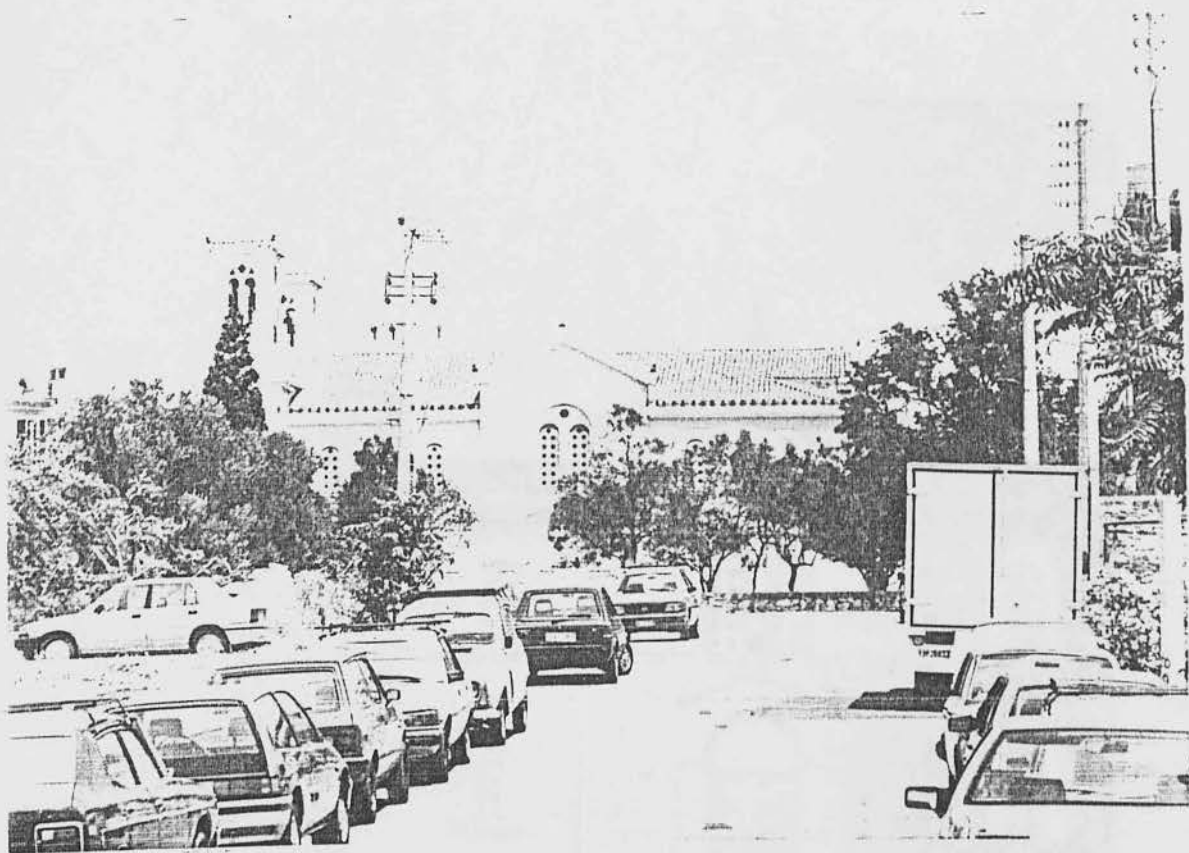
ΦΩΤΟ. 49 : Άγιος Ανδρέας, πλάγια όψη.

ΦΩΤΟ. 50 : Άγιος Ανδρέας, ο τρούλος.



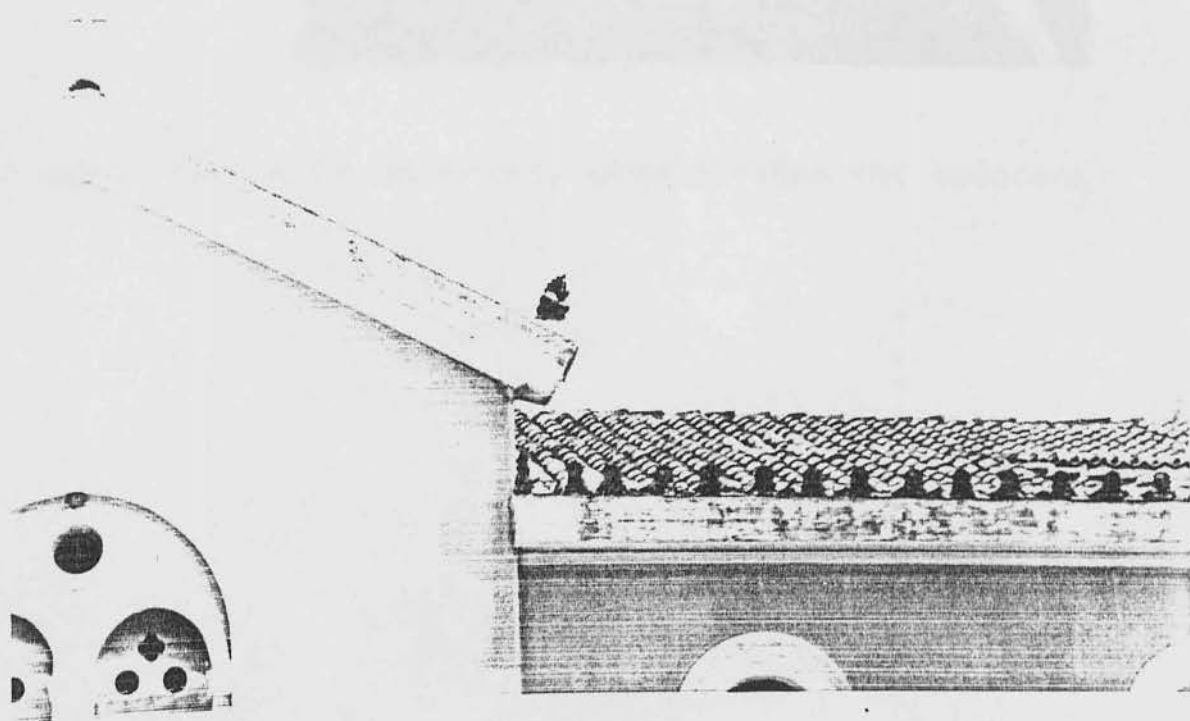


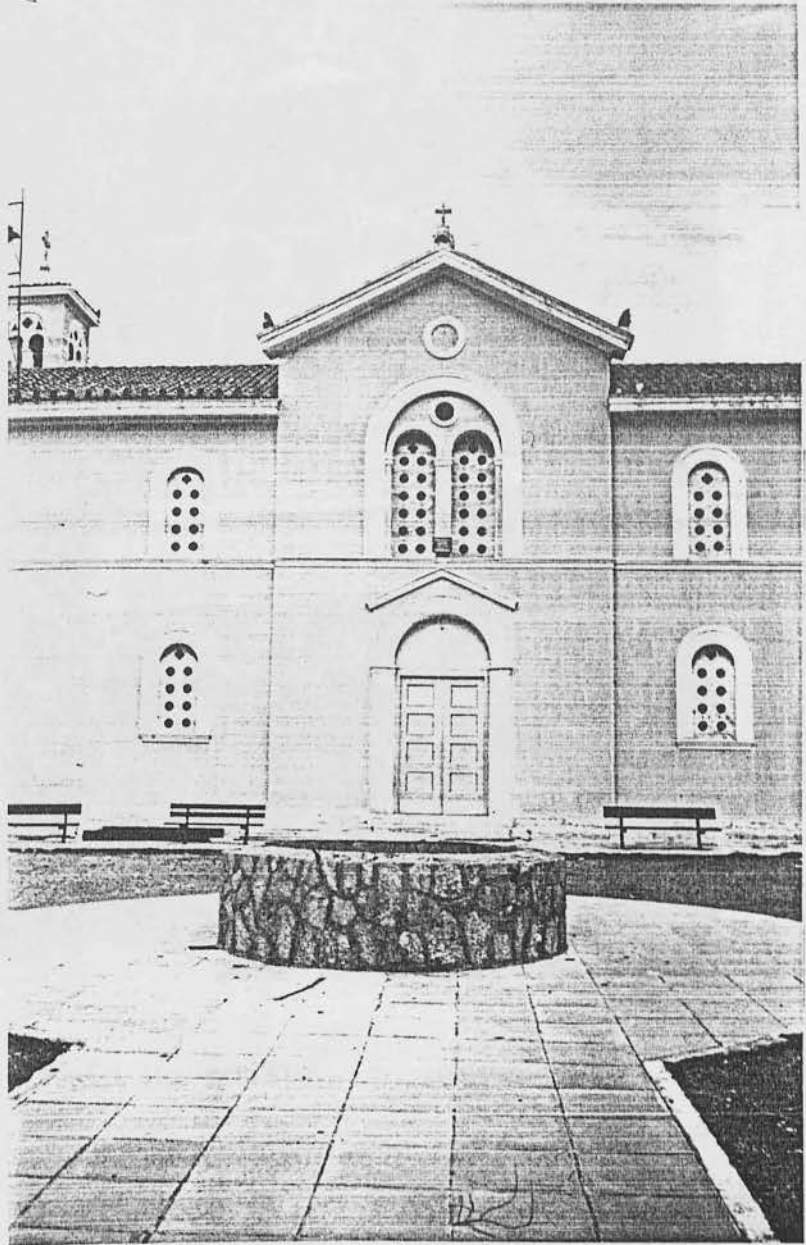
ΦΩΤΟ. 51 : Άγιος Ανδρέας, το παλιό καμπαναριό.



ΦΩΤΟ. 52 : Αγία Παρασκευή, πρόσοψη.

ΦΩΤΟ. 53 : Αγία Παρασκευή, λεπτομέρεια αετώματος.

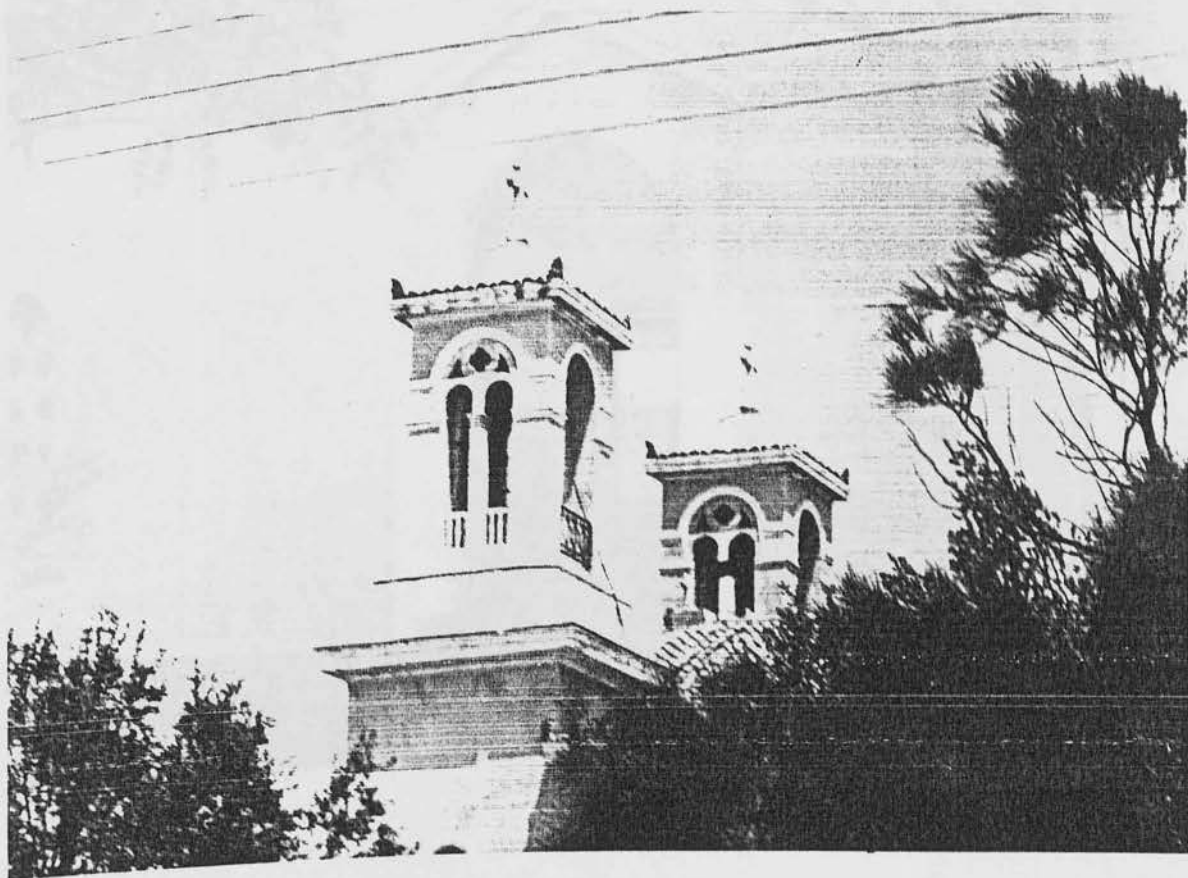




ΦΩΤΟ. 54 : Αγία Παρασκευή, μεσαίο τμήμα της πρόσοψης.



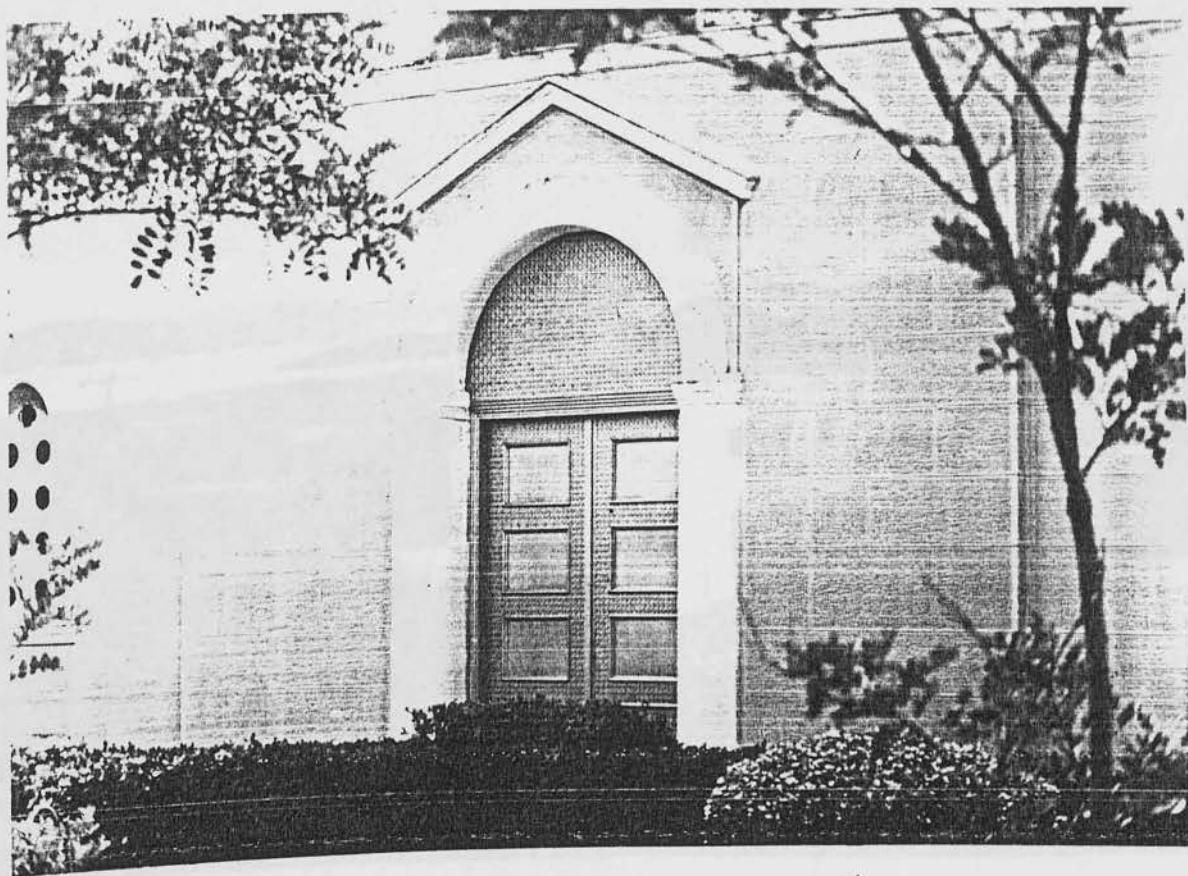
ΦΩΤΟ. 55,56 : Αγία Παρασκευή, το καμπαναριό.





ΦΩΤΟ. 57 : Αγία Παρασκευή, πλάγια είσοδος.

ΦΩΤΟ. 58 : Αγία Παρασκευή, είσοδος στην πίσω όψη.





ΦΩΤΟ. 59 : Αγία Βαρβάρα.

ΦΩΤΟ. 60 : Αγία Βαρβάρα, πίσω όψη.





ΦΩΤΟ. 61 : Ευαγγελίστρια, γενική άποψη.



ΦΩΤΟ. 62 : Ευαγγελίστρια, πρόσοψη.
ΦΩΤΟ. 63 : Ευαγγελίστρια, πίσω όψη.



ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(*) Το παρόν κείμενο έχει σαν κύρια βάση για την γραφή του τις σελ. 21,22,27,28,29 του βιβλίου <<Το νεοκλασικό Λαύριο>> του Στεφανόπουλου Φ.

5.5. ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΙΡΙΑ (*)

Τα δημόσια κτίρια του περασμένου αιώνα είναι ελάχιστα στο Λαύριο γιατί υπηρεσίες και ιδρύματα στεγάστηκαν σε κτίρια που η λειτουργία τους ήταν η κατοικία.

Αρχίζοντας θα αναφερθούμε σε δύο κτίρια που αντιπροσωπεύουν το ένα τον πνευματικό κόσμο και το άλλο την εκπαίδευση. Πρόκειται για την <<Ευτέρπη>>, ένα από τα δύο κέντρα της μουσικής ζωής του Λαυρίου τον περασμένο αιώνα, και για το Δημοτικό Σχολείο που κτίστηκε το 1901. Η <<Ευτέρπη>> παρουσιάζει την αντιπαράθεση δύο όγκων: του καθ' αυτού θεάτρου με τη σιηνή και τον προθάλαμο. Η πρόσοψη είναι οργανωμένη με παραστάδες και τα ανοίγματα των παραθύρων είναι πλαισιωμένα με γύψινες κορνίζες. Το κέντρο τονίζεται με αέτωμα, ενώ την όλη πρόσοψη διατρέχουν τοιχώκρανα και αιροιέραμα. Μορφολογικά σημαντικός είναι και πάλι ο ρόλος του κέντρου, που δημιουργεί μία κάθετο σε αντίθεση στην όλη οριζόντια δομή της πρόσοψης. Αντί δηλαδή να υπάρχει μία κλιμάκωση στο κέντρο που υποτάσσει τα άκρα, έχουμε ένα κάθετο στοιχείο, το κέντρο, που διαιρεί την πρόσοψη σε δύο μέρη. Το ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο που στεγάζει τον προθάλαμο παρουσιάζει την παρεμβολή ενός κάθετου στοιχείου στο οριζόντιο σύνολο.

Από δύο όμοια μέλη αποτελείται το Δημοτικό Σχολείο, τη Δημοτική Σχολή αρρένων και θηλέων. Υπερυψωμένο επάνω σε μία χαμηλή βάση με ανώμαλη έμπλεικτη λιθοδομή, το σχολικό αυτό συγκρότημα παρουσιάζει μία αυστηρή σιλουέττα συμβολική του κύρους και της λειτουργίας του. Η διαίρεση των παραθύρων με πεσσούς θυμίζει τον ανάλογο χειρισμό των ανοιγμάτων του Πολυτεχνίου από τον Καυταντζόγλου. Η σημασία των πεσσίσιων είναι ότι, δημιουργώντας ένα μικρό ρυθμό, διάφορο των διπλών παραστάδων της εισόδου, απομονώνουν σε μια αυτοτέλεια τα παράθυρα· έτσι η πρόσοψη γίνεται μια σύνθεση τριών ισοδύναμων τόνων: των δύο συγκροτημάτων παραθύρων και της εισόδου (φωτογραφίες στο

παράρτημα καταγραφής).

Κτίρια ειδικά κατασκευασμένα για καταστήματα σπανίζουν στο Λαύριο. Τέτοιο σπάνιο παράδειγμα είναι τα κτίρια στην οδό Μητροπούλου, όπου οι τοξοστοιχίες έρχονται σε έντονη αντίθεση με τον κυβικό χαρακτήρα του συνόλου κάνοντάς το να πάλλεται από ζωή. Τα τόξα είναι ημικυκλικά (η προτίμηση του νεοκλασικισμού ήταν πάντα τα καθαρά γεωμετρικά σχήματα) και ο όγκος των πεσσών τονίζει την μάζα σε ένα κτίριο διάτρητο από κενά (φωτογραφίες στο παράρτημα καταγραφής).

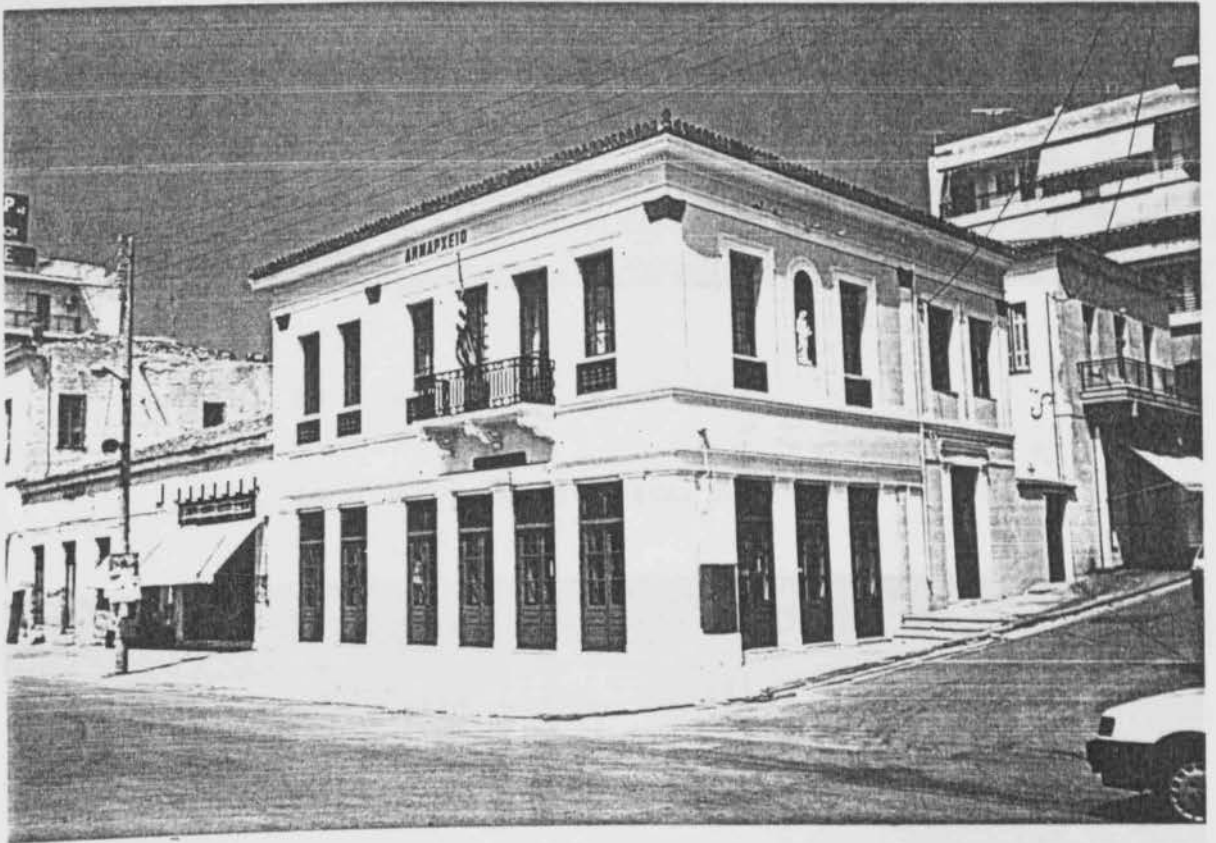
Στη νότια πλευρά της κεντρικής πλατείας δεσπόζει το κτίριο του Συλλόγου Φιλομουσών, που, παρόλη την έλειψη κομψότητας, παρουσιάζει χαρακτηριστικά του νεοκλασικισμού τόσο στη σύνθεση όσο και στις λεπτομέρειές του. Πρόκειται για μια σύλληψη που σέβεται την αυτονομία των μελών· έχουμε μια τριάδα στοιχείων -από αριστερά προς τα δεξιά- την είσοδο και τον προθάλαμο, την αίθουσα του θεάτρου και τη σιηνή. Σημαντικό στοιχείο αποτελεί ο χειρισμός των παραθύρων στο κεντρικό τμήμα. Επιστεγάζοντας τα ακραία παράθυρα με αετώματα ο ανώνυμος μάστορας του κτιρίου μετέφερε την έμφαση στα άκρα. Η ανέγερση του Ωδείου αυτού χρονολογείται γύρω στα 1885 οπότε οικοδομήθηκαν τα περισσότερα κτίρια της πλατείας (φωτογραφίες στο παράρτημα καταγραφής).

Οι επιμήκεις πλευρές της πλατείας προσφέρονταν στο μνημειακό χειρισμό· όμως είναι οι πιο φτωχές πλευρές σαν αρχιτεκτονικά σύνολα. Στην ανατολική πλευρά βρίσκεται το παλαιό Δημαρχείο (σήμερα βιβλιοθήκη) που στεγάζεται σε ένα από τα παλαιότερα και ωραιότερα σπίτια του Λαυρίου. Η διάταξη των παραστάδων δείχνει ότι το κτίριο έχει υποστεί μια μάλλον ακαλαίσθητη προέκταση. Στην αρχική του μορφή η κόγχη με το άγαλμα θα αποτελούσε το κέντρο της μιας πρόσοψης· πρόκειται για ένα μοτίβο που είχε τις αρχικές του ρίζες στο γαλλικό νεοκλασικισμό. Η τελική μορφή διατηρεί το αυστηρό κυβικό περίγραμμα και τονίζει

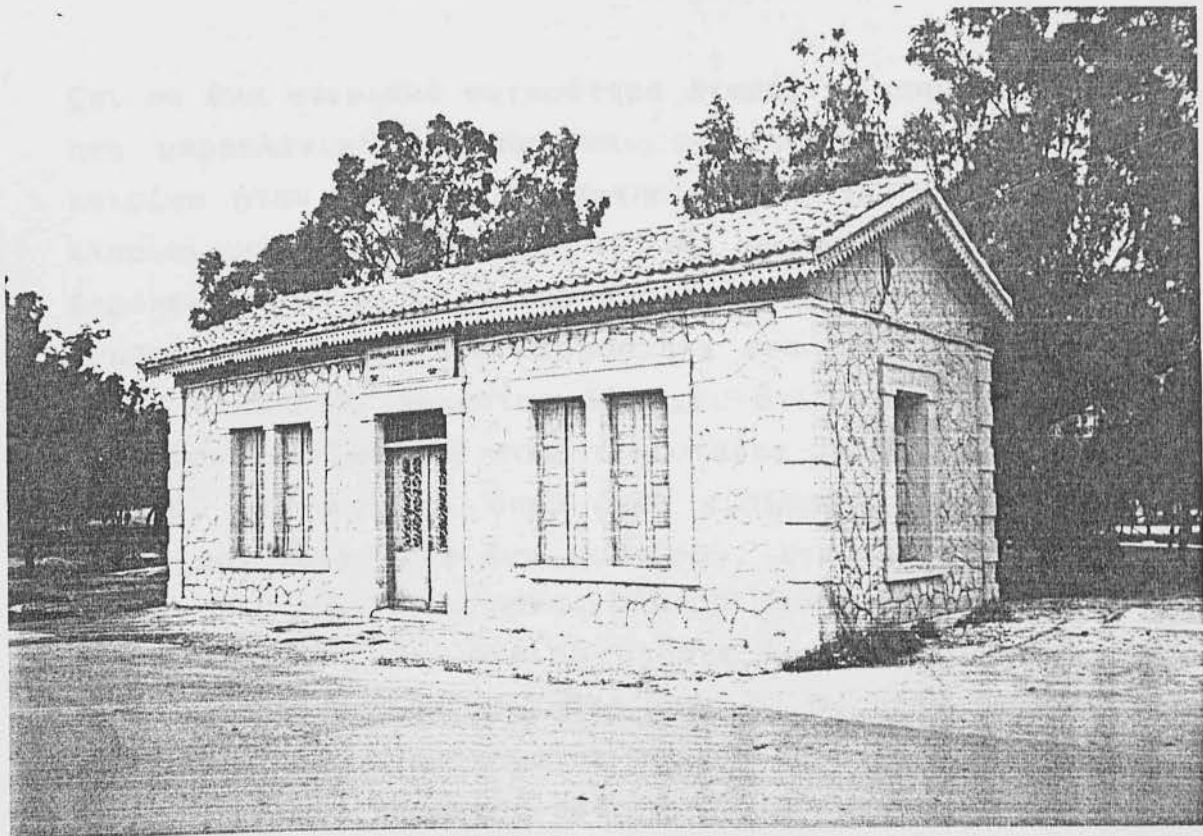
την οριζόντια δομή (φωτο. 64).

Ανατολικά της κεντρικής πλατείας βρίσκει η πλατεία των ηρώων, που διαμορφώθηκε μόλις το 1912, ενώ ο χώρος προορίζονταν γι' αυτή τη χρήση από τον περασμένο αιώνα, όπως δείχνει το τοπογραφικό του 1899. Στην ίδια κάτοψη της πόλης και πάνω σε αυτή την πλατεία βλέπουμε δύο μικρά μα ιστορικά κτίρια: το Σιδηροδρομικό σταθμό (φωτο. 65) και το καφενείο του σταθμού (φωτο. 66). Ο σταθμός, που περατώθηκε το 1885, χωριζόταν σε τρία τμήματα: το κέντρο καταλάμβαναν τα εκδοτήρια εισιτηρίων, ενώ αριστερά ήταν το σταθμαρχείο και δεξιά η αίθουσα αναμονής. Εξωτερικά το κτίριο έχει υποστεί αλλοίωση. Η εκτεθειμένη λιθοδομή είναι ένα σπάνιο στοιχείο για το Λαύριο, που τα κτίριά του είναι συνήθως καλυμμένα με ασβεστοκονίαμα, και το ακανόνιστο των λίθων δίνει μία νότα γραφικότητας που θυμίζει παρόμοιο χειρισμό της πρόσοψης από τον Ε.ΤΣΙΑΛΛΕΡ, συγκεκριμένα την έπαυλη Πεσματζόγλου στην Κηφισιά.

Με το βόριο άκρο της πλατείας των Ηρώων γειτονεύει ο δενδρόφυτος Κήπος του Λαυρίου, ενώ τη δυτική της πλευρά σχηματίζει η αλλοιωμένη σήμερα πίσω όψη (το μόνο απομεινάρι) των Σταύλων της Ελληνικής Εταιρίας. Εάν επιστρέψουμε τώρα προς τη διεύθυνση της κεντρικής πλατείας θα συναντήσουμε δεξιά μας την Αγορά του Λαυρίου, γνωστή με την ονομασία "Ψαράδκια", που κτίστηκε με έξοδα της Εταιρίας το 1885. Σε κάτοψη το κτιριακό αυτό συγκρότημα έχει σχήμα Π και κάθε σιέλος του αποτελείται από δύο ορθογώνια σχήματα, ώστε να δημιουργούνται φυγές και να είναι δυνατή η είσοδος στο κεντρικό χώρο του Π από τις οδούς Ερμού και Ανδρέου Αλεξάνδρου. Τις τρεις πλευρές της ανοικτής αυτής αυλής περιστοιχίζει μια στοά με πεσσούς, αντί κιονοστοιχείας, που δίνουν έναν τόνο διαφορετικό στην όλη σύνθεση, αντάξιο των πρωτεργατών του νεοκλασικισμού. Ο πρωτογονισμός που αναφέραμε παρόλο που έχει τα κύρια αίτιά του σε οικονομικούς λόγους αρμό-

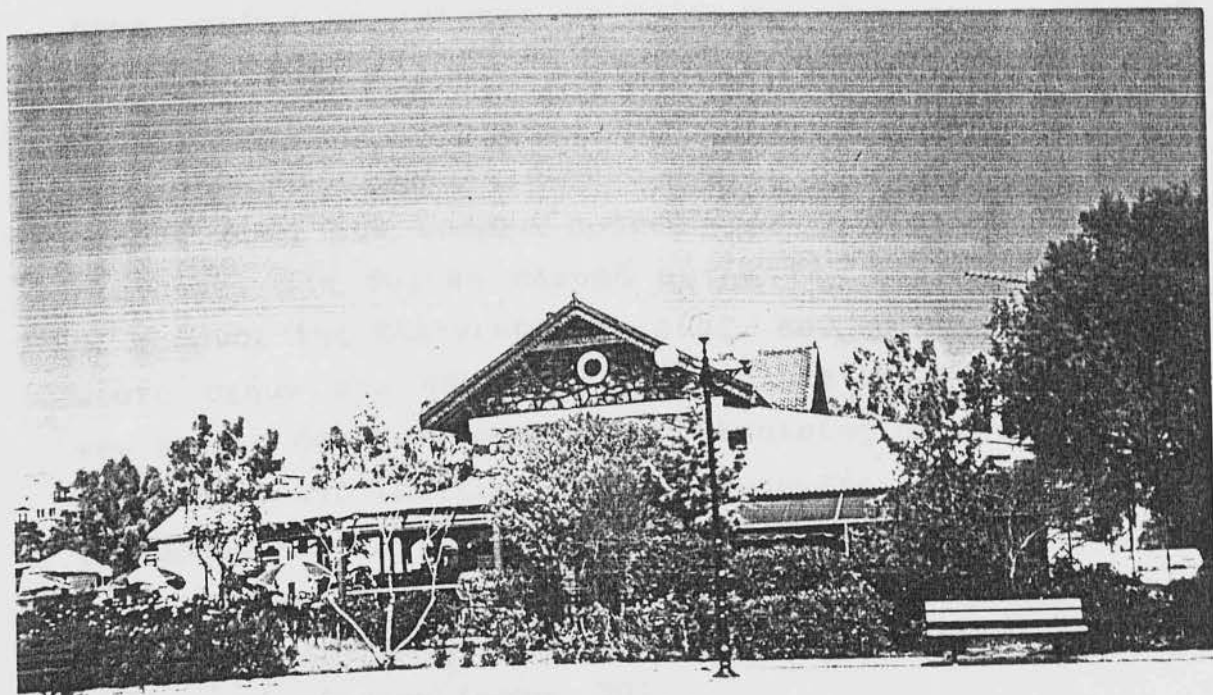


ΦΩΤΟ. 64 : Το παλαιό Δημαρχείο



ΦΩΤΟ. 65 : Ο παλιός σταθμός

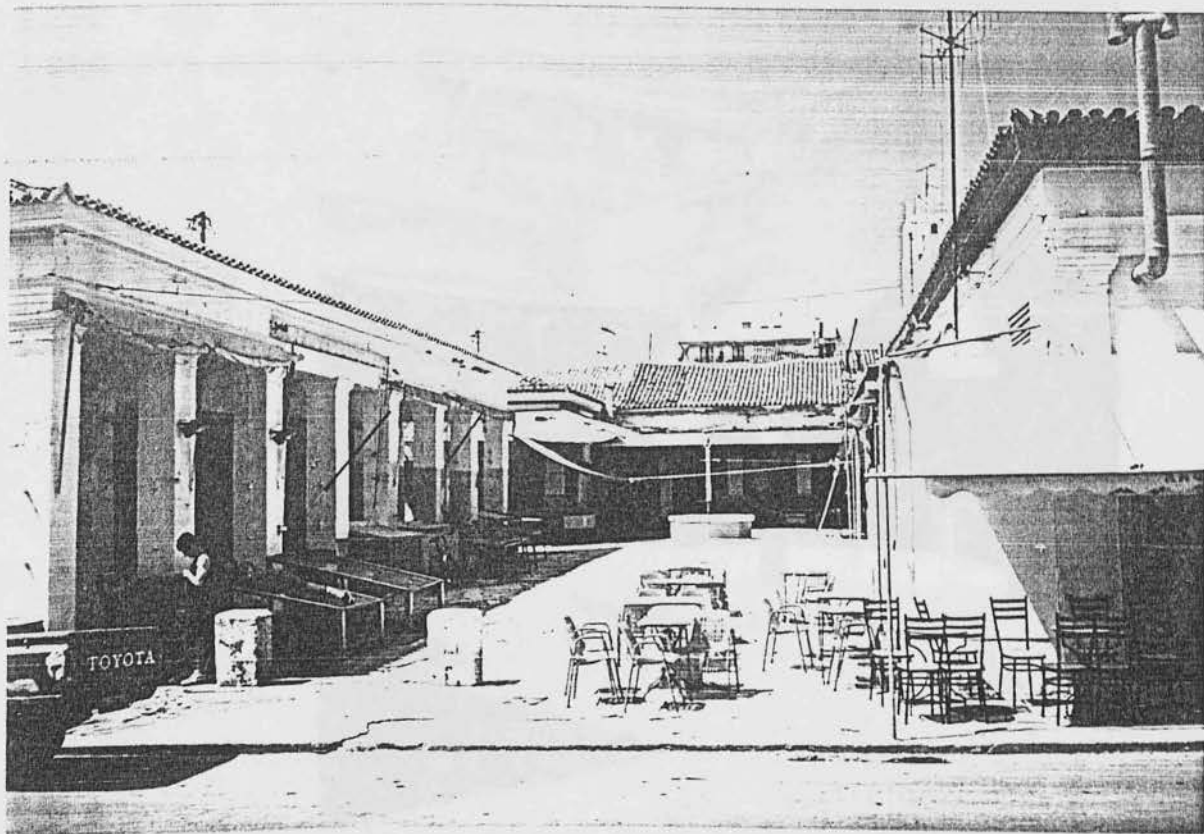
ΦΩΤΟ. 66 : Το καφενείο του σταθμού



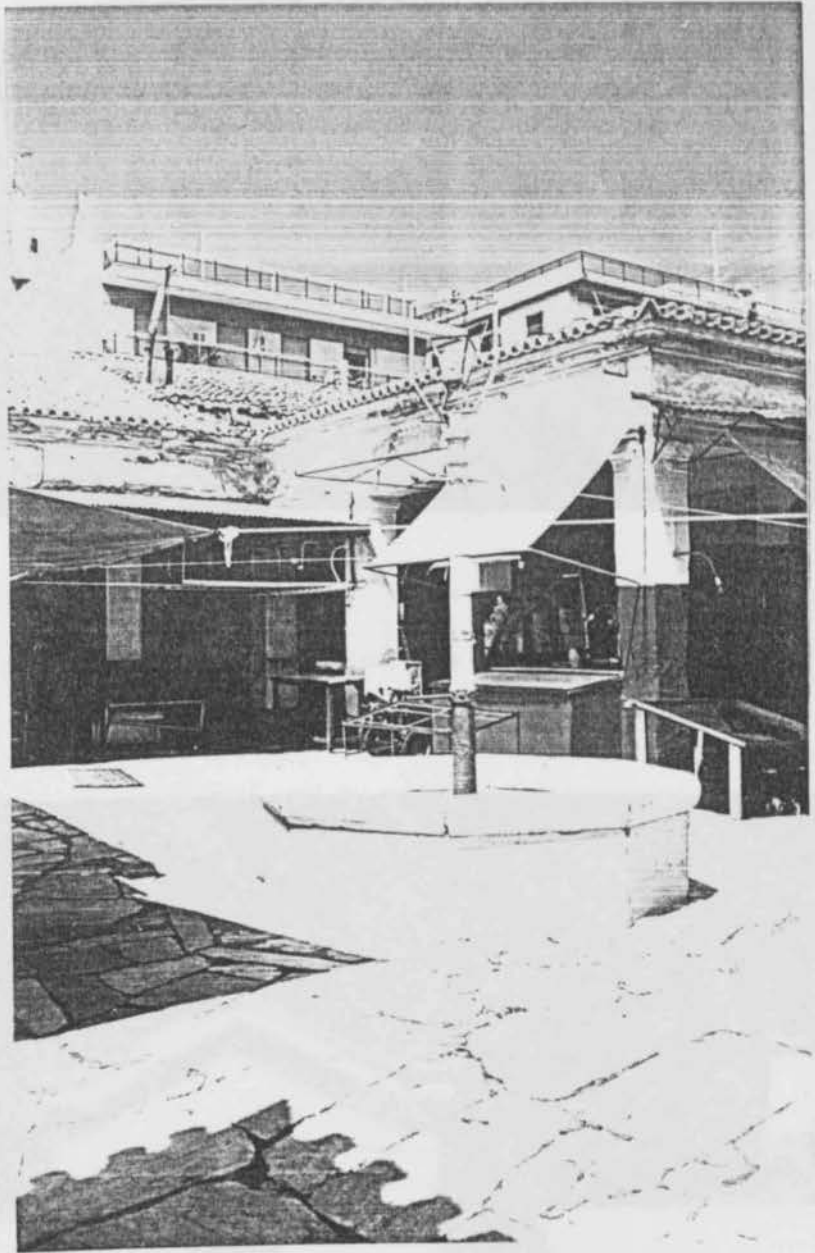
ζει σε ένα κτιριακό συγκρότημα Αγοράς. Η αρμονία ανάμεσα στη μορφολογική έκφραση και στη λειτουργική φύση του κτιρίου ήταν από τις χαρακτηριστικές μέριμνες του νεοκλασικισμού στις πρώτες κιόλας εμφανίσεις του ύφους. Επρόκειτο για μια διάθεση εκφραστικής αρχιτεκτονικής με συμβολικές τάσεις που ονομάστηκε στο 18^ο αιώνα ARCHITECTURE PARLANTE. Σημασία εδώ έχει ότι αυτή την παράδοση τη βρίσκουμε ζωντανή στις τελευταίες μέρες του νεοκλασικισμού, στο Λαύριο, όπου έχει εισχωρήσει στην ανεπιτήδευτη αρχιτεκτονική των μαστόρων. Στην αυλή της Αγοράς (φωτο. 67) σώζεται ο μόνος σήμερα φανοστάτης (φωτο. 68), στο πάνω μέρος του οποίου υπήρχε λάμπα πετρελαίου πριν φτάσει το ηλεκτρικό φως στο Λαύριο. Οι πλάγιες εξωτερικές όψεις του συγκροτήματος παρουσιάζουν επίσης ενδιαφέρον με την αντιπαράθεση ορθογώνιων ανοιγμάτων και με τις τοξοστοιχίες. Αξιοπρόσεκτη είναι η είσοδος στη στοά με το χαμηλωμένο τόξο και την υπεράνω λιθοδομή, που θυμίζει την τάση της νεοκλασικής τεχνοτροπίας για γιγαντισμό.

Η τελευταία πλατεία που θα μας απασχολήσει διεξοδικά βρίσκεται στη νοτιοδυτική πλευρά του λιμανιού και παραμένει ακόμα και σήμερα αδιαμόρφωτη. Για τον προσδιορισμό του χώρου μας βεβαιώνει το τοπογραφικό του 1899 και αυτό είναι σημαντικό γιατί στο Λαύριο υπάρχουν ελεύθεροι χώροι (όπως πίσω από το σιδηροδρομικό σταθμό) για τους οποίους όμως δεν υπήρχε πρόθεση να χρησιμοποιηθούν σαν πλατείες. Στη δυτική πλευρά αυτής της πλατείας υπήρχαν οι φούρνοι της Ελληνικής Εταιρίας, που έδιναν ένα ακανόνιστο σχήμα στο περίγραμμα της πλατείας. Βόρεια έχουμε την πλάγια όψη των γραφείων της Εταιρίας όπου η διοίκηση στεγαζόταν στο ισόγειο, ενώ ο διευθυντής έμενε στον πρώτο όροφο. Μορφολογικά σημαντική είναι η σοφίτα (φωτο. 69) στην πρόσοψη του κτιρίου, μια ακόμα μαρτυρία της προτίμησης του νεοκλασικισμού για απομονωμένα μέλη μέσα στην όλη κυβική σύνθεση (φωτο. 70)

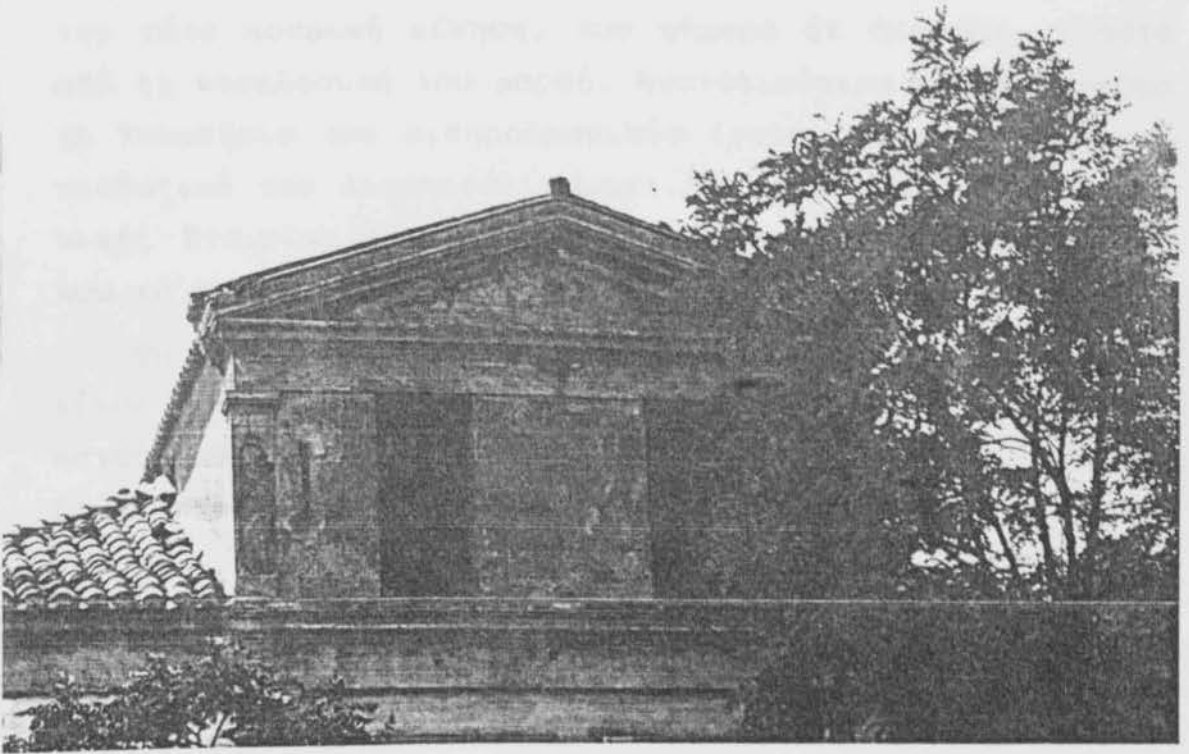
Το Λαύριο έχει επίσης μία εκταταμένη προικυμαία πάνω



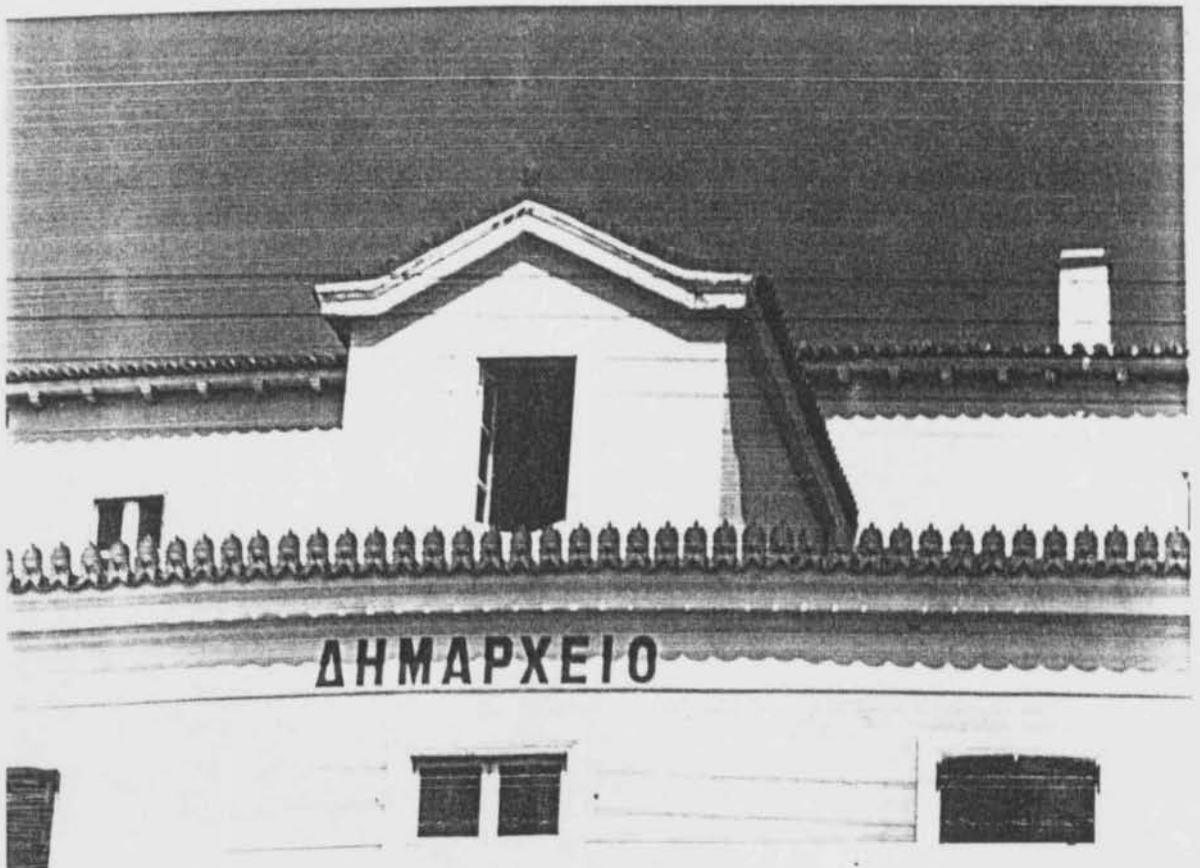
ΦΩΤΟ. 67 : Η νότια πλευρά της Αγοράς



ΦΩΤΟ. 68 : Ο φανοστάτης της Αγοράς



ΦΩΤΟ. 69,70 : Σοφίτες σε νεοκλασικά κτίρια



στην οποία βρίσκεται το σπίτι του Σερπιέρη, κέντρο για την τότε κοσμιική κίνηση, που σήμερα δε διασώζει τίποτα από τη νεοκλασική του μορφή. Ανατολιότερα σώζεται αιόμα το Υπνωτήριο των σιδηροδρομικών (φωτο. 71), ενώ στα νοτιοδυτικά του λιμανιού υπάρχει το παλιό ρολόι της Ελληνικής Εταιρίας (φωτο. 72), πνιγμένο στα νεώτερα κτίρια που το περιλλείουν.

Το ευτύχημα για όλα τα δημόσια κτίρια του Λαυρίου είναι ότι έχουν αναπαλαιωθεί και λειτουργούν είτε σαν καταστήματα είτε σαν υπηρεσίες. Το ίδιο ευτυχώς, όπως θα δούμε παραιάτω, ισχύει και για πολλές κατοικίες.

ΦΩΤΟ 71. Το Υπνωτήριο των σιδηροδρομικών.

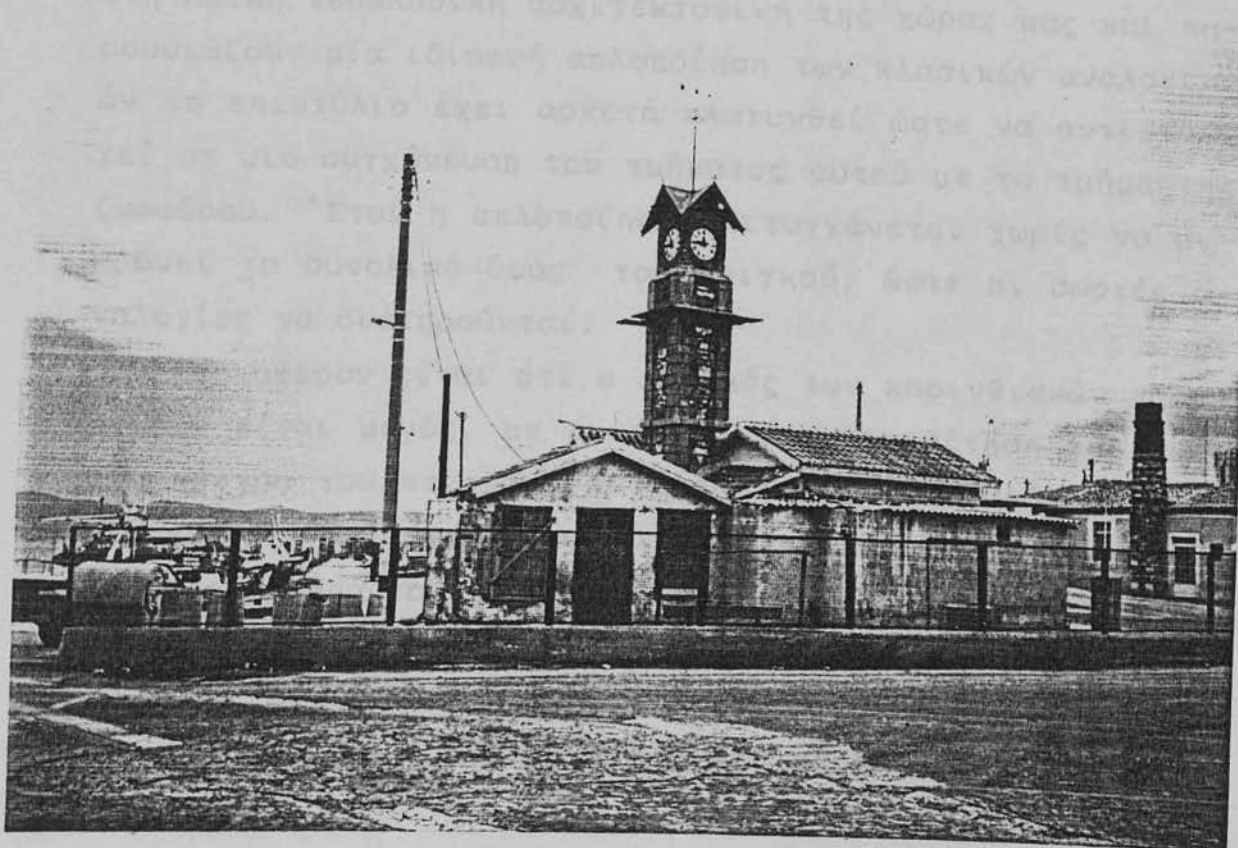
ΦΩΤΟ 72. Το παλιό ρολόι της Ελληνικής Εταιρίας.





ΦΩΤΟ. 71 : Το Υπνωτήριο των σιδηροδρομικών.

ΦΩΤΟ. 72 : Το παλιό ρολόι της Ελληνικής Εταιρίας.



-211-
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(*) Το παρόν κείμενο έχει σαν κύρια βάση για τη γραφή του τις σελ. 31,33 του βιβλίου <<Το νεοιλασιό Λαύριο>> του Στεφανόπουλου Φ.

ΕΣΤΟ. 71 : Το γινώσκον των εσπεροφιλών.

ΕΣΤΟ. 72 : Το παλιό βολόι της Ελληνικής Εταιρείας.



5.6. ΚΑΤΟΙΚΙΑ (*)

Σε αυτή την ενότητα θα ασχοληθούμε με τα κτίρια-κατοικίες είτε μεμονωμένα, όταν πρόκειται για αρχοντικά, είτε σαν σύνολα.

Ένα παλιό αρχοντικό που χρησίμευε και σαν ξενοδοχείο ύπνου, ενώ κάποτε στέγαζε και γραφείο, σήμερα στεγάζει ένα πανέμορφο ξενοδοχείο· βρίσκεται στη γωνία των οδών Πλειώνη και Βογιατζή. Στο ισόγειο η ισχύς του τοίχου μένει απρόσβλητη από οποιοδήποτε διάκιοσμο και χρησιμεύει σα βάση, που όμως είναι διάτρητη από τη ρυθμική παράθεση των ανοιγμάτων. Οι γωνίες ενισχύονται σε όλο το ύψος του ισόγειου από μιμήσεις λίθων με κυφώσεις, που είναι κατασκευασμένοι με αμμοιονίαμα. Στον όροφο διακρίνουμε δύο ρυθμούς (ένα γνωστό στοιχείο στον διεθνή νεοκλασικισμό του δεύτερου μέρους του 19^{ου} αιώνα)· τρεις κορινθιακές παραστάδες 'σηκώνουν' το τοιχώκρανο που τονισμένο με ακροιέραμους δίνει μια οριζόντια στέψη στο όλο οικοδόμημα, ενώ πεσσοί, με απλά επίκρανα, 'βαστάζουν' τους θριγμούς των παραθύρων. Οι θριγμοί αυτοί (επιστύλιο και γείσο μόνο) είναι διαδεδομένοι ιδιαίτερα στη λαϊκή νεοκλασική αρχιτεκτονική της χώρας μας και παρουσιάζουν μία ιδιοφυή απλοποίηση των κλασικών αναλογιών· το επιστύλιο έχει αρικετά πλατυνθεί ώστε να αντιστοιχεί σε μια συγχώνευση του τμήματος αυτού με το τμήμα της ζωφόρου. Έτσι η απλοποίηση επιτυγχάνεται χωρίς να μιμνήσκονται το συνολικό ύψος του θριγμού, ώστε οι σωστές αναλογίες να διατηρούνται.

Ενδιαφέρον είναι ότι ο αριθμός των κορινθιακών παραστάδων είναι μονός, με συνέπεια την τοποθέτηση της μιας στο κέντρο του κτιρίου. Αυτό αποτελεί ένα δυαδισμό σπάνιο για την νεοκλασική αρχιτεκτονική, που εμφανίζεται όμως στην Αγορά του Λαυρίου. Ένας πυργίσκος έχει τοποθετηθεί πάνω στη στέγη· αυτό αποτελεί δυτικό φεουδαρχικό σύμβολο και το συναντήσαμε και στο διοικητήριο της Ελληνικής Εταιρίας. Η πλάγια όψη (αν παραβλέψουμε τις πρό-

χειρες ασυμμετρίες του ισογείου) κυριαρχείται από τα οριζόντια στοιχεία, και με την τοποθέτηση των παραστάδων παρουσιάζει ένα στενό, και στη συνέχεια υποτονικό κέντρο. Η έμφαση δίνεται στα άκρα, που χαρακτηρίζονται από μια τριάδα στοιχείων (δηλαδή αποτελούν αυτόνομες συνθέσεις) τα εμφαντικά παράθυρα επικρατούν του αδύνατου κεντρικού στοιχείου της κόγχης. Η ίδια ατονία του κέντρου - στενά παράθυρα - παρατηρείται και στην πρόσοψη. Το αναγεννησιακό σύστημα σύνθεσης, που ενισχύεται στην εποχή του Μπαρόκ, δηλαδή το εμφαντικό κέντρο πλαισιωμένο από υποτελή άκρα, έχει αντιστραφεί με συνέπεια τα εικάστοτε ισοδύναμα άκρα να συνυπάρχουν σε μια τεταμένη σχέση, όπου περισσότερα από ένα στοιχεία είτε πολεμούν για την επικράτηση είτε, όπως στην προκειμένη περίπτωση, δημιουργούν κάποια συνειδητά επιδιωκόμενη και αισθητικά επιθυμητή ασάφεια (φωτογραφίες στο παράρτημα καταγραφής).

Την ίδια σύσφιξη του κέντρου παρατηρούμε στον παλιό ξενώνα της Ελληνικής Εταιρίας (φωτο. 73) που στεγάζει σήμερα τη χωροφυλακή. Με το ασθενικό του αέτωμα το κέντρο προεξέχει όχι για να κυριαρχήσει αλλά για να διαταράξει με την καθετότητά του την ηρεμία του κυβικού περιγράμματος του συνόλου. Παραστάδες με θρίγκους αποτελούν τα θυρώματα στο ισόγειο, ενώ τα ανοίγματα του ορόφου μένουν απλαισίσια σε μια απομόνωση, που θα ενέκριναν οι πρωτοπόροι του ύφους, που και την εξατομίκευση των στοιχείων επιδίωξαν καθώς και, πολλές φορές, την παράλειψη των κλασικών μοτίβων, αναζητώντας μια καινούργια για τον 18^ο αιώνα απλότητα.

Στην ίδια περιοχή της Αγίας Παρασκευής βρίσκεται το σπίτι της Τοτός, ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα ρομαντικού νεοκλασικισμού. Στερημένο από την αυλή του, στην οποία ο επισκέπτης έμπαινε από τα πλάγια της πρόσοψης, και παρόλο που έχασε την Αθηνά και την Άρτεμη, που τότε νιζαν τα άκρα πλαισιώνοντας το μοναχικό τώρα Απόλλωνα, η όψη διατηρεί ένα χαμόγελο στον έντονο διάκοσμό της, που

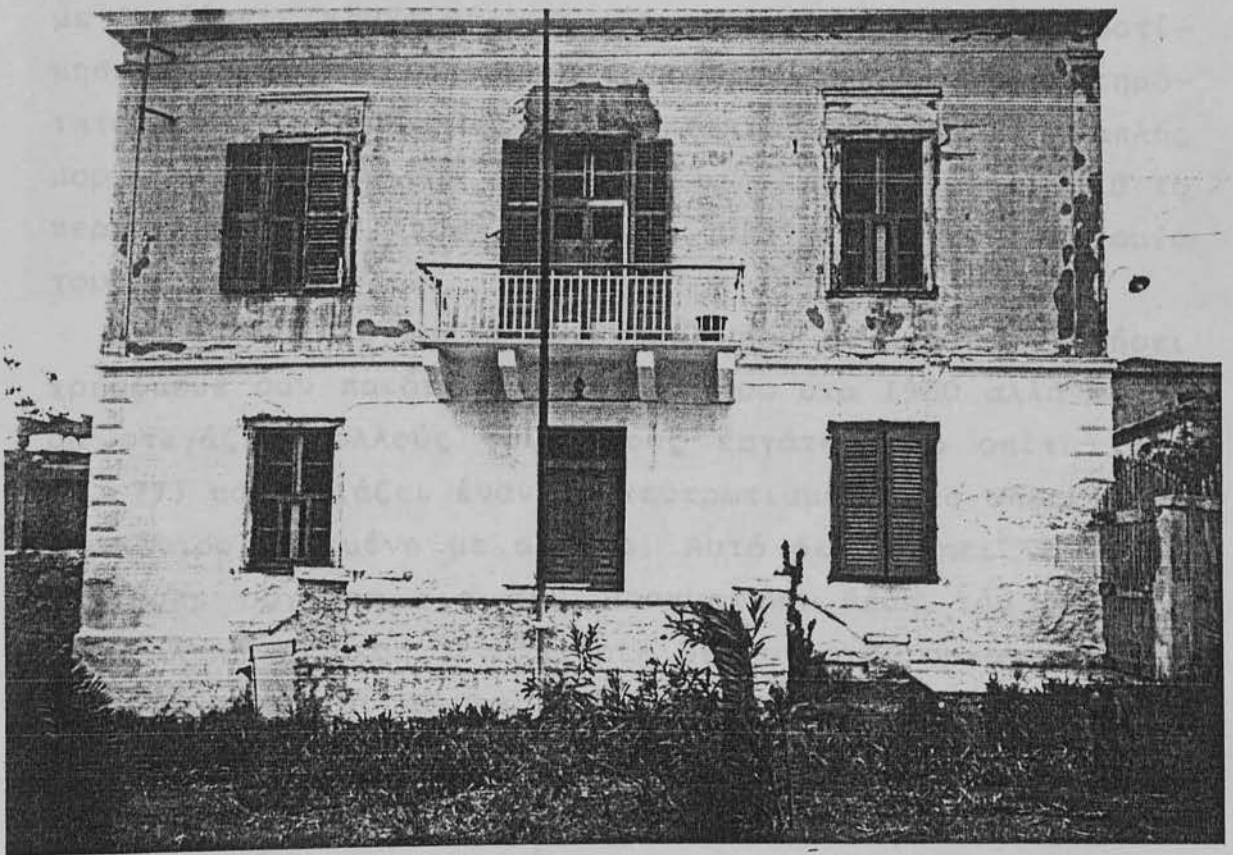


ΦΩΤΟ. 73 : Ο παλιός Ξενώνας της Ελληνικής Εταιρίας
(σημερινή χωροφυλακή-τμήμα αλλοδαπών).

δεν είναι απόλυτα σύμφωνο με την παραδοσιακή αυστηρότητα του νεοκλασικισμού. Αυτό ακριβώς το χαμόγελο, τονισμένο από τα σημάδια του χρόνου, προσδίδει τη ρομαντική χροιά (φωτογραφίες στο παράρτημα καταγραφής).

Το σπίτι του Σταθάκη ήταν τοποθετημένο απέναντι από την πρόσοψη του Αγίου Ανδρέα (σήμερα δεν υπάρχει, έχει γκρεμιστεί). Ήταν από τα τελευταία νεοκλασικά σπίτια και η σύνθεσή του ήταν ενδεικτική του νέου αρχιτεκτονικού συστήματος που εμφανίστηκε γύρω στα 1750. Τα άκρα υπερτερούσαν του στενού κέντρου, αλλά ούτε αυτό ούτε οι αιραίες πλευρές διέθεταν έμφαση. Τα τονισμένα τμήματα βρίσκονταν μεταξύ των άκρων και του κέντρου· επιβλητικά, διαμορφωμένα σε πολυγωνικές προεξοχές, που διατηρούσαν την αυτοτελή ατομικότητά τους και υπερυψωμένα, τα ενδιάμεσα αυτά τμήματα κυριαρχούσαν στη σύνθεση, ενώ συνάμα βρίσκονταν σε μια σχέση έντασης μεταξύ τους. Οι πολυγωνικές προεξοχές, τόσο σαν στοιχεία όσο και με το ρόλο τους στη σύνθεση, θύμιζαν παραδείγματα του αγγλικού νεοκλασικισμού. Το πιο σημαντικό είναι ότι το κτίριο περιείχε το σπέρμα μιας αθροιστικής σύνθεσης· τα ορθογώνια και πολυγωνικά τμήματα της πρόσοψης θα μπορούσαν να εναλλάσσονται επ' άπειρον δημιουργώντας μία όψη συνεχών αντιπαραθέσεων, όπως σε σύγχρονές μας 'εν σειρά' συνθέσεις.

Εξατομιευμένα στοιχεία παρουσιάζει και ο ξενώνας της Γαλλικής Εταιρίας (φωτο. 74). Το μονόροφο πρόστοο και η εσοχένη χαμηλωμένη προεξοχή στην πίσω όψη αποτελούν στοιχεία που δεν δένονται οργανικά (η σύνδεση είναι μόνο οικοδομική) με το κυβικό κύριο σώμα. Έχουμε λοιπόν μια σειρά αντιθετικών σχέσεων· πρώτα ο συντριπτικά μεγαλύτερος κύβος αντιπαρατίθεται στα στοιχεία του πρόστοου και της πολυγωνικής προεξοχής στην πίσω όψη. Υπάρχει δηλαδή μία αντίθεση μεγεθών. Επίσης τα τόξα του πρόστοου βρίσκονται σε αντίφαση με τον ορθογωνισμό του συνόλου. Η ενότητα διατηρείται όχι με την κλιμάκωση των στοιχείων



ΦΩΤΟ. 74 :Ο Ξενώνας της Γαλλικής Εταιρίας.

σε ένα κρεσέντο, που υποτάσσει τα μέλη, αλλά με την οριζόντια δομή που επικρατεί και με μια σχέση έντασης μεταξύ των μερών. Κυβικό και πιο ήρεμο, χωρίς ουσιαστικές αντιπαράθεσεις όγκων, είναι το σπίτι του Διευθυντή της Γαλλικής Εταιρίας (φωτο. 75,76). Παρατηρούμε τα παράθυρα που τονισμένα με θριγκούς και με ξύλινα πλαίσια αποτελούν μια αντίθεση στον άσπρο σοβά του σπιτιού (αντίθεση επιφανειών). Στην είσοδο έχουμε αντιπαράθεση στιβαρών γεωμετρικών όγκων σε μια αρχιτεκτονική σύνθεση με διαθέσεις γλυπτικής. Ο κύβος αποτελούσε συχνή προτίμηση των αρχιτεκτόνων μετά το 1750 γιατί με την αυστηρότητα του περιγράμματος και την έντονη σαφήνεια της απλής μορφής βοηθά στη δημιουργία κτιρίων απομονωμένων από το περιβάλλον τους, που εκφράζουν μια ισχύ στην αυτονομία τους.

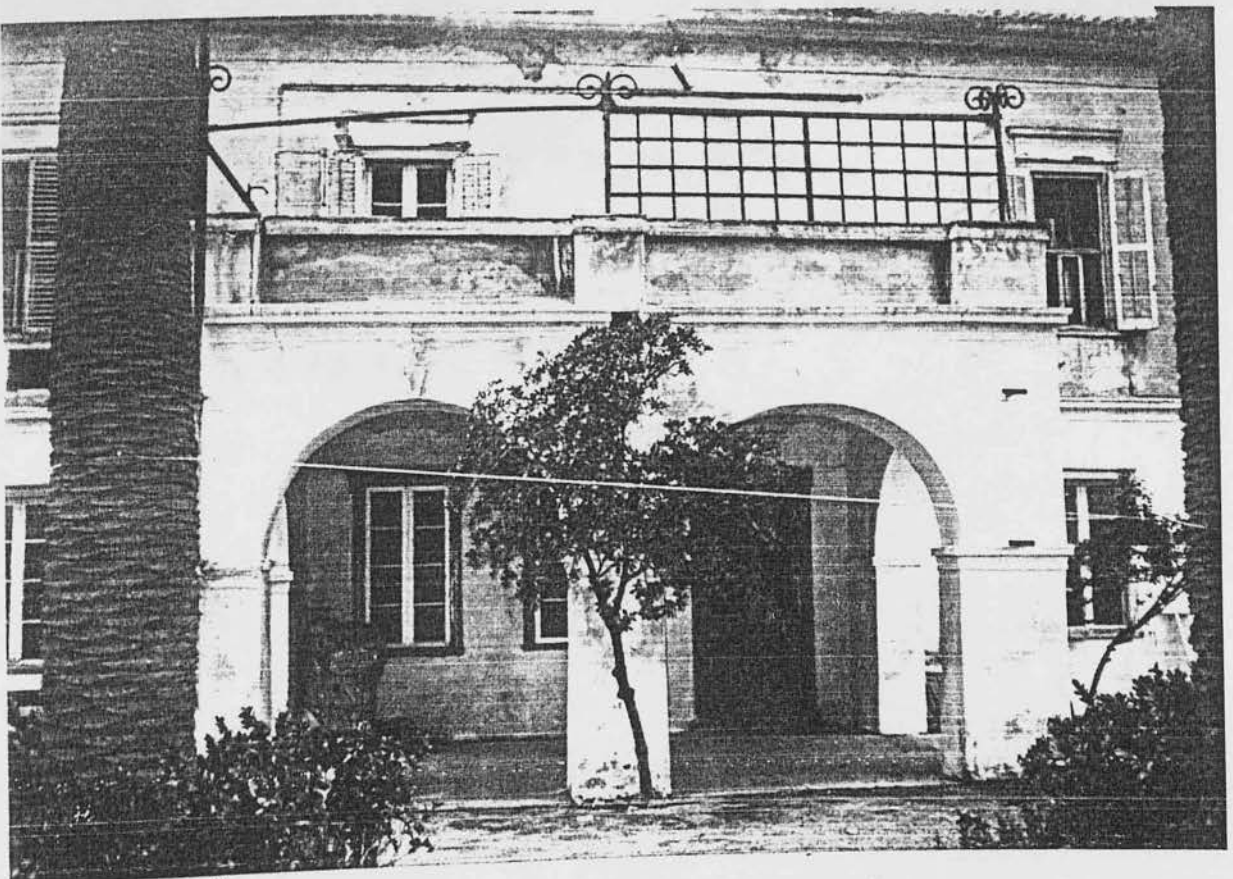
Το τελευταίο παλιό αρχοντικό που θα μας απασχολήσει χρησίμευε σαν παιδικός σταθμός γύρω στα 1950 αλλά σήμερα στεγάζει πολλούς τσιγγάνους εργάτες. Το σπίτι (φωτο. 77) παρουσιάζει έναν συγκεντρωτισμό με το υπερυψωμένο κέντρο, στεμένο με αέτωμα. Αυτό δεν πρέπει να δημιουργήσει σύγχυση για την πραγματική θέση του κέντρου στην ολική σύνθεση. Στο κτίριο δεν υπάρχει οργανική σύνδεση κέντρου και πλευρών. Πρόκειται για ένα σύνολο όπου τα μέλη μόνο προστίθενται το ένα στο άλλο. Ασθενική είναι η συνοχή που του δίνουν οι παραστάδες και ουσιαστικότερη αυτή που επιτυγχάνεται με την ηχώ του αετώματος στις πυραμοειδείς στέγες .

Τελειώνοντας το κεφάλαιο αυτό και για τη διευκόλυνση του αναγνώστη κατατάξαμε τα κτίρια στους παρακάτω τύπους :

Τύπος 1ος : Βίλλα, (δεν υπάρχουν στην παρούσα εργασία διότι ήταν αδύνατη η φωτογράφησή τους). Πρόκειται για μονόροφες, συνήθως, κατοικίες περιτριγυρισμένες από αυλή. Συνήθως παρουσιάζουν έξαρση νεοκλασικών στοιχείων σε όλες τις όψεις τους, που σε συνδυασμό



ΦΩΤΟ. 75,76 : Το σπίτι του διευθυντή της Γαλλικής Εταιρίας (το δεύτερο σπίτι του Σερπιέρη)





ΦΩΤΟ. 77 : Ο παιδικός σταθμός.

με τον κήπο δίνουν ένα σύνολο πλούσιο και αρχοντικό που - δυστυχώς - δύσκολα βρίσκει κανείς στα σημερινά κτίρια.

Τύπος 2ος : Μονόροφη κατοικία με πλάγια είσοδο.

Πρόκειται για μονόροφα κτίρια -συνήθως λαϊκά- νεοκλασικής μορφής που έχουν την είσοδο τους στην άκρη της πρόσοψης. Η είσοδος ή οδηγεί σε χωλ, οπότε αποτελεί τμήμα της επιφάνειας της όψης ή οδηγεί σε μια μικρή αυλή, οπότε αποτελεί ένα ξέχωρο τμήμα της όψης με μεγάλες δυνατότητες διακόσμησης (πορτοσιά, κορνίζα, αέτωμα κ.α.)

Τύπος 3ος : Μονόροφη κατοικία με κεντρική είσοδο.

Πρόκειται για μονόροφα κτίρια νεοκλασικής μορφής - συνήθως λαϊκά- που λόγω του ότι έχουν την είσοδο στο κέντρο της πρόσοψης διαφέρουν πάρα πολύ από την προηγούμενη κατηγορία στη διαρύθμιση τους. Η είσοδος οδηγεί σε χωλ από το οποίο δεξιά και αριστερά βρίσκονται οι υπόλοιποι χώροι κατοικίας. Συνήθως το χωλ οδηγεί και σε πίσω αυλή.

Τύπος 4ος : Μονόροφη δίδυμη κατοικία με κεντρική είσοδο.

Πρόκειται για μονόροφα κτίρια νεοκλασικής μορφής με την είσοδο στο κέντρο της πρόσοψης. Η είσοδος οδηγεί σε εσωτερική αυλή που χωρίζει το κτίριο σε δύο ίσους -συχνά και ίδιους- συμμετρικούς όγκους. Τα εκατέρωθεν τμήματα συνήθως αποτελούν διαφορετικές αυτοτελείς ιδιοκτησίες και σπάνια απλώς χωρίζουν τις λειτουργίες της κατοικίας.

Τύπος 5ος : Μονόροφο κτίριο για κατάστημα. Πρόκειται για μονόροφα κτίσματα που από κατασκευής σχεδιάστηκαν για καταστήματα. Περιέχουν -συχνά- πολλά νεοκλασικά στοιχεία αλλά είναι χαρακτηριστικά για τα πολ-

λά ανοίγματα -είτε πόρτες είτε παράθυρα- που συναντάμε σε όλες τις όψεις τους. Επίσης είναι σύνηθες το ανώφλι των ανοιγμάτων να καταλήγει σε κάμαρα με διακοσμητική οδοντωτή ταινία και τα ανοίγματα να περιστοιχίζονται από κορνίζες.

Τύπος 6ος : Διόροφη κατοικία με κεντρική είσοδο.

Πρόκειται για διόροφα κτίρια νεοκλασικής μορφής με είσοδο -στο κέντρο της πρόσοψης- που οδηγεί σε χωλ. Από το χωλ γίνεται η πρόσβαση είτε στο ισόγειο είτε στον πρώτο όροφο. Συνήθως πρόκειται για κτίρια δημοσίων λειτουργειών ή αρχοντικά· οπότε οι δύο όροφοι αποτελούν ενιαία ιδιοκτησία.

Τύπος 7ος : Διόροφη κατοικία με πλάγια είσοδο. Πρόκειται για διόροφα κτίρια νεοκλασικής μορφής με την είσοδο σε μία από τις δύο άκρες της πρόσοψης. Η είσοδος οδηγεί σε αυλή ή σε χωλ και από εκεί γίνεται η πρόσβαση στους ορόφους. Υπάρχει και η παραλλαγή του τύπου αυτού κατά την οποία υπάρχει για το ισόγειο και δεύτερη είσοδος συνήθως κεντρική.

Τύπος 8ος : Διόροφη δίδυμη κατοικία με κεντρική είσοδο. Πρόκειται για διόροφα κτίρια νεοκλασικής μορφής με την είσοδο στο κέντρο της πρόσοψης να οδηγεί σε εσωτερική αυλή. Από την αυλή γίνεται η πρόσβαση σε ένα από τα δύο κτίρια που βρίσκονται εκατέρωθεν της εισόδου. Τα κτίρια αυτά κατά κανόνα ήταν διαφορετικές ιδιοκτησίες. Τέτοιου τύπου κατοικίες δεν υπάρχουν δυστυχώς στην παρούσα εργασία.

Τύπος 9ος : Διόροφο κτίριο με κατάστημα στο ισόγειο. Πρόκειται για κτίριο όπου για το ισόγειο ισχύουν τα ίδια με τον τύπο 5 ενώ ο όροφος έχει χρήση κατοικίας. Η είσοδος του ορόφου συνήθως είναι από πλάγια

είτε μέσω αυλής είτε μέσω χωλ. Όταν η είσοδος του ορόφου γίνεται μέσω αυλής τότε αυτή προσφέρεται για διακόσμηση με αέτωμα ή με θριγκό και κεραμίδια.

Τύπος 10ος : Η εργατική κατοικία. Οι δύο βασικές περιοχές όπου υπάρχει ο τύπος αυτός είναι τα Σπανιόλια και ο Κυπριανός, όπου έμεναν αντίστοιχα τα στελέχη της Ελληνικής και της Γαλλικής Εταιρείας. Τα σπίτια αυτά παρέχονταν δωρεάν στο μισθωτό προσωπικό, ενώ οι απλοί εργάτες ζούσαν σε άσχημες συνθήκες, πέντε στο δωμάτιο, και πλήρωναν μικρό νοίκι. Σήμερα, αφού τα σπίτια αυτά έχουν υποστεί ανακαινίσεις και αυξήσεις στο μέγεθος τους, δεν είναι εύκολο, να προσδιορίσουμε τον αρχικό αριθμό δωματίων που προσφέρονταν, σε ένα στέλεχος, όπως ο Ισπανός καμινευτής. Ίσως να ήταν σπίτια δύο δωματίων και καθιστικού, μία διαρρύθμιση που σώζεται σήμερα στα Σπανιόλια. Τα σπίτια του Κυπριανού παρουσιάζουν αρκετές διαφορές μεγέθους μεταξύ τους.

Η κατοικία στο Λαύριο παρουσιάζει παραδείγματα κτιρίων που ξεχωρίζουν από τα κοινά σπίτια της πόλης αυτής. Τούτο οφείλεται στην οικονομική κατάσταση του ιδιοκτήτη, που εκφράζεται από την θέση, το μέγεθος, την αρχιτεκτονική σύνθεση και διάκοσμο του κτιρίου. Εκτός από αυτά τα <<αρχοντιά>> παρατηρήσαμε και άλλους βασιικούς τύπους πιο συνηθισμένης κατοικίας. Σχετικά με την αρχιτεκτονική σύνθεση τα σπίτια, αν και μικρά οικοδομήματα, παρουσιάζουν στοιχεία, που με την συχνότητα της εμφάνισής τους, πείθουν ότι οι μάστορες του Λαυρίου συχνά εφάρμοζαν, έστω και ασυνείδητα, ένα αρχιτεκτονικό σύστημα, που αρνείται τις βασικές αρχές στη σύνθεση που κυριαρχούσε τόσο πριν το 1750 όσο και όταν κτίστηκε το Λαύριο.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Το Λαύριο -όπως είδαμε και στην παρούσα εργασία- δημιουργήθηκε από την ανάπτυξη της μεταλλουργίας και της βιομηχανίας στην περιοχή. Είναι γεγονός ότι άνθησε για περισσότερο από έναν αιώνα αξιοποιώντας όλες τις δυνατότητες που του παρείχε το φυσικό του περιβάλλον, από το λιμάνι του μέχρι τις κορυφές των λόφων του.

Το Λαύριο, παρότι καθαρά εργατούπολη, κατάφερε από πολεοδομικής άποψης να αντισταθεί στις επιτακτικές ανάγκες της εποχής και με τη φροντίδα των εταιριών -για όσο το δυνατόν καλύτερο περιβάλλον- δημιούργησε μια πόλη που δεν έχει να ζηλέψει τίποτα από οποιαδήποτε άλλη γνωστή ή άγνωστη πόλη.

Επίσης, όπως είδαμε μέχρι τώρα από την παρούσα εργασία, το Λαύριο δεν υστερεί ούτε και σε αξιόλογα - από πολλές απόψεις- κτίρια. Συναντήσαμε όμορφες εκκλησίες, επιβλητικά αρχοντικά, συγκροτήματα καταστημάτων αλλά και πολλά απλά καλοδιατηρημένα κτίρια λαϊκής προέλευσης και αρχιτεκτονικής. Όλα μαζί αλλά και το καθένα χωριστά αποτελούν δείγματα μια άλλης εποχής. Μιας εποχής όπου το κάθε κτίριο αποτελούσε ένα μεμονωμένο καλαίσθητο τμήμα ενός νεοκλασικού συνόλου.

Το Λαύριο είναι ακόμα και σήμερα μια νεοκλασική πόλη. Μία πόλη με δείγματα αργοπορημένου νεοκλασικισμού, αν αναλογιστούμε ότι οι δεκαετίες της ανοικοδόμησής του συμπίπτουν με τάσεις στην τέχνη και στην αρχιτεκτονική που σε άλλες περιοχές σταμάτησαν ή << κατέστρεψαν >> τον νεοκλασικισμό. Το ευτύχημα είναι πάντως ότι η ιστορία του παγκόσμιου νεοκλασικισμού δεν τελείωσε με το πέρας του 19^{ου} αιώνα αλλά συνεχίζεται -έστω και αφανής- συχνά-μέχρι τις μέρες μας τόσο στην Ελλάδα όσο και σε ολόκληρο τον κόσμο.

Αυτά όλα όμως είναι απλά συμπεράσματα και εγνώμια. Τα συμπεράσματα και εγνώμια με τη σειρά τους είναι απλά

λόγια. Το τελευταίο πράγμα που χρειάζεται σήμερα το Λαύριο είναι λόγια !!

Τις τελευταίες δεκαετίες, στην Ελλάδα, μία μετά την άλλη βιομηχανικές και βιοτεχνικές μονάδες κλείνουν με αποτέλεσμα ο ήδη μακρύς κατάλογος των ανέργων να μεγαλώνει κι άλλο. Το φαινόμενο αυτό πλήττει και το Λαύριο.

Μελετώντας ένα πόρισμα του 1988 (πηγή: Βιομηχανικό ΠΑριο <ΒΙ.ΠΑ.> Λαυρίου / Π. Γεωργίου - ΚΕ.ΠΑ.ΜΕ. / Αύγουστος 1988) που αφορά την καταγραφή των επιχειρήσεων της ευρύτερης περιοχής, διαπιστώνουμε ότι από τις 41 υπάρχουσες βιομηχανικές και βιοτεχνικές μονάδες λειτουργούν μόνο 11 με 3820 συνολικά απασχολούμενους ανθρώπους.

Τα στοιχεία αυτά μαζί με το κλείσιμο των δύο μεγάλων μεταλλουργικών εταιριών (παλαιότερα) αλλά και διαφόρων επιχειρήσεων τα τελευταία χρόνια οδηγούν, φοβόμαστε, το Λαύριο σε μια πλήρη κατάπαυση των εργασιακών του δραστηριοτήτων.

Παράλληλα όμως με τα εργασιακά προβλήματα, προς την την εξαφάνιση βαίνουν και τα νεοκλασικά δείγματα αρχιτεκτονικής του Λαυρίου. Με όλο και πιο γρήγορους ρυθμούς οι μπουλντόζες κάνουν την εμφάνιση τους στο Λαύριο με αποτελέσματα δυσάρεστα για την αισθητική της περιοχής, μια και στη θέση των όμορφων νεοκλασικών κτισμάτων εισβάλλει η μονοτονία των αμελητέων συνθέσεων και πρόχειρων κατασκευών από μπετόν.

Ο κύριος λόγος των συμβάντων αυτών είναι ο μεγάλος συντελεστής δόμησης που ισχύει στην περιοχή και είναι αρκετά μεγαλύτερος από τον πραγματοποιούμενο μέσο συντελεστή που καταλαμβάνουν τα υπάρχοντα νεοκλασικά κτίρια. Έτσι ο κάθε ιδιοκτήτης αποφασίζει να αποκτήσει ένα μεγαλύτερο σπίτι με πιο μεγάλες επιλογές εκμετάλλευσης του υπάρχοντος χώρου ενώ ταυτόχρονα << θυσιάζει >> την αρχιτεκτονική του νεοκλασικού σπιτιού του, μια και αυτό του είναι ασύμφορο.

Η πολεοδομική παρέμβαση είναι απαραίτητη σε αυτήν

την περίπτωση τόσο για τη δημιουργία κινήτρων διατήρησης όσο και για την επίβλεψη της συντήρησης.

Δυστυχώς όμως και σε αυτόν τον τομέα υπάρχουν δυσκολίες. Οι γνωστές μεθοδολογίες, με βάση τις οποίες γίνεται η συντήρηση δεν μπορούν να εφαρμοστούν στο Λαύριο. Το αισθητικό κριτήριο δεν βοηθά γιατί τα κτίρια έχουν γίνει από μαστόρους απλούς-λαϊκούς που όλοι τους λίγο-πολύ είχαν τις ίδιες δυνατότητες. Το Λαύριο παρουσιάζει κτίρια που μπορούν να θεωρηθούν σαν << λαϊκή νεοκλασική αρχιτεκτονική >>. Έτσι δεν μπορούν να θεωρηθούν ορισμένα από αυτά (σε βάρος άλλων) σαν εξέχοντα παραδείγματα <<Σχολής>>, έστω κι αν θεωρήσουμε τον <<λαϊκό νεοκλασικισμό>> σαν <<Σχολή>>. Επίσης δεν είναι δυνατόν να επιβληθεί, σε οποιονδήποτε ιδιοκτήτη, η άποψη της διατήρησης ενός παλαιού κτιρίου, μέσα σε ένα <<σύγχρονο>> περιβάλλον, για χάρη της ιστορίας.

Αυτή είναι η μία πλευρά της αλήθειας. Η πλευρά της λογικής, του ψυχρού ορθολογισμού, του συμφέροντος. Υπάρχει όμως και η άλλη πλευρά της αλήθειας. Η πλευρά της αισθητικής, της ομορφιάς, της παράδοσης και του ρομαντισμού.

Αυτή η συναισθηματική πλευρά έχει άλλες απόψεις να προτάξει. Απόψεις που αφορούν τη συνέχιση της όμορφης παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, διότι αν εγkataληφθεί αυτή (η αρχιτεκτονική), μαζί της θα χαθεί η μοναδική ελληνική εργατούπολη που το κράτος της οφείλει πολλά.

Δεν μπορεί λοιπόν το Λαύριο να εγkataληφθεί στις μπουλντόζες με την πρόφαση ότι αποτελεί ένα καθυστερημένο και επαρχιακό παράδειγμα νεοκλασικισμού.

Οι κηρύξεις διατήρησης μεμονωμένων κτιρίων μπορούν σίγουρα να λύσουν ένα μέρος του ολικού προβλήματος στο Λαύριο. Είναι επίσης σίγουρο όμως ότι οι κηρύξεις αυτές θα γείρουν προς τα ήδη γνωστά και καλοδιατηρημένα κτίρια ενώ θα αφήσουν από έξω εκατοντάδες μικρά απλά λαϊκά σπιτάκια που δεν έχουν την επιβλητική εμφάνιση των αρχο-

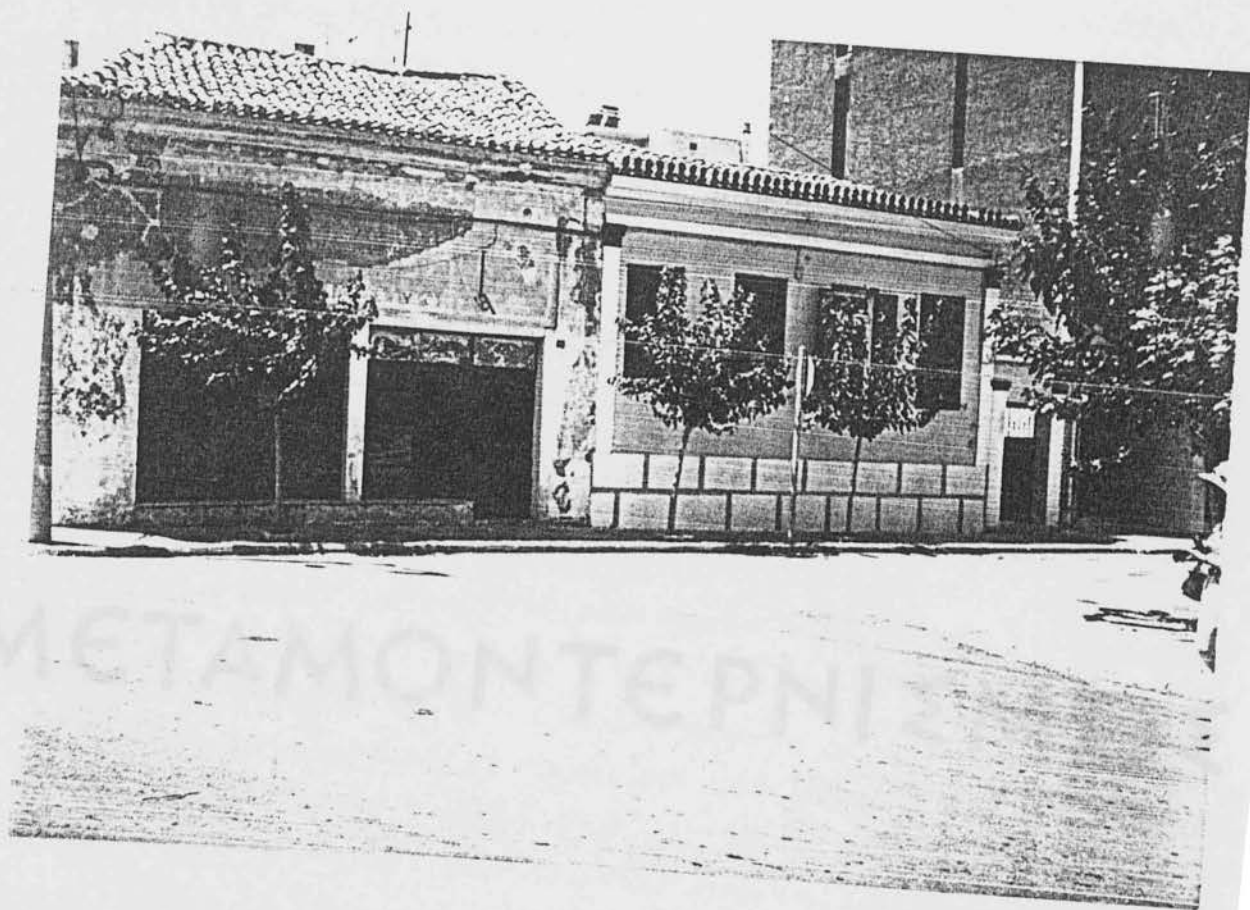
ντικίων.

Τα σπιτάκια αυτά όμως έχουν μία άλλη ζωντάνια με τις αυλές τους, τις όμορφες όψεις τους, τα νεοκλασικά διακοσμητικά στοιχεία τους, τη μη τήρηση της αυστηρής γραμμής του νεοκλασικισμού και αποτελούν το βασικότερο στοιχείο έκφρασης του απλού πολίτη στην πολιτισμική ανάπτυξη της εποχής.

Είναι σοφό λοιπόν να διατηρηθούν και πολλά τέτοια κτίσματα τα οποία να χρησιμεύσουν αφενός μεν για κατοικίες και αφετέρου -με μικρές ανασκευές - για την στέγαση επαγγελματιών, καλλιτεχνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

Οι προτάσεις αυτές αν υλοποιηθούν θα δώσουν στο Λαύριο μία διάσταση χρόνου και ιστορίας σε μία περίοδο που δοκιμάζεται σιληρά από την αδιαφορία της γενικής κρατικής μέριμνας. Τα κτιριακά σύνολα των οικησιών σε συνδυασμό με τα επιβλητικά αρχοντικά, αλλά και τα απλά λαϊκά σπιτάκια θα χαρίσουν στην πόλη γραφικά σιηνικά, μαρτυρίες μιας άλλης εποχής οικονομικής αιμής και άνεσης.

Ελπίζουμε την επόμενη φορά που θα επισκεφτούμε το Λαύριο να συναντήσουμε την πόλη όπως ακριβώς την καταγράψαμε -και καλύτερη ίσως - για να μην αποδειχθεί η εργασία μας ένα φιλολογικό μνημόσυνο.



ΦΩΤΟ. 78 : Χαρακτηριστική εικόνα δύο κτιρίων του
Λαυρίου όπου φαίνεται καθαρά η διαφορά
μεταξύ εγκαταλελειμμένου και αναπαλαιωμέ-
νου νεοκλασικού κτιρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΜΕΤΑΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ
ΚΑΙ ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΝ
ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟ

Η μοντέρνα αρχιτεκτονική ξεκίνησε περίπου τη δεύτερη δεκαετία του αιώνα μας. Η αρχή έγινε από το BAUHAUS (Μπαουχάους) που ίδρυσε το 1919 ο ΒΑΛΤΕΡ ΚΡΟΠΙΟΥΣ στη Βαϊμάρη Γερμανίας. Η βασικότερη αιτία για την αρχή αυτής της κίνησης ήταν η αντίδραση στην αρχιτεκτονική που τότε επικρατούσε. Η μοντέρνα αρχιτεκτονική επιθυμούσε να συμβάλει στην απελευθέρωση του ανθρώπου και να δημιουργήσει ένα νέο περιβάλλον ζωής.

Η μοντέρνα αρχιτεκτονική χωρίζεται στις εξής κύριες περιόδους: η πρώτη διήρκεσε μέχρι το Β' παγκόσμιο πόλεμο περίπου και είναι γνωστή ως Διεθνής, η δεύτερη διήρκεσε μέχρι το 1970 περίπου και χαρακτηρίζεται από την εμφάνιση των διαφόρων τοπικών ιδιορρυθμιών στις κυριότερες πολιτισμένες χώρες και η τρίτη συνεχίζεται μέχρι τις μέρες μας και είναι γνωστή ως μεταμοντέρνα.

Ο όρος μεταμοντέρνα χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στην Αμερική για το χαρακτηρισμό μιας εργασίας μικρής ομάδας αρχιτεκτόνων, που προσπάθησαν να ξαναβάλουν στην αρχιτεκτονική ιστορικά και αισθητικά στοιχεία, που η μοντέρνα αρχιτεκτονική είχε απορρίψει. Παρόλο που το αποτέλεσμα της ομάδας αυτής δε σχολιάστηκε καθόλου ευνοϊκά, ο όρος μεταμοντέρνα είχε την τύχη να επιζήσει και να διαδοθεί σε ολόκληρο τον κόσμο.

Ο μεταμοντερνισμός ανά τον κόσμο χωρίζεται σε διάφορες σχολές, βασικότερες των οποίων είναι:

α) Στην Αμερική

- 1) Οι "φορμαλιστές" με βασικότερο εκπρόσωπο τον ΠΗΤΕΡ ΑΝΖΕΝΜΑΝ
- 2) Οι "ειλεκτικοί" με εκπροσώπους όπως οι ΡΟΜΠΕΡ ΒΕΝΤΟΥΡΙ και ΤΣΑΡΛ ΜΟΥΡ

β) Στην Ευρώπη

1) Οι <<νεοπροντουικτιβιστές>>, με εκπροσώπους τους ΜΠΕΝΖΟ ΠΙΑΝΟ , ΖΑΝ ΠΡΟΥΒΕ και ΦΙΤΣΑΡΝΤ ΡΟΤΖΕΡΣ .

2) Οι <<νεορασιοναλιστές>> , με τους ιταλούς ΑΛΝΤΟ ΡΟΣΣΙ , ΤΖΙΟΡΤΖΙΟ ΓΚΡΑΣΙ και ΜΑΝΦΡΕΝΤΟ ΤΑΦΟΥΡΙ .

3) Οι <<στρουικτουραλιστές>>, με τον ολλανδό ΑΛΝΤΟ ΒΑΝ ΕΙΚ .

4) Οι << παρτισιπασιονιστές >>, με τους αμερικάνους ΜΠΡΑΟΥΝ και ΑΙΓΜΟΥΡ .

5) Οι << ρασιοναλιστές >>, με τον ιταλό ΑΛΒΑΡΟ ΣΙΖΑ .

6) Οι <<νεοικονστρουικτουβιστές>>, με τον ΓΚΟΥΣΤΑΒ ΠΙΣΛ .

Άσχετα με τις αρχές της κάθε σχολής ο μεταμοντερνισμός διακρίνεται από την αρχή << πάντα ρεϊ >>. Στην αρχιτεκτονική του δεν υπάρχουν όρια, τίποτα δεν απαγορεύεται και όλα είναι εφικτά χάρη στα υπερσύγχρονα τεχνολογικά μέσα.

Ο μαθητευόμενος αρχιτέκτονας έτσι αισθάνεται σαν << μαθητευόμενος μάγος >>. Έχει στα χέρια του απεριόριστη δύναμη δημιουργίας αλλά συχνά δεν ξέρει πως να τη χρησιμοποιήσει. Αποτέλεσμα αυτής της υπερβολικής ελευθερίας είναι το συνειδητό γιρέμισμα του στυλ και ο - χωρίς όρια - κανιβαλισμός στην αρχιτεκτονική μορφή.

Είναι γεγονός ότι στον μεταμοντερνισμό δεν υπολογίζονται ιστορικά και παραδοσιακά στοιχεία, όλα μπαίνουν στο χορό του κύκλου παραγωγή-κατανάλωση, με βασικότερο σκοπό τον εντυπωσιασμό και όχι την εξυπηρέτηση της απλότητας και των βασικών αναγκών βίωσης. Στην πιο συνήθη μορφή ο μεταμοντερνισμός συρρικνώνει όλη την αρχιτεκτονική σε μία κατασκευή· 'δανείζεται' στοιχεία από διάφορα αρχιτεκτονικά κινήματα, τα συνδυάζει χωρίς τους στοιχειώδεις κανόνες σύνθεσης και 'δημιουργεί' έτσι ένα κτίριο, όπου τα στοιχεία ναι μεν εντυπωσιάζουν φαινομενικά, αλλά από την άλλη δημιουργούν σύγχυση και τρόπο.

Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι τα διάφορα κτίρια που στην πρόσοψή τους τα αρχιτεκτονικά στοιχεία προσπαθούν να διαπεράσουν το ένα το άλλο, τα κτίρια με τις γυμνές προσόψεις, τα κτίρια με τις γυάλινες όψεις που ή περιορίζονται στη 'σιωπή' των γυάλινων αντανάκλαστικών περιβλημάτων τους, ή ,στην εναλλακτική περίπτωση, ντύνονται με ξεπερασμένα ιστορικά στολίδια των διαφόρων αρχιτεκτονικών κινήματων.

Από τις επιλογές της αρχιτεκτονικής του μεταμοντερνισμού δυστυχώς δεν μπόρεσε να γλιτώσει και ο νεοκλασικισμός. Ως γνωστόν ο νεοκλασικισμός, στην αρχιτεκτονική, έχει να επιδείξει πολλά και όμορφα διακοσμητικά στοιχεία. Είδαμε στα προηγούμενα κεφάλαια πραγματικά όμορφα δημιουργήματα, φτιαγμένα με μεράκι αλλά και με γνώση της αρχιτεκτονικής σύνθεσης έτσι ώστε να δημιουργούνται αρμονικά αλλά και επιβλητικά σύνολα.

Ο μεταμοντερνισμός λοιπόν βάλθηκε να τερατοουργήσει και σε αυτήν την αρχιτεκτονική μορφή. Έτσι βλέπουμε στις κατασκευές του αετώματα, κορνίζες και άλλα στοιχεία του νεοκλασικισμού χωρίς στατική λειτουργία, χωρίς διακοσμητικούς λόγους, αλλά και σε λάθος σημεία.

Τελειώνοντας το κεφάλαιο αυτό παραθέτουμε ορισμένες φωτογραφίες από κτίρια της Αθήνας, όπου είναι φανερό η σχέση της μεταμοντέρνας αρχιτεκτονικής με την νεοκλασική αρχιτεκτονική.



ΦΩΤΟ. 79 : Μεταμοντέρνο κτίριο επί της οδού Κηφισίας. Διακρίνεται καθαρά το αέτωμα (νεοκλασικό στοιχείο) καθώς επίσης και τα περιττά στοιχεία που << διακοσμούν >> την πρόσοψη.



ΦΩΤΟ. 80 : Μεταμοντέρνο κτίριο επί της οδού Κηφισίας. Κλασικό παράδειγμα μεταμοντέρνας αρχιτεκτονικής όπου το κτίριο περιβάλεται από ένα γυάλινο αντανακλαστικό περίβλημα.



ΦΩΤΟ. 81 : Μεταμοντέρνο κτίριο επί της οδού Κηφισίας. Διακρίνεται το αέτωμα με τα διακοσμητικά υποστυλώματα καθώς επίσης και ένα κρεμαστό (!!) υποστυλώμα χωρίς στατική ή διακοσμητική λειτουργία.



ΦΩΤΟ. 82 : Μεταμοντέρνο κτίριο επί της οδού Κηφισίας. Διακρίνεται το αέτωμα με τον στρογγυλό φεγγίτη χωρίς ουσία. Το κτίριο αποτελείται στην πρόσοψη του από πολλά ανοίγματα και υποστυλώματα.



ΦΩΤΟ. 83 : Μεταμοντέρνο κτίριο επί της Ιεράς
Οδού. Διακρίνεται το αέτωμα στην
κεντρική είσοδο, περιστοιχισμένο από
γυάλινα διακοσμητικά στοιχεία.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΔΕΥΤΕΡΟ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΤΟΥ

Δ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 1

Επωνυμία ακινήτου : Τμήμα αγοράς
Ιδιοκτήτης : Στουραϊτης
Διεύθυνση : Κ. Πλειώνη 12 & Ανδρ. Αλεξάνδρου 14
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγορά (κέντρο)
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : 1885
Αρχική χρήση : Κατάστημα
Σημερινή χρήση : Κατάστημα
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
---------	----------------	-----------	-----------

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
------	---------------	------	-----------

β) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
------	--------	-------------	-----------

γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
------	--------	-------------	-----------

Μορφολογία : (Τύπος 5) Ισόγειο κτίριο με χρήση καταστήματος στην αγορά του Λαυρίου. Τα ανοίγματα πλαισιώνονται από παραστάδες με τόξα ημικυκλικά και ο όγκος των πεσσών τονίζει την μάζα σε ένα κτίριο διάτρητο από κενά



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 2

Επωνυμία ακινήτου : Τμήμα αγοράς
Ιδιοκτήτης : Ρέρρας Χρ.
Διεύθυνση : Ανδρ. Αλεξάνδρου 16
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγορά (κέντρο)
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : 1885
Αρχική χρήση : Κατάστημα
Σημερινή χρήση : Κατάστημα
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

<u>Υπόγειο</u>	<u>Ισόγειο</u>	Α' όροφος	Β' όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 5) Ισόγειο νεοκλασικό κτίριο με χρήση καταστήματος. Στην πρόσοψη υπάρχουν δύο ανοίγματα με καμάρες. Εκατέρωθεν των ανοιγμάτων υπάρχουν παραστάδες.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 3

Επωνυμία ακινήτου : Τμήμα αγοράς
Ιδιοκτήτης : —
Διεύθυνση : Ανδρ. Αλεξάνδρου 18
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγορά (κέντρο)
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : 1885
Αρχική χρήση : Κατάστημα
Σημερινή χρήση : Αποθήκη
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 5) Ισόγειο νεοκλασικό κτίριο αλλοιωμένο με τρεις σειρές ανοιγμάτων και αλληπάλληλη διαδοχή παραστάδων με ανοίγματα. Στο πλάι σχηματίζεται στοά που οδηγεί στην αυλή της αγοράς.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 4

Επωνυμία ακινήτου : Τμήμα αγοράς
Ιδιοκτήτης : Κουριουλής Χαρ.
Διεύθυνση : Ανδρ. Αλεξάνδρου 20
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγορά (κέντρο)
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : 1885
Αρχική χρήση : Κατάστημα
Σημερινή χρήση : Κατάστημα
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο Ισόγειο Α΄ όροφος Β΄ όροφος

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 5) Ισόγειο κτίριο νεοκλασικής
μορφής με πολλά ανοίγματα σε όλες τις
όψεις. Οι γωνίες τονίζονται από πεσσούς
και από την εσωτερική πλευρά της αγοράς
υπάρχει παρόδια στοά.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 5

Επωνυμία ακινήτου : Τμήμα αγοράς
Ιδιοκτήτης : Παύρη Χρύσα
Διεύθυνση : Ανδρ. Αλεξάνδρου 22
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγορά (κέντρο)
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : 1885
Αρχική χρήση : Κατάστημα
Σημερινή χρήση : Κατάστημα
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 5) Ισόγειο κτίριο νεοκλασικής μορφής που σήμερα είναι αλλοιωμένο. Μόνο διακοσμητικό στοιχείο οι πεσσοί στην άκρη της κατασκευής. Από την εσωτερική πλευρά υπάρχει παρόδια στοά.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 6

Επωνυμία ακινήτου : Τμήμα αγοράς
Ιδιοκτήτης : Τερλάκης Περ.
Διεύθυνση : Ανδρ. Αλεξάνδρου & Βασ. Γεωργίου Α'
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγορά (κέντρο)
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : 1885
Αρχική χρήση : Κατάστημα
Σημερινή χρήση : Κατάστημα
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή.

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	Α' όροφος	Β' όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 5) Ισόγειο κτίριο με χρήση καταστήματος στην αγορά του Λαυρίου. Οι όψεις αποτελούνται από διαδοχικά ανοίγματα (σιδερένια). Ο όγκος των πεσσών τονίζει την μάζα σε ένα κτίριο διάτρητο από κενά.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 7

Επωνυμία ακινήτου : Τμήμα αγοράς
Ιδιοκτήτης : Σακιάς Γεώργιος
Διεύθυνση : Βασ. Γεωργίου Α' & Ερμού 33
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγορά (κέντρο)
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : 1885
Αρχική χρήση : Κατάστημα
Σημερινή χρήση : Κατάστημα
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο Ισόγειο Α' όροφος Β' όροφος

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

β) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 5) Ισόγειο κτίριο με χρήση καταστήματος στην αγορά. Τα ανοίγματα από την οδό Ερμού πλαισιώνονται από παραστάδες όπως και το άνοιγμα της οδού Βασ. Γεωργίου. Στο πλάι είναι η κεντρική είσοδος της αγοράς όπου υπάρχει και παρόδια στοά.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 8

Επωνυμία ακινήτου : Τμήμα αγοράς
Ιδιοκτήτης : Βίκτας Στ.
Διεύθυνση : Ερμού 31
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγορά (κέντρο)
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : 1885
Αρχική χρήση : Κατάστημα
Σημερινή χρήση : Κατάστημα
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 5) Ισόγειο κτίριο με χρήση καταστήματος. Αποτελείται από μία σειρά τριών ανοιγμάτων. Το κτίριο είναι αλλοιωμένο.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

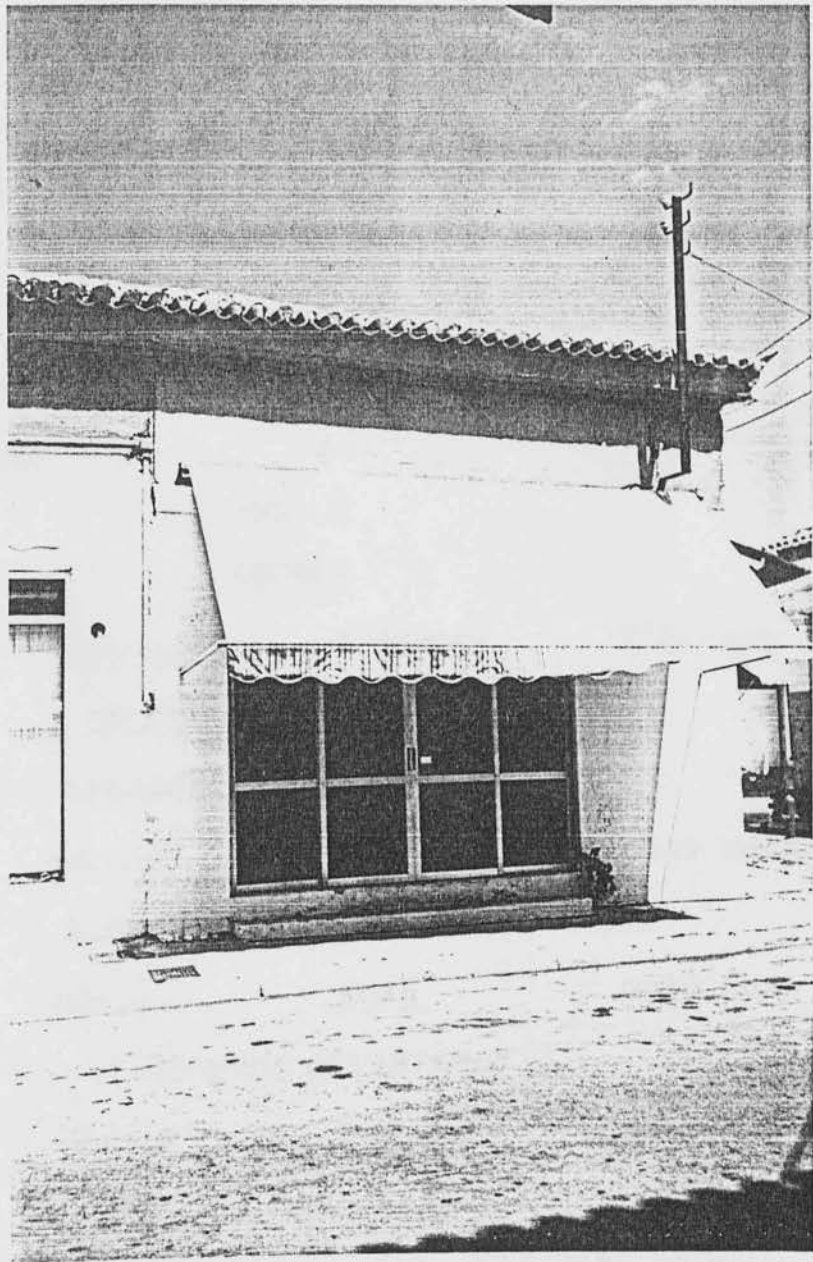
ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 9

Επωνυμία ακινήτου : Τμήμα αγοράς
Ιδιοκτήτης : Σακκιώτης Δημ.
Διεύθυνση : Ερμού 29
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγορά (κέντρο)
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : 1885
Αρχική χρήση : Κατάστημα
Σημερινή χρήση : Κατάστημα
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 5) Ισόγειο κτίριο με χρήση καταστήματος -αλλοιωμένο- με μία σειρά σιδερένιων ανοιγμάτων.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 10

Επωνυμία ακινήτου : Τμήμα αγοράς
Ιδιοκτήτης : Καφετζή
Διεύθυνση : Ερμού 27
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγορά (κέντρο)
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : 1885
Αρχική χρήση : Κατάστημα
Σήμερινη χρήση : Κατάστημα
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 5) Ισόγειο κτίριο με χρήση καταστήματος -αλλοιωμένο. Στο πλάι υπάρχει στοά που οδηγεί στην αυλή της αγοράς.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 11

Επωνυμία ακινήτου : Τμήμα αγοράς
Ιδιοκτήτης : Μυλωνάς Πέτρος
Διεύθυνση : Κ. Πλειώνη 6 & Ερμού
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγορά (κέντρο)
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : 1885
Αρχική χρήση : Κατάστημα
Σημερινή χρήση : Κατάστημα
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>			
α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>
β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>
γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ			
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>

Μορφολογία : (Τύπος 5) Ισόγειο κτίριο με χρήση καταστήματος· πολύ καλά διατηρημένο. Υπάρχουν πολλά ανοίγματα που καταλήγουν σε ημικυκλικά τόξα. Το κτίριο είναι διάτρητο από κενά.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο12

Επωνυμία ακινήτου : Τμήμα αγοράς
 Ιδιοκτήτης : Ορφανίδου - Μακρίδης
 Διεύθυνση : Κ. Πλειώνη 8
 Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγορά (κέντρο)
 Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : 1885
 Αρχική χρήση : Κατάστημα
 Σημερινή χρήση : Κατάστημα
 Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	Α΄όροφος	Β΄όροφος
<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>			
α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ			
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 5) Ισόγειο νεοκλασικό κτίριο με χρήση καταστήματος. Τα ανοίγματα πλαισιώνονται από παραστάδες με τόξα ημικυκλικά. Από την εσωτερική πλευρά του κτιρίου υπάρχει παρόδια στοά.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 13

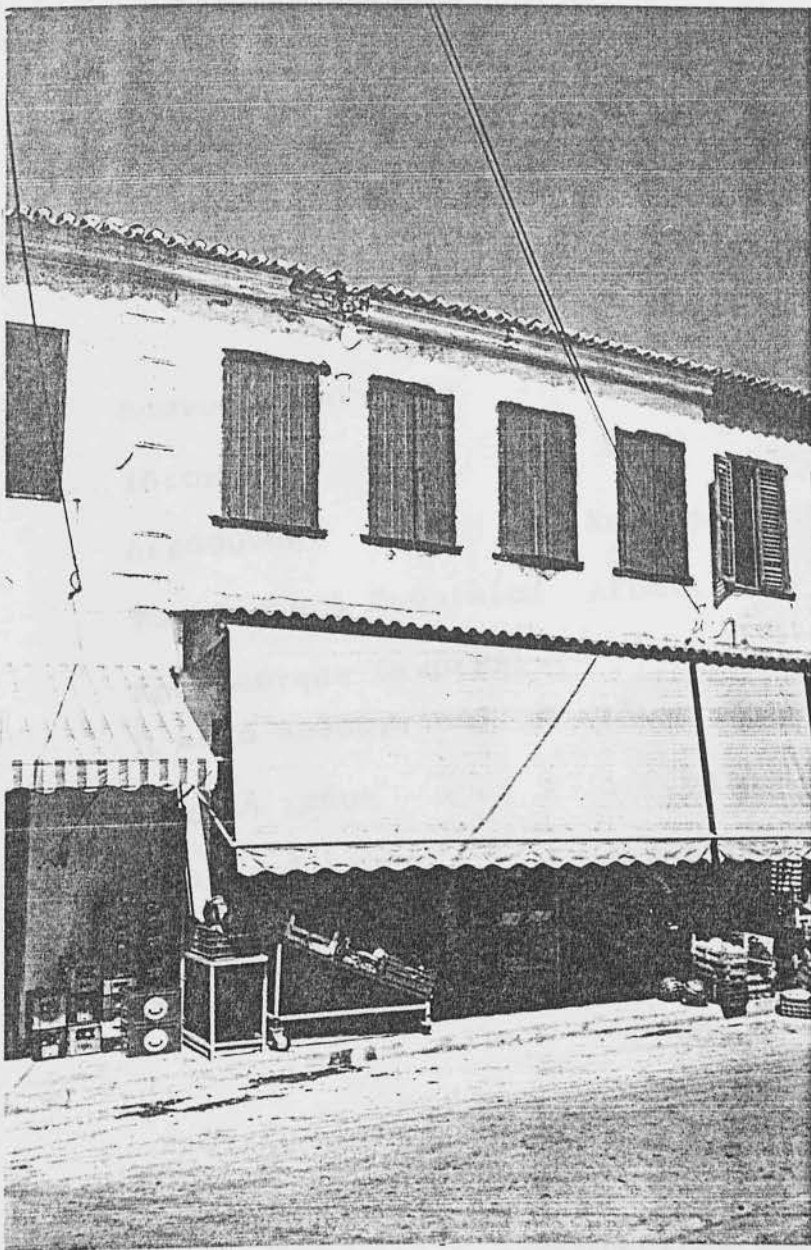
Επωνυμία ακινήτου : —
Ιδιοκτήτης : —
Διεύθυνση : Ερμού 36-38
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγορά (κέντρο)
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : 1885
Αρχική χρήση : Κατοικία & κατάστημα
Σημερινή χρήση : Κατοικία & κατάστημα
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α΄ όροφος</u>	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 9) Διόροφα κτίρια απλής μορφής με καταστήματα στο ισόγειο. Επίστεψη γίνεται με προεξέχον γείσο ενώ η επικάλυψη από κεραμοσκεπή στέγη.





ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ I4

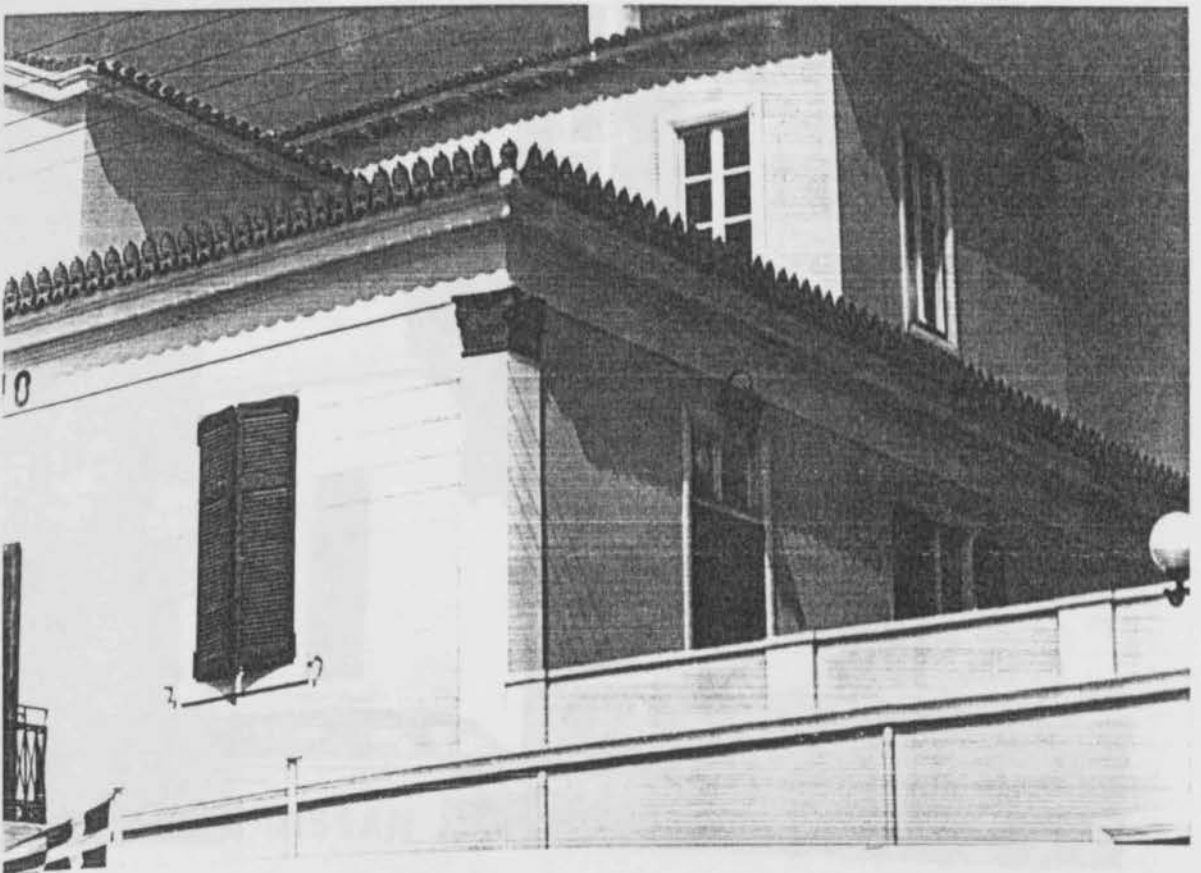
- Επωνυμία ακινήτου : Δημαρχείο
- Ιδιοκτήτης : ———
- Διεύθυνση : Κουντουριώτου
- Τοποθεσία ή Συνοικία: Λιμάνι
- Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
- Αρχική χρήση : Διοικητήριο της Ελληνικής ~~Κατοχής~~ ~~Κατοχής~~
- Σημερινή χρήση : Δημαρχείο Λαυρίου
- Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή (τούβλα & μπετόν)

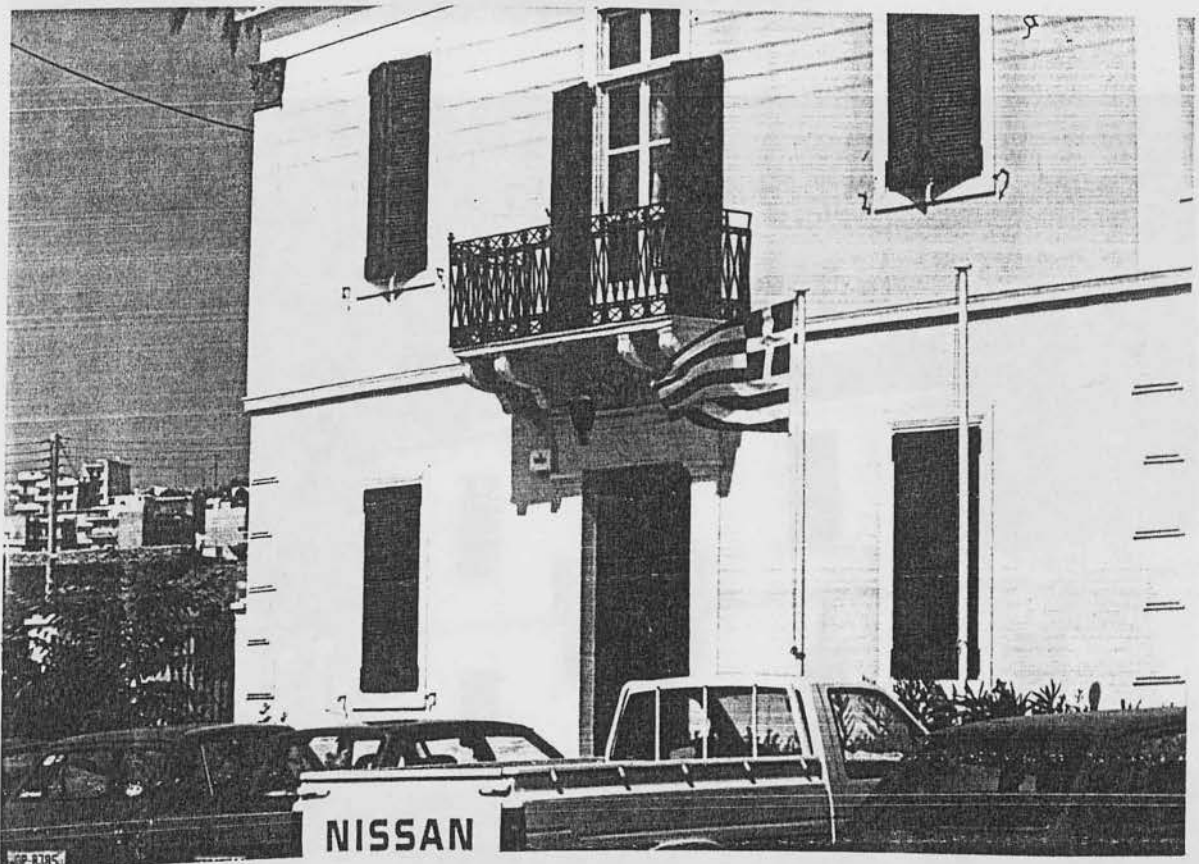
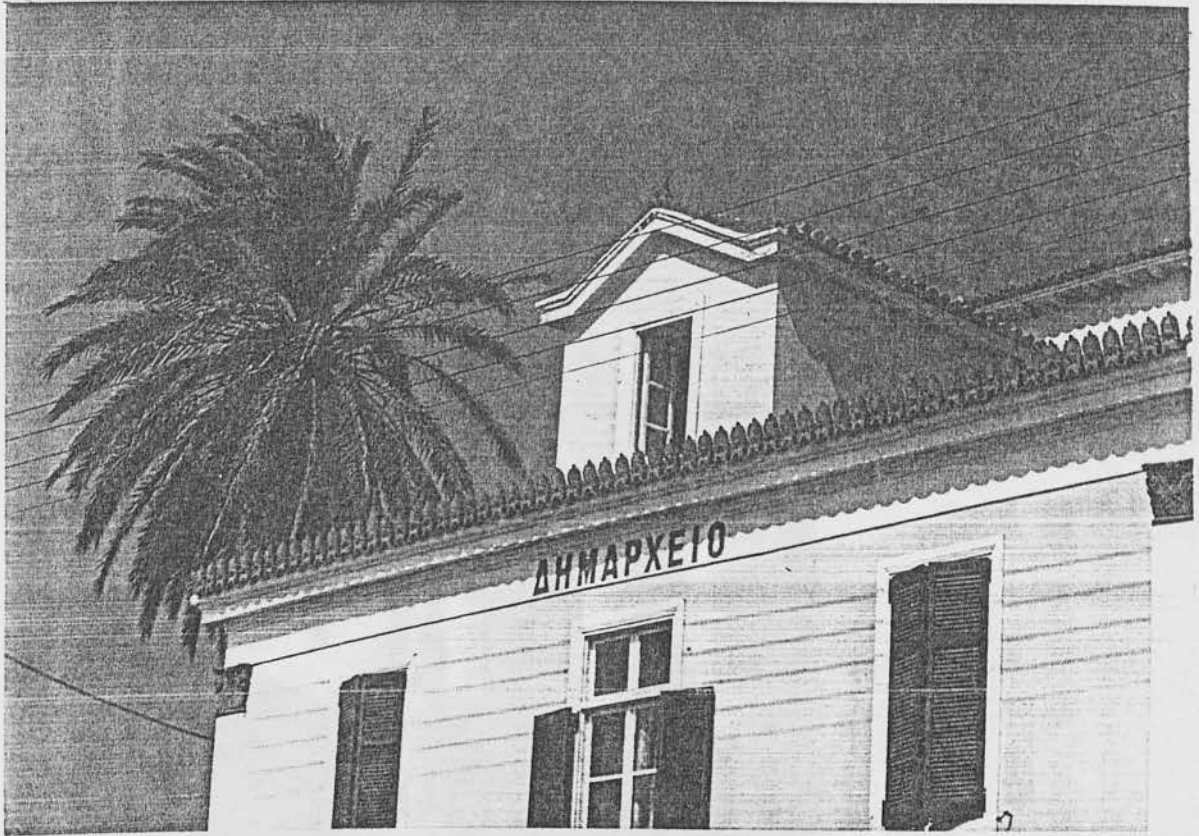
ΟΡΟΦΟΙ

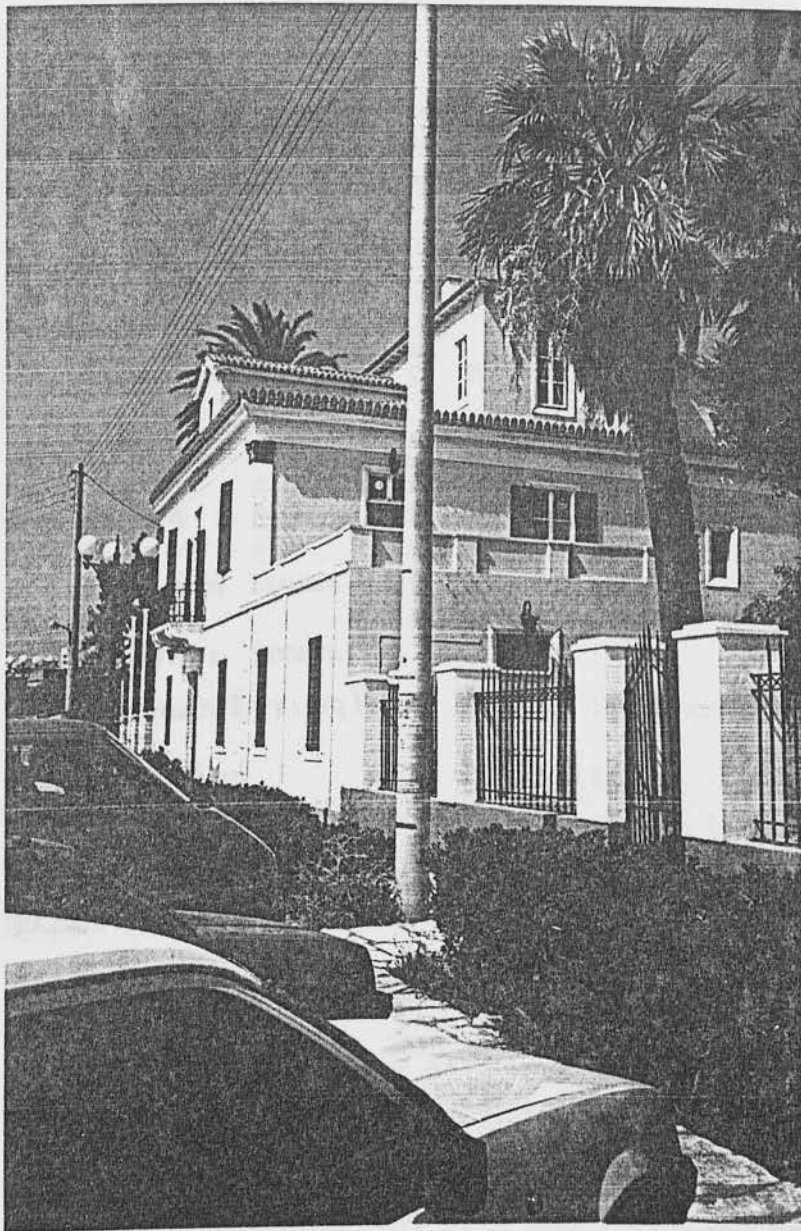
Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α΄ όροφος</u>	<u>Β΄ όροφος</u>
<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>			
α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>
β) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>
γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ			
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>

Μορφολογία : (Τύπος 6) Διόροφο κτίριο νεοκλασικής μορφής με εσοχή και άξονα συμμετρίας στην κύρια άλη που το ~~πλάτος~~ ~~πλάτος~~ την κεντρική είσοδο με παραστάδες ενιατέρωθεν και θρυλιώδη ~~πλάτος~~ ~~πλάτος~~ με μαρμάρινα φαρούσια στον όροφο και αέτωμα στο ~~πλάτος~~ ~~πλάτος~~ διαχωριστική ταινία ισόγειου με τον πρώτο όροφο. Οι ~~πλάτος~~ ~~πλάτος~~ κτιρίου τονίζονται από σφραγματώδεις λίθους στο ~~πλάτος~~ ~~πλάτος~~ παραστάδες με κιονόκρανα και επιστύλιο στον πρώτο όροφο ~~πλάτος~~ ~~πλάτος~~ γίνεται από προεξέχον γείσο και σφραγματώδεις στο ~~πλάτος~~ ~~πλάτος~~ μεταγενέστερη προσθήκη ισόγειου κτίσματος σε επαφή.









ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

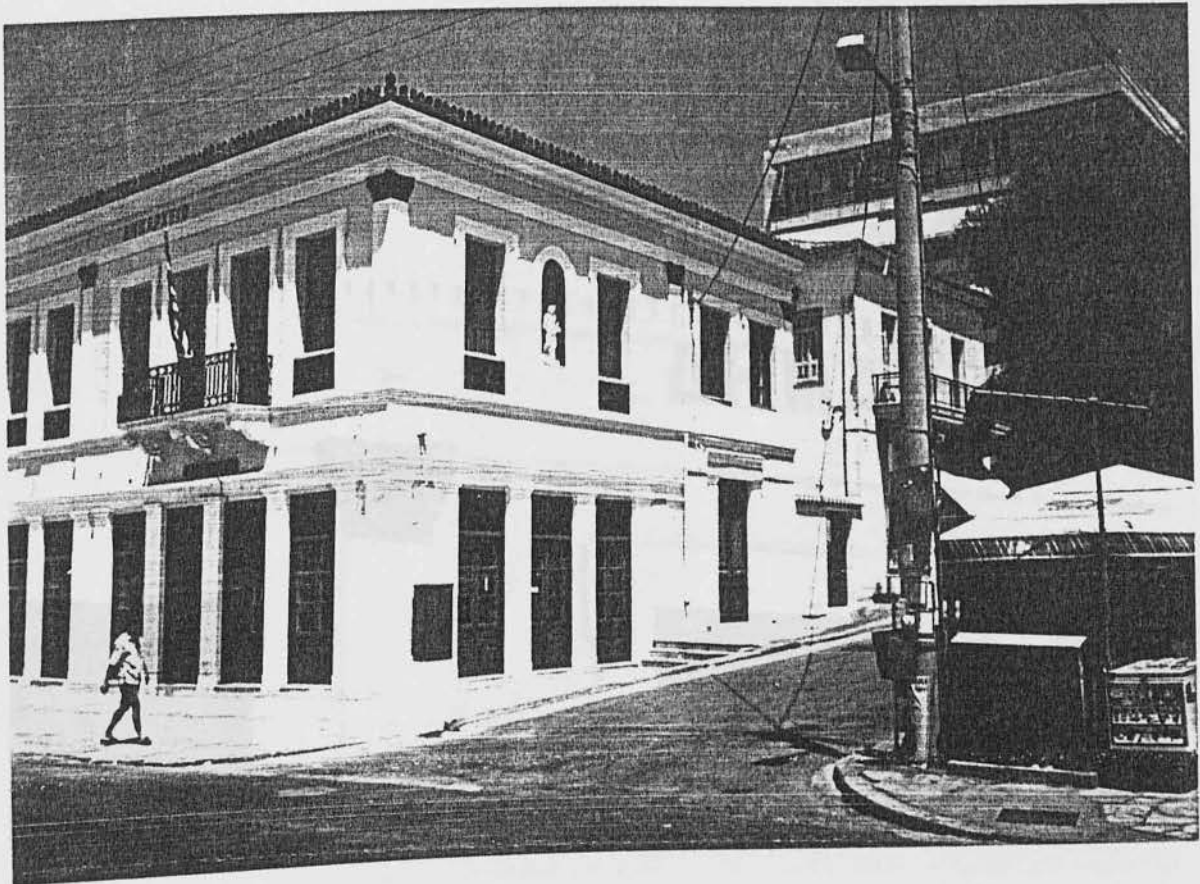
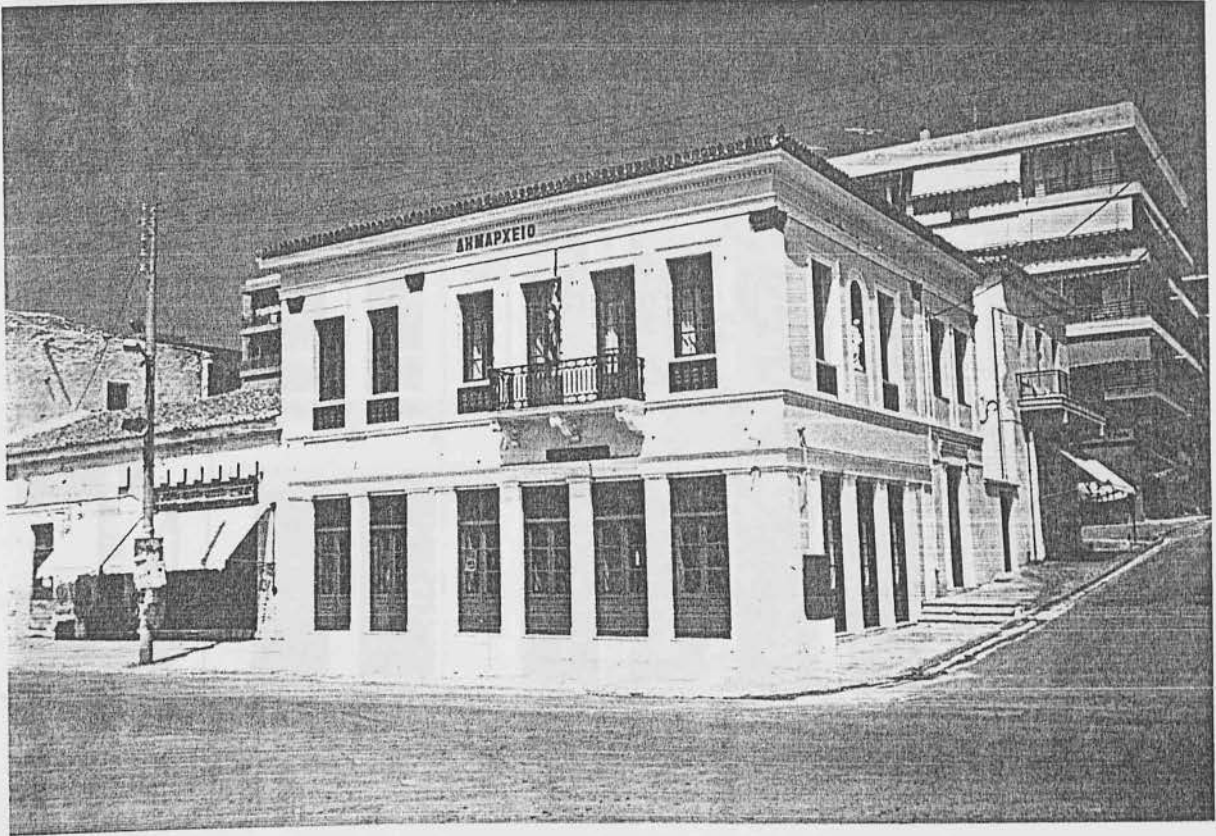
ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 15

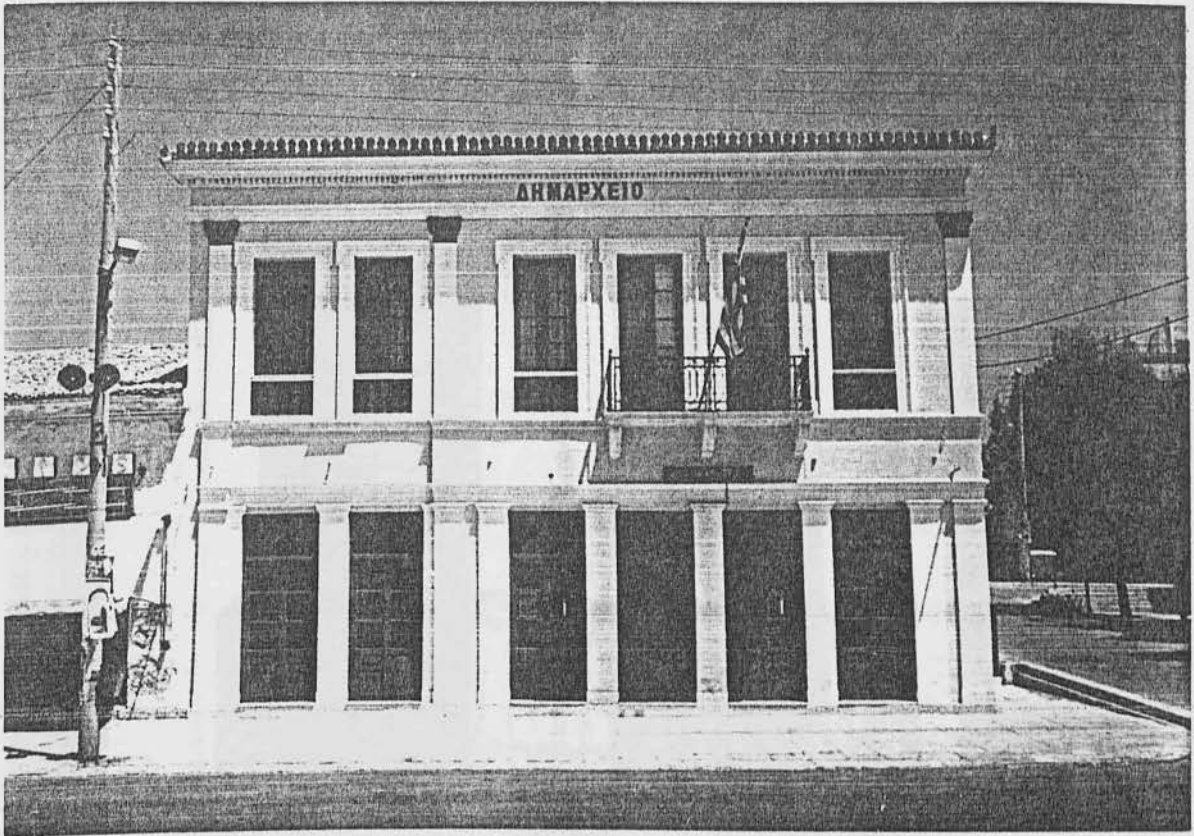
Επωνυμία ακινήτου	:	Βιβλιοθήκη του Λαυρίου
Ιδιοκτήτης	:	_____
Διεύθυνση	:	Πλ. Ηρώων Πολυτεχνείου & Αγ. Παρασκευής
Τοποθεσία ή Συνοικία:		Κέντρο
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση)	:	Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση	:	Δημαρχείο
Σημερινή χρήση	:	Βιβλιοθήκη
Φέρων οργανισμός κτιρίου	:	Λιθοδομή

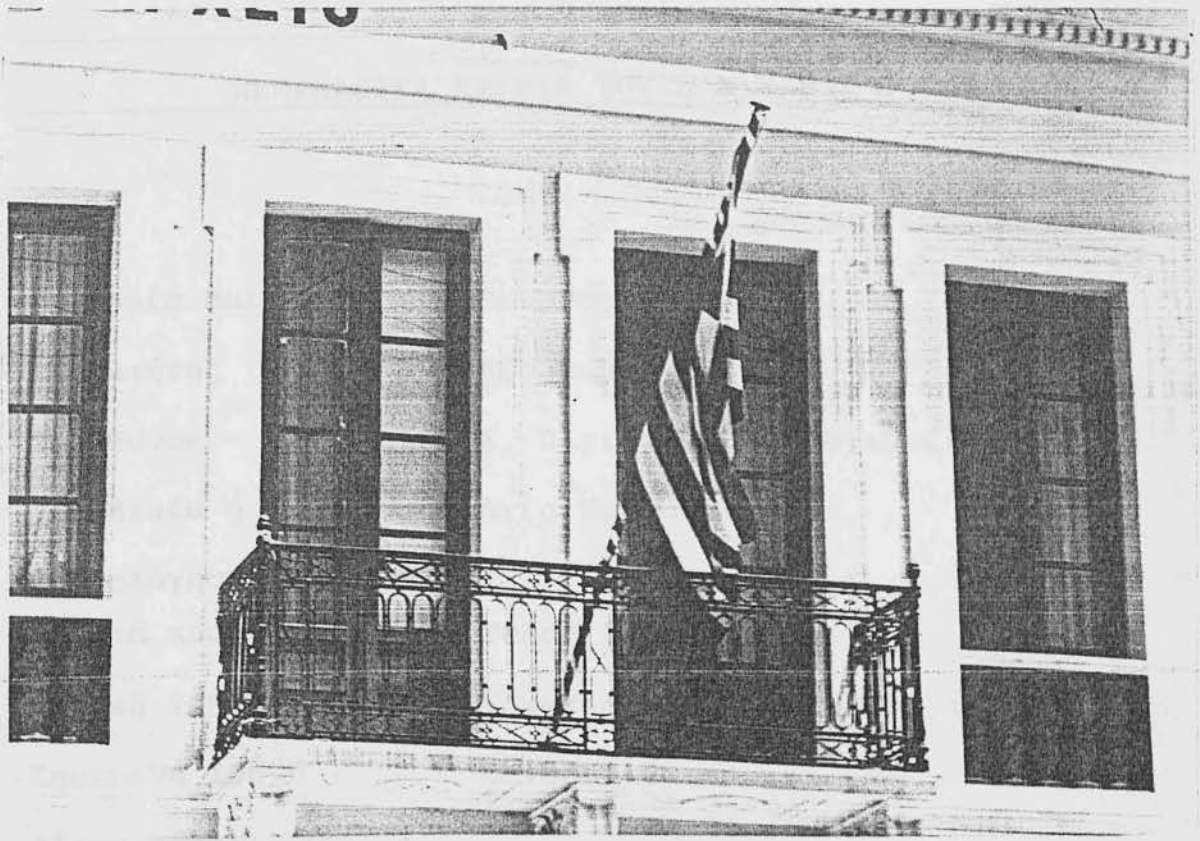
ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α΄ όροφος</u>	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>

Μορφολογία : (Τύπος 9) Διόροφο νεοκλασικό κτίριο που στο ισόγειο παρουσιάζει συνεχή διαδοχή παραστάδων και ανοιγμάτων κεντρική είσοδο στη μία όψη. Στον όροφο παραστάδες πλαισιώνουν το κτίριο με κολώνια ιωνικού ρυθμού. Τα ανοίγματα πλαισιώνονται από πλαίσιο απλής μορφής και ποδιά με κολονάια. Στην άψη επί της πλατείας υπάρχει κιγκλίδωμα και τρία ανάγλυφα φαρούσια. Στη δε άψη επί της Αγ. Παρασκευής υπάρχει στον όροφο κόγχη με αγαλματόνι. Επίστεψη γίνεται με προεξέχων γείσο, οδοντωτή ταινία, αψιδώματα και η επικάλυψη από κεραμοσκεπή στέγη.







ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 16

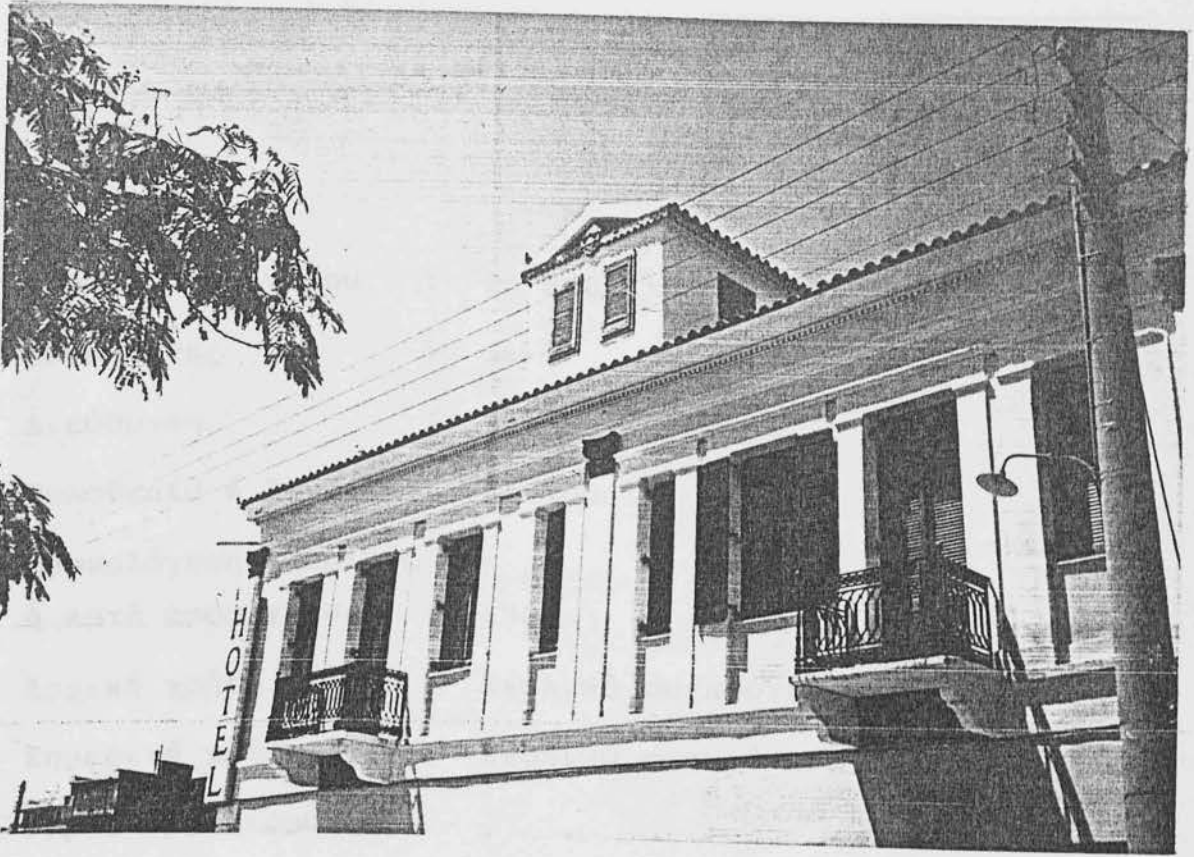
Επωνυμία ακινήτου	:	Ξενοδοχείο
Ιδιοκτήτης	:	Τζουμαράς Κωνστ.
Διεύθυνση	:	Κ. Πλειώνη 33 & Βογιατζή
Τοποθεσία ή Συνοικία:		Αγία Παρασκευή
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση)	:	Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση	:	Υπνωτήριο - Αστυνομικό τμήμα
Σημερινή χρήση	:	Ξενοδοχείο
Φέρων οργανισμός κτιρίου	:	Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

<u>Υπόγειο</u>	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α΄ όροφος</u>	<u>Β΄ όροφος</u>
<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>			
	α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>
	β) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>

Μορφολογία : (Τύπος 6) Διόροφο κτίριο νεοκλασικής μορφής με κεντρικό άξονα ασυμμετρίας και άλλους δύο άξονες ενιαίως ο κεντρικός άξονας χωρίζει το κτίριο σε δύο δίδυμα με τέσσερις σειρές ανοιγμάτων το κάθε ένα, υπάρχουν παραστάδες με επιστύλιο στον όροφο. Στις αιμές του ισόγειου υπάρχουν αερογυαλισμένοι λίθοι. Τα ανοίγματα του ορόφου πλαισιώνονται από παραστάδες και ποδιά απλής μορφής. Στον όροφο εμφανίζονται δύο εξώστες με αφηγήλατο κιγκλίδωμα και μαρμάρινα φαράσια. Η επίστεψη γίνεται με προεξέχον γείσο οδοντωτή ταινία, αεροστέγη και κεραμοσκεπή στέγη.





ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

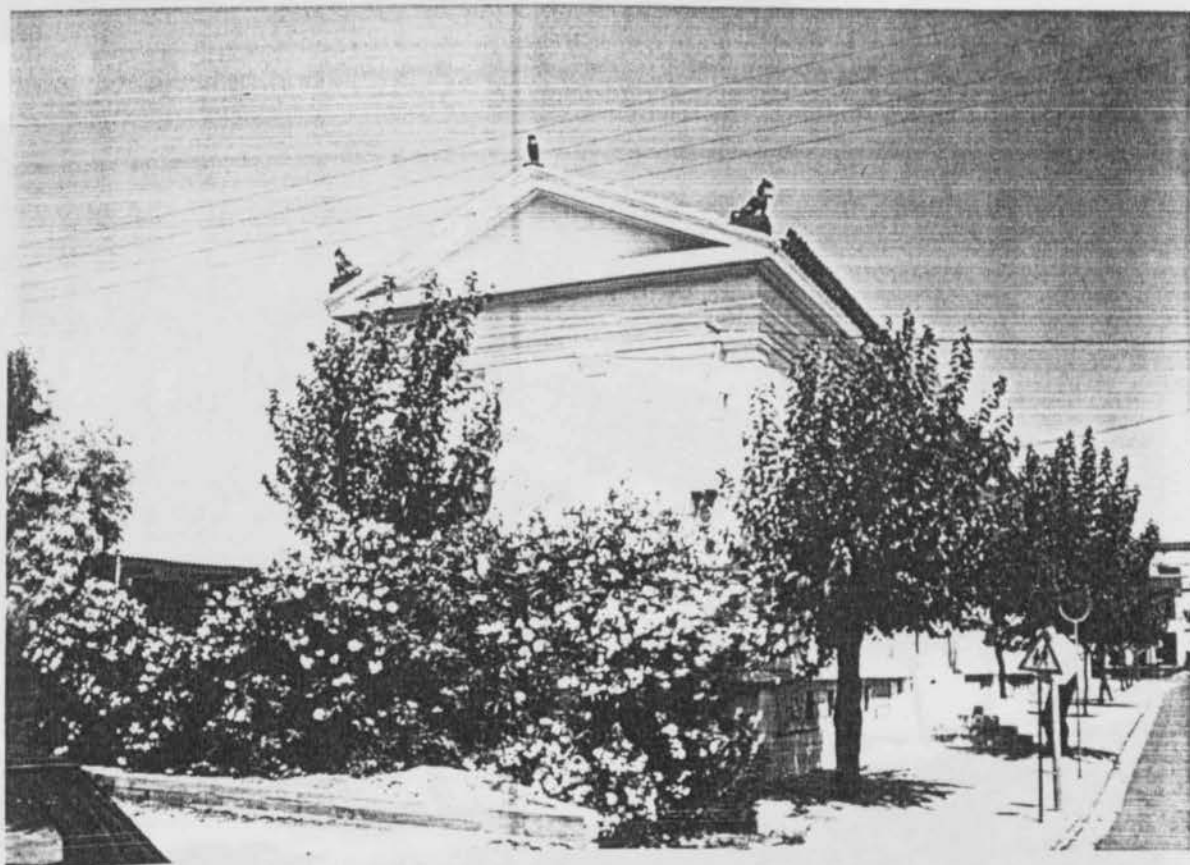
ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 17

Επωνυμία ακινήτου : 1ο Δημοτικό Σχολείο
Ιδιοκτήτης : ———
Διεύθυνση : Ελ. Βενιζέλου 1
Τοποθεσία ή Συνοικία: Κέντρο
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : 1901
Αρχική χρήση : Σχολικό συγκρότημα
Σημερινή χρήση : Σχολικό συγκρότημα
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή (τούβλα & μπετόν)

ΟΡΟΦΟΙ

<u>Υπόγειο</u>	<u>Ισόγειο</u>	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>			
α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
β) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ			
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 4) Ισόγειο νεοκλασικό κτίριο, υπερυψωμένο και με υπόγειο. Αποτελείται από δύο όμοια κτίρια. Δύο κεντρικοί άξονες στις δύο εισόδους χωρίζουν το κτίριο σε δύο συμμετρικά τμήματα με 4 ανοίγματα το κάθε ένα που πλαισιώνονται από παραστάδες. Οι είσοδοι είναι πλαισιωμένοι με παραστάδες, κιονόκρανα και επιστύλιο. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, σιροφιέραμα και κερραμοσιεπτή στέγη. Η χαμηλή βάση είναι φτιαγμένη με ανάμνητη έμπλεκτη λιθοδομή. Τα δύο κτίρια χωρίζονται από ένα διάδρομο με σιδερένια πόρτα που καταλήγει στο προαύλιο του κτιρίου. Αγαματίδια υπάρχουν σε όλη τη στέγη.

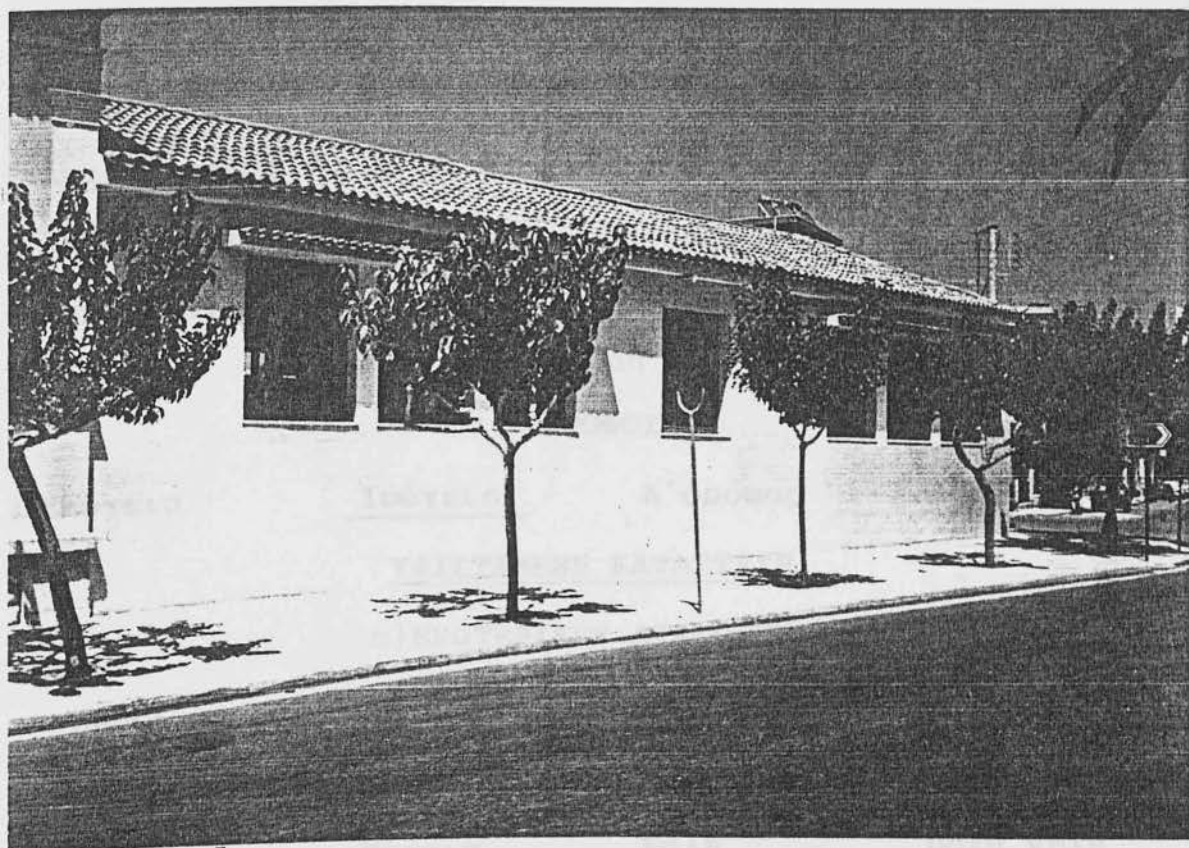






ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ Α. Α. Χ. Ε. Ι. Ο. Ε.

ΕΤΙΜΟΤΗΤΑ 1971



Μεταγενέστερη πρόταση του 1^{ου} Δημοτικού - μη
νεοκλασικού τύπου - που χαλάει την εικόνα του ορι-
κού σχολικού συγκροτήματος.

ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 18

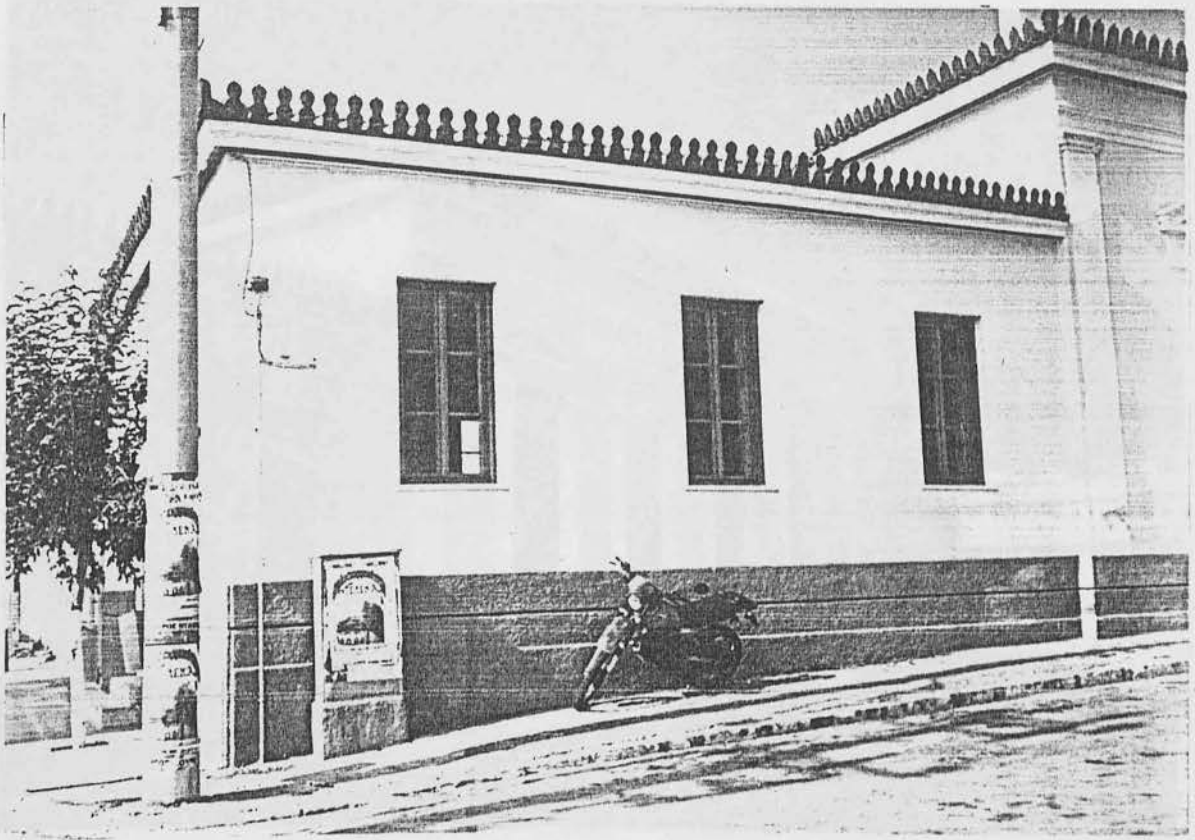
Επωνυμία ακινήτου : Φιλομουσσών
Ιδιοκτητής : ———
Διεύθυνση : Ιπποκράτους & Πλ. Ηρώων Πολυτεχνείου
Τοποθεσία ή Συνοικία: Κέντρο
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : 1885
Αρχική χρήση : Σύλογος Φιλομουσσών
Σημερινή χρήση : Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

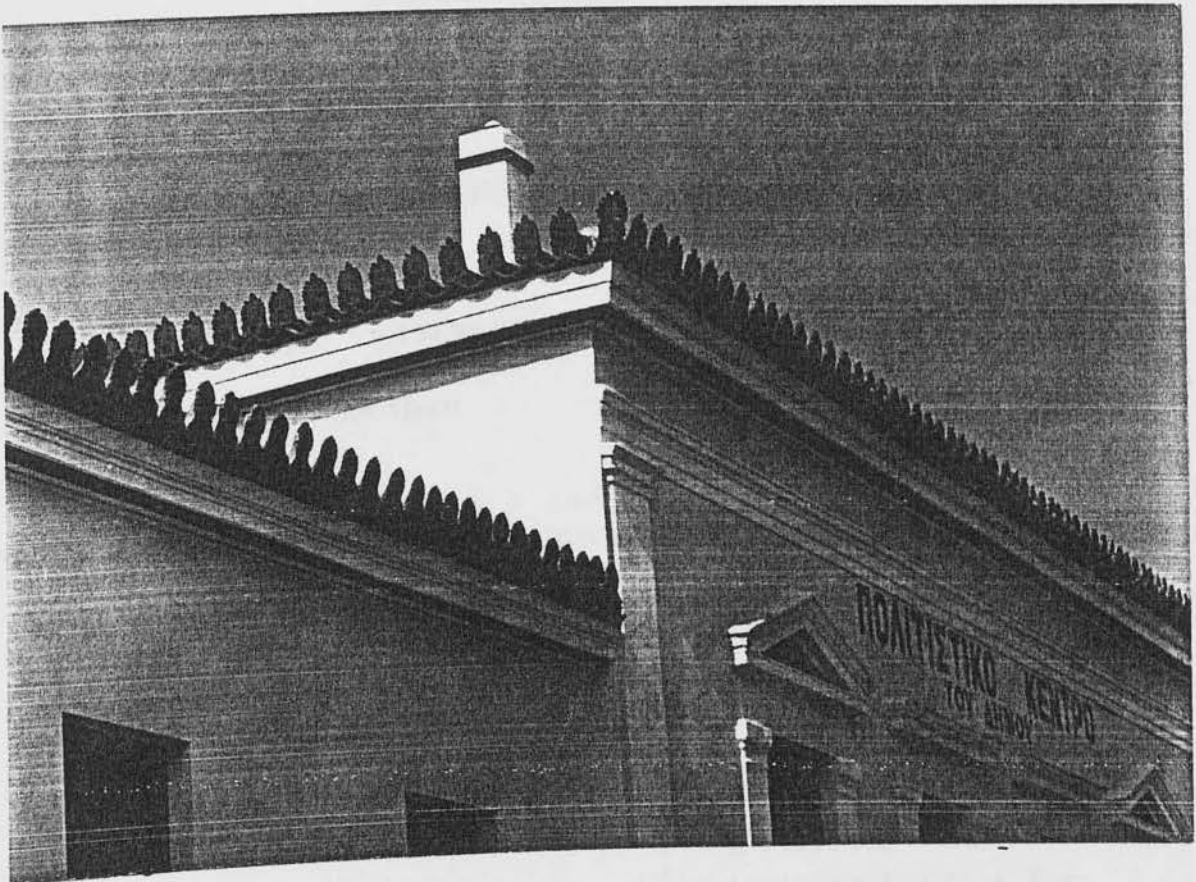
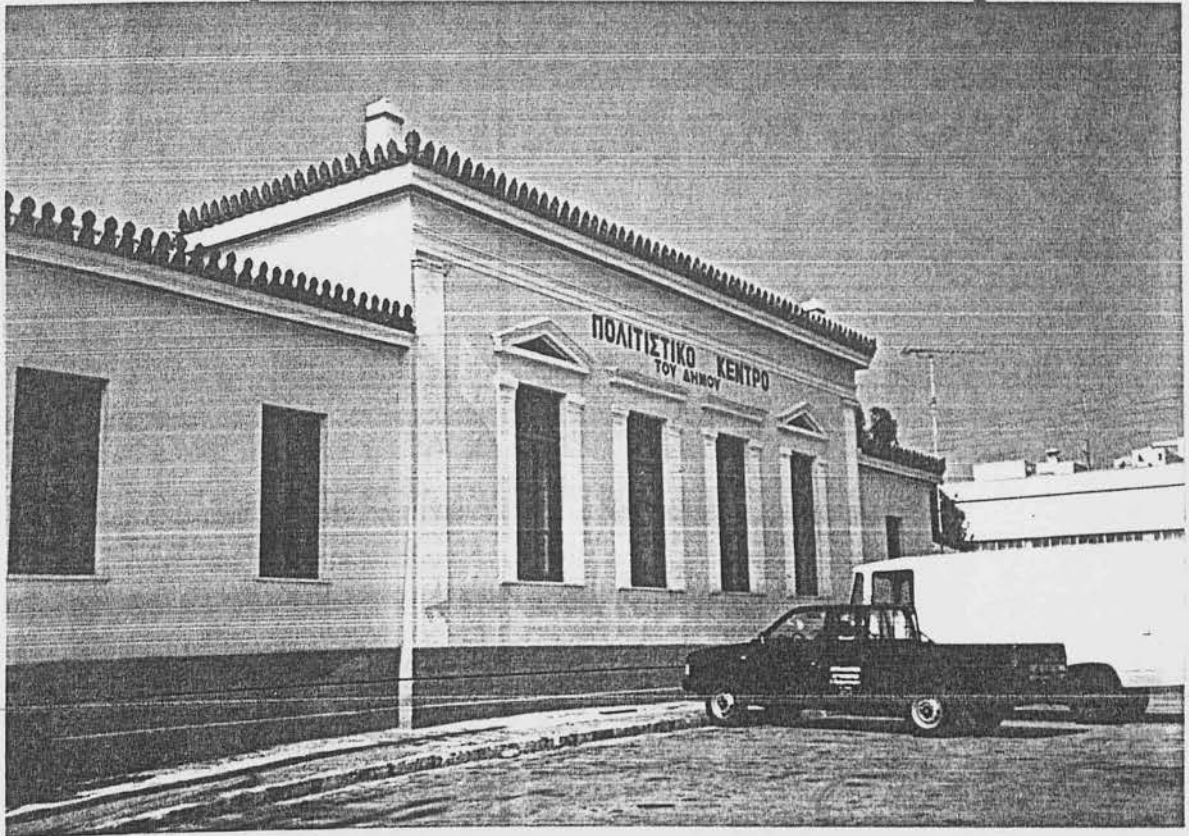
ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	Α΄όροφος	Β΄όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>
	β) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>

Μορφολογία : (Τύπος 2) Ισόγειο νεοκλασικό κτίριο. Το κεντρικό τμήμα πλαισιώνεται από παραστάδες και παρουσιάζει 4 σειρές ανοιγμάτων που τα ακραία επιστέφονται με αέτωμα απλής μορφής. Η επικάλυψη του κτιρίου γίνεται με τριπλή κεραμοσκεπή στέγη.







ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

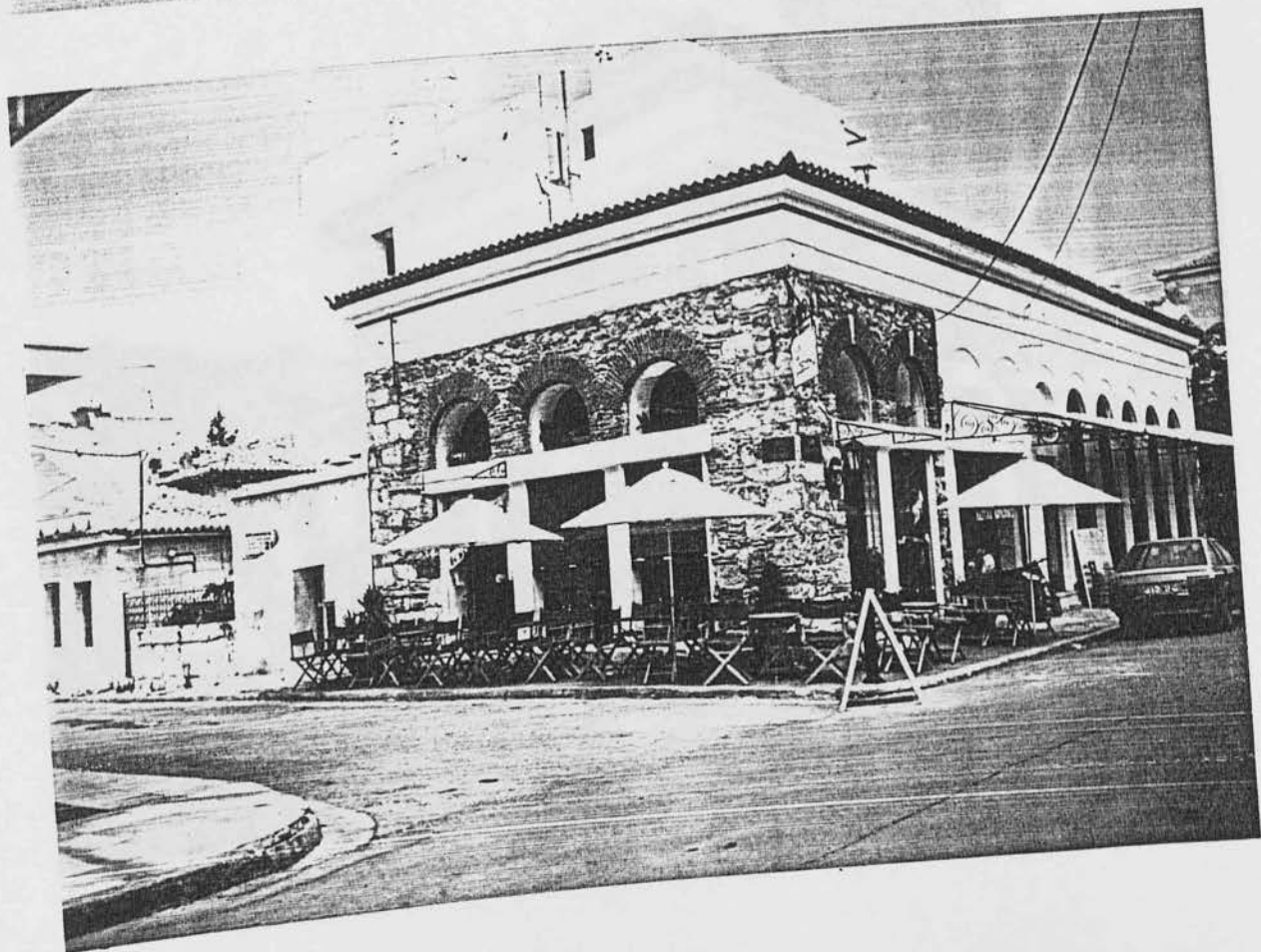
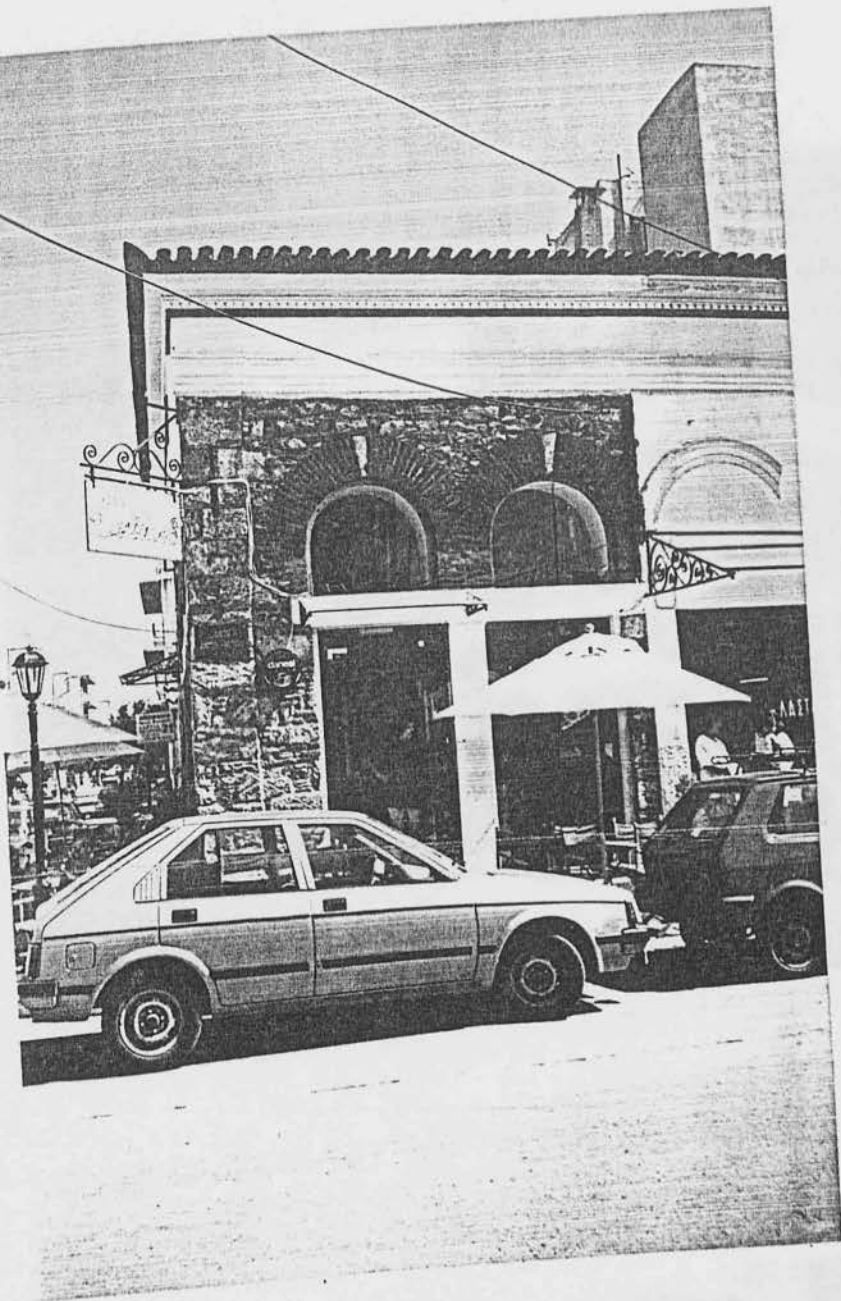
ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 19

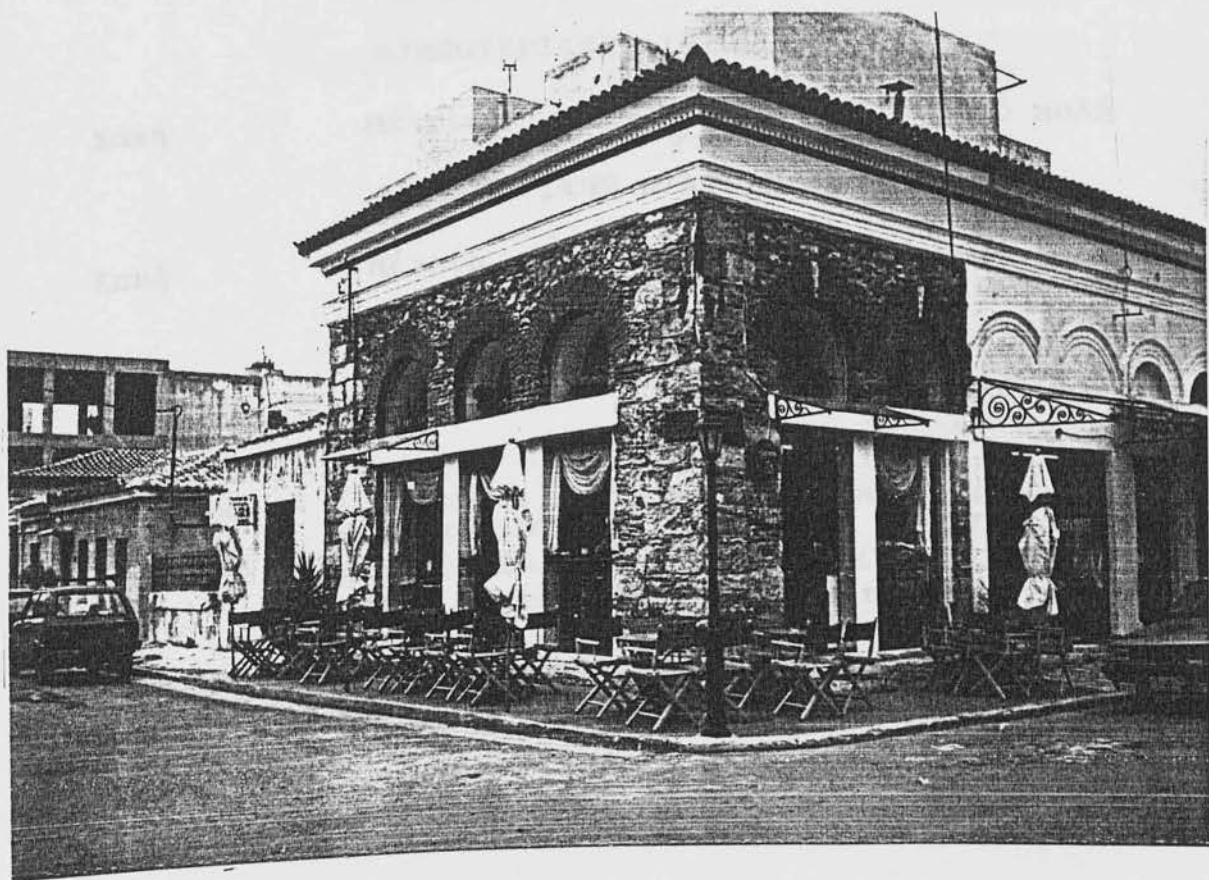
Επωνυμία ακινήτου : ———
Ιδιοκτήτης : ———
Διεύθυνση : Αντ. Ματεΐδη & Φλέμινγκ
Τοποθεσία ή Συνοικία: Κέντρο
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατάστημα
Σημερινή χρήση : Κατάστημα
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>

Μορφολογία : (Τύπος 5) Ισόγειο κατάστημα με χαρακτηριστικά ανάγλυφα ημικυκλιικά τόξα. Επίστεψη με προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία, κεραμοσκεπή στέγη. Υπάρχει νεότερη προσθήκη όπως επίσης και διακοσμητική πέτρα στους τοίχους.





ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 20

Επωνυμία ακινήτου : ———
Ιδιοκτήτης : ———
Διεύθυνση : Μητροπούλου & Κατσαρού
Τοποθεσία ή Συνοικία: Κέντρο
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατάστημα & κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατάστημα & κατοικία
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α΄ όροφος</u>	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 9) Δύοροφο κτίριο απλής μορφής, με κατάστημα στο ισόγειο. Τα ανοίγματα του ισογείου καταλήγουν σε ημικυκλικά τόξα. Υπάρχει διαχωριστική ταινία μεταξύ ισογείου και Α ορόφου. Στον όροφο εμφανίζεται εξώστης με σφυρήλατο σιδερένιο κιγκλίδωμα και ανάγλυφα μαρμάρινα φουρούσια. Η επίστεψη γίνεται με προεξέχον γείσο, αιροκέραμα και νεραμοσιεπή στέγη.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ N^ο 21

Επωνυμία ακινήτου : ———
Ιδιοκτήτης : ———
Διεύθυνση : Αντ. Ματεΐδη & Μητροπούλου
Τοποθεσία ή Συνοικία: Κέντρο
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατάστημα
Σημερινή χρήση : Κατάστημα
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο Ισόγειο Α΄ όροφος Β΄ όροφος

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 5) Ισόγειο κτίριο με χρήση καταστήματος. Χαρακτηριστικό του τα ημικυκλικά τόξα των ανοιγμάτων καθ'όλο το μήκος της όψης. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία, κεραμοσιεπή στέγη.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

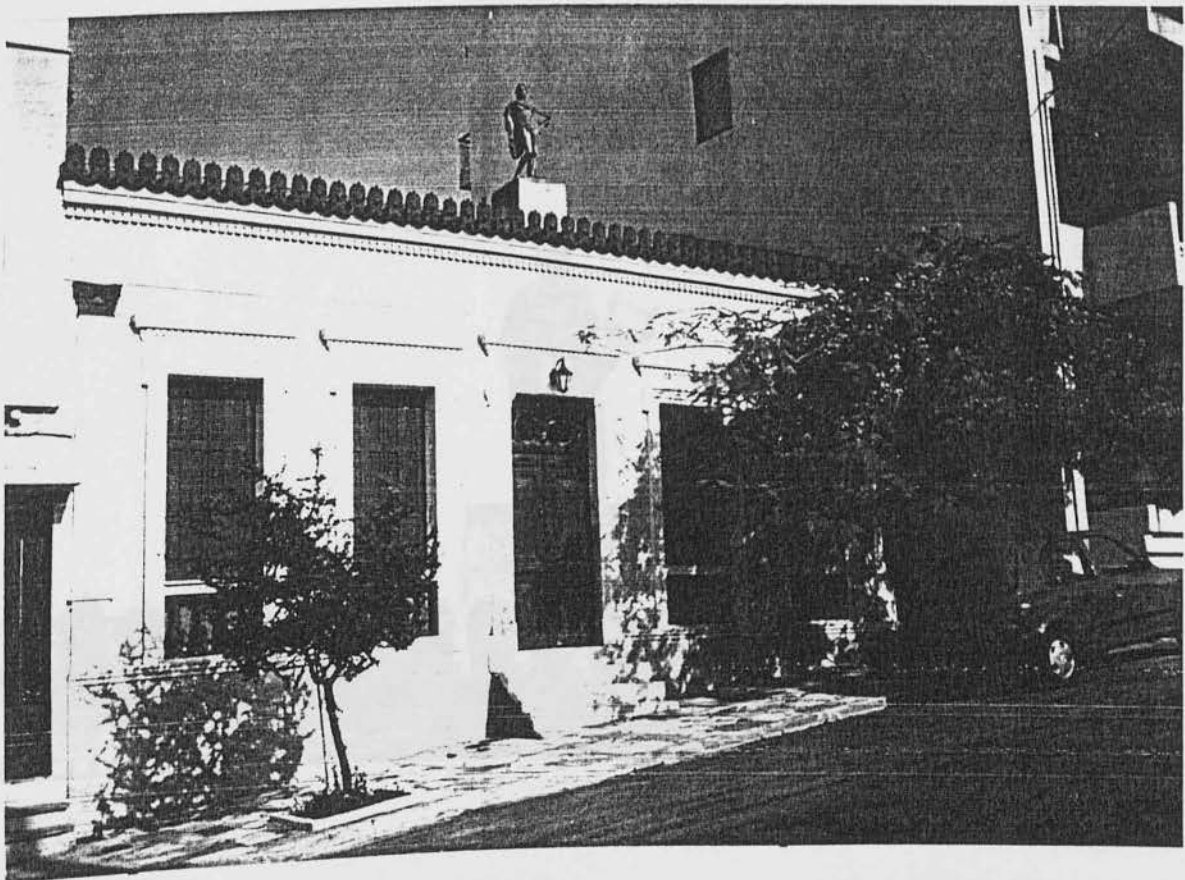
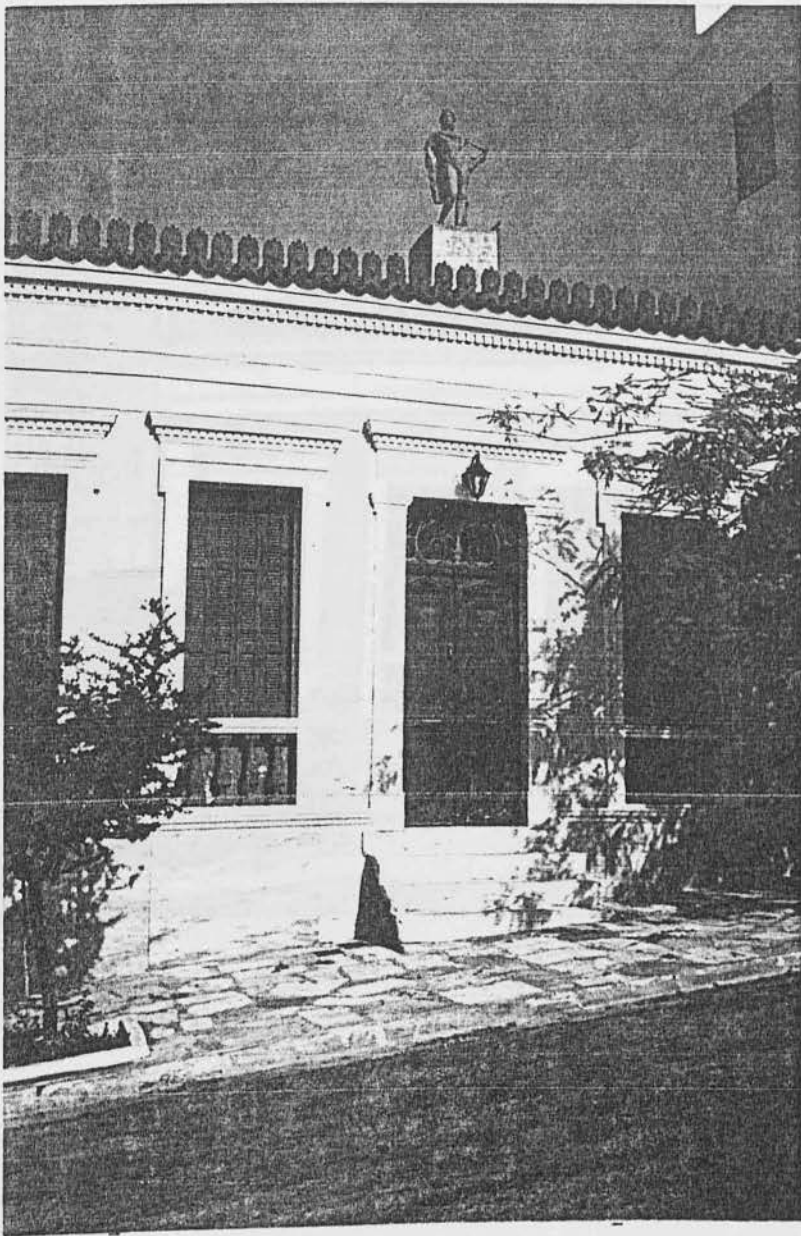
ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 22

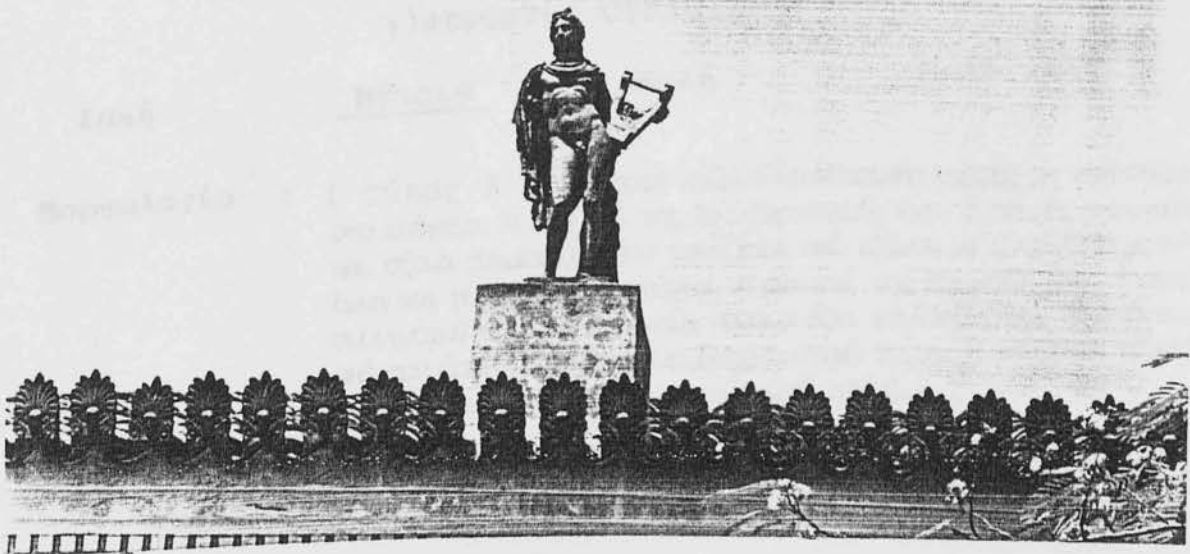
Επωνυμία ακινήτου : Σπίτι της Τοτός
 Ιδιοκτήτης : ———
 Διεύθυνση : Γλαντζή 18
 Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγία Παρασκευή
 Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
 Αρχική χρήση : Κατοικία
 Σημερινή χρήση : Κατοικία
 Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	Ισόγειο	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>			
α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>
β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>
γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ			
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>

Μορφολογία : (Τύπος 3) Ισόγειο κτίριο νεοκλασικής μαρμής με κεντρική είσοδο που τονίζεται από παραστάδες, κερνίτσα και θριγικό με οδοντωτή ταινία. Τα ανοίγματα πλαισιώνονται από πλαίσιο απλής μαρμής, ποδιά με κολονάκια και κερνίτσα όμοια με αυτή της κεντρικής εισόδου. Στις αψίδες του κτιρίου υπάρχουν παραστάδες με κιονόκρανα κερνιθιακά και επιστύλιο. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και κεραμοσκεπή στέγη. Επίσης στην στέγη υπάρχουν αφροίερα και διακοσμητικό άγαλμα.





ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 23

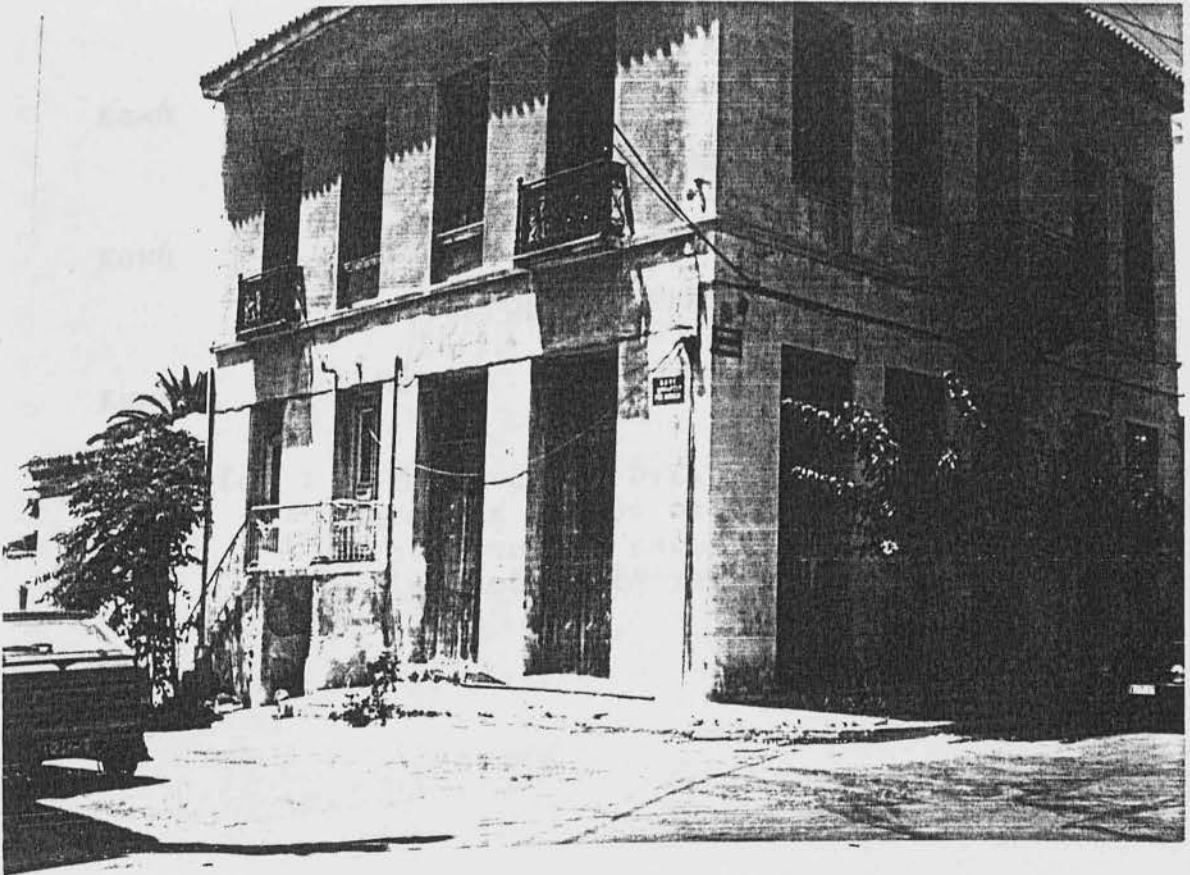
- Επωνυμία ακινήτου : —
- Ιδιοκτήτης : Λεβεντέλη Ελένη
- Διεύθυνση : Βογιατζή 16 & Αγ. Παρασκευής 24
- Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγία Παρασκευή
- Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
- Αρχική χρήση : Κατοικία & εργαστήριο
- Σημερινή χρήση : Εγκαταλελειμμένο
- Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	Ισόγειο	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>			
α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 9) Διάφορο κτίριο νεοκλασικής μορφής με καταστήματα στο ισόγειο. Η άψη επί της Αγ. Παρασκευής έχει 5 σειρές ανοιγμάτων και άξονα συμμετρίας που τονίζεται από εξώστη με αμυγδαλό κεφάλι και μαρμάρινα φαρύσια. Η άψη επί της Βογιατζή έχει 4 σειρές ανοιγμάτων και στα 2 αμφιά παρουσιάζει ψευδοεξώστες. Το ισόγειο από τον όροφο χωρίζεται με διακριστικό γείσο. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, και κεραμοσκεπή στέγη.





ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 24

Επωνυμία ακινήτου : —
Ιδιοκτήτης : —
Διεύθυνση : Ελ. Βενιζέλου 13
Τοποθεσία ή Συνοικία: Νυχτοχώρι
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατοικία
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο

Ισόγειο

Α΄ όροφος

Β΄ όροφος

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή

Μέτρια

Καλή

Πολύ καλή

β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή

Μέτρια

Καλή

Πολύ καλή

γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

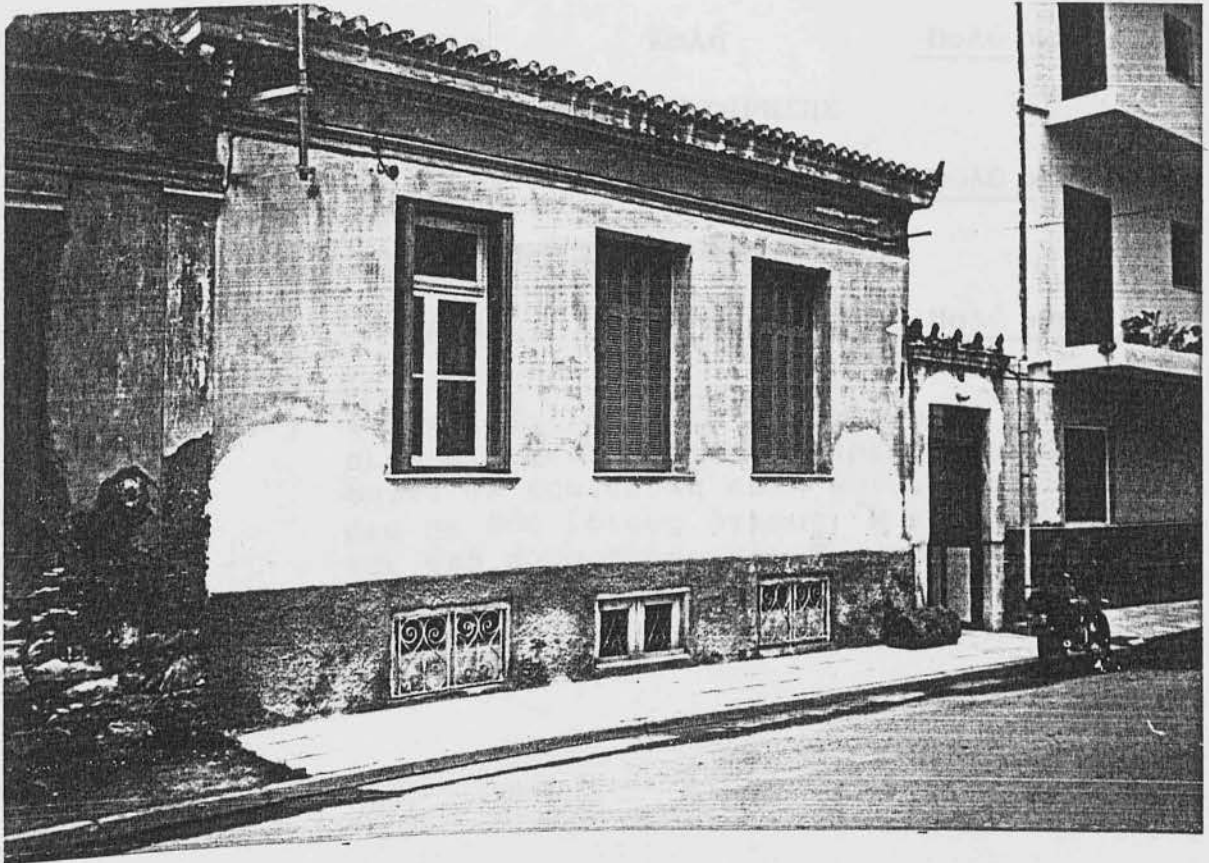
Κακή

Μέτρια

Καλή

Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 2) Ισόγειο κτίριο με 3 σειρές ανοιγμάτων με είσοδο στο πλάι που οδηγεί σε εσωτερική αυλή. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και κεραμοσκεπή στέγη.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 25

- Επωνυμία ακινήτου : —
- Ιδιοκτήτης : —
- Διεύθυνση : Ελ. Βενιζέλου 22
- Τοποθεσία ή Συνοικία: Νυχτοχώρι
- Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
- Αρχική χρήση : Κατοικία
- Σημερινή χρήση : Κατοικία
- Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>			
α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>
β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>
γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ			
Κακή	Μέτρια	Καλή	<u>Πολύ καλή</u>

Μορφολογία : (Τύπος 4) Ισόγειο κτίριο λαϊκό με νεοκλασικά στοιχεία. Έχει κεντρική είσοδο που οδηγεί σε εσωτερική αυλή και χωρίζει το κτίριο σε δύο ίδιους όγκους. Η είσοδος τονίζεται από παραστάδες και θριγνό με κεραμίδι. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και κεραμοσιεπή στέγη.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

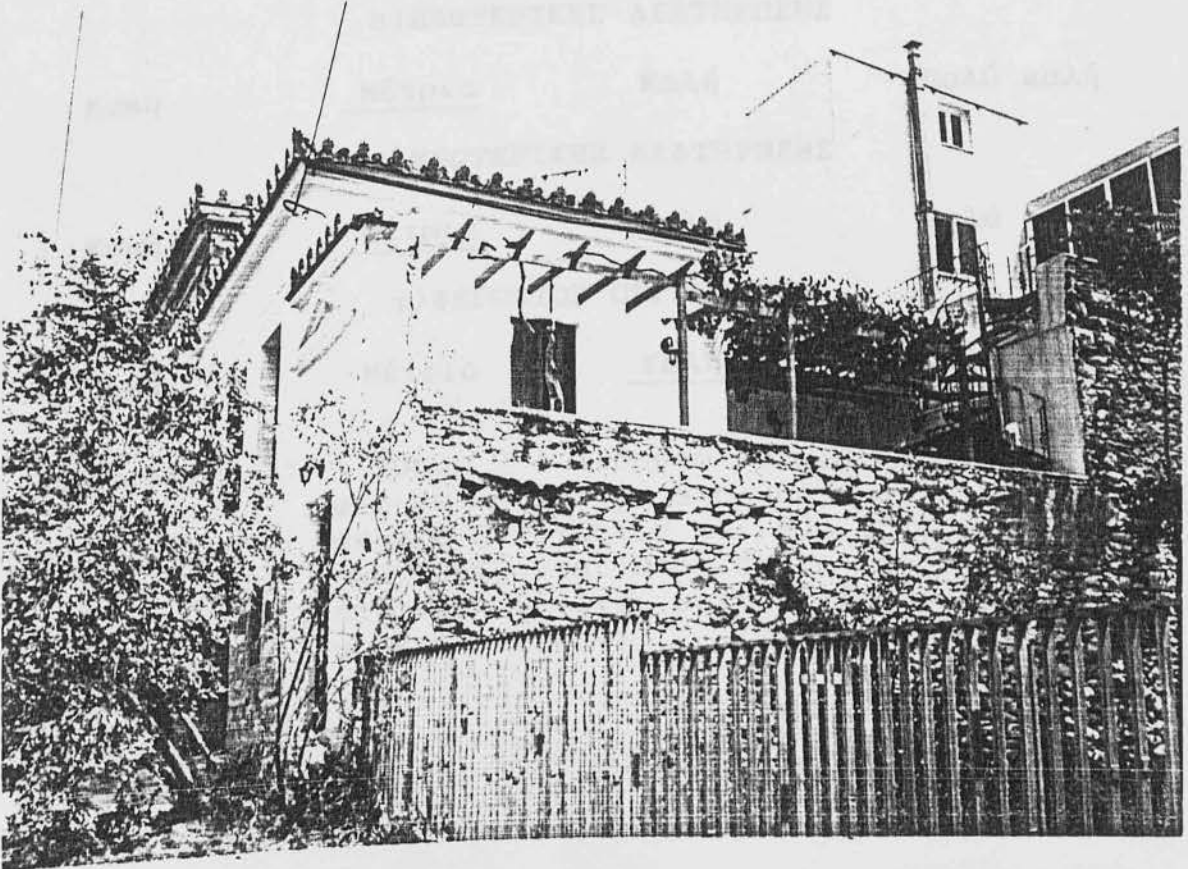
ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 26

Επωνυμία ακινήτου : ———
Ιδιοκτήτης : ———
Διεύθυνση : Γλαντζή 21
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγία Παρασκευή
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατοικία
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α΄όροφος</u>	Β΄όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	β) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 7) Υπερυψωμένο ισόγειο κτίριο με ημιυπόγειο και είσοδο στο πλάι που τονίζεται από παραστάδες, κορνίζα και αέτωμα. Τα ανοίγματα πλαισιώνονται με πλαίσιο απλής μορφής και ποδιά. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, ακροιέραμα και κεραμοσκεπή στέγη.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ N^ο 27

Επωνυμία ακινήτου : —
Ιδιοκτητής : —
Διεύθυνση : Λαζαρίδη & Κακαβά
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγία Παρασκευή
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικία & κατάστημα
Σημερινή χρήση : Εγκαταλελειμμένο
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α' όροφος</u>	Β' όροφος
<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>			
α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ			
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 9) Διόροφο κτίριο νεοκλασικής μορφής με κατάστημα στο ισόγειο. Παρουσιάζει 6 σειρές ανοιγμάτων και δύο άξονες συμμετρίας που τονίζονται στον όροφο από εξώστες. Η επίστεψη γίνεται με προεξέχον γείσο και κεράμοσκεπή στέγη.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 28

Επωνυμία ακινήτου : —
Ιδιοκτήτης : —
Διεύθυνση : Ελ. Βενιζέλου 28 & Βογιατζή 5
Τοποθεσία ή Συνοικία: Νυχτοχώρι
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατοικία
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α΄ όροφος</u>	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 7) Διόροφο κτίριο νεοκλασικού ρυθμού με είσοδο στο πλάι που τονίζεται από παραστάδες και κερνίτσα. Στις αιμές του ισόγειου υπάρχουν αντρογωνιαίοι λίθοι ενώ στον όροφο παραστάδες. Στον όροφο εμφανίζονται διαδοχικά παραστάδες με επιστύλιο και ανοίγματα. Μεταξύ των ορόφων υπάρχει διαχωριστική ταινία. Επί της Βογιατζή εμφανίζεται εξώστης. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και κεραμοσκεπή στέγη.





ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 29

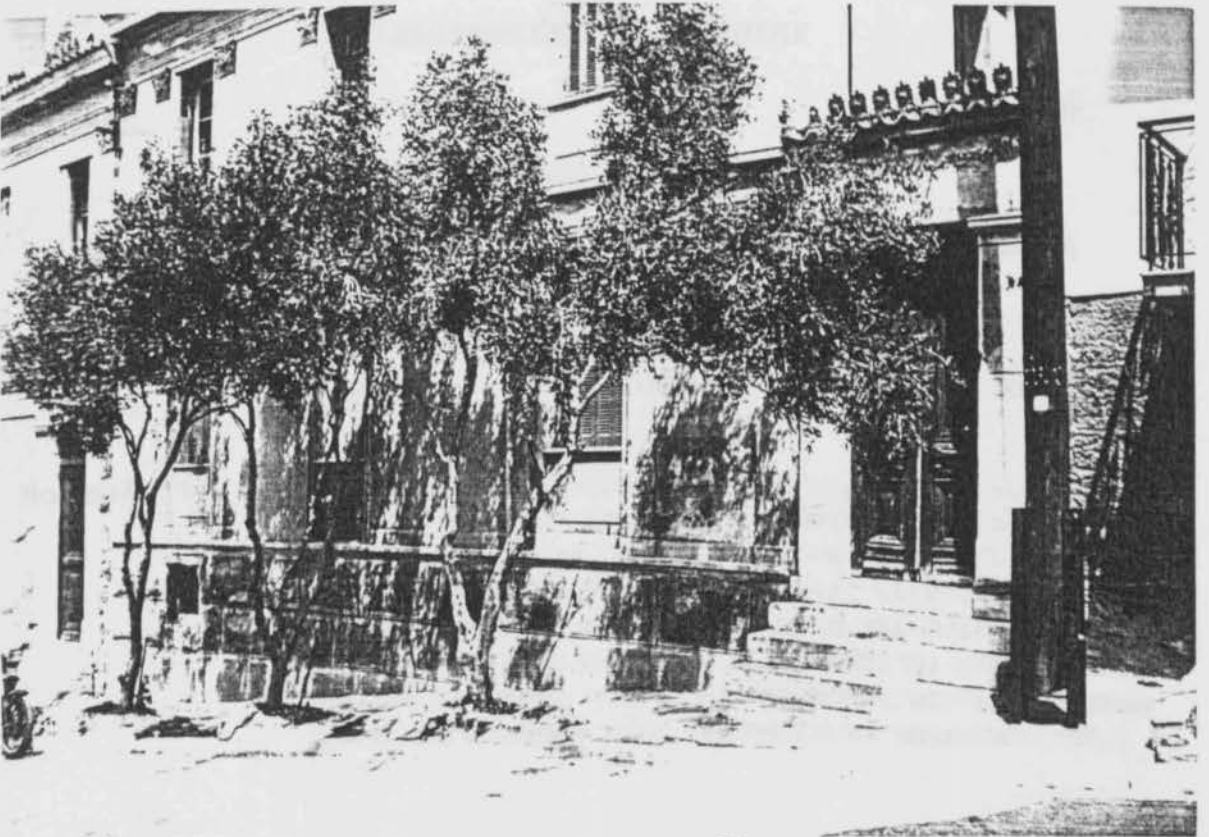
Επωνυμία ακινήτου : ———
Ιδιοκτήτης : ———
Διεύθυνση : Βογιατζή 7
Τοποθεσία ή Συνοικία: Νυχτοχώρι
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατοικία
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

<u>Υπόγειο</u>	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α΄ όροφος</u>	<u>Β΄ όροφος</u>
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 7) Διόραφο νεοκλασικό κτίριο με υπόγειο. Παρασιάζει 3 σειρές ανοιγμάτων με την είσοδο στο πλάι τονισμένη από παρασιτιά. Τα ανοίγματα πλαισιώνονται από παρασιτιάδες με κιονόκρανα, ποδιά απλής μορφής και επιστύλιο κατά μήκος της άψης. Οι όροφοι χωρίζονται με προεξέχον γείσο. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και κεραμοσκεπή στέγη.





ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 30

- Επωνυμία ακινήτου : ———
- Ιδιοκτήτης : ———
- Διεύθυνση : Γλαντζή & Αγ. Παρασκευής
- Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγία Παρασκευή
- Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
- Αρχική χρήση : Κατοικία
- Σημερινή χρήση : Κατοικία
- Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α΄ όροφος</u>	Β΄ όροφος
<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>			
α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
<u>Κακή</u>	Μέτρια	Καλή	Πολύ καλή
β) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 7) Διόραφο νεοκλασικό κτίριο με δύο εισόδους εγκατε-
 ραθεν των άξων που οδηγούν σε εσωτερική αυλή αλλά και κεντρική εί-
 σοδο που πλαισιώνεται από παραστάδες και κερνίτζα. Οι άραφοι χωρί-
 ζονται με διαχωριστική ταινία. Στις οριζόντιες του κτιρίου, στον άραφο,
 υπάρχουν παραστάδες με κιονόκρανα κερινθιακού ρυθμού και επιστύ-
 λιο σε όλο το μήκος των άξων. Τα ανοίγματα του άραφου πλαισιώνο-
 νται από παραστάδες, κερνίτζα και ποδιά απλής μαρμάρης. Η επίστεψη
 γίνεται από προσέγγον γείσο, σφραγίσματα και κερραμοκονιπή στέγη.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 31

Επωνυμία ακινήτου : _____
Ιδιοκτήτης : _____
Διεύθυνση : Βογιατζή 8
Τοποθεσία ή Συνοικία: Νυχτοχώρι
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατοικία
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α΄ όροφος</u>	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 7) Υπεριψωμένο ισόγειο κτίριο με ημιυπόγειο νεοκλασικής μορφής, είσοδος στο πλάι πλαισιωμένη από παραστάδες, κερνίζα και αέτωμα. Στην άψη παρουσιάζει διαδοχή ανοιγμάτων και γραμμικών παραστάδων με επιστύλιο απλής μορφής. Τα ανοίγματα πλαισιώνονται από πλαίσιο απλής μορφής και κολώνια στην ποδιά. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και κερραμοσιεπή στέγη. Επίσης υπάρχουν και γεισάποδες.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

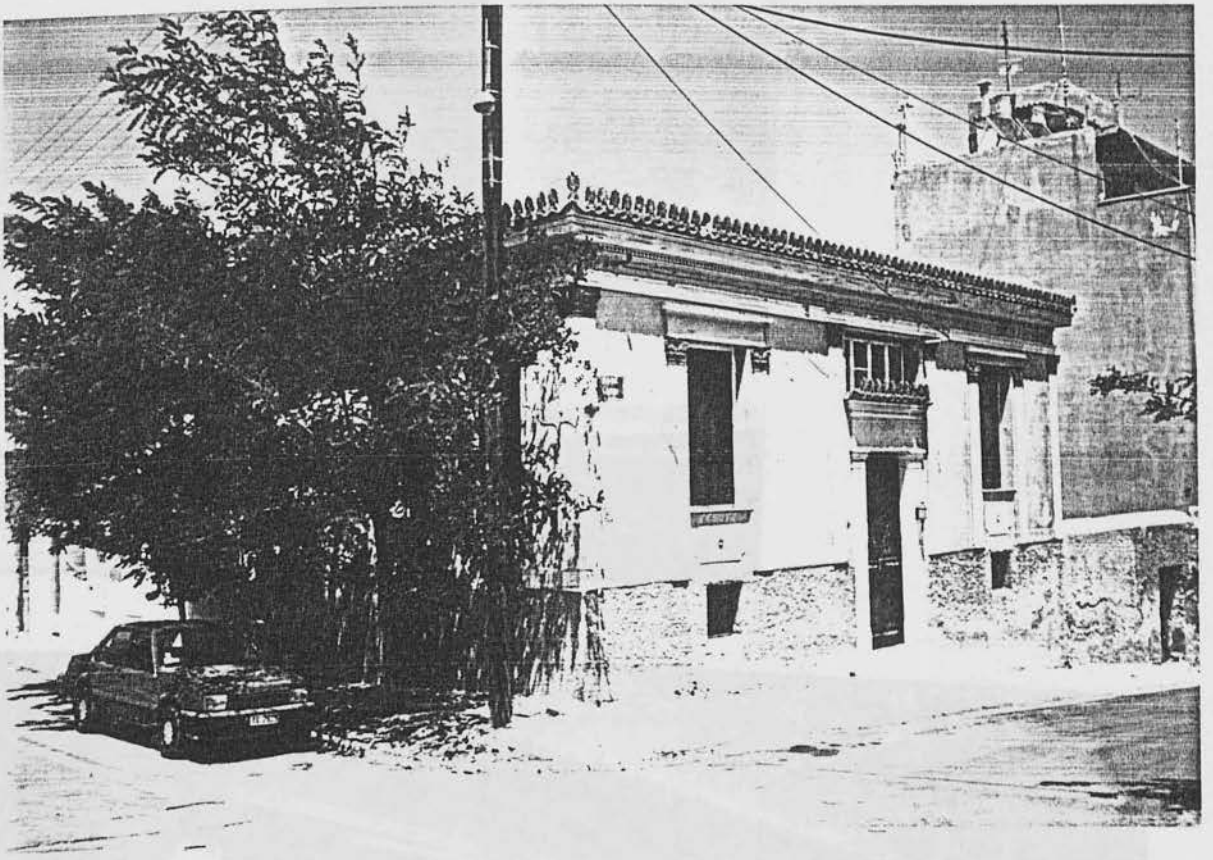
ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 32

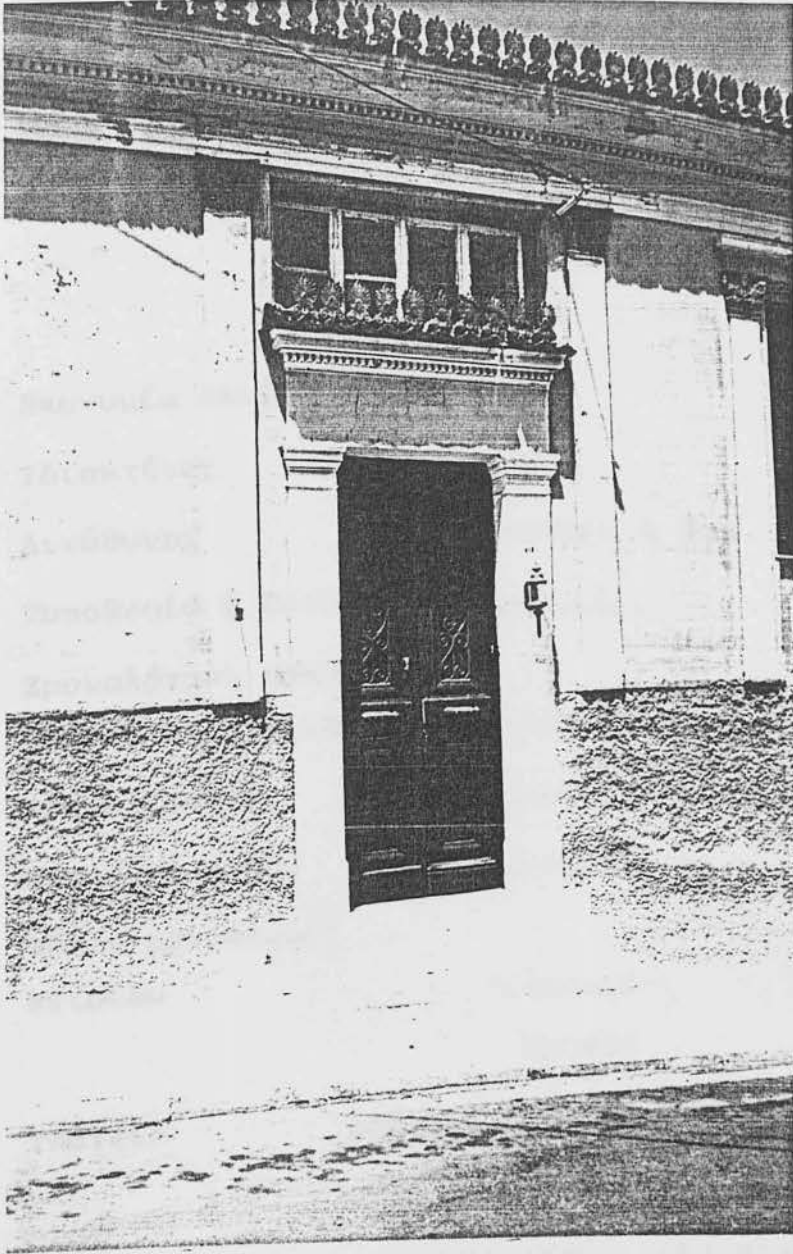
Επωνυμία ακινήτου : _____
Ιδιοκτήτης : _____
Διεύθυνση : Γιάρου 10
Τοποθεσία ή Συνοικία: Νυχτοχώρι ;
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατοικία
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

<u>Υπόγειο</u>	<u>Ισόγειο</u>	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 3) Υπερυψωμένο ισόγειο κτίριο απλής μορφής με κεντρική είσοδο που τονίζεται από παραστάδες, κορνίζα με απόληξη οδοντωτή ταινία, αιροκέραμα και φεγγίτη. Τα ανοίγματα πλαισιώνονται από παραστάδες με κιονόκρανα κορινθιαίου ρυθμού, επιστύλιο και ποδιά. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και κεραμοσκεπή στέγη. Επίσης υπάρχουν και αιροκέραμα.





ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

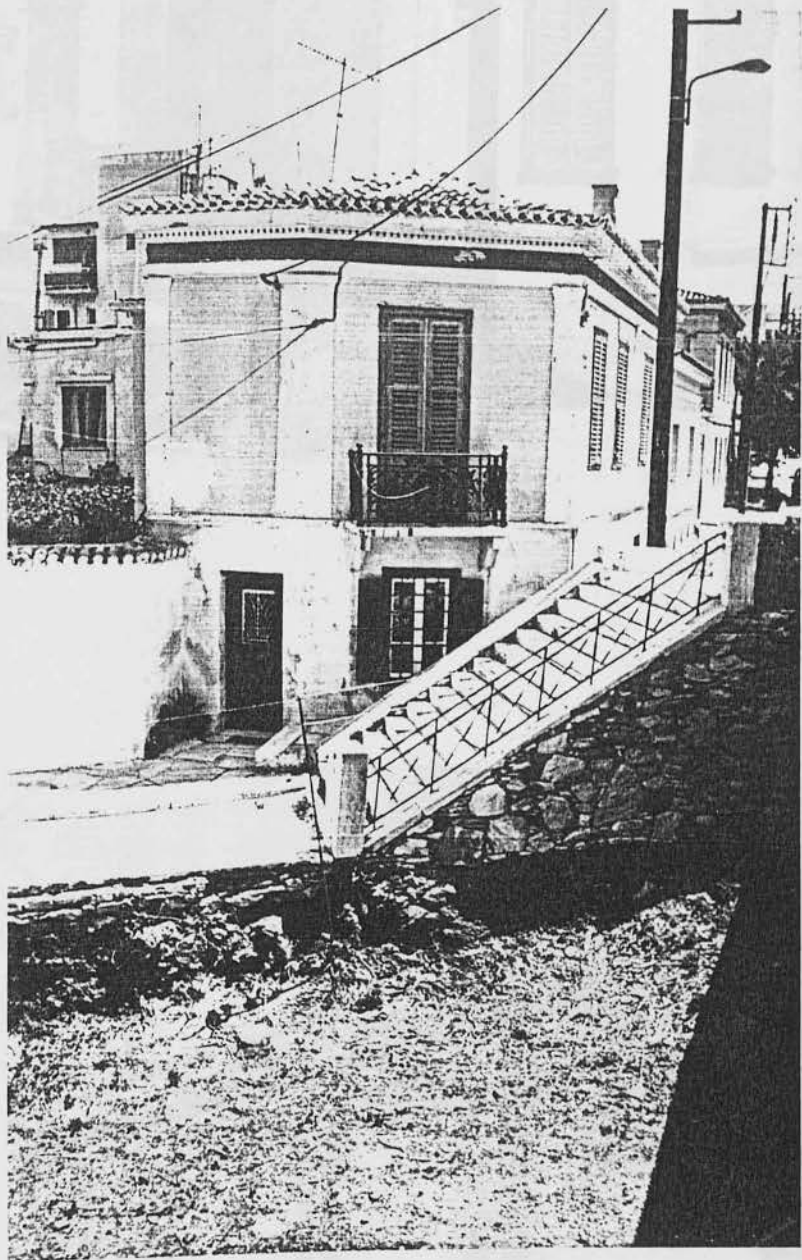
ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 33

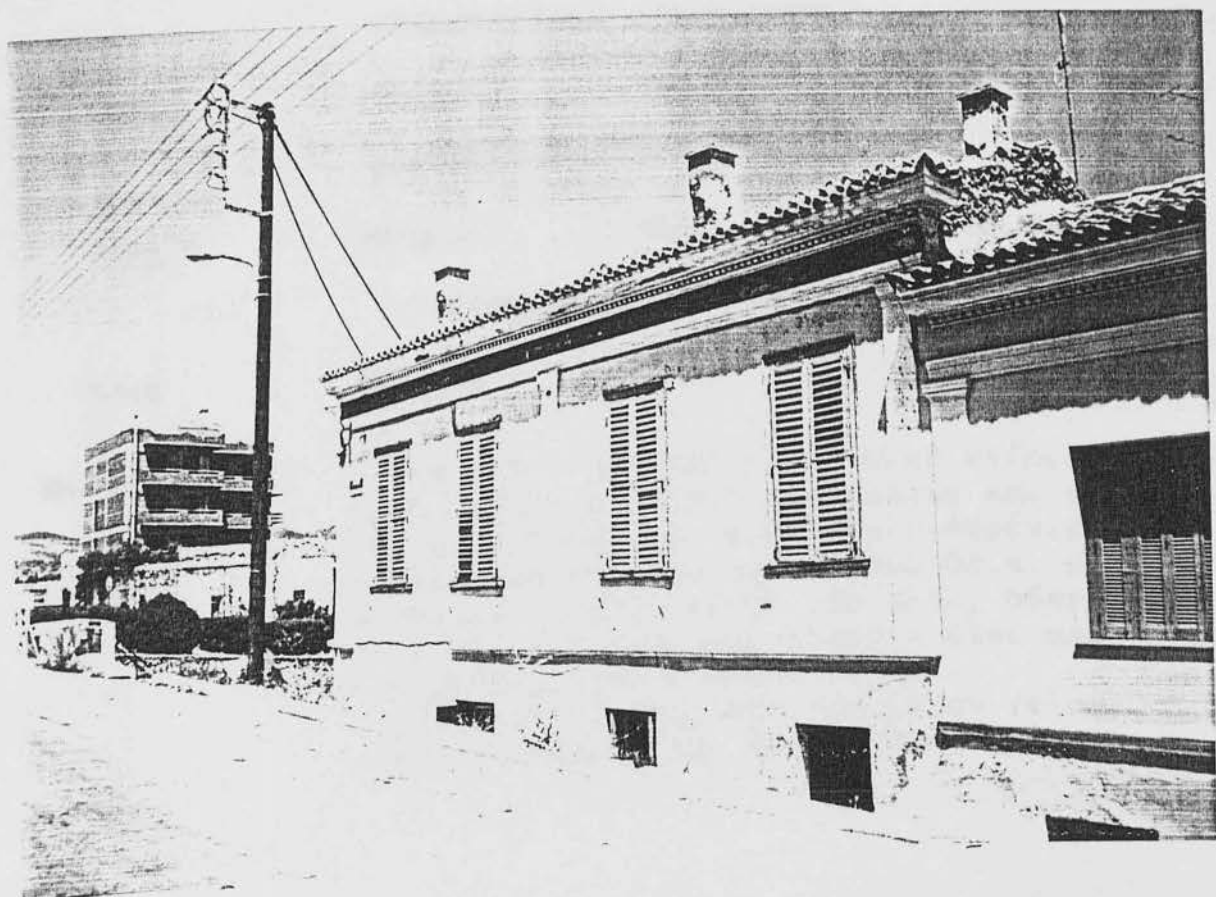
Επωνυμία ακινήτου : ———
Ιδιοκτητής : ———
Διεύθυνση : Κακιαβά & Φωκ. Νέγρης
Τοποθεσία ή Συνοικία: Νυχτοχώρι
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατοικία
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α΄ όροφος</u>	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 7) Διόροφο κτίριο νεοκλασικής μορφής με εσωτερική αυλή. Υπάρχει εξώστης με σφυρήλατο κιγκλίδωμα και μαρμάρινα φουρούσια στον όροφο. Εμφανίζει διαδοχή παραστάδων με επιστύλιο και ανοιγμάτων. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και κεραμοσκεπή στέγη.





ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

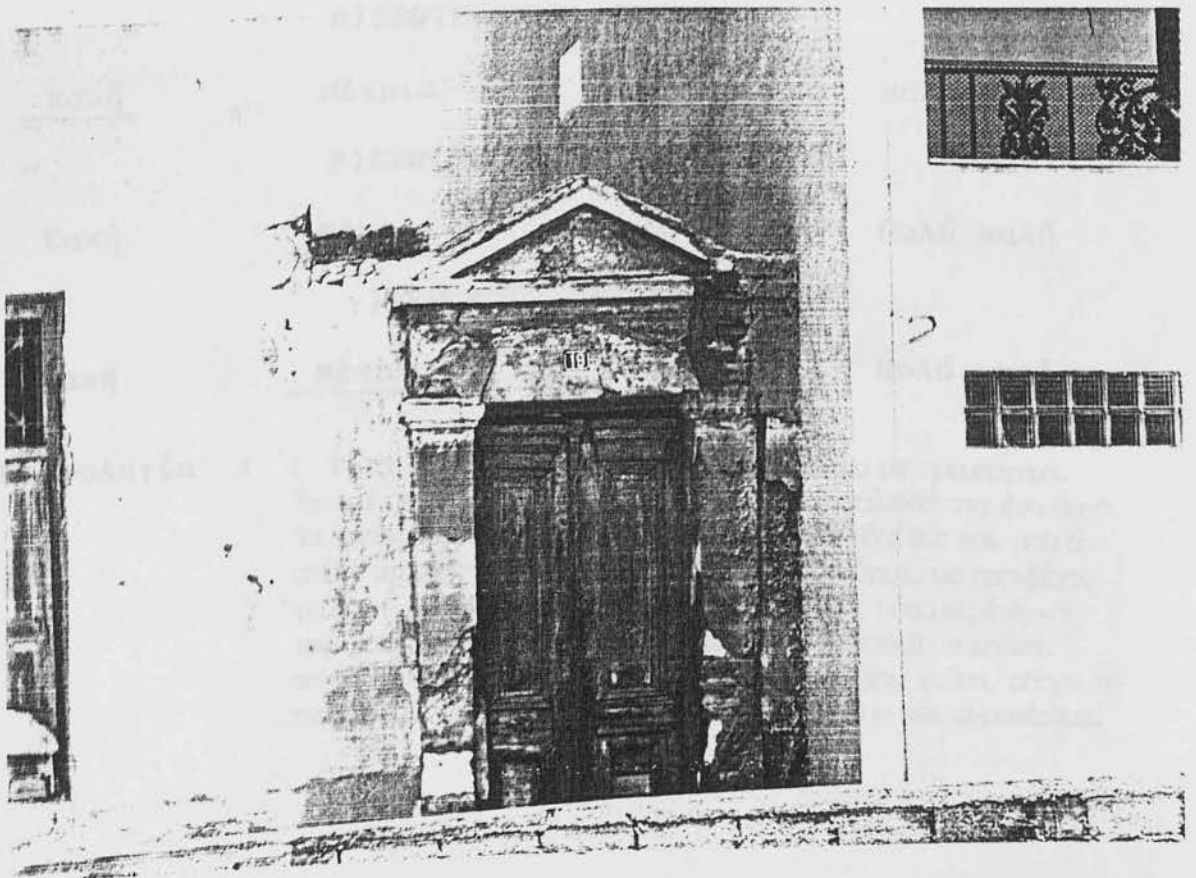
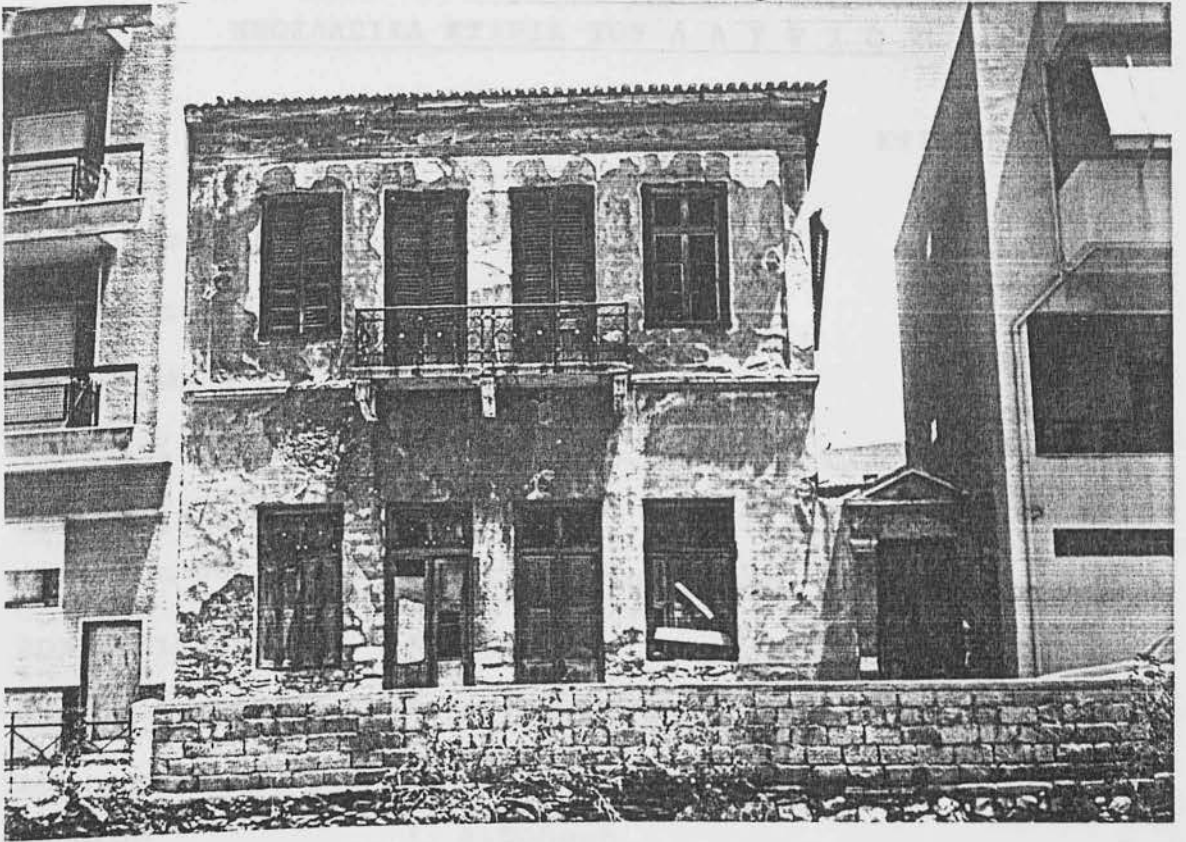
ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 34

Επωνυμία ακινήτου : —
Ιδιοκτήτης : —
Διεύθυνση : Φωκ. Νέγρη 19
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγία Παρασκευή
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Αρχές 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικία & τυπογραφείο ' ΛΑΥΡΕΩΠΤΙΚΗΣ '
Σημερινή χρήση : Εγναταλελειμμένο
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	Ισόγειο	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:			
α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
<u>Κακή</u>	Μέτρια	Καλή	Πολύ καλή
β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
<u>Κακή</u>	Μέτρια	Καλή	Πολύ καλή
γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 9) Διόροφο νεοκλασικό κτίριο· παρουσιάζει 4 σειρές ανοιγμάτων και εξώστη στον όροφο με σφυρήλατο σιδερένιο κιγκλίδωμα και μαρμάρινα φουρούσια. Η κεντρική είσοδος είναι στο πλάι, οδηγεί σε εσωτερική αυλή και πλαισιώνεται από παραστάδες, κορνίζα και αέτωμα. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και κεραμοσκεπή στέγη.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 35

Επωνυμία ακινήτου : ———
 Ιδιοκτήτης : ———
 Διεύθυνση : Φωκ. Νέγρη 4
 Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγία Παρασκευή
 Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
 Αρχική χρήση : Κατοικία & κατάστημα
 Σημερινή χρήση : Εγναταλελειμμένο
 Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α΄ όροφος</u>	Β΄ όροφος
<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>			
α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
<u>Κακή</u>	Μέτρια	Καλή	Πολύ καλή
β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 7) Διόραφο νεοκλασικό κτίριο με ημιυπόγειο. Έχει 3 σειρές ανοιγμάτων και την κεντρική είσοδο στο ένα άκρο. Τα ανοίγματα του οράφου πλαισιώνονται από πλαίσιο και ποδιά απλής μορφής. Ο οράφος χωρίζεται από το ισόγειο με προεξέχον γείσο. Η κεντρική είσοδος του κτιρίου είναι υπερυψωμένη και τονίζεται από παραστάδες εκατέρωθεν και επίστεψη τυμπάνου απλής μορφής. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και νεοκλασική στέγη. Επίσης υπάρχουν και αψιδώματα.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 36

Επωνυμία ακινήτου : ———
Ιδιοκτήτης : ———
Διεύθυνση : Κατσαρού & Δανουιάρα
Τοποθεσία ή Συνοικία: Λιμάνι
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατοικία
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α΄ όροφος</u>	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<u>Κακή</u>	Μέτρια	Καλή	Πολύ καλή
	β) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 6) Διόροφο νεοκλασικό γωνιακό κτίριο. Παρουσιάζει τρεις σειρές ανοιγμάτων και εξώστη στον όροφο με σιδερένιο κιγκλίδωμα και φουρούσια. Υπάρχει διαχωριστική ταινία ισόγειου με 1ο όροφο, παραστάδες στις αιμές του κτιρίου. Η επιμέλωση γίνεται από κεραμοσκεπή στέγη.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ Α. Ε. Ε. Ι. Ο. Ε.

ΚΕΙΜΕΝΟ Ν° 27

Επιγραφή ιστορίας: _____

Ιστορικός: _____

Αναπόδειξη: _____

Επισημάνσεις & Σημειώσεις: _____

Επισημάνσεις: _____



ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ Α. Ε. Ε. Ι. Ο. Ε.

Επιγραφή ιστορίας: _____

Επισημάνσεις: _____

ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 37

Επωνυμία ακινήτου : _____
Ιδιοκτητής : _____
Διεύθυνση : Γλαντζή 19 & Αγίας Παρασκευής
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγία Παρασκευή
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Εγκαταλελειμμένο
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

<u>Υπόγειο</u>	<u>Ισόγειο</u>	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
<u>Κακή</u>	Μέτρια	Καλή	Πολύ καλή
	β) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 2) Υπερυψωμένο ισόγειο κτίριο με ημιυπόγειο νεοκλασικής μορφής. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και κερραμοσιεπή στέγη. Επίσης υπάρχουν και ακροιέραμα. Τα χαρακτηριστικά είναι αλλοιωμένα. Η είσοδος είναι από την οδό Γλαντζή με ένα παράθυρο δίπλα.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 38

Επωνυμία ακινήτου : _____
Ιδιοκτήτης : Παντελιάς
Διεύθυνση : Ανδρ. Αλεξάνδρου 7
Τοποθεσία ή Συνοικία: Κέντρο
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : 1890
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατοικία
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο Ισόγειο Α΄ όροφος Β΄ όροφος

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

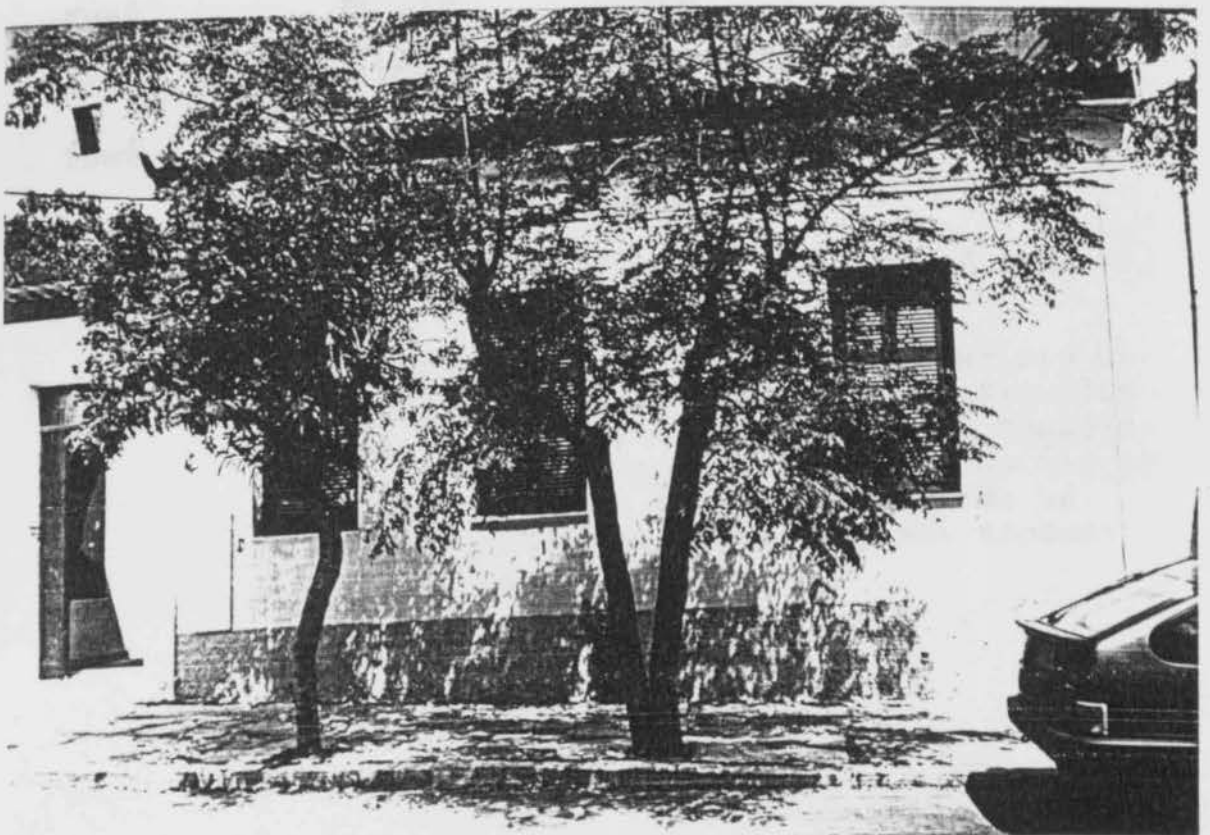
β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 2) Ισόγειο κτίριο με νεοκλασικά στοιχεία. Η κεντρική είσοδος βρίσκεται στο πλάι και οδηγεί σε αυλή. Παραστάδες με επιστύλιο παισιώνουν την όψη. Η επίστεψη γίνεται με προεξέχον γείσο και κερμοσκεπή στέγη.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 39

Επωνυμία ακινήτου : _____
Ιδιοκτήτης : _____
Διεύθυνση : Αγία Παρασκευή 14
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγία Παρασκευή
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατοικία
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο Ισόγειο Α' όροφος Β' όροφος

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

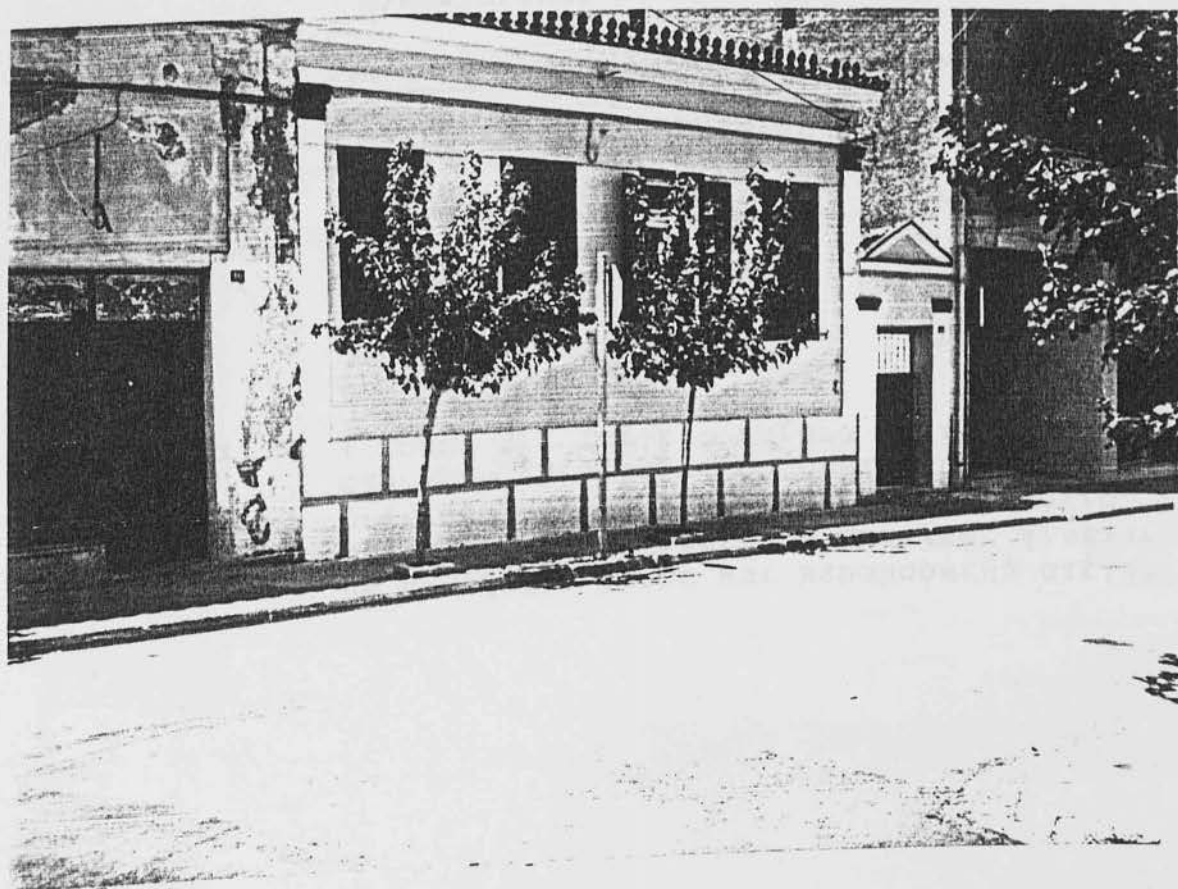
β) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 2) Ισόγειο νεοκλασικό κτίριο με είσοδο στο πλάι διαμέσου αυλής. Στην όψη υπάρχουν 4 σειρές ανοιγμάτων και παραστάδες με κιονόκρανα και επιστύλιο σε όλο το μήκος της όψης. Η επίστεψη γίνεται με προεξέχον γείσο, ακροκέραμα και κεραμοσκεπή στέγη.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 40

Επωνυμία ακινήτου	:	_____
Ιδιοκτήτης	:	_____
Διεύθυνση	:	Ανδρ. Αλεξάνδρου 5 και Αγ. Παρασκευής
Τοποθεσία ή Συνοικία:		Αγία Παρασκευή
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση)	:	Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση	:	Κατοικία
Σημερινή χρήση	:	Εγκαταλελειμμένο
Φέρων οργανισμός κτιρίου	:	Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
---------	----------------	-----------	-----------

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
------	---------------	------	-----------

β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

<u>Κακή</u>	Μέτρια	Καλή	Πολύ καλή
-------------	--------	------	-----------

γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
------	--------	-------------	-----------

Μορφολογία : (Τύπος 2) Ισόγειο κτίριο με νεοκλασικά στοιχεία. Η είσοδος βρίσκεται στο πλάι διαμέσου αυλής. Παραστάδες με επιστύλιο πλαισιώνουν τις όψεις. Η επίστεψη γίνεται με προεξέχον γείσο και κεραμοσιεπή στέγη.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 41

Επωνυμία ακινήτου : _____
Ιδιοκτητής : _____
Διεύθυνση : Ελ. Βενιζέλου 17-19
Τοποθεσία ή Συνοικία: Νυχτοχώρι
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατοικία
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο Ισόγειο Α΄ όροφος Β΄ όροφος

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

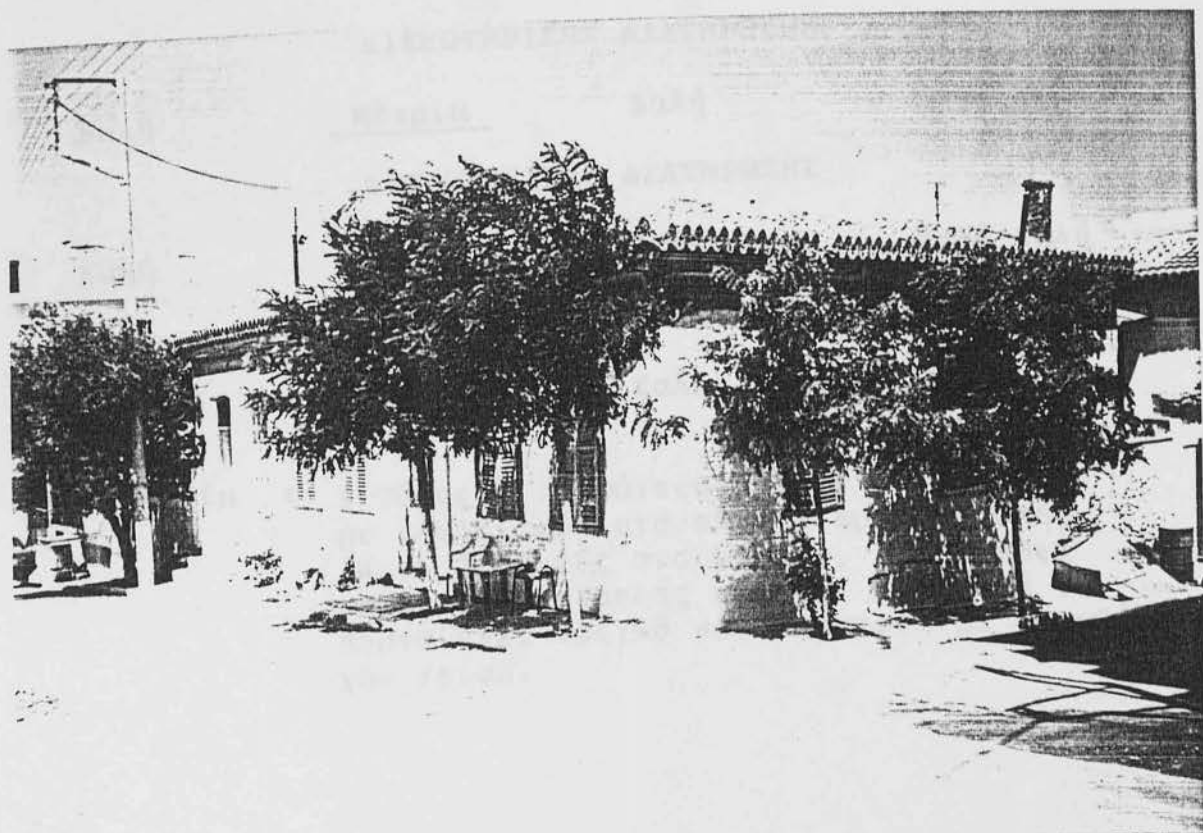
β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 4) Ισόγειο λαϊνό κτίριο με νεοκλασικά στοιχεία. Η κεντρική είσοδος είναι στο κέντρο και χωρίζει το κτίριο σε δύο όγκους. Πλαισιώνεται με παραστάδες. Κάθε όγκος έχει δύο ανοίγματα. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και κεραμοσκεπή στέγη. Επίσης υπάρχουν και αιροιέραμα.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 42

Επωνυμία ακινήτου : ———
Ιδιοκτήτης : ———
Διεύθυνση : Βογιατζή 20
Τοποθεσία ή Συνοικία: Κέντρο
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : 1838
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατοικία
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

<u>Υπόγειο</u>	<u>Ισόγειο</u>	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
	β) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 2) Ισόγειο κτίριο υπερυψωμένο με την είσοδο στο πλάι διαμέσου αυλής. Έχει 3 σειρές ανοιγμάτων, παραστάδες με επιστύλιο απλής μορφής. Πάνω από την πόρτα έχει θριγικό και επίστεψη με προεξέχον γείσο.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΡΓΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΡΓΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΡΓΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΡΓΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΡΓΑ



ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΡΓΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΡΓΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΡΓΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΡΓΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 43

Επωνυμία ακινήτου : _____
 Ιδιοκτήτης : _____
 Διεύθυνση : Βογιατζή 18
 Τοποθεσία ή Συνοικία: Κέντρο
 Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
 Αρχική χρήση : Κατοικία
 Σημερινή χρήση : Κατοικία
 Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>			
α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
β) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 2) Υπερυψωμένο κτίριο με την είσοδο στο πλάι διαμέσου αυλής. Έχει 2 σειρές ανοιγμάτων με απλή κορνίζα. Απλή κορνίζα έχει επίσης στην πόρτα καθώς και θριγκό με κεραμίδια. Οι παραστάδες έχουν επιστύλιο απλής μορφής. Η επίστεψη γίνεται με προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία, ακροιέραμα και κεραμίδια.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΡΑΓΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΑΖΟΜΕΝΩΝ ΚΤΙΣΙΩΝ

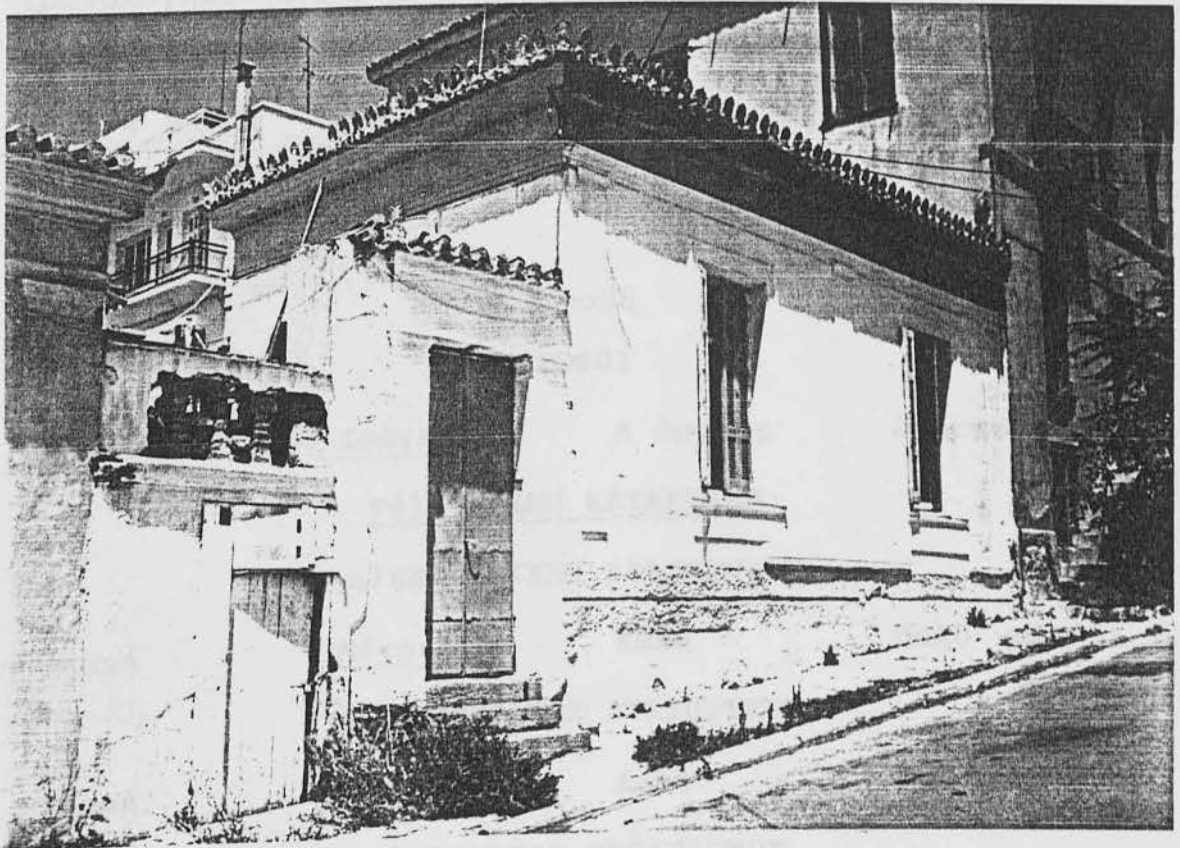
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Ν° 44

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ ΟΙΚΟΔΟΜΩΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ



ΚΩΔ.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

ΚΩΔ.

ΚΩΔ. ΚΑΤ.

ΚΑΤΑΡΑΓΜΕΝΑ

Το κτίριο είναι καταρραγμένο και η κατάσταση είναι κρίσιμη. Η καταρραγή είναι ολική και η καταστροφή είναι ολοκληρωτική. Η καταρραγή είναι ολική και η καταστροφή είναι ολοκληρωτική. Η καταρραγή είναι ολική και η καταστροφή είναι ολοκληρωτική.

ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 44

Επωνυμία ακινήτου : _____
Ιδιοκτήτης : _____
Διεύθυνση : Ελ. Βενιζέλου 9
Τοποθεσία ή Συνοικία: Νυχτοχώρι
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατοικία
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>			
α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 4) Ισόγειο λαϊκό κτίριο με νεοκλασικά στοιχεία. Η κεντρική είσοδος είναι στο κέντρο και τονίζεται από παραστάδες εικατάωθεν και κερνίζα· οδηγεί σε εσωτερική αυλή χωρίζοντας το κτίριο σε δύο δίδυμους όγκους με δύο ανοίγματα ο καθένας. Τα ανοίγματα πλαισιώνονται από πλαίσιο απλής μορφής και ποδιά. Η επίσταψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωπή ταινία και κεραμοσκεπή στέγη. Έχει επίσης αμφοιέραμα.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Α. Α. Υ. Ρ. Ι. Ο. Υ.

ΚΤΙΡΙΟ № 43

Επιγραφή πλάκας : _____

Περίοδος : _____

Αρμόδιος : Διάκ. Αλεξάνδρου Α

Επιθεώρηση ή Στοιχεία : χένιος



ΥΠΟΜΟΝΕΣ ΟΡΥΚΤΙΣΜΟΥ

Εκδή

Μέτρα

Κολλή

Ποσό κολλή

Παραπομπή :

1) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 100
 2) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 101
 3) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 102
 4) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 103
 5) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 104
 6) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 105
 7) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 106
 8) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 107
 9) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 108
 10) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 109
 11) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 110
 12) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 111
 13) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 112
 14) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 113
 15) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 114
 16) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 115
 17) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 116
 18) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 117
 19) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 118
 20) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 119
 21) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 120
 22) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 121
 23) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 122
 24) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 123
 25) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 124
 26) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 125
 27) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 126
 28) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 127
 29) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 128
 30) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 129
 31) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 130
 32) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 131
 33) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 132
 34) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 133
 35) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 134
 36) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 135
 37) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 136
 38) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 137
 39) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 138
 40) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 139
 41) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 140
 42) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 141
 43) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 142
 44) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 143
 45) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 144
 46) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 145
 47) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 146
 48) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 147
 49) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 148
 50) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 149
 51) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 150
 52) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 151
 53) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 152
 54) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 153
 55) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 154
 56) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 155
 57) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 156
 58) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 157
 59) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 158
 60) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 159
 61) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 160
 62) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 161
 63) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 162
 64) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 163
 65) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 164
 66) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 165
 67) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 166
 68) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 167
 69) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 168
 70) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 169
 71) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 170
 72) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 171
 73) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 172
 74) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 173
 75) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 174
 76) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 175
 77) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 176
 78) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 177
 79) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 178
 80) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 179
 81) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 180
 82) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 181
 83) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 182
 84) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 183
 85) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 184
 86) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 185
 87) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 186
 88) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 187
 89) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 188
 90) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 189
 91) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 190
 92) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 191
 93) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 192
 94) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 193
 95) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 194
 96) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 195
 97) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 196
 98) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 197
 99) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 198
 100) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 199
 101) Τόμος 2 / Τεύχος 1 / Σελίδα 200

ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

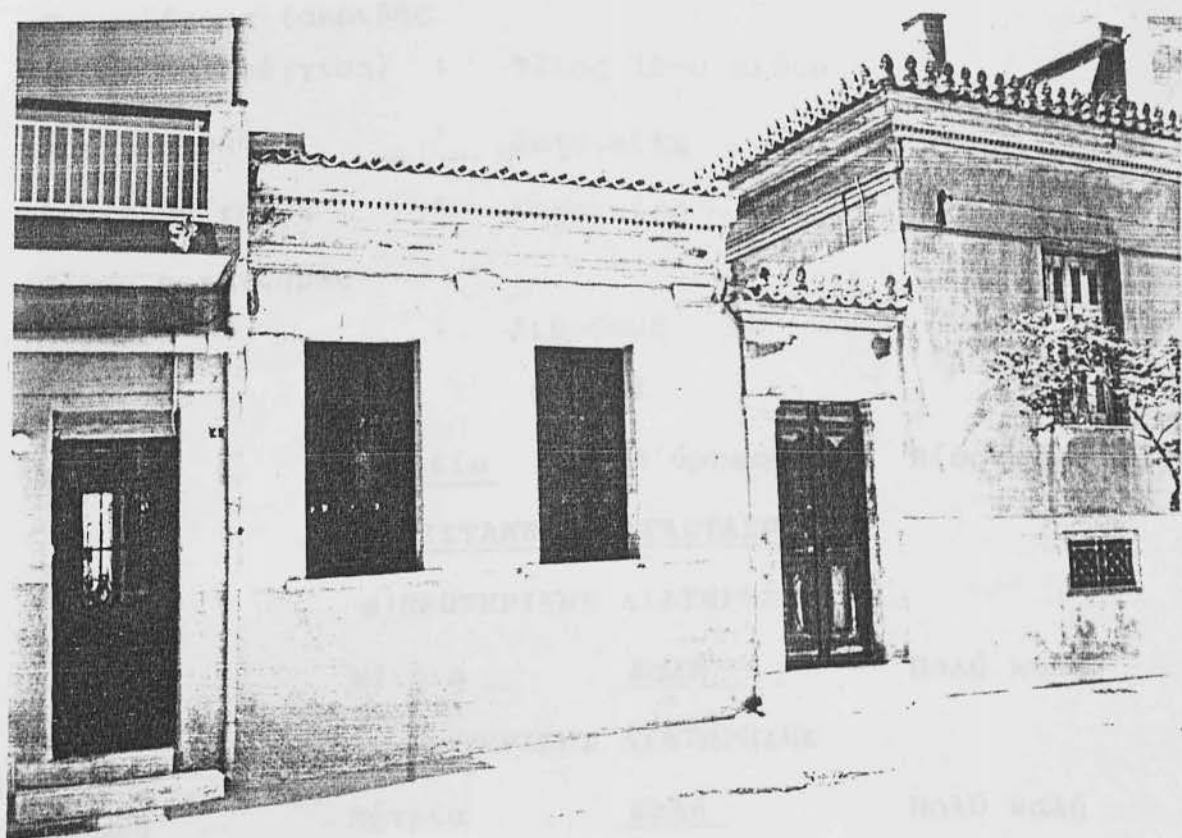
ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 45

Επωνυμία ακινήτου : _____
Ιδιοκτήτης : _____
Διεύθυνση : Ανδρ. Αλεξάνδρου 4
Τοποθεσία ή Συνοικία: Κέντρο
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατοικία
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	Α΄ όροφος	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
	β) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 2) Ισόγειο κτίριο νεοκλασικής μορφής με δύο ανοίγματα και είσοδο στο ένα άκρο που οδηγεί σε εσωτερική αυλή. Η είσοδος τονίζεται από παραστάδες ειατέρωθεν. Στην όψη παρουσιάζεται διαδοχή παραστάδων, με επιστύλιο, και ανοιγμάτων. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και κερανοσκεπή στέγη.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 46

Επωνυμία ακινήτου : —
Ιδιοκτήτης : —
Διεύθυνση : Καραμολέγιου 9-21
Τοποθεσία ή Συνοικία: Άγιος Ανδρέας
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικίες
Σημερινή χρήση : Κατοικίες
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

<u>Υπόγειο</u>	<u>Ισόγειο</u>	Α΄όροφος	Β΄όροφος
<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>			
α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ			
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 10) Ισόγεια κτίρια, υπερυψωμένα σε επαφή με ενιαία κεραμοσκεπή στέγη. Μερικά έχουν υπόγειο. Είναι χαρακτηριστικά δείγματα εργατικής κατοικίας του Λαυρίου. Η διαρρύθμιση των κτιρίων είναι ένα καθιστικό και δύο δωμάτια.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 47

Επωνυμία ακινήτου	:	_____
Ιδιοκτήτης	:	_____
Διεύθυνση	:	Βενιζέλου 30 και Γλαντζή 8
Τοποθεσία ή Συνοικία:		Νυχτοχώρι
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση)	:	1905
Αρχική χρήση	:	Κατοικία
Σημερινή χρήση	:	Κατοικία
Φέρων οργανισμός κτιρίου	:	Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α' όροφος</u>	Β' όροφος
<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>			
α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 6 & 7) Διόροφο κτίριο νεοκλασικού ρυθμού με αλλοιωμένο επισημασμένο ισόγειο με 5 σειρές ανοιγμάτων και άξονα συμμετρίας που τονίζεται από την κεντρική είσοδο στο ισόγειο και τον εξώστη (μαρμάρινα φουρούσια-σφυρήλατο σιδερένιο κιγκιλίδωμα) στον όροφο. Τα ανοίγματα πλαισιώνονται από παραστάδες, ανάγλυφη κορνίζα και ποδιά με μικρούς κίονες. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και κεραμοσιεπή στέγη. Έχει επίσης αιροκέραμα.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 48

Επωνυμία ακινήτου : ———
Ιδιοκτήτης : ———
Διεύθυνση : Ρώτα και Λαζαρίδη
Τοποθεσία ή Συνοικία: Νυχτοχώρι
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση) : 19ος αιώνας
Αρχική χρήση : Κατοικία και κατάστημα
Σημερινή χρήση : Κατοικία και κατάστημα
Φέρων οργανισμός κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο Ισόγειο Α' όροφος Β' όροφος

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

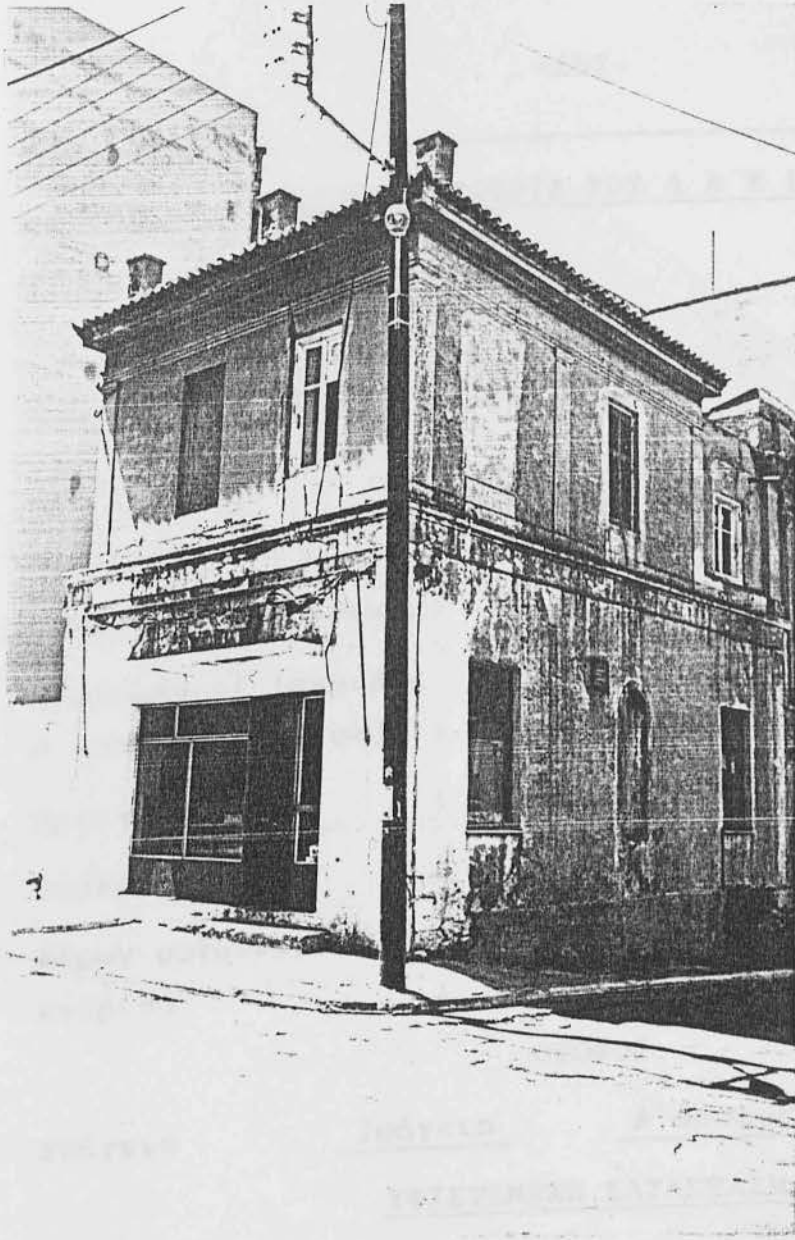
β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 9) Διόροφο κτίριο νεοκλασικής μορφής με καταστήματα στο ισόγειο. Υπάρχει διαχωριστικό γείσο μεταξύ ισόγειου και ορόφου. Στον όροφο υπάρχει διαδοχή παραστάδων και ανοιγμάτων. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και κεραμοσκεπή στέγη.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

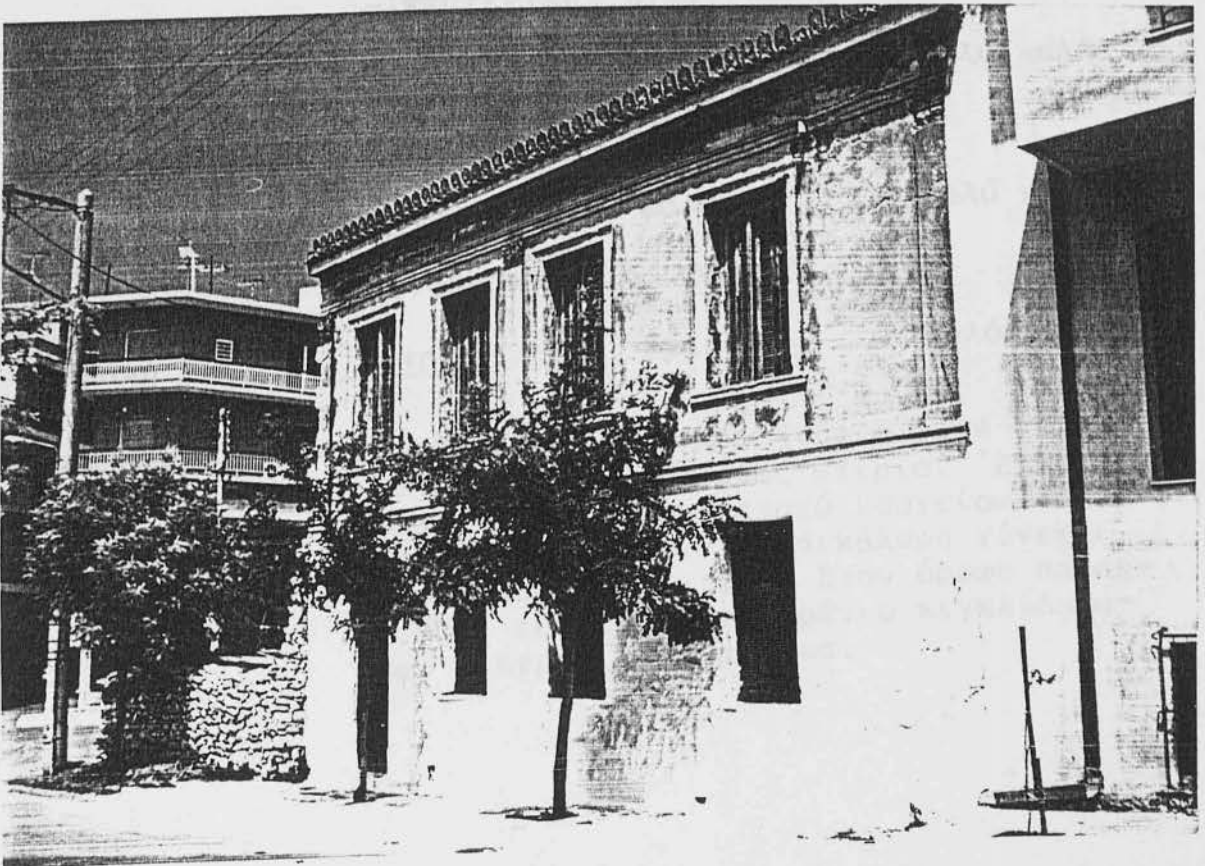
ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 49

Επωνυμία ακινήτου : ———
Ιδιοκτήτης : ———
Διεύθυνση : Βογιατζή 1
Τοποθεσία ή Συνοικία: Νυχτοχώρι
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : 19ος αιώνας
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατοικία
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α' όροφος</u>	Β' όροφος
<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>			
α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ			
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 4) Διόροφο νεοκλασικό κτίριο που παρουσιάζει 4 σειρές ανοιγμάτων και κεντρική είσοδο που τονίζεται από παραστάδες και φεγγίτη. Έχει διαχωριστικό γείσο μεταξύ ορόφου και ισόγειου. Τα ανοίγματα του ορόφου τονίζονται από πλαίσιο απλής μορφής και ποδιά. Παραστάδες με κιονόκρανα και επιστύλιο πλαισιώνουν την όψη. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και κεραμοσκεπή στέγη. Επίσης έχει αιροκέραμα.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 50

Επωνυμία ακινήτου	:	—
Ιδιοκτήτης	:	Γλέζος
Διεύθυνση	:	Κανάρη και Κατσαρού
Τοποθεσία ή Συνοικία:		Λιμάνι
Χρονολόγηση (ακριβής ή κατά προσέγγιση)	:	1766
Αρχική χρήση	:	Κατοικία
Σημερινή χρήση	:	Κατοικία
Φέρων οργανισμός κτιρίου	:	Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α' όροφος</u>	Β' όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	<u>Μέτρια</u>	Καλή	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 6) Διόροφο κτίριο με 4 σειρές ανοιγμάτων στο κυρίως κτίριο. Έχει διαχωριστική ταινία μεταξύ ισογείου και πρώτου ορόφου η επιάλυψη γίνεται με κεραμοσκεπή στέγη. Στον όροφο παρουσιάζει εξώστη με σιδερένιο κιγκλίδωμα και σιδερένια φουρούσια.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 51

Επωνυμία ακινήτου : _____
Ιδιοκτήτης : _____
Διεύθυνση : Βογλιατζή 4
Τοποθεσία ή Συνοικία: Νυχτοχώρι
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατοικία
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο	<u>Ισόγειο</u>	<u>Α΄ όροφος</u>	Β΄ όροφος
	<u>ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:</u>		
	α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή
	γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ		
Κακή	Μέτρια	<u>Καλή</u>	Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 7) Διόροφο κτίριο νεοκλασικού ρυθμού απλής μορφής. Παρουσιάζει δύο σειρές ανοιγμάτων και είσοδο στο πλάι που οδηγεί σε εσωτερική αυλή με 'πορτοσιά'. Παραστάδες με επιστύλιο πλαισιώνουν την όψη. Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και κεραμοσκεπή στέγη. Έχει επίσης ακροκέραμα.



ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟΥ Λ Α Υ Ρ Ι Ο Υ

ΚΤΙΡΙΟ Ν^ο 52

Επωνυμία ακινήτου : ———
Ιδιοκτήτης : ———
Διεύθυνση : Αγ. Παρασκευής 25
Τοποθεσία ή Συνοικία: Αγία Παρασκευή
Χρονολόγηση (ακριβής
ή κατά προσέγγιση) : Τέλος 19ου αιώνα
Αρχική χρήση : Κατοικία
Σημερινή χρήση : Κατοικία
Φέρων οργανισμός
κτιρίου : Λιθοδομή

ΟΡΟΦΟΙ

Υπόγειο Ισόγειο Α΄ όροφος Β΄ όροφος

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ:

α) ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

β) ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

γ) ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

Κακή Μέτρια Καλή Πολύ καλή

Μορφολογία : (Τύπος 3) Ισόγειο λαϊκό κτίριο με νεοκλασικά στοιχεία. Είναι τύπος μονόροφης κατοικίας με κεντρική είσοδο στο κέντρο (διαμέσου χωλ). Η επίστεψη γίνεται από προεξέχον γείσο, οδοντωτή ταινία και κεραμοσκεπή στέγη. Επίσης έχει αιροιέραμα.



ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΘΕΡΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥΣ:

το Υπουργείο ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.
(τμήμα παραδοσιακών οικισμών)

το Δημαρχείο του Λαυρίου

την Εθνική Βιβλιοθήκη

την Βιβλιοθήκη του Πολυτεχνείου

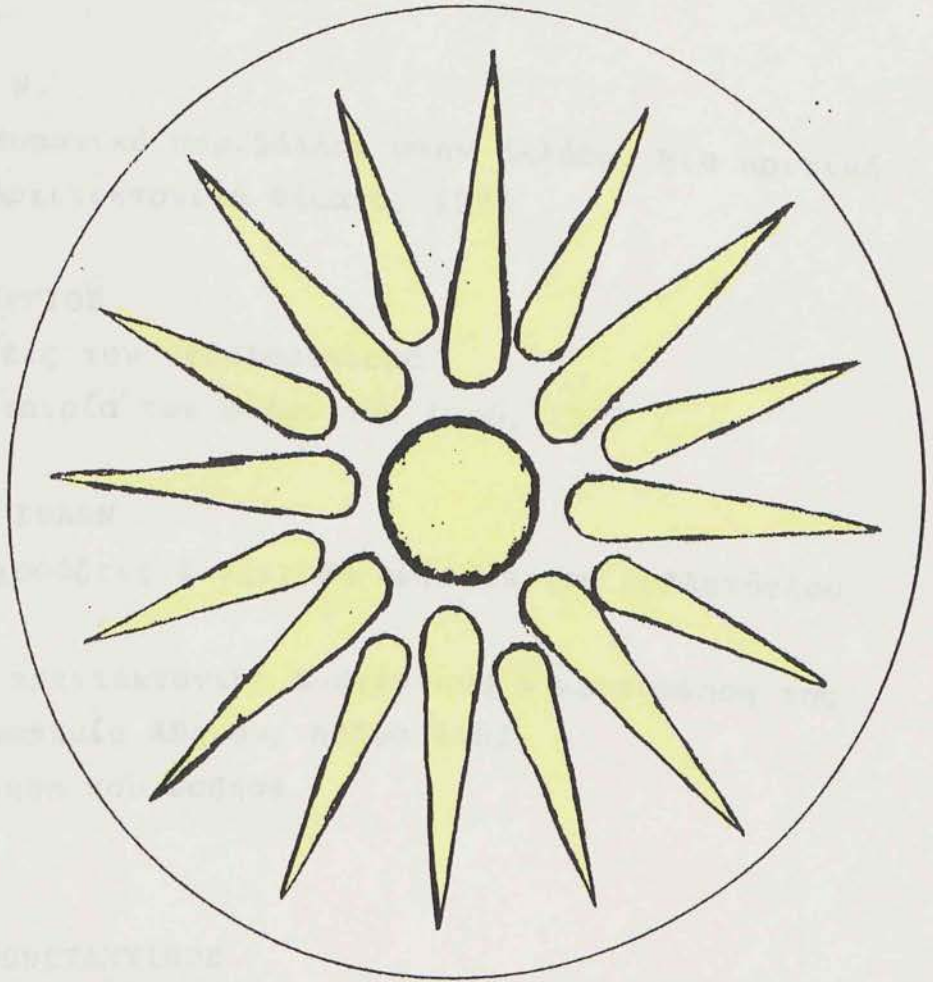
την Βιβλιοθήκη του Τ.Ε.Ε.

τον Κο Πιερράκο Θεόδωρο
(φύλακα των εγκαταστάσεων της
Γαλλικής Εταιρίας)

την οικογένεια Μπάτρη
(για τις χρήσιμες πληροφορίες τους)

την Κα Δουμανά Λαμπρινή
(φιλόλογος)

την καθηγήτρια μας
Κα Βαρελίδου-Θεοδωραϊάκου Πόπη
για την αμέριστη συνεργασία της.



Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΗΤΑΝ, ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΘΑ ΕΙΝΑΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

ΙΑΚΩΒΙΔΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

- *Νεοκλασική αρχιτεκτονική και αστική ιδεολογία
Εκδόσεις Δωδώνη, Αθήνα 1982

ΚΑΛΟΓΕΡΑΣ Ν.

- *Το κατασκευαστικό περιβάλλον στην Ελλάδα. Μια κριτική
θεώρηση, Αρχιτεκτονικά θέματα, 1974

ΚΟΡΡΕΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

- *Αναδρομαί εις τον νεοκλασικισμό
Εκδόσεις Εταιρία των φίλων του λαού, 1977

ΚΥΔΩΝΙΑΤΗΣ ΣΟΛΩΝ

- *Αρμονικές χαράξεις & σχετική εργασία του Δοβλετόγλου
1983
- *Η ελληνική αρχιτεκτονική αναγέννηση & καινοποίηση της
Εκδόσεις Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 1981
- *Μία αναγέννηση που έσβησε
Αθήνα 1981

ΚΩΝΟΦΑΓΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

- *Το αρχαίο Λαύριο & η ελληνική τεχνολογία παραγωγής του
αργύρου
Εκδόσεις Ειδοτική Ελλάδα, 1980

ΛΥΓΙΖΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

- *Η ελληνικότητα στην αρχιτεκτονική μας
Εκδόσεις Εστία Κολλάρου & ΣΙΑ, Αθήνα 1987

ΜΙΧΕΛΗΣ Π.

- *Η νεοελληνική αρχιτεκτονική & η τροπή των καιρών
Εκδόσεις ΤΕΕ (αρχιτεκτονικά θέματα), Πάτρα 12.1966

ΜΠΑΛΟΓΛΟΥ ΠΕΤΡΟΣ

*Το Λαυρεωτικό ζήτημα & οι κοινωνικοοικονομικές του επιδράσεις

Εκδόσεις Εταιρία μελετών Λαυρεωτικής, 1988

ΜΠΙΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

*Αι Αθήναι από του 19ου εις τον 20ον αιώνα

Εκδόσεις Καθιδρύματος πολεοδομίας & ιστορίας των Αθηνών
Αθήνα 1966

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

*Νεοκλασική πόλη & αρχιτεκτονική

Εκδόσεις Επιστημονικών βιβλίων & περιοδικών,
Θεσ/νίκη 12.1983

ΣΑΠΡΑΝΙΔΗΣ

*Νεοκλασικό Λαύριο χθες σήμερα αύριο

ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΦΩΤΗΣ

*Το νεοκλασικό Λαύριο

Εκδόσεις ΤΕΕ, Αθήνα Αύγουστος 1976

ΣΥΜΕΩΝ Α.

*Σκέψεις πάνω στην θέση της σύγχρονης ελληνικής αρχιτεκτονικής,

Εκδόσεις Αρχιτεκτονικά θέματα, Αύγουστος 1968

ΤΡΑΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

*Νεοκλασική αρχιτεκτονική στην Ελλάδα

Εκδόσεις Εμπορική Τράπεζα Ελλάδος, Αθήνα 1967

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

*Εισηγητική έκθεση

Εκδόσεις Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.,

ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

*Νεοελληνική αρχιτεκτονική
Εκδόσεις Μέλισσα, Αθήνα 1984

ΦΡΑΜΤΟΝ ΚΕΝΕΘ

*Μοντέρνα αρχιτεκτονική

ΧΟΛΕΒΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

*Γεωμετρικές χαράξεις & τέχνη
Εκδόσεις Σχολή Καλών Τεχνών, Αθήνα 1980

